

પૂજ્ય શ્રી લાલજી સ્વામી સ્મારક ગ્રંથમાળા-અંક ૨૨ માં

ૐ

શ્રી પ્રશ્નવ્યાકરણ સૂત્ર

[ગુજરાતી અનુવાદ]

અનુવાદક

સ્વ જૈનાચાર્ય પૂજ્ય શ્રી લાલજી સ્વામીના ગિય
મુનિ શ્રી છોટાલાલજી
(લોખંડી સપ્તમ્ય)

મહવ્યપ પચ અણુવ્યપ ય । તદેય પચાસયસયરે ય ॥
વિરતિ દ્વિદશમણિયમિ પને । હવાયસણી સમણે સિધેમિ ॥
સુયમદાગ ॥

પ્રકાશક

નાથાલાલ હાટાભાઈ શાહ

જ્ઞાન મેકેટરી પૂજ્ય શ્રી લાલજી સ્વામી યુગ્મમય લીખડી.

આવૃત્તિ ૧ લી

પ્રત ૧૦૦૦

ગીર સવન ૨૪૫૯

સને ૧૯૩૦

વિ સ ૧૯૨૯

અમદાવાદ—શ્રી ડાકમ. જી.જી.જી. ' પ્રિન્ટિંગ પ્રેસમાં
પરીખ દેવી । સ છબલવાને જાણુ

મૂલ્ય ~~૨૦/-~~ ૧૦/-

પૂજ્ય શ્રી લાધાજી સ્વામી અમરક ગ્રંથમાળા.

જૈન યુનિ શ્રી ઊદ્યાલાલ જૂલ પુસ્તકો

- મહકો ૧ વિદ્યાસાગર ભાગ ૧ ૨ ૦-૮-૦
- ૨ ૨ ૩ ૧-૦-૦
- ૩ શ્રીસુદર્શન યુગમાળા (૬ ઠી આશ્રિતિ) જેટ
- ૪ માદાની માવજત (નથી)
- ૫ શ્રી અન્નામર મતમાદાત્મ્ય ૧ ૨-૦-૦
- ૬ વિશુદ્ધ પ્રેમપ્રવાહિની (૧ થી) ૦-૧૨-૦ (નથી)
- ૭ પૂ જી લાધાજી સ્વામીનું જીવનચરિત્ર ૦-૧૨-૦
- ૮ વિદ્યાસાગર ભાગ ૩ (૭ પારો)
- ૯ ઇશ્વરસ્તુતિ (અ સુ પગીયારૂત) ૦-૧-૬
- ૧૦ અધની ખસ્તી (નથી)
- ૧૧ મ્હારી ચિતક વાર્તા (નથી)
- ૧૨ પવિત્ર પ્રમદાજી પદ્યકથા (કથા) ૦-૧૦-૦
- ૧૩ શ્રી લક્ષ્મી કાવ્ય જાગીસી (કાવ્યો) ૦-૮-૦
- ૧૪ અપવિત્ર વસ્ત્ર વિરુદ્ધ પવિત્ર ખાત્રી (ચિત્રો) (જિ)
- ૧૫ લાખ પટેલની લોકી (બાધક વાર્તા) (જેટ)
- ૧૬ શ્રી લક્ષ્મીદેવોધ પુષ્પમાળા (જેટ)
- ૧૭ ત્રિરત્ન (જેટ)
- ૧૮ સામાયિક સૂત્ર (જિ)
- ૧૯ બે હાથ જોગી (પ્રાપ્તિ) ૦-૪-૦
- ૨૦ સામાયિક-પ્રતિક્રમણ સૂત્ર ૦-૧-૦
- ૨૧ નવ રત્ન (જેટ)
- ૨૨ પ્રેત તાકરેલું સૂત્રનું લાખાનર ૦-૧૦-૦

જેટ આપણની પુસ્તક દરેકને માટે ૧ આગો પોસ્ટેજ ચોકવડુ

મળવાનું ડેકાણુ —

પૂજ્ય શ્રી લાધાજી સ્વામી પુસ્તકાલયના વ્યવસ્થાપક
ખાડેના પગ, લીબડી (મમિયાવાડ)

ચરણકમળમા

અનાદિ કાળથી કર્મના આવરણોમા અટવાતા
મુજ રકનો હાથ ઝાલી આત્મા અને કર્મ
શક્તિની ઝાળખાણ કરાવી, કર્મચક્રમાથી
મુક્ત થઇ મુક્તિના માર્ગને બતાવી જણે
અનંત ઉપકાર કર્યો છે, તે ઉપકાર-
ના સ્મરણરૂપે હો અપણ
આ પ્રુષ્પ પાળી,
સ્વ સેનાચાર્ય શ્રીમદ્ ધૃત્યશ્રી
સાધાજી સ્વામીના ચરણાર
વિદમા વિનમ્ર ભાવે અર્પિત
બ્રાજ શિષ્ય મુનિ હોટાસાલજી

આભારપત્રિકા

આ પુસ્તકેમા અગાઉથી આર્થિક મહાય કરી
ઉત્તેજન આપનારાઓના નામ.

૧) પરી દામોદરદાસ બેઠાભાઈના સ્વ પુત્રી બહેન
ધનલક્ષ્મીના સ્મરણાગે (અમદાવાદ)

૨) શાહ પુલભાઈ કરમતી હા શ્રી વેવલ ઉગાભાઈ
(મુ ખારોઈ ૪૨૬-વાગડ)

૧૦) વહીવટ લખાધીર ડાસાભાઈ શાહ
(લાગાઉ-૪૨૭ વાગડ)

૧૦) શ્રી અવચળભાઈ મૂળાણ શાહ
(ઘાટીથર-૪૨૭ વાગડ)

૫) શ્રી કુદરતી જાવાભાઈ દેસાઈ
હા ડા મોહનવાલભાઈ (માયના)

ક્ષમાપ્રાર્થના

પ્રસ્તુત પ્રજ્ઞાકરણ સૂત્રના ગુજરાતી અનુવાદની જાહેરાતના હેતુથી જ આ જાહેર કરવામાં આવ્યું હતું કે—“આ પ્રયત્ને મુનિ પુણ્યવિજયની મંદિર પ્રસ્તાવનાથી સુરોચિત કરવામાં આવશે એટલે વાચકો આ પુસ્તકનું પાત્ર ઉપાડના તે પ્રસ્તાવના જોવાની આશા જરૂર રાખના હશે, પણ જ્યારે તેનું પાત્ર ઉપાડતા તે આશાને નિરાશામાં ફેરવાવતી જોશે ત્યારે જરૂર કેટલાક વાચકોને દુઃખ થશે એ હું બરાબર સમજું છું, અને તે બંન પ્રારબભાજ હું તે ઉદાર અને સ્નેહી વાચક બહુઓની સવિનય ક્ષમા પ્રાર્થું છું

મુનિવર થીયુન ઊંટાવાલજી સ્વામીનો અને મારો એજા ધર્મપ્રયાગક ધર્મપિતા શ્રમણ બ્રમવાન મદાવીર પ્રભુના પુત્ર તરીકેનો અંગત સ્નેહસબંધ વર્ષો થયાં નિખાવસપણે ચાલ્યો આવ્યો હતો તેને પરિણામે મત ચાતુર્માસમાં એટલે કે વિક્રમ સવન ૧૯૮૮ના ચાતુર્માસમાં તેઓશ્રીએ મને પ્રજ્ઞાકરણના અનુવાદ ઉપર વિસ્તૃત પ્રસ્તાવના લખવા અત્યંત આજ્ઞા અને સામર્થ્યભરી રીતે આમદ કર્યો જે કે હું સત્ય કહું તો, મારી કાર્યસરણી બિન દિશામાં વહેતી હોવાથી પ્રસ્તુત પુસ્તકની પ્રસ્તાવના લખવા માટેની જે તૈયારી જોઈએ તે જરૂર નહોતી અને તે માટેની રૂપરેખા મારા મગજમાં નહોતી તેથી મેં તેઓશ્રીને તે માટે ના પાડી દીધી તેમ છતાં તેઓશ્રીએ મારા સમક્ષ એવી દલીલ રજૂ કરી કે—

“આપ આ પુસ્તક ઉપર પ્રસ્તાવના લખશો તો ઉત્તમ સપ્રદાયની સમજદાર જનતા ઉપર એવી અસર પડશે કે—પરસ્પરમાં અમુક અંશે બિન બિન મા વત્તા ધરાવવા ળતા એકેજા ધર્મપિતાના પુત્ર સમાન, ઉભય સપ્રદાયના જૈન મુનિઓ સત્ય સિદ્ધાંતની બાજતમાં પરસ્પર સહકાર અને સમજાવ સાધી શકે છે, અને તેથી”

એમ પણ થશે કે-પરંપરામાં વિખૂટા પડતા ઉભય સંપ્રદાયના સમજદાર જનસમૂહને એક ખીજાની સમીપમાં આવવાનો પ્રસન્ન મનતા પરસ્પરના વિરોધ વૈમનસ્ય આદિ દૂર થશે આથી મારી નમ્ર વિનંતિ છે કે-આપ જરૂર આ પ્રમુખપર પ્રસ્તાવના લખો. ' મુનિવર શ્રીયુત છોટાનાનજી સ્વામીની આ દર્શીલ મને મળે ઉતરી અને મારી પ્રસ્તુત પુસ્તકની પ્રસ્તાવના લખવા માટેની કશીયે તૈયારી ન હોવા છતાં અનિચ્છાએ પણ મેં તેમનું વચન માન્ય કર્યું અરજી તેમ જતા કુદરતનું નિર્માણજ એવું હતું કે-તું પ્રસ્તુત પ્રથમ પ્રસ્તાવના લખવા માટે જે વિચાર અવરોધન આદિ કરવું જોઈએ તે મારી તમીઅનના કારણે કરી શક્યો નહિ અને જેમ જેમ અવરોધન કરવા લાગ્યો તેમ તેમ વધારે આપે પહોંચવાની નિશ્ચિત થઈ, એટલે મનમાં એમ થયું કે-ત્યામુધી આ બાબતો માટે પૂર્ણ અવરોધન ન થઈ રહે ત્યામુધી આ વિષયમાં અત્યારે ટનુજ ન લખવું, અને જો ખાસ વિશિષ્ટ જણાતી ગાળતોની સચી આ પ્રસ્તાવનામાં છોડી દેવામાં આવે તો તેથી અર્થ વગરની પ્રસ્તાવના લખરી એ કોઈરીતે શો બારંપ૦ ન મણામ

પ્રસ્તુત પુસ્તકને હું ઈચ્છુ તે કરતા અતિ સત્વર પ્રકાશમાં મૂકવાનું હોવાથી હું વાચકોને પ્રસ્તાવના પૂરી પાડી શક્યો નથી તે બદલ દરેક જિજ્ઞાસુ વાચકની ક્ષમા પ્રાર્થુ છું તેમજ મુનિવર શ્રીયુત છોટાલાલજી સ્વામીની આતર ઈચ્છાને પૂર્ણ કરી શક્યો નથી તે બદલ તેઓશ્રીની મવિશેષ ક્ષમા પ્રાર્થુ છું અને હું વિશ્વાસ રાખુ છું કે-જો પ્રસ્તુત પુસ્તકની બીજી આવૃત્તિ નીકળવાનો સમય આવશે અને ત્યારે જો મારાથી જનને તો વાચકોની સેવામાં જરૂર હું પ્રસ્તાવના રજૂ કરીશ એટલું ઈચ્છી વિરમું છું

૧૮૮૬ આશ્વિન કૃષ્ણ ૭
પાંચ.

}

મુનિ પુણ્યવિજય

પ્રસ્તાવના

સુવર્ણ વસ્તુત શુદ્ધ અને નિર્મળજ હોય છે મૂલ ભવિષ્ય અને વર્તમાન એ ત્રણે કાળમા સુવર્ણ સુવર્ણરૂપે રહે છે કાંઈ વખતે તે સુવર્ણના કોણે જ્યામા જામે છે-કોઈ સુવર્ણકાર તેને જમાવે છે, ત્યારે તે સુવર્ણના અલકારો બને છે અને તે વખતે તેની મોઢી કિંમત અંકાય છે જ્યારે એ જથ્થો વિખરાઈ જાય છે ત્યારે તે માગી સાથે મગી જાય છે અને તેના પર વધુ માગીના ઘર જામે છે ત્યારે તે સામાન્ય જનસમાજની દૃષ્ટિથી અદસ્ય બને છે કેટલાક વખતે સુવર્ણના રજકણો વધુ છૂટા પડી ગએલા હોય, તો સુવર્ણમિશ્રિત માટીને નદિ જાણનારાઓ એ માગીનો-માગીમા છૂપાએલ સુવર્ણનો હલકામા હલકો કાર્યમા પણ ઉપયોગ કરે છે

એજ રીતે આત્મા વસ્તુત શુદ્ધ-નિર્મળ-અજર-અમર હોવા છતા, ત્રણે કાળે રાશ્વત-સિદ્ધ સ્વરૂપી હોવા છતા, કર્મરૂપ માગીના આવરણોથી એવો વ્યાપ્ત થઈ ગયો છે કે એ અજરામર આત્માને પુનરપિ જન્મ પુનરપિ મરણ-વાગવાર જ-મ મરણના આવર્તનો કરવા પડે છે, સ્થૂળ દૃષ્ટિએ મનુષ્ય-દેવ-પશુ-પક્ષી અને નરકના અવતારો મારણ કરી તે તે ગતિના સુખદુખના કતો-ભોક્તા તરીકે ગણાવુ પડે છે પોતાના સ્વરૂપને ભૂલી ગએલ આત્મા અચાન-વડે કરીને સિદ્ધ પોતાને માને ન ઘેટાની માફક આ સ્થૂળ દેહમાજ દુર્બલ માની નાનાવિષ કર્મો કરી વધુ ને વધુ કર્મરૂપ માગીના ઘરની નીચે ફગાઈ જઈ આત્માનું આત્માપણું વિમરી જાય છે, અને લાગ્યા કાળની એ જૂવને પરિણામે આત્મા-અનત શક્તિમાન આત્મા પોતાનાજ કરેલા કર્મની પાસે પોતે રાક-ગુનામ જેવો બની જઇને નાચ નાચે છે ક્ષણિક અને નાશવત સુખ-ખરી રીતે સુખા ભાસને જોઇને તે આનદથી નાચી ઊંડે છે, અને ક્ષણિક-નાશવત

કુખ-કુ આઆસને જોઈને તે રહી પડે છે. આવી રીતે ગડવામા
અો હમવામા કેટલાએ કાળ-યુગને વિતાવી ॥ખ્યા તેની કોઈ
ગણનાજ નથી. તે કર્મનો કર્તા અને બોક્તા નિશ્ચયનયની અપેક્ષા-
એ આત્મા જાણે ન હોય, પરંતુ વ્યવહારનયની અપેક્ષાએ તો
આત્માજ કર્મનો કર્તા અને બોક્તા છે, અને શ્રી વીતરાગ દેવ પણ
કહે છે કે—“અપ્પા વસ્તા વિવસ્તા ચ, દુદ્દાણય સુદાણય”-અર્થાત્
મુખ કુખનો કર્તા અને બોક્તા આત્મા યોગેજ છે એ સિદ્ધાન્તને
અનુનક્ષીને જૈન સિદ્ધાન્તકર અને શ્રી મગવૃગીતાકાગ પણ આત્માને
જ યોગે પોતાના મિત્ર અો ચતુ તરીકે જાણખાવે છે. જેનામા
થોડે અંશે પણ જુદિની નિર્ભેજતા છે તેને તો એ વાત જરૂર સમ-
જાય તેમ છે.

સુખકુખનો કર્તા અને બોક્તા આત્મા છે એ વાત સત્ય
છે, એપૂર્ણ સત્ય છે પણ તે અમુક અપેક્ષાએ જૈન ધર્મના મિદ્ધાન્તો
એકાન્તવાદી નથી પણ અનેકાન્તવાદી છે. અમુક અપેક્ષાએ
જહાજ વસ્ત્રમાગ ૪ માવજા જલિય, અર્થાત્ કરેલાં કર્મો ભોગખ્યા
સિવાય આત્માનો ભોલ નથી, એ વાત સત્ય છે પરંતુ એથી દરેકે
દરેક ભાગતમા એક સિદ્ધાન્ત તરીકે એકજ વાત ન માની બેસવી
કે-કર્મનાં ફળ ભોગખ્યા સિવાય આત્માની મુક્તિ નજ સંભવે દરેક
કમ કાર્ષ એકજ પ્રકારના હોતા નથી કોઈ કર્મખયન સિધિ
હોય છે, અને કોઈ કર્મખયન નિવિઙ્-નિશચિત હોય છે જે સિધિ
કર્મખયનો હોય છે, તે તો જ્ઞાન, જ્ઞાન તપશ્ચર્યા જ્ઞાન કરણપૂર્વક-
નો શુદ્ધ પચાત્તાપ શુદ્ધ અને પ્રબળ જ્ઞાનના વર્ગે સાધનોદારા વચ્ચે
ભોગખ્યેજ દૂર થઈ શકે છે અને નિશચિત કર્મખયનો જોડે ભોગખ્યા
સિવાય સર્વથા-સર્વથો છૂટા થઈ શકતા નથી, પરંતુ સત્પુરુષાય
વડે, તે જો લાખી મુક્ત ભોગવવાના હોય તો અજ્ઞ મુક્તનાં અને
બદ્ધ મદાકુખદાયક હોય તો તે અપ કુખખારક કરી શકાય છે.

જો દરેક દરેક કર્મના ફળ ભોગવવાનું પડતા હોય તો આત્માને માટે કોઈ પણ કાગે મુખિ સંભવેજ નહિ, કારણકે જ્યાંસુધી પાપ પ્રકારના સરીરમાં આત્મા રહે અને પૂર્વકૃત (એટલે જો સમયે કર્મના ફળવિપાક ભોગવનો હોય તેની પહેલાં કોઈ પણ સમયે કરેલા કર્મ, પત્રી તે પાંચ-પચીસ જન્મ-માનંતર પહેલાં કર્યા હોય કે માત્ર પાંચલાંક પહેલાં કર્યા હોય પણ ભોગવવાના-અનુભવવાના વખત પહેલાં કોઈ પણ વખતે કરેલા કર્મ, તે પૂર્વકૃત) કર્મના ફળવિપાક જ્યારે જ્યારે ભોગવાતા હોય ત્યારે ત્યારે એજ સમયે નવા કર્મ-શુભાશુભ કર્મ બંધાતાજ હોય છે પરંતુ નવા કર્મ જો વખતે બંધાતા હોય છે તે વખતે જો તે આત્માના મન-વચન અને કાયા ત્રણે એકાકાર થાય તોજ એ કર્મનો બંધ પડે છે પણ જો અન્યકત બાવે-નિર્નય બાવે-અનાસમિતિપણે ત્રે કર્મો થતા હોય તો પત્રી એ કર્મોના પાકા બંધ પડતા નથી, અને તેથી તેવા કર્મો વગરભોગબંધે પણ ફર કરી શકાય છે, એમ શ્રી વીતરાગ દેવ કહે છે

આ વાત અવધારથી પણ સમજી શકાય તેવી છે છતાં-પૂર્વક-દ્વેષપૂર્વક કોઈને અપાએલ મારી નાંખવાની ધમખી એ ગુન્ટો મળ્યાય છે અને તે જો સાખીન થાય છે તો તેની શિક્ષા પણ ધમકી આપનારને ભોગવવી પડે છે અને થોડા પછી છતાં વિના કે દેવ વિના અનુભવજો કદાચ કોઈને પ્રદાર થઈ ગયો હોય અને તે જો સાખીત કરી શકાય તો તે શિક્ષા ભોગવનો નથી જેમ અવધારમાં આ નિયમ છે તેવીજ રીતે કર્મબંધન અને તેના ફળ ભોગવવાના સબંધમાં પણ જ્ઞાનદષ્ટિએ સમજી શકાય તેમ છે અને એથી જ શ્રી વીરમુખીએ કહેવ છે કે “ક્રિયાએ બલ નથી પણ પરિણામે બલ છે” અને તે કયન સર્વાંશી સત્ય છે

કર્મના મળધમાં જૈન સિદ્ધાન્તના અને મનંતવાદના આધારે એક વાત એ પણ વિચારવા જેવી જળ્યાય છે કે, દરેક આત્માને પોતપોતાનાજ કરેલા શુભાશુભ કર્મના ફળ ભોગવવાના હોય છે-

અન્યના કરેલા શુભાશુભ કર્મના બંધનો સાથે અને તેના ફળ ભોગવવા માટે એક બીજાને કાર્ષ સંબંધ નથી આવા પ્રકારની માન્યતાને ક્ષીણે એક કહેવન થઈ ગઈ છે કે “જે દરે તે ભોગવે,” માતા-પિતા-પુત્ર-ભાઈ-દેવ-સ્ત્રી-પતિ વગેરેને એક બીજાને એક બીજાએ કરેલા કર્મનાં ફળ ભોગવવા પડતાજ નથી આ માન્યતા-એ એકાન્ત રૂપ પકડેલ હોવાથી, પરંપરનો સ્નેહ સેવાભાવ અને એક બીજાના દુઃખમાં હાર્દિક સહાનુભૂતિના ભાવનો લગભગ નાશ થઈ ગયો છે જે થોડે ઘણે અંશે માયાવી સ્વાર્થ હોય તો કાર્ષિક પણ એક બીજાને સદાય કરે, અથવા લોકલગ્નથી સહાય કરે, પણ તે પોતાને ખામ અગવડ ન આવે ત્યાં સુધી જ જ્યારે પોતાને ખામ મુશ્કેલી ભોગવવાનો પ્રસંગ ઉપરિચિત થાય ત્યારે અપવાદ સિવાય મોં કોઈ ‘એના કર્યા એ ભોગવે, આપણે શું કરીએ એમ કહી દર ખસી જાય છે’ આના પરિણામે હૃદયની શુષ્કતા વધે છે અને મનુષ્યમાંથી મનુષ્યત્વ નષ્ટ થતું અને જણાય છે અમુક આપેક્ષાએ પ્રેમબીજના શુભાશુભ કર્મના ફળ ભોગવવામાં ઓછા-વધના અંશે બીજાનો પણ ભાગ છે એ વાત કાર્ષિક યોગ્ય જણાય છે જૈન સિદ્ધાન્તમાં કોઈ પણ ભવમાં મૂકી આવેલા અધિકરણ-કોઈ પણ જાતના સાધનો પ યા રહેલા હોય તેનો ઉપયોગ કોણ કરે છે એ વાત સાધન મૂળી આવનાર મુદ્દન જાણતો ન હોય, તેમજ અત્યાગ્રી તે સાધન-સ્ત્રોતના ઉપયોગમાં તેની અનુમોદનાએ ન હોય, છતાં એ સાધનથી યતી ક્રિયાના કર્મની રાવધ-કર્મના ફળ વિપાકનો અમુક અણ સાધન મૂકી આવનારને આવે છે અને તેના સુખ દુઃખના ફળ પણ ભોગવવા પડે ■ આ વાત તત્ત્વદૃષ્ટિએ વિચાર કરના મતજ જણાય છે શાસ્ત્ર પ્રત્યે શ્રદ્ધાગ્રી તો આ વાન જરૂર માને છે અને માનવાયોગ્ય પણ છે જ્યારે કર્મની રાવધ આવવાની વાત મનાય છે તો પછી પોતાના કર્યા જ કર્મો પોતાને ભોગવવા પડે છે બીજાને લેવા નથી, એવા એકાન્ત સિદ્ધાન્ત

શા આધારે જનસમાજ માની બેઠેલ છે, તે આ લખનારથી સમ
જાતું નથી

એ વાત તો સદુ કોઈ કબૂર કરે છે કે-કરેલા શુભાશુભ
કર્મના ફળ કોઈ પણ કાળે ભોગવવા તો પડે છેજ, અને તે પણ
સ્વાસુધી આત્મા પોતપોતાના સ્વરૂપને જાણે નહિ-વિભાવમાથી નીકળી
સ્વભાવમાં ન આવે સ્વાસુધી તે સદુષ્ટ કરી રહે નહિ એ કર્મના
આવરણોને દૂર કરવાને પોતે પોતાની શક્તિનો ઉપયોગ ન કરતા
મનને અધીન વળે સ્વાસુધી તો તે આત્માને પોતે કર્મથી નિર્લેપ હોવા
છતાં કર્મજનનથી બધાઈને જન્મ જરા મરણના અને જન્મ
જન્મોત્તરોના ફળવિપાક ભોગવવા પડવાનાજ, કારણકે બધન અને
મુક્તિનું કારણ મન છે એ મન જીતાઈ જાય, મન આત્માને
અધીન જાતી જાય, મન મરી જાય, એટલે એજ ઘડીએ આત્માની
દેહાધ્યાસાગ્નિની સધળા ભ્રમણા ટળી જાય અને સ્વસ્વરૂપમાં સ્થિત
થઈ, અરણીક મુનિ કે ગજસુકુમાર મુનિની પેઠે આ પ સમપર્મા
કૈવલ્યજ્ઞાન અને કૈવલ્યસ્થાનને પ્રાપ્ત કરી કલ્યાણ અંતકૃત કેવળા
ધમને પરમ પદે સ્થિત થાય એટલા માટેજ શ્રીવીતરાજ દેવે કહ્યું
છે કે-પગે જીયે જીયા પદ અર્ધાત્ એક મનને જીત્યુ એટલે
પાયે ઉદ્ધિયો જીતાઈ ગઈ, અને પાયે ઉદ્ધિયોના વિપયો જીતાયા
એટલે સર્વ કાર્ય જીતાઈ ગયું શ્રીમાન્ આનંદધનજી મદાગજે શ્રી
કુશુનાથજીના સ્તવનમાં કહ્યું છે કે “મન જીત્યું તેણે સધળુરે જીત્યું,
એક વાત નહિ જોડી ” આ કથન સંપૂર્ણ સત્ય ॥

મનને જીતવા માટે અને કર્મના આવરણો દૂર કરવા માટે
કર્મના સ્વરૂપને જાણવું જોઈએ, કારણકે જે વસ્તુસ્થિતિ હાનિ
કારક હોય, જે પ્રવૃત્તિથી કોઈ પણ જાતનું નુકસાન થતું હોય, તે
વસ્તુ અથવા પ્રવૃત્તિના મયાર્થ સ્વરૂપને જાણવું જોઈએ તેના

યથાર્થ સ્વરૂપને જાણ્યા સિવાય તેનો જાણ ન થાય અને જાણ થયા સિવાય તેનો ત્યાગ પણ થઈ શકે નહિ અહીંથી કે સોમનસ વગેરેની ઝાંઝાખાણુ ન થઈ હોય, તેના પરિણામને જાણ્યું ન હોય તો અજ્ઞાનુપણે પણ તેનો ઉપયોગ થતો મંજવ રહે છે, અને એ સ્વરૂપને જાણનારાઓ મરણભયથી અને ઇવનાની આશયી, ઝેરથી દૂર નાસે છે એવીજ રીતે કમના સ્વરૂપને જાણવાની અત્યંત આવશ્યકતા છે એ આવશ્યકતા પૂર્ણ કરવા માટેજ શ્રી વીર પ્રભુએ શ્રી પ્રજ્ઞવ્યાકરણ સૂત્રમાં કમખંડનો કેવી રીતે નિવિઠ અને ત્રિયિય બધાય જે આત્મા કમ રીતે કમના આવરણોથી વધુને વધુ આવરાય છે, અને એ આવરણો કમ રીતે દૂર કરી ચકાવ છે, વગેરે વિસ્તારપૂર્વક કહ્યું છે કમના પ્રવાહને આવવાના ઘાનની ઝેટલે અંશે જરૂર ■ તેટલેજ અંશે તે પ્રવાહને રોકવાના ઘાનની પણ જરૂર છે એ ઘાન પણ શ્રી પ્રજ્ઞવ્યાકરણ સૂત્રમાં શ્રી વીર પ્રભુએ બહુ ઝીણવટથી સમજાવેલું છે સૂત્રની મૂળ ભાષા અધભાગથી હોવાથી એના અર્થમાં સીધો બહુ થોડો હોય છે જેટલે તેનો લાભ સામાન્ય જન સમાજ સર્વ ચક્રો નથી તેથી યથાશક્તિ આ અનુવાદનો પ્રયત્ન કર્યો છે તે કેટલે અંશે સફળ થયો છે તે તો વિદ્વાન વાચકો કહી શકે

એક વિશેષ વાત સૂત્રમાં અધ્યે સ્થળે મુનિને માટે મદ્યમાસાદિના ત્યાગની સૂચના આવે છે આ ઉપરથી સામાન્ય રીતે ભોલો કદાચ માની લે કે એ કાળે જૈન મુનિઓમાં એ પ્રવૃત્તિ જનવાને જોઈ દરો અન તેથી તેનો ત્યાગ કરવા કહ્યું દરો આવી માન્યતા જૂવજરેલી ■ તે કાળે અનેક પધોના ત્યાગીઓ સાધુ અને અમણુ તરીકે મનાતા અને તેઓમાંના કેટલાકોમાં એ પ્રવૃત્તિ જોઈને જૈન સાધુને તેઓથી જુદા પાડવા અને ઝાંઝાખાવવા માટે એ સૂચન તેમાં સમાવેલું હોય એવો મારો અભિપ્રાય છે જતા મને લાગે છે કે આ વિષય ઉપર વિશેષ પ્રકાશ અને સ્પષ્ટતા સાથે તેમજ ઇતિહાસદૃષ્ટિથી લખાએલો એકાદ વિસ્તૃત નિબંધ વનમાન જૈન સાહિત્યમાં હોવો જોઈએ છે

પ્રગટ પુસ્તકમાં, દિ સા-ભૂ-ચોરી-અશ્વત્થ-પરિમલ એ
પાંચ પ્રકારના અસ્ત્ર કર્મનું આવલું, એ વિષેનો અધિકાર પ્રથમ ખંડ
માં છે અને અતિસા-મત્ત-અસ્તેય-અહા-વર્ષ-અપરિમલ એ પાંચ
સંવરનો અધિકાર બીજા ખંડમાં છે એ વર્ણનની મહત્તા-ખુદ
તીર્થંકર દેવની વાણીની મહત્તા હું પામર શુ કથી શકું ? વાચકોએ
વિચારપૂર્વક આ સૂત્રનું મનનપૂર્વક વાચન કરવું, અને જો કેઈ પણ
વાગના દુરામદમાં પોતાની શુદ્ધિને ગોધી રાખ્યા વિના તટસ્થતાથી
એકથી વધુ વાર આ શાસ્ત્રનું વાચન કરવામાં આવશે તો હું વિશ્વાસ
પૂર્વક કહી શકું કે વાચનારને પોતાના માનવજીવનની ઉપયોગિતા
અને આત્મકલ્યાણની સાચી સાધના જરૂર જઠી આવશે. વૈદ નો
દર્શની ચિંતિસા કરી દવા આપી શકે, પત્રી વરા ખાતી અને કરી
પાગવી અને આરોગ્ય નાશ કરવું કે કેમ તે તો જાણી મરજીની
વાત છે એજ રીતે જન્મ જરા મણુ-ભવરોગ મટાડવા માટેની
અમૂલ્ય ઔષધિ મી વીન ! મને આપણને આપી છે તેનો ઉપયોગ
કેવો કરવો એ તો માનવની વૃત્તિ ઉપરજ આવાર રાખે છે ને !

મ્હારી ચારીરિક અસ્ત્રશ્ચ પ્રકૃતિ અને બીજી કેટલીક પ્રવૃત્તિને
લીધે તેમજ એક અશુદ્ધ પ્રતિ ઉપરથી કરાયલું પ્રથમ વારનું બાધાન્તર
બીનઉપયોગી થવાથી આપણે બાધાન્તર કરી વગર લખવું પડેલું
હોવાથી પુસ્તકપ્રસિદ્ધિમાં ધાગવા કરતાં ધણી વધરે દીલ ધર્ષ છે
તેને માટે ઉદારચરિતો પામે ક્ષમા થાય છે મ્હારા હમેશના
સહાયક સેવાત્રેમી મુનિવર્ષ શ્રી લક્ષ્મીમુદ્રજ મુનિની જો મને
મપૂજ્ય સહાય ન હોત તો હું જે કાર્ત્ત આવી સાદિત્ય પ્રવૃત્તિ કરી
શકું છું તે કદિ પણ ન જ બાત એ એમની સહાય મારા પર
ઉપકારકજ છે વળી આ પુસ્તક જે કાંઈ સુવાચ્ય અન્યું છે તે
શ્રી. મુનીલાલ વર્ધમાન સાહેબના અથાગ શ્રમને અજારી છે, એ "દેવો
પણ અત્ર સ્વીકાર કરવો જોઈએ

આ સૂત્રનો અનુવાદ કરવામાં બે છાપેલી પ્રતો અને બે હસ્તલિખિત પ્રતોનો ઉપયોગ કર્યો છે, તેમજ સમ્પ્રદાયને સ્પષ્ટતાથી સમજાવવા માટે સમાવધાની પદ્ધતિરત્ન શ્રી રત્નચંદ્ર રવામી કૃત અધ્યામાધી સંદેશવત્રી ગ્રાંટી સહાય મળી ॥

આ પુસ્તકની પ્રસ્તાવના લખવાનું વિદ્વાન મુનિરત્નશ્રી પ્રુપ્યવિજયજી (પ્રવર્તક શ્રી કાન્તિવિજયજીના શિષ્ય શ્રામાન્ અતુરવિજયજી મહારાજના શિષ્ય) એ સ્વીકાર્યું હતું પરંતુ અનુવાદ ફરીથી કરવો પડ્યો તેની પાછળ બહુ સમય ગયો અને પુસ્તક વિનાયગે પ્રસિદ્ધ કરવાનું હતું તેથી છાપેનો ભાગ વાંચી જવાનો પશુ પૂરતો આવકાર રહ્યા પામ્યો નહિ, એટલે તે પ્રસ્તાવના લખી શક્યા નહિ તેમની પ્રસ્તાવનાથી ભગવાનની આ વાણી ઉપર દાઢ અનેરો પ્રકાશ પડત, પરંતુ ઉપર જણાવેલા કારણથી તે બની શક્ય નથી

ઉપર આ પુસ્તક ૧૧-આ અનુવાદના વાચન-મનનથી માંડી પશુ ડવામાં કમના બધોથી બધામાં અટકે, આત્મજાગૃતિ અનુભવે જગતના માલાવી પદાર્થોમાં મુગ્ધાઈ રહી જે અતેક ન્દાના ભોગ નાપીએ માથે વર બાધે છે મને જેના કડુ દુઃખ અતેક જન્માતરોમાં ભોગવવા પડે છે તે વૈરમધન કરતા અટકે, વિદ્યા વચ્ચે નીમળી સંભાવના આવે પોતાને પોતે એાળખે જગતના નાણી માત્રની નિષ્કામ ભાવે સેવા કરવાની વૃત્તિ જાગૃત થાય અને જગતના સુમદ્દુ ખોને સમજાવે સહી લવાની વૃત્તિ કેળવાય પરંપરાદૃષ્ટ દૃષ્ટિ દૂર થાય, અને નાના પ્રકારના કર્મના ઉપરની જેએ પાપપદ્ધતિ પાયા દેવ તેની પ્રત્યે દુષ્ટ કે અભાવ ઉત્પન્ન થવાને બે તેની પ્રત્યે સમજાવ જાગૃત થાય, એમું જ નહિ પણ મિથ્યા દોષાપવાદના લાગને ત્યજી જગતથી ત્યજાએનાના મિત્ર સ્વરૂપી આત્મા સામે જોઈ તેની શુદ્ધ ભાવે સેવા કરવાની રૂચિ

ઉત્પન્ન થાય, આવું આ માહેનું થોડું પણ બે કાલ બની શકે તે
મારો આ રક પ્રયત્ન સફળ થયો ગણી હું કૃતકૃત્યતા અનુભવીશ

સુગ્મિત સંતુ સર્વથ સતે સત્તુ નિરામયા
સર્વે ભદ્રાણિ પશ્યતુ મા કશ્ચિદ્ દુઃખમાપ્નુયાત

અમતાવાહ
આસો સુતિ ૧૫
વીર મંવત ૨૪૫૮
વિક્રમ સંવત ૧૮૮૯

સિ
જૈન મુનિ ડોળાયાવજી

અનુક્રમણિકા

વિષય

પૃષ્ઠ

આશ્રવ દ્વારે

અધ્યયન ૧ છુ	હિ સાકર્મ	૩
અધ્યયન ૨ જી	મૃષાવાદ	૨૩
અધ્યયન ૩ જી	અહંતાદાન (ઓર્થકર્મ)	૩૫
અધ્યયન ૪ છુ	અપ્રદાચર્મ	૫૭
અધ્યયન ૫ મુ	પરિગ્રહ	૭૭

સ વરે દ્વારે

અધ્યયન ૧ છુ	અહિ મા	૮૬
અધ્યયન ૨ જી	સત્ય વચન	૯૬
અધ્યયન ૩ જી	હતાદાનગ્રહણ (અઓર્થ)	૧૦૭
અધ્યયન ૪ છુ	પ્રદાચર્મ	૧૧૫
અધ્યયન ૫ મુ	અપરિગ્રહ	૧૨૬

૬૬ શ્રી

પૂજ્ય શ્રી લાધાજી સ્વામી સદ્ગુરવે નમ

શ્રી પ્રશ્નવ્યાકરણ સૂત્ર

પ્રસ્તાવના

શ્રી રમણુ ભગવત મહાવીર સ્વામીના પાશ્વમા
ગણધર શ્રી સુધર્મા સ્વામી પોતાના વડા શિષ્ય શ્રી જબ્બુ
સ્વામીને કહે છે કે, હે જબ્બુ! હવે હું “શ્રી પ્રશ્નવ્યાકરણ
સૂત્ર” સંજ્ઞાના હું જીવરૂપ તળાવમા કર્મરૂપ પાણી આવ-
વવાનો આસ્રવરૂપ માર્ગ અને તે આસ્રવને બંધ કરનાર
સવરૂપ જે પ્રતિબંધ અથવા દિવાલ છે તે આ સૂત્રમા
કહેલ છે આ તત્ત્વનો-સત્યાસત્યનો નિર્ણય કરવા માટે
હું આ શાસ્ત્ર સંજ્ઞાના હું આલુ આ શાસ્ત્ર શ્રી તીર્થંકરદેવે
પોતાના અપૂર્વ જ્ઞાનથી બાણીને કહેલ છે

કર્મ આવવાના પાથ દ્વારે.

શ્રી જિનેશ્વર દેવે કર્મ આવવાના દ્વાર રૂપ આસવના પાથ ભેદ કહેવ છે એ પાથ પ્રકારના આત્મવ સુ સારી જીવની માફક (સસારની માફક) આદિરહિત છે, પરંતુ અનેક પ્રકારના જીવોમાના કોઈ જીવ પી અપેક્ષાએ તેનો અત પણ છે તે પાથે આસવના નામ આ પ્રમાણે (૧) હિંસા આત્મવ-અર્થાત્ એકેન્દ્રિયથી પચેન્દ્રિય પર્યન્તના જીવોનો ઘાત કરવો (૨) મૃધા આસવ-અર્થાત્ અસત્ય બોલે તે (૩) અદત્ત આસવ અર્થાત્ રત્ન વિના કે માલેવ આપ્યા વિના કોઈ પણ વસ્તુ ઝડપ કરે તે (૪) અબ્રહ્મ આત્મવ અર્થાત્ મૈથુનમેવન કરે તે (૫) પરિગ્રહ આસવ અર્થાત્ દ્રવ્યાદિ વસ્તુનો સંગ્રહ અને તે પર મમત્વ કરે તે

આ પાથ આત્મવના પથ આંચયન કહેવા છે

આસવ દ્વાર

અધ્યયન ૧ છુ

હિ સાકર્મ

પ્રથમ અધ્યયનના પાચ દ્વાર કહેવા છે, તે પાચ દ્વાર આ પ્રમાણે — (૧) પ્રથમ દ્વારમા હિ માનુ શુ સ્વરૂપ છે તે કહેવ છે, (૨) બીજા દ્વારમા હિ સાના નામ કહેલ છે, (૩) ત્રીજા દ્વારમા જે જે કાવ્યો ૧ હિ સા થાય છે તે કારણો કહેવ છે, (૪) ચોથા દ્વારમા હિ સાથી જે પરિણામ આવે છે તે હિ સાના રૂણો ડગતવેલ છે, અને (૫) પાચમા દ્વારમા જે પાપી જનો પ્રાણવધ કરે છે તેઓનુ સ્વરૂપ સમજાવેલ છે એ પાચ પ્રમાણના દ્વારવાળા આ અધ્યયનમા આજ્ઞવનુ સ્વરૂપ કહ્યું છુ તે સાબજો (એમ શ્રી સુધર્મા સ્વામી શ્રી જગ્નુ સ્વામી પ્રત્યે વહે છે)

હિ માનુ સ્વરૂપ

શ્રી જિનેશ્વરદેવે એ પ્રાણવધને હમેશા પાપનાની અર્થાત્ પાપપ્રકૃતિનું બધન કઠવાવાળો, ચડ ક્રોધના કારણરૂપ, રોડ-ભયદર, છુદ-દ્રોહનો દરનાર, ગ્રાહસિક, વગર વિચાર્યો કરેલો, અનાય-સ્ત્રેરજાદિકોએ પ્રવર્તાવેલો, નિઘૃણુ-પાપની દુગછા વિનાનો, શય-કૂર અજવા સુગ રહિત, મહા ભયકારી, પ્રતિભય-બીજાઓને ભય ઉપજાવણુ હાર, અતિભય-મારણાતિક ભયનો કઠનાર, ભયાનક-પ્રાણી

માનને લયના ગ્ધાનરૂપ, નાસના સ્થાનરૂપ, અન્યાયકારી, ઉદ્દેગકારી, પરલોઠાકિની અપેક્ષારહિત, શુભ-ચારિત્રાદિ ધર્મની રહિત, પીપામા-રનેહથી રહિત, દયારહિત, છેવટે નરકમાલક જવાનાળો, મોહ તથા મહાભયનો કરણકાર, અને પ્રાણત્યગરૂપ દીનપણને ઉપલાવનાર એવો કહ્યો છે

હિ માના નામ

હવે હિ સાના શુષ્કનિષ્પન્ન એવા ૪૦ નામ કહે છે

(૧) પ્રાણવધ, એકેન્દ્રિયના ચાર પ્રાણથી માઢી પચેન્દ્રિયના ૪૫ પ્રાણશુધીના પ્રાણનો નાશ કરવો તે, (૨) શરીરથી જીવનું ઉન્મૂલન કરવું તે, અર્થાત્ જેમ વૃક્ષને જમીનમાથી ઉમેગી ઠાકવામા આવે છે, તેવી રીતે શરીરમાથી જીવને ઠાકી નાખવો તે, (૩) વિશ્વાસના હેતુ માટે અવિસત્ત, (૪) હિમ-વિહિસા અર્થાત્ જીવનો વિશેષ કરીને ઘાત, (૫) અકરણીય-નહિ કરવા યોગ્ય કરવું તે, (૬) ઘાત કરવો તે, (૭) મારવું તે, (૮) વધ કરવો તે, (૯) પ્રાણી જોને ઉપદ્રવ કર્યો-તેમને પશવવા તે, (૧૦) મન, વચન, અને ઠાયાથી તેનજ દેહ, આયુષ્ય અને ઈન્દ્રિય એ નણવી રહિત કરવું, (૧૧) આરણ-સમારણ કરવો, (૧૨) આયુષ્ય ધર્મને ઉપદ્રવ કરવો, આયુષ્ય ધર્મના લેહ કરવા, આયુષ્યને ાણવું, આયુષ્યને મવત કરવું (સંઘો-આવણું, કુટુંબ કરવું, શરીરમાથી જીવના પ્રદેશને સંકોચાવવા), (૧૩) મૃત્યુ કરવું, (૧૪) અસયમ કરવો, (૧૫) જીવની મેનાનું મર્દન કરવું, (૧૬) શ્વાસની જીવનો અત કરવો, (૧૭) પરજાવમા ગમન કરાવવું, આ જાવ છડાવવો,

(૧૮) દુર્ગતિમા પાડવું, (૧૯) પાપપ્રકૃતિનો વિન્તાર કરાવવો, (૨૦) પાપકાર્યમા આમક્રત ચલું, (૨૧) શરીર દેહન, (૨૨) અવિતબ્યનો અત વગ્ગો, (૨૩) ભય કગ્ગો, (૨૪) જલ (ભવરૂપ દેવ) વધારવું, (૨૫) વજ્ર સમા । વગ્ગન-ચુક્ત, (૨૬) પગિતાપ-દુ ખરૂપ આમવ, (૨૭) પ્રાણીના પ્રાણ કાઢવા, (૨૮) અવગી ગહિત કરવું, (૨૯) પ્રાણનું તોપન કરવું, (૩૦) પ્રાણીઓના ઉત્તમ ગુણની વિગધન-ખડના કરવી, આરિત્રાદિ ગુણની વિરાધના કરવી

એ રીતે સમુચ્ચયે ત્રીસ નામ પ્રાણવધ (હિંસા)ના કહેવા છે, અને તે ત્રીસે પ્રાણવધ રૂપ દમ કહેવા ફળ દેનાર ।

વિશિષ્ટ હિંસા.

હવે કેટલાક ખાખીઓ ઉપર કહ્યા મિવાયની ખીલ રીતે પણ હિંસા કરે છે, તે કહે છે અસયતિ, અવિગતિ, અનુપશાન્ત પરિણામવાળા અને મન, વચન, કાયાના દુષ્ટ યોગને ધારણ કરનાર પ્રાણવધ કરે છે એ પ્રાણવધ ભયકર, બહુવિધ-અનેક પ્રકારનો છે તે ક્રિયા કરનારાઓ અન્ય જીવોને દુખ ઉત્પન્નવવામા તત્પર રહે છે અને તેઓ નીચે જણાવેલ ત્રમ-સ્થાવર જીવોની ઉપર દ્રેષ રાખવાની બુદ્ધિ-વાળા હોય છે

જળચર — (પાકીન) મત્સ્ય, (તિતિ) મોટા ચમ્પ, તિમિગલ જાનિના વગેરે અનેક પ્રકારના મત્સ્ય, વિવિધ પ્રકારના દેહકાળી પ્રખરના કાચગા, નકે તવા મગર એ એ

૩ કારના ઝાહ, કિલિ, વેહક, મડુક, મીમાઝાર, પુલક એ પાચ પ્રકારના ઝાહ, સુસુમાર એ વિગેરે ઝોક ભતના જળચર

સ્વચર — મૃગ, રૂર ભતિનો મૃગ, અઘ્ટાપદ, ચમરી ગાય, સાબર, ગાંડર, સસલા, વનચર ગ્રાણી, ગોધા, રોહિત, ઘોડા, હાધી, ઉંટ, ગધેડા, વાદરા, રોજ, નહાર, શિયાળ, નાના ભુક, જિવાડા, ગોટા સુચર, શ્રીકંઠક, આવત, દોમડી, જે ખીવાળા પગુ, એક ભતિના હરણ, પાંડા, વાઘ, બકરા, ચિત્રા, એક પુરી વિરોધ એવ, કુતરા, તરસ, રીંછ, શાહૂંલ મિહ, ડેમરી મિહ, ચિહ્વાર, વગેરે ચતુષ્પાદ જાનવરો.

ઉરપર — અજગર, દેણુ વિનાનો સર્પ, દહિવિષ સર્પ, મકુલીક સર્પ, દેણુ ન માહે તેવા સર્પ, કાકોદર, હાકર, દેણુધર, અસાલીયો સર્પ, મહોરગ, ઇત્યાદિ અનેક પ્રકારના ઉરપર

ભુજપર — ઝીરલ, સરગ, સેહ, સેટ્ટમ, ઉંદર, નોખીયો, કાર્થીડો, ગટાવાળો શેળો, મુખ સરખો એવ, ખીસકોલી, ચાતુપદ, ગરોળી, એ મર્વનો સમૂહ ભુજપર છે

જેચર — હમ, બગવા, બતક, સારસ, બાડા પખી, સેતીકાપખી, ડુલ, વલુવ, પાગપત, દીવ, પીપી શબ્દ ગોલનાર, સ્વેત હસ, પગ અને મ્હો દાળા હોય તેવા હસ, જામ, કુલીંગોસ, મૈસ, હગર્તુક, ઢેવ, મુધરી, કપીલ, પાંગ જાહલ, ગરદવ, ચકવાલ, ડોંગોસ, ગરક, પગુલ, પોપટ, જાવાળો મોર, કાખરી, નદીમુખ, નદમાણકર, કોરગ,

ભીંગારક, કોણાલગ, હવેજીવક, તેતર, વર્તકા, લાવો, ઠપીંગલ, હોલા, કાગ, પારેવા, ચીડી, ઢક, કુકડા, મેસર, નાચનારા મોર, ચકોર, હયપુંડરીક, કરકરક, સીંચાણા, કાગડા, વિહંગ, બેણાસી, ચાસ, વડવાગોળ, ચામાચીડીયા, વિતતપખી, એ વગેરે જેય પક્ષીના લોહો

ઉપર કહ્યા તે જળચર, સ્થળચર, જેચર, અને પચે-
દ્રિય પશુના મમૂકને હલે, બેઇન્દ્રિય, ત્રીઇન્દ્રિય, અને
ચૌરેન્દ્રિય હવોને હલે, વિવિધ પ્રકારના હવોને હલે કે
જેમને પોતાનું અવિત વહાણ છે અને મરણના હુખથી
ત્રાસે છે એ બિચારા રાક હવોને કૂર કમ કરનારાઓ
હલે છે

હિં સાના કારણો.

તેઓ એ પ્રાણીઓને જે જે કારણે કરીને હલે છે,
તે કારણો નીચે સુજળ છે—ચામડા, ચરણી, માસ, મેઠ,
હોહી, જમણા પાસાની ગાંઠ, ફેફસા, મગજ, હૃદયનું માસ,
આંતરડા, પિત્ત, ફેફસ (શરીરની અંદરનું અવયવ), ઢાત,
હાડકા, હાડકાની અંદરની મજબા, નળ, આખ, કાન,
નસો, નાક, નાડી, ચીંગડા, દાઢ, પાખ, વિષ, હાથીદાંત,
અને વાળને માટે પચેદ્રિય હવોને હલે છે

કમર, મધુકર વગેરે ચૌરિદ્રિય હવના સમૂહના
મધુરા રસમા ગૃહ થએલાઓ ચૌરિદ્રિય હવોને હલે છે
તેવીજ રીતે શરીરના અંગને અર્થ, ઉધને અર્થ રાક
ત્રીઇન્દ્રિય હવો , (ત્રિચાકિ)ને હલે છે વચને

અર્થે (રશ્મિ મત્યાદિ) ક્રીડા વગેરેને, ઘગ્ને અર્થે બેઇદ્રિય
 હવો સાથેની માટીને, તેમજ વિભ્રાણને અર્થે (મોતી-સ્પીષ
 વગેરે) બેઇદ્રિય હવોને, એ રીતે અનેક કારણોને માટે
 અજ્ઞાની હવો બેઇદ્રિયાદિ ત્રસ હવોને હણે છે

એ સિવાય એકેદ્રિયને આગયે રહેવા ત્રસ હવોને
 તથા ત્રસ હવોને આગયે રહેવા એકેન્દ્રિય હવોને પણ
 તેઓ અનેક કારણોને લીધે હવે છે તે બિચારા એકેન્દ્રિય
 હવો રક્ષણરહિત છે, શરણરહિત છે, અનાથ છે, બાધ-
 વાહિરહિત છે, કર્મરૂપી સાકળથી બધાયવા છે, અકુશળ
 પરિણામવાળા છે, મદબુદ્ધિ લોઠો જેમને બળવા નથી
 એવા છે એ હવો પૃથ્વીકાયના હવો છે તથા પૃથ્વી
 કાયને આગયે રહેલા (અળશિયા વગેરે) હવો છે, પાણીના
 હવો છે તથા પાણીને આગયે રહેવા (પોશ વગેરે) હવો
 છે, અગ્નિના હવો છે, વાયુના હવો છે, તૃણ-વનસ્પ-
 તિના હવો છે તથા તેને આગયે રહેલા હવો છે તે
 હવો એકેન્દ્રિયપણે ઉત્પન્ન થાય છે અને તેમનો આહાર
 પણ એકેન્દ્રિયનો છે એવા ત્રમને તેઓ હવે છે ત્રસ હવો
 એકેદ્રિયાદિનો જે આહાર કરે છે તેના સરખા વર્ણ, ગંધ,
 રસ, સ્પર્શ, શરીર, રૂપ અને સ્વભાવ પરિણમે છે તે આજે
 દેખાય નહિ તેવા તથા આજે દેખાય તેવા ત્રસકાયના
 અસખ્યાત હવો છે તેમજ સ્થાવર, સૂક્ષ્મ, બદર, પ્રત્યેક,
 સાવારણ અને અનંત કાયાદિ હવોને તેઓ હણે છે આ
 સ્થાવર હવો વિવેકરહિત, સુખદુઃખના બળવાવાળા છે
 આ પ્રકારના ત્રસ અને સ્થાવર હવોને તે લોઠો હવે છે

હિમાના વિગિષ્ટ કાગણુ.

હવે જે જે ઘરણે કરીને હિસા થાય છે, તે તે ઘરણે કરે છે જેવી, કમળસહિત ચૌમુખી વાવ, કમળસહિત ગોળ વ વ, વધારા, દ્વા, વણપોદેલુ તળાવ, ખેદેલુ તળાવ, માટીખાણ, વેદિયા, નગરની ખાઈ, વાડી, કીડાના મ્થાન, મરણ પામેલાના પગલા, ગદ, બરણા, ગદની પોળ, ગદના કોઠા, ગદ અને નગર વચ્ચેનો માર્ગ, પૂવ, માર્ગ તથા પગથીયા, મહેલો, તેના ભાગો, સવન, ગૃહ, ધામના કુળા, પવત ઉપરના ગૃહ, હાટ, પ્રતિમાનુ મ્થાન, શિખરણધ દેવ-મંદિર, ચિત્રસભા, પરબ, દેવના સ્થાનક, તાપસ્યાદિકના સ્થાનક, લોચન અને માડવા, તેમજ ધાતુના વાસણ, માટીના વામણ, (ધટી ખાડણીયો વિગેરે) ઘરના ગચરચીવા, એ વગેરે અનેક પ્રકારના કારણે મહાબુદ્ધિવાળાઓ પૃથ્વી કાયની હિસા કરે છે

સ્નાન, પાન, લોજન, વસ્ત્ર ધોવા, ચોચ આદિને કારણે મહાબુદ્ધિવાળાઓ અપકાયની હિસા કરે છે

શાધણ, રધાવણ, અગ્નિ મળગાવવો, દીવા વગેરે કરવા, ઈત્યાદિ કરણે અગ્નિકાયની હિસા કરે છે

સૂપડે જાટલુ, વીંઝણું વીંઝવો, બેપડો વીંઝવો, મોરપીચ ફેંકવો, મુખે વચ્ચા કરવો, તાબોટા વગાડવા, સાગપત્ર ફેંકવું, વસ્ત્ર આદિથી વાયુ ઢોળવો ઇત્યાદિથી વાયુકાયની હિસા કરે છે

ઘર, હથીમારજીશાળાદિ. અન્ન. શય્યા. આમન

(બાજક આદિ), પાટીયું, સાલેતું, ખાટણીઓ, વીણા આદિ, વાદિન, પટક (ઢોલ આદિ), અતોષ (વાદિનનો પ્રકાર), વહાણ વાહન, મંડપ, નાના પ્રકારના ભવન, તોરણ, કાષ્ટ-પાપાણના સિખરણધ હલેંગ, બળી, અર્ધ ચક્રાકાર પગધીયા ધરના બારસાખ, ત્રાસાદ ઉપર પી અડચાળા, વેદિકા, નીચ રણી, હોડી, નગારી, ખુટા, ગમ્મણના ખુટા, પરખ-પાણીયા આશ્રમ, સુગંધદાયક પદાર્થ(કપુત્રાદિ), પુષ્પમાળા, અગવિદ્યેપનના પદાર્થો, વસ્ત્રો, ધુસરે, હળ, પાન, મોટા રથ, પાલખી, નાચરથ, ગાદા, ચાન, લદન નાનો ગથ, ગદના ઢોઠા, ગદના અહરનો માર્ગ, બારણા, પોળ, આગળો, રહેટ, ચૂળી, લાકડાં, મુસુદિ (એક પ્રકારનું હથીયાર), સો જણને મારે તે હથીયાર, તે ઉપરાંત હથીયાર અને ઘરવાખરા ઇત્યાદિ ઘણા કારણોને માટે ઉપર જણાવ્યા તે તથા બીજા સત્ત્વવાળા તથા મત્તવ વિનાના વૃક્ષોના સમૂહ ઇત્યાદિ વનસ્પતિકાયની હિસા અતિમૂઢ અને દારૂણ મતિવાળાઓ દોષ માન, માયા, લોભ, હાસ્ય, રતિ, અરતિ, શોકવડે, વેગ (શ્રી, પુરૂષ અને નપુंसક)ને માટે, ભવિતને અર્થે, કામલેગને અર્થે, ધનને અર્થે અને ધર્મ નિમિત્તે કરે છે

વળી તેઓ સ્વવશ રહેવાને, પરવશ રહેવાને, પોતાના અર્થે, પરને અર્થે, ત્રણ પ્રાણી અને સ્થાવર એકે દ્રિયાઈ ઠને હલે છે તે મહા બુદ્ધિવાળાઓ સ્વવશપણે તેમ પરવશપણે અને સ્વવશ તથા પરવશ બેઉ પ્રકારે હિસા કરે છે તેઓ પોતાને અર્થે, પરને અર્થે અને પોતાને તરફને બેઉને અર્થે હિસા કરે છે તેઓ હાસ્યપૂર્વક, વેગ

પૂર્વક અને રતિ ઉપજાવવા અર્થે, તેમજ હાસ્ય-વૈર-ગતિ એ ત્રણને અર્થે હિસા કરે છે તેઓ ક્રોધે ઠરીને, લોભે ઠગીને અને અજ્ઞાનપણે ઠરીને તેમજ ક્રોધ-લોભ-અજ્ઞાન એ ત્રણે ઠગીને હિસા કરે છે ધનોપાજ્જનને અર્થે, ધર્મ નિમિત્તે, ઠાગ-સોગને અર્થે, તેમજ ધન-ધર્મ અને કામભોગ એ ત્રણેને અર્થે તેઓ હિસા કરે છે

હિસક લોકો.

આ બધી હિસા કોણ કરે છે ? આહેડુ (સુઅરનો શિકાર કરનારા), ધીવર (મચ્છીમાર), પારધી (પખીઓના શિકારી) બીજા પ્રકારના પારધી (વાહા), એ દૂર કમ્ કરનારાઓ વાગરી (એક જાતનું પ્રાણી), ચિત્તો, મૃગાદિ-કને જીવતા બાધવા ઉપાયો કરે છે, તેમજ ત્રાપા પર બેસીને મચ્છ પકડવાને જાળ નાખે છે, બાજ પક્ષી, લોહના સાધનો, ઠાલના પાસલા, કુડી, બકરી (ચિત્તા વગેરેને આકર્ષવા માટે) વગેરે શિકારના સાધનો, અને પાપી સેવ કોને પણ તે આઠલો પોતાના હાથમા રાખે છે વનચર (લીંચો વગેરે), બ્યાધ (મૃગનો વધ કરનારા), મધ એકઠું કરનારા, બાળ હત્યારા, મૃગ-પીઓના પોપક (મૃગલા મેળ વવા માટે), મૃગોના પોપક, સરોવર-દ્રહ-નદી-તળાવ-નાનું તળાવ વગેરેને (ચખ-મીપ-મત્સ્ય વગેરે મેળવવા માટે) ગાળનારા, તેને વિશેષ ઉંડા કરનારા, પ્રવાહને બાધનારા, પાણીને વહેવડાવી નાખનારા, ઠાલકુટ એર અને આમાન્ય વિષ આપી હિમા કરનારા, ઘાસ તથા જેતર-

વગડાને આમ લગાડી નિર્દયતાથી ખાળનારા, અને દૂર
કર્મ કરનારા એવેમ્ણ જાતિના લોકો એ જાધા આ પ્રકાર-
ની હિસા કરે છે

હિસાકે લોકોના જાતિ-દેશ

આ એવેમ્ણ જાતિના લોકો કયા કયા દેશના વાસી
છે ? સક્ક દેશ, યવન દેશ, સખર દેશ, જર્જર દેશ, કાય
દેશ, સુરઠ દેશ, ઉડ દેશ, ભટા દેશ, મિત્તિય દેશ,
એકુલીક દેશ, કુલાશ દેશ, ગોઠ દેશ, સિહલ દેશ,
પારસ દેશ, કોન્વ દેશ, અધ દેશ, ક્વિલ દેશ, ચિહલ
દેશ, પુલિલ દેશ, આરોસ દેશ, ડોળ દેશ, પોદ્યાણ
દેશ, અધકારક દેશ, બકુનીક દેશ, જલ દેશ, રામ દેશ,
મોસ દેશ, બકુશ દેશ, મલય દેશ, સુબુક દેશ,
સુલિક દેશ, કોકણુક દેશ, મેલ દેશ, પલવ દેશ, માળવ
દેશ, મગર દેશ, આભાપિક દેશ, અનક્ષ દેશ, ચીન દેશ,
હનાસિક દેશ, ખમ દેશ, ખામિક દેશ, નેધર દેશ, મહા
રાષ્ટ્ર, સુદિક દેશ, આરણ દેશ, અવિલક દેશ, દુહલુ દેશ,
દેકય દેશ, હુલુ દેશ, રૂકક દેશ, મરૂગ દેશ, અને ચિલાક
દેશ- એ દેશના વાસીઓ પાપમતિ છે તેઓ જળચર,
સ્થળચર, નખવાળા (સિહાદિ) પ્રાણીઓ, સર્પાદિ, એરર
(પક્ષીઓ), સાણસા જેવા સુખવાળા પાળીઓ, સત્તી પ્રાણીઓ,
અસત્તી પ્રાણીઓ, પર્યાપ્ત છવે વોરેની અગુમ લેશ્યા
અને દુષ્ટ પરિણામે કરીને હિસા કરે છે એ પ્રાણીહિસા
કરનારાઓ હિસા કરવાને સામા આ પિને જાણ છે તેઓ

પાપ ઉપર રૂચિવાળા, પ્રાણવધ કરીને આનંદ માનનારા, જીવહિંસાને અનુષ્ઠાન માનનારા અને પ્રાણીહિંસાની કથા વાર્તા સાંભળવામાં સતોષ ધરાવનારા હોય છે

હિંસાના ફળ.

તે પાપના ફળ તેમાં આનંદ માનનારને બહુ પ્રકારે લોગવવા પડે છે. અજ્ઞાનપણે એ કરેલા પાપોના ફળ નરકાદિના દુઃખકારક અને લયકર હોય છે. ઘણા કાળ સુધી અવિશ્રાન્તપણે અનેક પ્રકારથી નરક અને તિર્યચની ગતિમાં વેદનાનો અનુભવ એ પાપો કરાવે છે. આયુધ્ય પૂર થયે એ જીવો ઘણા અશુભ ઈર્ષ્યોને યોગે નરકમાં ઉત્પન્ન થાય છે એ પાપી જીવો શીઘ્ર મહાનરકમાં ઉત્પન્ન થાય છે.

નરકયાતનાનું વર્ણન.

એ નરક કેવી છે? તેને વજ્રમય ભીંતો છે, અતિ પહોળી છે, સાધા વિનાની છે, દ્વાર વિનાની છે, કઠોર ભૂમિના તળીયા છે, તેનો સ્પર્શ કંઠશ છે, ઉચી-નીચી વિષમ ભૂમિ છે એ નરકગૃહ બધીખાના જેવા છે તે અત્યંત ઉષ્ણ, હમેશા વત, દુર્ગંધી, સડેલા પુદ્ગલવાળા, ઉદ્દેગજનક અને લયઠર દેખાવવાળા છે તે નરકગૃહો શીતળતામાં હીમના પડળ જેવા છે, કાન્તિએ કાળા છે, લયકર છે, ઉઠા-ગહન છે, રોમાચકારક છે, અરમણીય છે અનિવાર્ય રોગ અને જરાથી ખીડાયવા નારહી જીવોનું એ નિવાસસ્થાન છે ત્યાં હમેશ તિમિસ શુદ્ધ જેવા અધકાર વ્યાપેલો છે ત્યાં પરસ્પર લય રહેલો છે ...

અહં, ચંદ્ર, સૂર્ય, નક્ષત્ર, તારા વગેરે નથી આ નરક દુહો
 મેઘ, ચરખી, માસ, પડ, લોહીથી મિશ્રિત અને દુર્ગંધમય,
 ચી-ણા તથા સડી ગએલા કાઠવથી બ્યાસ છે ત્યાં ખેરના
 લાકડાના જેવો ભક્તવદ્યમાન અને રાખથી ઢકાયેલા જેવો
 અમિ છે એ નરકશૂદોનો સ્પર્શ તદવાર, છરો, કરવતની
 ધાર જેવો તીક્ષ્ણ, ચીંડીના આકડાના ઢખ જેવો અતિ
 દુખકર છે એવા નરકમા જીવ રક્ષણ વિનાનો, શરણ
 વિનાનો, કડવા દુખે કર્ગ પીડા પામતો, પૂર્વે ભાષેલા
 કર્મોવાળો હોઈ વેદના ભોગબ્યા કરે છે નરકમા પરમા
 ધામી દેવો બ્યાપી રહેવા છ નારદી જીવોને અતર્ક્યદર્શમા
 વૈદિય-લઘિય વડે કરી બેટાળ, બીડામાળું અને હાંકા-
 નસો-નખ-સોમલી રહિત શરીર પ્રાપ્ત થાય છે ત્યારપછી
 પાચ પર્થોચ અને પાચ ઇન્દ્રિય પરિપૂર્ણ વિકસે છે અને
 તે વડે અશુભ વેદનાઓ ભોગવે છે તે વેદના અત્યંત
 આકરી, પ્રબળ, સર્વ શરીરબ્યાપી, વ્રણ મોગમા બ્યાપેલી,
 ઉવટ સુધી રહેનારી હોય છે

વળી તે વેદના તીવ્ર, ક્રકંશ, પ્રચંડ, બીડાનળી,
 અને દારૂણ દેવી હોય છે તે હવે કહે છે દોટીની
 માટી હાંકતીમા રાખલું, સેકલું, તાવડીમા તળણું,
 ભઠ્ઠીમા જીવલું, લોહાની કડાઈમા ઉકાળણું, બલિદાન
 દેણું (દેવી આગળ બઠરીવત), ખાંડલું, સાદમલી વૃદ્ધના
 તીણા લોહકેટક જેવા ઘાટા ઉપર રગદોળણું, ફાંડલું, વિદા-
 રણ, માથાને પાછળ નીચું નમાવી બાધણું, લાકડીલી ફટ-
 કા મારવા, ડામા બળાટકારે ફાંસી નાખીને હાંસાળણું,

શૂળની અણી વોચવી, આસા કરીને ઠગણ, લોહ પાકણ,
અપનાન કરણ, શુન્દો ગતાવીને વધમૂંઝિમા લઈ જણ, વધ્ય
જીવને માટીમા દાટવો, એ પ્રમાણેના કષ્ટોથી પૂર્વે કરેલા
કર્મોના ■ અથગી નારકી જીવો પીડાય છે નરક ક્ષેત્રનો
અગ્નિ, મહાઅગ્નિ (દાવાનળ સરખો), એની અતિ દુ ખખરી,
ભયકારી, અશાતાકારી શાગીરિક અને માનગ્રિક એવી એ
પ્રકારની વેદના એ જીવો લોગવે છે, અને એ વેદનાને એ
પાપીઓ ઘણા પડ્યોપમ અને સાગરોપમના આયુધ્ય મુખી
દયાજનક રીતે મહન કરે છે પરમાધામી જ્યારે નારકીને
ત્રાસ ઉપજાવે છે, ત્યારે નારકીઓ ભયભીત સ્વરે આક્રંદ
કરતા ઠહે છે “હે અત્યંત શક્તિમાન, હે સ્વામી,
હે ભાઈ, હે બાપ, હે તાત, હે શત્રુજિત ! મને છોડો, હું
મરું છું, હું દુર્બળ છું, બ્યાધિપીડિત છું !” એમ બોલતો
તે જીવ દયારહિત પરમાધામી તરફ દ્રષ્ટિ કરે છે કે રખે
મને મારશે ! તે ઠહે છે “મને કૃપા કરીને સુખર્તમાત્ર
શ્વાસોન્નવાસ લેવા દો અને મારા ઉપર રોષ ન કરો ! હું
શુદ્ધ માત્ર નિસામો લઈ શકું તે માટે મારૂં જળાતું બાધન
છોડો, નહિતર હું મરી જઈશ મને બહુ તગ્સ લાગી છે,
માટે મને પાણી પીવા આપો” તે વખતે પરમાધામી તે
નારકીને ઠામળ આમ તણુ વડે “ગીતળ અને નિર્મળ પાણી
તું પી” એમ કહે છે અને તેને પકડીને પરમાધામી કથીરનો
રસ કળગમાથી તેના કરસ પુટમા રેડે છે, તે પાણી દેખીને
નારકી ધૂણી ઉઠે છે, અને આસુ ગાળતા કર્ણજનક સ્વરે
ઠહે છે કે “મારી તરમ હવે છીપાઈ ગઈ છે, મારે હવે

ધામીઓ તેમને તલ્વારની ધાર સરખા પાદડાના વનમાં,
 દર્શના વનમાં, અણુઘડ-અણીદાર પત્થરના રણમાં, અણી
 દાર ચળોના જગલમાં, ખારની ભરેલી વાવમાં, ઉકળેલા
 કધીરસની વેતરણી નદીમાં, કદળ પુષ્પ સરખી ચળકતી
 રેતીમાં, પ્રજ્વલિત શુક્રાકદરામાં ફેંકે છે તેથી તેઓ મહા
 પીડા પામે છે અતિ તમ ઘાટાવાળા પુસરા સહિત રથે
 નારદીઓને ભેડીને તપાવેલા લોહમાર્ગ ઉપર પરાણે પર
 માધામીઓ ચલાવે છે, અને ઉપરથી નાના પ્રકારના શસ્ત્ર
 કરીને તેમને માર મારે છે તે શસ્ત્રો કેવા છે ? મુદ્ગર,
 મુસુદિ^૧(એક જાતનું લોહનું હથિયાર), કરવત,^૨ ત્રિશૂળ,^૩
 હળ,^૪ ગદા,^૫ મુશવે,^૬ ચર્ક,^૭ ભાલો,^૮ ખાણે,^૯ ચૂળી,^{૧૦} લાકડી,^{૧૧} છરો,^{૧૨}
 લાખો ભાલો,^{૧૩} નાળે,^{૧૪} આમડામાં મહેલો પત્થર,^{૧૫} મુદ્ગરાકાર
 હથિયાર,^{૧૬} મુષ્ટિ જેવડા પત્થર,^{૧૭} તલવાર,^{૧૮} ખેડગ^{૧૯}(એક
 જાતનું શસ્ત્ર), તીર,^{૨૦} લોહનું ખાણ,^{૨૧} વણુગ^{૨૨}(એક જાતનું
 ખાણ), દાવરણી,^{૨૩} વાસલો,^{૨૪} પરશુ,^{૨૫} અણીદાર ટંક,^{૨૬} એવા
 અતિ તીક્ષ્ણ, નિર્મળ, ચક્રચઢાટ કરતા અનેક પ્રકારના
 ભયર શસ્ત્રો વિક્રેય બનાવીને અને સજ્જ કરીને પૂર્વ
 જવના વેગમાવથી નારદીઓ અદરોઅદર મહાન વેદના
 ઉપજાવે છે, સામા થઈને એક બીજાને મારે છે, મુદ્ગરના
 પ્રહારે એક બીજાને ગૂણ કરે છે, મુસુદિએ કરીને બાગે
 છે, રેહને કચડી નાખે છે, ચત્રે કરીને ખીલે છે, તરફડતા
 રેહને હથિયાર કરીને કાપે છે કેટલાક નારદીની આમડી
 ઉતરડી નાખે છે, કાન-હોઠ-નાકને મૂળમાંથી કાપી નાખે
 છે, હાથ-પગ છેદી નાખે છે, તલ્વાર-કરવત-અણીદાર

ભાલા-પરશુના પ્રહારે ઢરીને નારકીના દેહને કાપે છે, વાસલેથી અગ-ઉપાગને છેદે છે, કઠકડતા ઉના દાર સિચીને ગાત્રને ખાળે છે, ભાલાની અણીઓ લોકીને શરીરને જજ્જનિત કરે છે, લોચ ઉપર પાડીને રગદોળે છે, અને તેમના અગોપાગ સૂણ જાય છે વળી નરકમા નહાર, ફૂતરા, શીયાળ, કાગડા, ગિલાડા, અષ્ટાપદ, ચિત્રા, વાધ, સિંહ, જોવા મહોન્મત્ત જનવરો જે સર્વ લોચનગઢિત હોઈ ક્રુધાથી પીડાઈને અતિ ઘોર અને ખીહામણા શખ્દો કરે છે અને જેમના રૂપ અત્યંત ખીહામણા છે, તેઓ નારકીને પગ વચ્ચે ઘાલીને પોતાની આકરી દાઢથી તીવ્ર રીતે ડબે છે, ખેચે છે, તીવ્ર નખે કરીને તેમને ફાડે છે, અને તેમના દેહને વિદારીને દિશા-દિશામા ફેંકી દે છે, તેથી તેમના અગના સાધા ઢીલા થઈ જાય છે અને અગોપાગ વ્યાકુળ થઈ જાય છે તે નારકીના શરીરને કઠ, ફૂર ગીધ, ઘોર અને મોટા કાગડા જેવા પખીઓનો સમૂહ પોતાના કંકંશ, નિશ્વળ અને આક્રશ નખે ફગીને ચુટે છે અને લોહમય ચાચે ઢરીને તેમને પકડે છે એ પખીઓ આક્રશમાથી ઉતરી આવીને તેમને પાખે કરીને મારે છે અને તીવ્ર નખે કરીને જીભ તથા આળ ખેચી કાઢે છે, નિર્દયપણે ત્વચાને ઉતરડી નાખે છે, અને તેમના મુખને પહોળા કરીને ભાગે છે એટલે એ નારકીઓ આક્રદ કળ્પા ઉચ્ચા ઉઠે છે, નીચા પડે છે અને ચારે બાજુએ પારશ્વમણુ કરે છે પૂર્વ કર્મના ઉદયથી તેઓ પશ્ચાત્તાપ કરે છે, બળે છે, અને પોતાને નિંદે છે

હિંમતનો પુનર્જન્મ

પૂર્વે કરેલા કર્મોને અને પાપોને અનુમરતા ચાકચાક હું ખેતે તે નરકમાં લોગવીને પછી નારકીના આશુચ્ચો પૂગ ચતા તેઓમાના ઘણા તીર્થચની ગતિમા ઉત્પન્ન થાય ■ તે ગતિમા પણ એ જીવો દારણુ હું ખે લોગવે છે તે ગતિમા જન્મ, મરણ, જરા, બ્યાધિએ બધા રેટની મનિની માફક (ચકવત) લોગવવા પડે છે જલચર સ્થનચર અને ખેતરની ગતિમા ઉપજીને માહોમાહે વિનાગ અને પ્રપચ આદરે ■ જગતમા રાક-ખાપડા તીર્થચો ઘણા કાળ સુધી હું ખે પામે છે એ તો પ્રકટ છે આ હું ખો જેવા છે? ટાક, તાપ, તરસ અને ભૂખની વેદના વેઠવી, મુશૂબાથી ગહિતપણે વનના જન્મ પામવો, સદાએ ભય તથા ઉદ્વેગમા વસવું, બધે કરીને જાગવું, વધતું-જામતું પ્રહારતું હું ખે વેઠવું, ખાડાના પડવું, ભારે કરીને હાડકા ભાગવા, નાક વિધાવવું, પ્રહારે ઠગી હું ખે પામવું, કાન વગેરે અગોપાગ છેદાવવા, બળા તકારે-માર ખાધને કામ કરવું, આણુક-જાકુશ-આર વગેરેને શરીરમા લોકાવવા, પરાણે શીખવું (દમન વેઠવું), માના પ્રકારના ભાર વહેવા, માતાપિતાનો વિયોગ રાહેવો, કાન-નાકના છિદ્ર વાટે રાશ-દોરકા વડે બધાવું શસ્ત્ર, અગ્નિ, વિષ ઇત્યાદિ વડે હણાવું, ગળું-શાંખડાના આમ જવાથી મરણ પામવું, ગલ અને જાળે કરી પાળીમાથી (માઠલીતું) જહાર નીકળવું, પોતની પેરે મેકવું, છેદાવું જીવિત સુધી જામનમા રહેવું, પાજરામા પુરાવું, પોતાના ટોળામાથી વિખૂટા પડવું, (હું ખેપૂર્વક) વાયુ પુરાવવો

દોરવાલુ, દોરડા વડે ગળે બધાલુ, વાડામા ઘણા પગુઓ
સાથે પુરાલુ, કાઠવ-પાલીમા ખૂચલુ, બળાત્મરે પાલીમા
ચેમલુ, ઉડા ખાડામા નખાઈને ગાત્રજગ વઠવો, પર્વતાદિ
ઉપરથી નીચે પછડાલુ, દાવાનળની જ્વાળાએ કરીને બળલુ,
ઈત્યાદિ સેકડો દુ ખોલી તે પાપો જીવને સતત ચલુ પડે
છે નરકમા જે કર્મના ફળ દુ ખ રૂપે ભોગવ્યા છે તે
પૂર્ણ નહિ થયા હોવાથી તે જીવોને તીર્થથ પચે દ્રિયમા
આવા દુ ખો ભોગવવાં પડે છે પ્રમાદ અને રાગદ્વેષે કરીને
જે હિસાદિ પાપ કર્યો ઉપરાજ્યા છે તેથી અતિ અચાતા-
મય અને કઠોર એવા જ્યા દુ ખો જીવોને ભોગવવા પડે છે.

અતુરે દ્રિયમા ભ્રમર, મચ્છર, માખી ઇત્યાદિની ગતિમા
ઉપજેલા અનેક પ્રકારના જીવો જેમની જાતિ નવ લાખ
કુળકોટીની છે તે જન્મ-મરણના અનુભવને ભોગ-
વતા નખ્યાના કાળ સુધી પરિભ્રમણ કરે છે અને નરકના
જેવા તીવ્ર દુ ખો ભોગવે છે સ્પર્શ, જ્વલ, નાક અને આખ
એ ચાર ઇન્દ્રિયો મહિત એ જીવો ઉપર જણાવ્યા તે પ્રકા-
રના દુ ખો ભોગવે છે

તેવીજ રીતે ત્રિષ્ટદ્રિયમા ક ચવા, કીડી, ઉધઈ આદિની
આઠ લાખ કુળકોટી છે તેમા જન્મ-મરણનો અનુભવ
કરતા સખ્યાતા કાળ સુધી પરિભ્રમણ કરતા નરકના સમાન
તીવ્ર દુ ખો સ્પર્શ, જ્વલ અને નાકવાળા એ ત્રિષ્ટદ્રિય
જીવો ભોગવે છે

સ્પર્શ અને જ્વલ એ બે ઇન્દ્રિયવાળા જીવો, જળો,
અગ્નિશીયા, કરમીયા, કોડીનો જીવ (અક્ષ), ઇત્યાદિની સાત

લાખ કુળકોટી છે તે જન્મ મરણના તીવ્ર દુ ખો સખ્યાત કાળ સુધી લોગવતા પરિભ્રમણ કરે છે

એકે દ્રિયપણે પૃથ્વી, પાણી, અગ્નિ, વાયુ, વનસ્પતિ, સૂક્ષ્મ, ગાદર, પર્યાપ્ત, અપર્યાપ્ત, પ્રત્યેક શરીરધારી, માધા રણુ શરીરધારી (અનતકાય)મા જીવે જન્મ મરણના દુ ખો લોગવે છે તેમા પ્રત્યેક શરીરી જીવ સખ્યાતા કાળ સુધી અને સાધારણ શરીરી જીવ અનત ગાળ સુધી અનિત દુ ખો અનુભવે છે એકે દ્રિયપણે ઉત્પટ્ટ ઉત્પત્તિ વારવાર વૃક્ષ સમૂહને વિષે છે કાઠાળી, હંગ વગેરે શસ્ત્રથી જમીન ખોદાય તેથી પૃથ્વી કાયમા જીવને દુ ખા લોગવવા પડે છે પાણીમા રહેલા એકે દ્રિયપણે જીવોને જ્ઞાન વગેરેમા મર્દાવુ, દોભાવુ (ઉદ્વેગાવુ) અને ક્ષધાવુ પડે છે અગ્નિ અને વાયુકાયમા જીવોને પરસ્પર એક બીજા સાથે અથડાવુ, હથાવુ, મરાવુ અને પરસ્પર પરિતાપના વેઠવી પડે છે આવા એકે દ્રિયાદિકને વાચ્છના વિના, નિર્મથકપણે, પોતે નહિ ઉત્પન્ન કરેલા જીવા દુ ખો પરને અર્થે લોગવવા પડે છે કાર્યને અર્થે, પોતાના હાસાદિક અને પશુ નિમત્તે તથા ઔષધો-આહાર આદિને માટે એકે દ્રિય જીવોને મનુષ્યો ખાડે છે, છાલ ઉતારે છે, રાધે છે, ચૂર્ણ કરે છે, દળે છે, કૂટે છે, સેકે છે, ગાળે છે, જોળે છે, સેકવે છે, વિભાગ કરે છે, ભાગે છે, છેદે છે, છોલે છે, (વાળ-રેગાને) ચુટે છે, (પાદ-ફળ માટે) ગુટે છે, અગ્નિથી જાળે છે ઈત્યાદિ રીતે એકે દ્રિયપણે જીવો દુ ખોને સવપરપરામા અવિરિત નપણે અનુભવતા સયાનક સસારમા પરિભ્રમણ કરે

પ્રાણાતિપાત (હિંસા) કરનારા પાપી જીવો એકેન્દ્રિયપણે જનત કાળ સુધી હું જ લોગવીને મનુષ્યપણું પામે તેમજ નરકાદિમાથી નીડળીને મનુષ્યપણું પામે, તોપણ તે જીવો બાપડા પુણ્યગૃહિત હોઇને વિકૃત અંગો અને વિકૃત રૂપને પામે છે તેઓ કૂબડા, વાકા ચરીરવાળા, ઠીંગણા, બહેરા, ઠાણા, ઠેંકવાળા, પાગળા, ગાત્રરહિત, મૂંગા, બેબડા, આધળા, એક આખવાળા, ચીપડાભરી આંખોવાળા, રોગ-વ્યાધિથી પીડાતા, અપાસુધી, શસ્ત્રથી વિનાશ પામતા, મૂખ, કુલસણા, દુબળા, બેડોળ, કદગા, વિરૂપાકૃતિ, કુરૂપ, રાક, હવડા કુળના, બળ મરતવી હીન, સુખરહિત, અશુભ હું જ લોગવનાગ મનુષ્યપણે ઉત્પન્ન થાય છે નરકમા લોગવતા બાકી રહેવા કર્મો લોગવવા નારકી તીર્થચ અને જીવ માણસના અવતારપણે પરિભ્રમણ કરતા જનત હું જને એ પાપ કરનારાઓ પામે છે એ પ્રમાણે હિંસા કરનારાઓ આ જીવ અને પરલોકમા હિંસાના ફળ-વિષાકને લોગવે છે એ રૂળવિષાકમા અપ સુખ, બહુ હું જ રહેલું છે જેનો કર્મ કપ મેં બહુ ચીંટ્યો છે, દારૂ છે, કંઈક છે, આકરો છે, હજારો વપ સુધી ન છૂટે તેવો છે, તેને તે કર્મ લોગ વ્યા વિના છૂટકો નથી અને તે સિવાય સુક્રિ પણ નથી

આ પ્રમાણે જ્ઞાતકુલનદન મહાત્મા જેણે રાગદ્વેષને છોડ્યા છે, જેનું “વીર” જોડું શ્રેષ્ઠ નામ છે, તેમણે પ્રાણ વધનો રૂળવિષાક કહ્યો છે એ પ્રાણવધ પાપકારી, પ્રચક, રૂદ-પુદ જેનોએ જાચગેલો, અનાયોએ કહેલો, દયારહિત, ધાતકી, મહાભયકારી, બીડના કારણરૂપ, ભીષણ, ત્રાસકા-

રક, અન્યાયકારક, ઉદ્દેગકારક, જીવરક્ષાની અપેક્ષારહિત, ધમરહિત, રનેહરહિત, કરૂણારહિત, જલ્દીથી નરદમી લઈ જનાર, મોહના મહાભયનો પ્રવર્તનકાર અને મરણથી દીનતા લાવનાર છે

અધ્યયન ૨ નું

મૃધાવાદ

જખૂ સ્વામી પ્રત્યે મુખમાં સ્વામી કહે છે કે હવે આત્મવ દ્વારનું બીજું અધ્યયન મૃધાવાદ વિષે સભળાવું છું આ અધ્યયનના પાઠ્ય દ્વાર છે

મૃધાવાદનું સ્વરૂપ

મૃધાવાદ ગુણગૌરવ રહિત છે, અપણ પુરૂષ બોલે છે, ભયકારક છે, દુ ખકારક છે, અપયશકારક છે, વેરકારક છે, ચિત્તનો ઉદ્દેગ-મનનો સતોપ રાગ દ્વેષએવા લક્ષણવાળો મન - કલેશ ઉપજાવે છે, શુભ ફળવીરહિત માયા અને અવિશ્વાસનો અત્યંત વ્યાપાર છે, નીચ જનોથી સેવાય છે, સૂચરહિત છે, વિશ્વામ વિનાશક છે, સારા સાધુએ નિદવાલાયક છે, પરપીડકારક છે, ઉત્કૃષ્ટ દૃષ્ટિ લેશ્યાથી યુક્ત છે, દુર્ગતિમાં લઈ જનાર છે, સ સાર વધારનાર છે, વારવાર જન્મ કરાવનાર છે, ઘણા ઢાળથી પરિચીત છે, ઘણા ઢાળથી સાથે ચાલ્યુ આવે છે અને અતે દુ ખ ઉપજાવનાર છે

મૃષાવાદના નામ

બીજા અધ્યયન દ્વારા મૃષાવાદના ત્રીસ ગુણનિર્ણયન નામ નીચે ગુણ કહ્યા છે — (૧) જૂઠું (૨) માયાવી શબ્દો (૩) અનાય વચન (૪) કપટયુક્ત જૂઠું (૫) ન હોય તે વાત કહેવી તે (૬) ઓછું, અધિક અને નિરર્થક બોલવું તે (૭) ઇરાદાપૂર્વક મિથ્યા પ્રવાપ (૮) વિદ્વેષયુક્ત નિદા (૯) વફ વચન (૧૦) માયા-પાપવાળું વચન (૧૧) કંગાઈભર્યું વચન (૧૨) “ મિથ્યા કહ્યું ” એવું કહ્યા છતાં પાછળથી તેવું કરવું તે (૧૩) અવિશ્વાસુ વચન (૧૪) પોતાના દોષ અને પારકા ગુણને ઢાકનાર કથન (૧૫) ન્યાયથી ઉપરવટ વચન (૧૬) આર્તધ્યાન (૧૭) આળ મૂકવું (૧૮) મલિન વચન (૧૯) વાકું બોલવું (૨૦) વનના જેવું ગંહન (જૂઠું) વચન (૨૧) મર્મયુક્ત વચન (૨૨) જૂઠાચારવાળું વચન (૨૩) માયાપૂર્વક ગોપવેલું વચન (૨૪) અપ્રતીતિજનક વચન (૨૫) અસમ્યક્ આચારયુક્ત વચન (૨૬) ખોટી પ્રતિજ્ઞા (૨૭) સત્ય વચન પ્રત્યે શત્રુતા-ભર્યું કથન (૨૮) અવહેલનાવાળા શબ્દો (૨૯) માયાએ કરી અશુદ્ધ (માવઠાકારી) વચન (૩૦) વસ્તુના સદ્ભાવને ઢાકનાર કથન એ પ્રમાણે અમુચ્ચયે પાપકારી મૃષાવાદના ૩૦ નામ કહ્યાં છે ઉપરાંત મૃષાવાદના યોગ અનેક પ્રકારે છે મૃષાવાદીઓ.

હવે મૃષાવચન કેાણુ બોલે છે તે વિષે ત્રીજા દ્વાર કહે છે ■ પાપી, અસચ્ચમવત, અવિરનિ (પાપથી નિવર્ત્યા નથી તેઓ), કપટી, કુટિલ, દારૂણ સ્વભાવવાળા, ચપળ (અસ્થિર),

દણે દણે નવા કાવવાળા, કોધી, લોચી, બીજાને લય ઉપલવનારા, મરકરીખોર, સાખીયા (હાજી હા કરનારા), ચોર, માગણુદારા, માડવીયા, છતેલા બુગારી, ગીરો રાખનાર, માયાવીયા, ખોટા વેશધારી, માયાવી વેશ કરનારા, વાણિજ્યકાર, ખોટું તોળનારા, ખોટું માપનારા, ખોટા સીધા ચલાવી આજીવિકા ચલાવનારા, વણક-સોની-છીપા-બધારા વગેરે, ઠગારા, હેડ (ગુપ્ત ચાર-ખસૂસ), મુખ-મગળીયા (ભાટ-ભાઠ), કોટવાળા, બાર કમ કરનાર, દુષ્ટ વચન બોલનારા, આડીયા, જણને નાકબૂલ કરનારા, પહેલુ વચન બોલવામા ચતુર (કે જે વચનને પાછળથી ફેરવી તોળાય), સાહસિક માણુઓ, તોછડા માણુઓ, અમત્ય હેતુવાળા, સદિ વગેરેના ગર્વવાળા, અસત્યને સત્ય તરીકે સ્થાપનારા, અહકારી, અનિચ્છો, નિરક્ષર, સ્વચ્છ, જેમ-તેમ બોલી નાખનારા, જે બધા બહુ બોલનારા હોય છે જેઓ બૂઠથી નિવર્ત્યા નથી તેઓ પણ મૃપાવાદી છે

અન્યમતિ મૃપાવાદીઓ.

તે ઉપરાંત નાસ્તિકવાદી તથા લોકસ્વરૂપને વિપરીત કહેનારાઓ છે, કે જેઓ એમ કહે છે અને સાબળે છે કે-
 હવ કે અહવ ઠાડ છે નહિ, જન્મ-જાતિ કશું છે નહિ, કહિલોક-પરલોક નથી, હવને પુણ્ય કે પાપ ઠાઈ લાગતા-વળગતા નથી અને તેના ફળરૂપે સુખ-દુઃખ મળે છે એમ પણ નથી, પરંતુ મહાભૂત એકઠા થવાથીજ માત્ર શરીર ઉત્પન્ન થયું છે અને તે માત્ર વાયુના યોગથી સહિત છે કેટલાકે પાપ રક ધને એટલે કે વિજ્ઞાન, વેદના, મહા, સસ્કાર

અને રૂપના મમૂકને જીવ કહે છે કેટલાક મનજીવિકામત
વાળાઓ મનનેજ જીવ કહે છે કેટલાક શ્વાસોચ્છ્વાસને જીવ
કહે છે કેટલાકો કહે છે કે આ શરીરજ માત્ર આદિ અને
અત છે (પૂર્વજન્મ અને પુનર્જન્મ કાર્ત છેજ નહિ), આ
જીવ છે તે એકજ જીવ છે, તે જીવનો નાશ ચતાજ સ્વનો
નાશ થાય છે તેટલા માટે (પરલોક છં નથી તે માટે)
કેટલાક મૃત્યુવાદીઓ કહે છે કે દાન, વ્રત, પીપથ, તપ, સયમ,
બ્રહ્મચર્ય આદિનું ફળ કલ્યાણકારક છે એવું કાંઈ નથી વળી
તેઓ કહે છે કે, હિંસા, ભૂઠ, ચોરી, પરદારાસેવન, પરિવ્રજ
એ પાપકર્મો નથી, તેમજ નરક-તીર્થ-મનુષ્યની યોનિમા
ઉત્પન્ન થવાપણું નથી અને દેવલોકમા કે સિદ્ધગતિમા જન્મ
પણું નથી, મા-બાપ પણ નથી, ઉદ્યમ કરવાપણું નથી,
પ્રત્યાખ્યાનની જરૂર નથી, કાળ નથી કે મૃત્યુ પણ નથી,
તેવીજ રીતે અરિહંત, વ્યકવર્તી, ભગદેવ, વાસુદેવ પણ નથી,
કોઈ સંનિ-મુનિ પણ નથી, એકું કે બહુ ધર્મ-અધર્મનું
ફળ પણ નથી, માટે એમ બાણીને-ઇન્દ્રિયોને અનુકૂળ મર્વ
પ્રકાશના વિષયો ભોગવવાની ક્રિયામા કાંઈ પાપ નથી કે
અક્રિયામા નિજ શ નથી એ પ્રમાણે નાસ્તિકો, વામ લોક-
માર્ગીઓ કહે છે કે કુદર્શનીઓ અને અસફળાવવાદીઓ
(અછતા પદાર્થોને પ્રરૂપનારાઓ) અને મૂઢ લોકો બીજી
એવું પણ કહે છે કે આ જગત ઇંડામાથી પોતાની ગેળે
જન્મ્યુ છે એ પ્રમાણે તેઓ અસત્ય પ્રતપણા કરે છે વળી
કેટલાકો કહે છે કે પ્રજાપતિ (બ્રહ્માઓ) આ જગત બના-
વ્યું છે, કેટલાકો ઇંધરને જગત્કર્તા કહે છે, કેટલાકો આ
જગતને વિષ્ણુમય માને છે, કેટલાકો પચમૂતમાથી આ જ-

ગત પોતાની મેળે જન્મ્યું છે એમ માને છે કેટલાકે એવી
મિથ્યા વાત પ્રફે છે કે જગતમા એકજ આત્મા વ્યાપી
રહેલો છે, તે સુદૃત-દુષ્કૃતનો કતાં નથી પણ ભોજના છે,
ઇદ્રિયોજ સર્વથા સુદૃત-દુષ્કૃતના કારણરૂપ છે, સર્વ પ્રકારે
નિત્ય, કિયારહિત, ગુણ (ત્રિગુણ) રહિત અને કર્મજનનના
લેપરહિત એવો જગતમા એકજ આત્મા છે વળી કેટલાક
એવો મૃધાવાહ કરે છે કે જે કાંઈ આ મનુષ્ય લોકમા સુદૃત
-દુષ્કૃતના કળ દેખાય તે અણુચિત્તવ્યા નીપજે છે અથવા
સ્વાભાવિક રીતે જન્મે છે અથવા દેવપ્રભાવથી (ભાવિભાવ)
ઉત્પન્ન થાય છે, પરંતુ પ્રાણીએ પોતે કરેલા ઉદ્યમનુ કળ
એ નથી એ પ્રમાણે ભવિતવ્યતાવાદીઓ પરમાર્થના સ્વ
રૂપનુ લક્ષણવિધાન કરે છે એ પ્રમાણે કેટલાકે પ્રફે છે
[એ સર્વ અન્યમતિ મૃધાવાદીઓના પ્રકારો કહ્યા
હવે ગૃહસ્થ મૃધાવાદીઓના પ્રકારો કહે છે]

ગૃહસ્થ મૃધાવાદીઓ

ઋદ્ધિગર્વ, રસગર્વ અને શાતાગર્વમા તત્પર એવા
ધણા લોકો જેઓ ધર્મક્રિયા કરવામા આગસુ છે તેઓ
ધર્મની વિચારણામા મૃધા બોલે છે બીજા લોકો અધર્મ
અગીકાર કરતા રાજ્યની વિરુદ્ધ જૂઠા આજ ચડાવે છે અને
ચોરી નહિ કરનારને ચોર કહે છે, સમજાવી અને સરત
માણસને કળ્યાજોર ઠહે છે, સુશીલવત માણુને દુ શીલ-
વત કહીને તે પગદારાગામી છે એવુ કહી આજ ચડાવી મલીન
કરે છે, વિનયવતને દુર્વિનીત કહે છે બીજા દુષ્ટ મનુષ્યો
પરની કીર્તિનો નાશ કરતા કહે છે કે “એ તો પે”

મિત્રની શ્રીનું સેવન કરે છે” કેટલાકો બીજાઓને ધર્મ-
બ્રહ્મ, વિશ્વાસઘાતી, પાપકર્મા, લોકવિરુદ્ધ કર્મ કરનાર, અગ-
મ્ય એવી શ્રીઓ (બહેન-પુત્રી આદિ) માથે દુષ્ટાચાર સેવ-
નાર, દુરાત્મા, બહુપાતકી કહે છે, અને એ રીતે બહુ પુર-
ણોને મત્સરધારી મનુષ્યો અવગુણયુક્ત કહે છે તે લોકો
પોતાની દીર્ઘિની વાચ્છનાવાળા અને પરલોકના મુખની
વાચ્છના વિનાના હોય છે એવા જુઠા વચન બોલવામા
હોશિયાર અને બીજાને દોષિત કરાવવામા આમળ મનુષ્યો
જેઓ અણુવિચાર્યા વચનો બોલે છે અને જેઓનું મુખ
તેમના શત્રુરૂપ છે તેઓ પોતાના આત્માને અક્ષય દુખના
બીજ એવા કર્મોના બધને કરીને વીંટી છે વળી એવા લોકો
પારકી થાપણ પચાવી પાડવા જૂઠું બોલે છે, પારકા ધનને
વિષે આસક્ત હોઈ લોકને વશ વર્તતા ચક્ર બીજાઓ ઉપર
અછતા દોષોનું આરોપણ કરે છે, જૂઠી સાક્ષી પૂરે છે,
આત્માનું અહિત કરનાર એવા ધનને અર્થે જૂઠું બોલે છે,
કન્યાને અર્થે જૂઠું બોલે છે, જૂઠાને અર્થે જૂઠું બોલે છે,
તેમજ ચૌપદાદિ-ભાવવેદોને અર્થે જૂઠું બોલે છે, એવું
મોટકું જૂઠું બોલનારાઓ અધોગતિને પામે છે

અન્યતર મુખવાદીઓ

એ સિવાયના બીજાઓ પણ વિવિધ પ્રકારે જૂઠું બોલે
છે કેટલાકો ભતિ-કુળ-શીવ વિષે કપટપૂર્વક જૂઠું બોલે છે
અપણ મનુષ્યો (અસ્થિર સ્વભાવવાળાઓ) આધુ પાછું બોલે
છે, ચાકી કરે છે, પરમ અર્થરૂપ સુક્ષિન્ના ઘાતક એવા
વચન બોલે છે કેટલાકો અછતું, દેવયુક્ત, અનર્થકારી,

પાપકર્મના મૂલરૂપ વચન, અસમ્યક્ પ્રકારે દેખેલું અને અસમ્યક્ પ્રકારે સાંભળેલું હોય એવું વચન, અવિચાર્યું વચન, નિર્લજ્જ વચન, લોકનિંદા વચન, જે વચનોથી અત્યંત વધ-બાધન અને પરિતાપ ઉત્પન્ન થાય તેવા વચન, જરા-મરણ-દુઃખ-શોકના કારણરૂપ વચન અને અશુદ્ધ પરિણામે મળીને એવા વચન બોલે છે વળી ખોટા અભિપ્રાયમા પ્રવર્તનારા, અછતા શુણ્ણને બોલનારા, છતાં શુણ્ણને ઉઠાડી મૂકનારા, હિંસા વડે જીવનો નાશ થાય તેવું વચન બોલનારા, મૃધાવાદયુક્ત વચન બોલનારા, સાવધ (પાપકારી)-અકુશલ અને સાધુજનોથી નિંદાયલું વચન બોલનારા અને અધર્મ-જનક બોલનારાઓ પણ મૃધાવાદી છે તે ઉપરાંત પુણ્ય-પાપના અભણ, અધિકરણ-આધનોથી ચતી ક્રિયાના પ્રવર્તક, પોતાનો અને પરનો અનર્થ તથા વિનાશના કરનારા એ બધા મૃધાવાદી છે.

હિંસક મૃધાવાદીઓ.

ખીજા કેટલાકો લેસો, ડુલ્લરો, વગેરના ઘાતકોને (તેમના સ્થાનની) ખબર આપે છે, તેમજ સસલા, જગની પશુઓ, રાજ વગેરેની ખબર વાઘરીઓને આપે છે, તે ઉપરાંત પારધીને (શિકારીને) તેવર, બટેરા, લાવા, કપિજલ, કળૂતર વગેરે પક્ષીઓની બહુ દરે છે, વળી માછીમારને માછલા, મગર અને કાચળા વગેરેની ખબર આપે છે, શખ, કોડા વગેરે જીવડાની ખબર ધીવરને આપે છે, અજગર, ફેણરહિત સર્પ, મઠલીક સર્પ, ફેણધર સર્પ, સુક્રલીન સર્પ

વગેરેની ખળર ગાડીને આપે છે, ઘો, ચેગો, સઠહક, ઠા-
 કીડા વગેરેની ખળર તેના પકડનારને આપે છે, હાથી-વાનરના
 ટોળાની ખળર તેને પાશમાં બાંધનારને આપે છે, પોપટ, મોર,
 મેના, કેયલ, હંસના ટોળા, સારસ વગેરેની ખળર તેમને
 પકડીને પીંજરે પૂરનારાને આપે છે, વધ, બધન અને પીડા
 ઉપજાવવાની રીત નગરના કોટવાળ વગેરેને બતાવે છે, ધન-
 ધાન્ય તથા ગાય વગેરે પશુઓની ખળર ચોરને આપે છે,
 ગામ, નગર, પટ્ટણ વગેરેની ખળર હેફને (શુભ ચાર) આપે
 છે, માર્ગને અતે અથવા માર્ગમાં યુસાકૃષ્ણને લૂટવાને
 માટે લૂટારાઓને-ગઠીઓને ખળર આપે છે, ચોરી કરનાર
 વિષેની ખળર કોટવાળને આપે છે, પશુના કાન કાપવા, ખરસી
 કરવી, ગાય વગેરેને વાયુ પૂરવો, દોહવું, પ્રાણ વગેરેથી
 પોપણું, વાછડાને બીજી ગાય સાથે હેળવવા, પીડા ઉપજા
 વવી, બગદ વગેરેને ગાંઠે બેઠવા, ઇત્યાદિ પ્રકારની રીત-
 માહિતી ગોવાળીયા વગેરેને આપે છે, ધાતુ, મહુસીલ,
 પ્રવાલ, રત્નાદિના ઉત્પત્તિસ્થાનની ખળર આગરીયાને
 (ખાણુ ગાળનારને) આપે છે, કળ-કુલ વગેરે નીપજાવવાનો
 વિધિ માળીને કહે છે, બહુમૂલ્ય મધ નીપજાવના સ્થાનની
 ખળર બીજ લોકોને આપે છે, જુદા જુદા પ્રકારનો અનિષ્ટ
 ઉપદેશ આપવો, જેવો કે (ઉચ્ચાટનાદિકના) ચ મોનો ઉપયોગ
 કરવાની રીત બતાવવી, (ગર્ભપાતાદિક માટે) વિપ્રયોગ
 જણાવવો, નગરાદિકને દોષાવવું, (વશીકરણાદિના) મ મો
 તથા જડી-પુટી (ઔષધ)ના પ્રયોગો બતાવવા, ચોરી-પરદારા
 ગમન-વગેરે બહુ પાપ કર્મની રીતિ શીખવવી, છળ-કપટથી

બીજાના બળને તોડવા સમજાવવું, ગામ ભાગવા-વન ભાગવા-તળાવ ફોડવા વગેરે કુબ્જર્મો શીખવવા, કોઈની સારી મુદ્દિનો અથવા વિવાદિનો નાશ કરતા શીખવવું આ પ્રમાણે ઉપદેશ આપનારાઓનું ઠાકું ભય, મરણ, કલેગાદિ દોષને ઉપજાવનાર છે, મનના ભાવને કલેશયુગ્મ અને મલીન કરનાર છે એવા પ્રકારના ઉપદેશવચ્ચનો પ્રાણીને ઘાત તથા પરપરાએ વિનાશ કરાવવાવાળા છે અને તે બધા હિંસાઠારી વચ્ચનો પાપની ઉદ્દીરણા કરનારા છે પૂછ્યે કે વગરપૂછ્યે પાગડી વાતની ચિંતા ક્યાં કંઈ અને અણુવિચાર્યું બોલ્યા કરે તે મૃધાવાદ છે વળી ઉપદેશ આપવો કે ઉંટ, બળદ, રાઝ વગેરે જનાવરોને હમો-કામ કરતા શીખવો કારણકે હવે તે જુવાન થયા છે, ઘોડા, હાથી, બકરા, કુકડાને ભાડે ફેરવો, વેચો, વેચાતા તથા-લેવરાવો, (પક્ષી આદિકને) રાધો, સગા-સબધીઓને તે આપો, મકિરાકિ પાઓ, હામ-હાસી, ચાકર, ભાગીદાર, શિશ્ય, ખેતીયા, કામગરા, કિંકર, એવા બધા સ્વજન-પગિજનો કેમ નવરા બેઠા છે, કેમ કામ બનાવતા નથી, તમારી સી કેમ નવરી બેઠી છે અને કામ કરતી નથી, ગહન વન, ધાન્ય વાવવાના ખેતર, અણુખેડયા ખેતર તથા ખીજા ખેતરોમા બહુ ધામ છગી નીકળ્યું છે માટે ફેંને આજો, વાઢી નાખો, વૃક્ષને કાપી નાખીને તેના ચત્ર, વાસણ, અને ખીજા બહુવિધ સાધનો બનાવો, ચેરડીને ઠાપીને પીલાવો, તલને પીલાવો, ઘરને અર્વે ઈંટા પકાવો, ખેતર ખેડો અને ખેડાવો, જગલમા ગામ, નગર, ગામડા, કવઠ (નાલુ નગર), વામ વગેરે વસાવો, ઘણી વિશાળ સીમાઓ

દ્વજ-ફલ, કેદ, મૂળાદિ પાત્રી નીકળ્યા છે માટે તે સગા-
 સબધીઓને માટે લઈ લેા અને સગ્રહ કરો, ડાગર, ચોખા,
 જવ વગેરે લણાવો, ખડાવો, ઉપણાવો અને જલ્દી ઢોઠાર-
 મા બરો, નાના-મોટા વહાતોના સાથને હલો-વૂં, લશ્કર
 લઈને નીકળો, ઘોર જગલમા જાઓ, લડાઈ ચલાવો, બાળ
 કેને ગાડા વગેરે હાકતા શીખવો, મુકન-વિવાહ-ચરાદિ
 અમુક દિવસે કરો કાગળુકે તે દિવસ મારો છે, કરણ-
 મુદત-નક્ષત્ર-તિથિ સારા છે, આજે સ્નાન કરો, આનંદ
 પૂર્વક ખાઓ-પીઓ, ન્હાઓ-ધુઓ, મગ-મૂવાદિથી સસ્કા-
 રિત કરેલા જળવટે સ્નાન કરો, શાન્તિ-કર્મ (હવનાદિ)
 કરો, સૂર્ય-ચંદ્રના મહેલુના દ્વજ તથા માઠા સ્વપ્નાદિના દ્વજ
 આવા છે એમ કહે, સગા-વહાલા માટે, પોતાના જીવનની
 રક્ષા માટે (બકરા વગેરેના) મસ્તકનો લોગ ચડિકાદિ દેવ-
 દેવીઓને ચડાવો, કષ્ટ નિવારવા નિમિત્તે વિવિધ પ્રકારની
 ઝોપધીઓ, મંદિરા, માસ, ભક્ત્યાન્તખાન, પુષ્પમાળા, ચંદ-
 નાદિનો લેપ દેવોને ધરો, ઉજવળ દીવો કરો, મુગધી પૂપ
 સળગાવો, ફૂલ-દ્વગથી સપૂર્ણ એવી દેવતાની પૂજા કરો,
 અને એમ બહુવિધ હિસાવી વિધો ટાળો, વિપરીત પ્રકાર-
 ના ઉત્પાતો, જુઠા સ્વપ્ના, માઠા શુક્રન, ગ્રહની માઠી
 ચાલ, અમગળ નિમિત્તના દોષ, એ બધું નિવારવાને માટે
 અમુક પ્રકારના હિસક અનુષ્ઠાન કરો, અમુકની આજી
 વિકા કાપી નાખો, એને કશુ પણ દાન આપશો નહિ,
 ભલે માર્યો, ભલે છેવો, ભલે લેવો, આ પ્રમાણે વિવિધ
 પ્રકારનો પાપકારી ઉપદેશ કરનારાઓ મન-વચન-કાયાએ
 કરી મુખાવાદનુ પાપ કરે છે

મૃધાવાદના ફળ

મૃધાવાદીઓ બોલવા વિષે અવિવેકવાળા, અનાય, ખોટા શાઓવાળા, ખોટા ધર્મમાં તત્પર, મિથ્યા કથાઓમાં રસ મેળવનારા હોય જ અને તેઓ ખોટું બોલી તથા બહુ પ્રકારે ખોટા કામ કરી સતોષ માનનારા હોય છે, તેમજ તેઓ મૃધાવાદના માઠા ફળને નહિ જાણતા થકા, મૃધાવાદે કળીને મહાભયને, અવિરત વેદનાને, ઘણા કાળમુધી બહુ દુખે કરીને યુગ્મ એવી નગ્ન-તીર્થયની ગતિની વેદનાને વધારે છે વળી તેઓ એવા દુખો ભોગવતા થકા પુનઃ પુનઃ જવતા અધારમાં ભમે છે ભય કર દુર્ગતિમાં ઉપજ્યા થકા તેઓ મનુષ્યજનમાં કેવી ગિયતિને પામે છે ? દીર્ઘ સમયની દરિદ્રતા, પરવશતા, લક્ષ્મી અને ભોજ્યથી રહિતતા, અસૌખ્ય (મિત્રગહિતતા), શરીરનું રોગીપણું, કુરૂપતા, વિરૂપતા, સ્પર્શની કઠંથતા, આનંદગહિતતા, છિદ્રયુક્ત શરીર, કાન્તિ-રહિત દેહ, વિક્ષણ-અભ્યક્ત ભાષા, સંસ્કાર-સન્માનગહિતતા, દુર્ગંધી શરીર, ચેતનારહિતતા, દુર્ભંગતા-અનિષ્ટતા, અસુદરતા, કાગડા જેવો સ્વર, ધીમો અને ફટેલો (અગ્રિય લાગે તેવો) સ્વર, વિહિસા (તુચ્છકારનો ભય), મૂર્ખતા, બહેરાપણ, મૂઝાપણ, શુગળાપણ, અજાણમણી ભાષા, વિકૃત ઇન્દ્રિયો, નીચ વાતિનું સેવન, લોભનિદા, એવકપણ, હલકા લોહોનું દાસત્વ, દુર્બુદ્ધિ, લોકશાસ્ત્ર (સામાન્ય નીતિશાસ્ત્ર)-વેદશાસ્ત્ર-અધ્યાત્મશાસ્ત્ર-સમયશાસ્ત્ર (આર્હત શાસ્ત્ર)ની સમજણથી રહિતપણું, ધર્મબુદ્ધિથી રહિતતા આ બધુંય પૂર્વ જાણમાં કરેલા મૃધાવાદના કર્મકંડથી અગ્નિથી

દાએવા મનુષ્યો પામે છે અછત્ત-ખોદુ મોલનારા પાપી જનો અપમાન, નિદા, ચાડી, મિત્રલેદ અને માતા-પિતા-બાપવ-સ્વજન-મિત્ર ઇત્યાદિ તરફનાં અનેક પ્રદારના આળ-દૂષણ-ને પામે છે આ આળ-દૂષણ મનને અણગમતા, હૃદય-મનને દુઃખકારક, જીવતા મુખી ન બિતરે તેવા હોય છે અનિષ્ટ-ઠઠાર-આકરાં વચ્ચેના સાબળવા, તજના-નિર્ભરનાં થવી, દીન વહન, કંગાલ મન, હલકુ લોજન, હલકા વસ્ત્ર, કુવાસ ઇત્યાદિ વડે કલેશ પામતા એ પાપી જનોને મુખ કે શાંતિ પ્રાપ્ત થતા નવી એવા અત્યંત વિપુલ દુઃખો એ મૃધાવાદી સેકટો ગમે લોગવે છે મૃધાવાદનો ક્ષણવિ-ધાક આ લોકમા અને પરલોકમા અત્યંત મુખ, બહુ દુઃખ, મહા ભય, બહુ કર્મરૂપી મેવને ઉપજાવે છે અને તે કર્મના ક્ષણ આકરા, રોદ્ર, ઠઠાર, અશાંતાજનક, હજારો વર્ષે પણ લોગવ્યા સિવાય ન છૂટે તેવા છે

એ પ્રમાણે સિદ્ધાંત રાજના પુત્ર, મહાત્મા, શ્રી મહાવીર જગવાન બીજા અધ્યયનને વિષે મૃધાવાદના ક્ષણ વિધાકને કહે છે મૃધાવાદ કેવો છે ? તે મૃધાવાદ તોછટો છે, અપલ પુરૂષો તે કરે છે, વળી તે ભયકર, દુઃખકર, અપયશકારક, વેરકારક, રતિ-અરતિકારક, રાગ-દ્વેષકારક, મન કલેશકારક, માયા-કપટને ઢાકનાર, આત દ્રોહકારક, નીચ જનથી સેવિત, સૂગરહિત, અપ્રતીતિકારક, મુશ્કાધુથી નિત, પરપીડાકારક, ઉત્કૃષ્ટ કૃષ્ણ લેશ્યાથી સુકા, દુર્ગતિ-કારક અને દુર્ગતિવર્ધક, વારવાર જ-મ-મરણના કારણરૂપ, ઘણા કાળથી પરિચિત, પરપરાથી આલ્યો આવતો અને દુઃખે કરી અત પામી શકાય તેવો ॥

અધ્યયન ૩ જી

અદત્તાદાન (ચૌર્યકર્મ)

જ ખૂ સ્વામી પ્રત્યે સુધર્મા સ્વામી કહે છે કે, હે જ ખૂ !
હવે હું અદત્તાદાન વિષે ત્રીજી અધ્યયન સભળાવું છું

અદત્ત એટલે નહિ આપેલી એવી વસ્તુનું હરણ કરવું
તે (સામા માણુએ) ચિત્તનો સતાપ-મગ્ત-જપ-ત્રાસ
ઉપભવનાર, પરધનને વિષે ગૃહપણું ઉપભવનાર, લોભનું
મૂળ, અર્ધ રાત્રિએ (ચોરી કરીને) ધર્વતાદિ વિષે મતાવું
પડે તેવું છે જેમની તૃષ્ણા ઉદાઘ નથી તેઓને તે (અદત્ત
દાન) અધોગતિના પથની યાત્રા કરાવનાર, અપકીર્તિ કર
નાર અને અનાયનું આચરણ છે (પરગૃહમાં પ્રવેશવા માટેના)
છિદ્રને તથા (ચોરી કરવાના અનુદ્વેજ) અવસરને જોનારો,
કષ્ટ તથા રાજ તરફના ઉપદ્રવને નોતરનારો, ઉન્નવમાં મગ્ન
થએલા-પ્રમાદવત-ઉદ્વેગનાર-એવા લોકોને કમનારો, વ્યથ
કરનારો, મારનારો અને અનુપશ્યાત સ્વભાવવાળો, એવા
માણુસને ચોર માનવો

અદત્તાદાનનું સ્વરૂપ

(એ અદત્તાદાન કેવું છે ?) દયારહિત, રાજપુરુષોવી
અટકાવાયેલું, સાધુજનોથી સદા નિહિત, પ્રિયજન-મિત્રજન
વચ્ચે લેદ-અપ્રીતિને કરનાર, રાગદેવને પુષ્ટ કરનાર, ઘણા
લોકોને વિષે લડાઇ, મારામારી, રાજ્યો વચ્ચેનો કવલ,
કલેશ, કલ્યાણ, હિંસા ઇત્યાદિને કરાવનાર, દુર્ગતિમાં પાડ-

નાર, દુર્ગતિને વધારનાર, જન્મ-મરણને વધારનાર, ઘણા કાળનું સેવેલું, હમેશા સાચે ચાલ્યું આવનાર અને દુ જે અત પામી શકાય તેવું એ અદત્તાદાન છે

અદત્તાદાનના નામ

એ અદત્તાદાનના શુભનિષ્પન્ન ત્રીસ નામ છે — (૧)

ચોરસ, (૨) પરકા ધનને હરવું, (૩) નહિ આપેલી વસ્તુ લેવી, (૪) કૂર કાર્ય કરવું, (૫) પારકા દ્રવ્યનો લાભ લેવો, (૬) અસુયમ, (૭) પરધનમાં ગૃહ યવ, (૮) લોહુપી યવ, (૯) તરુરપણું, (૧૦) અપહરણ કરવું, (૧૧) પરધન હરવામાં હાથચાલાકી કરવી, (૧૨) (ચોરી રૂપ) પાપકર્મ કરવું, (૧૩) ચોઈ ભાવ, (૧૪) હરવું અને ધનની હાનિ કરવી, (૧૫) પરધનને લેવું, (૧૬) પરધનને છીનવી લેવું, (૧૭) અપ્રતીતિજનક કાર્ય, (૧૮) પરને પીડાજનક કાર્ય, (૧૯) પરધન લેવા માટેનો ઉચ્ચમ, (૨૦) સત્તાડવું, (૨૧) વિશેષ પ્રકારે કરીને છુપાવવું, (૨૨) કુડા તોલ, (૨૩) કુળને કવચ લગાડવું, (૨૪) પરદ્રવ્યનો અભિલાષ કરવો, (૨૫) (રાજ તરજથી કષ્ટ આવે ત્યારે) દીનતા દર્શાવવી, (૨૬) વિનાશકારક વ્યસન, (૨૭) પરધનની અભિલાષા અને મેળવેલા ધન માટેની મૃર્છા, (૨૮) પામેલા ધનની તૃષ્ણા અને નહિ પામેલા ધનની વાચ્છના, (૨૯) કર્મને હાકવા માટે માયા કપટ, (૩૦) પારકી નજર ચુકાવીને ચોરી કરવી. એ પ્રમાણે અદત્તાદાનના ૩૦ નામ છે, અને તે ઉપરાંત અદત્તાદાનના દુષ્ટ કર્મના બીજા અનેક નામો બાપુવા

ચૌર્યકર્મ કરનારાઓ.

હવે ત્રીજા દારમા ચોરીનું કર્મ કોણ કરે છે તે દર્શાવે છે—ચોર, તસ્કર, પરબ્રુવ્યકારક, ચોરીના ધધા-દારીઓ, ચોરી કરવાની તક સાધનારા, ચોરી કરવામા હિંમતબાજ, તુરંત આત્મા, અતિ અસતોષવાળા, લોભ શ્રેષ્ઠ, વચનના આડબરથી ખીજીને ઠગનાર, માયા-પ્રપચકારક, પગ્ધનને વિષે આસક્ત, સામે ધઇને માગનાર, કરજ લઇને ન ચૂકવનાર, બોલ્યુ નહિ પાળનારા, રાજાએ (ચોરીના કામને કારણે) દેશનિકાલ કરેલા, જ્ઞાતિ બહાર કરેલા, જગલને બાળનાર, શામઘાતક, નગરના ઘાતક, પથના ઘાતક, છાત્રી રીતે ગ્રામ બાળનાર, તીર્થ જતા જનાણુઓને મારનારા, હાથચાલાકી કરનારા, ખીજીને છેતરીને ચોરી કરનારા, જુગારી, માડવીના રખવાળ, સ્ત્રી ચોર, પુરૂષ ચોર, ખાતર પાકનારા, બહીષ્કાર, સામા માણસને મારીને ધન હરનારા, ઠગારા, હઠ કરીને ધન લેનારા, સામા માણસને બહુ માર મારીને લૂટનારા, છપા ચોર, ગાયો ચોરનારા, ઘોડા ચોરનારા, દામી ચોરનારા, એકલા ચોરી કરનારા, ચોરને સતાકનારા, ચોરને લોજનાદિ આપે-પહોચાડે તેઓ, ચોરની પાછળ છાના રહેનારાઓ, સાચનો ઘાત કરનારા, વિશ્વાસના વચન બોલી ધન લેનારા, ખીજીને મોહ પમાડવા વિશ્વાસના વચન બોલનારા, ગરનિગ્રહથી લૂટનારા (બહારવટીયા), જે રીતે ચોગી અને પરધનનું હરણ કરવાની શુદ્ધિના ભેદે ધર્મને અદત્તાદાન લેનારાઓ અનેક પ્રકારના છે

નાર, ડુર્ગતિને વધારનાર, જન્મ-મરણને વધારનાર, ધણા કાળનું સેવેલું, હમેશા સાથે ચાલ્યું આવનાર અને હું ખે અત પામી શકાય તેવું એ અદત્તાદાન છે

અદત્તાદાનના નામ

એ અદત્તાદાનના ગુણનિબ્ધન ત્રીસ નામ છે — (૧) ચોરવું, (૨) પરકા ધનને હંરવું, (૩) નહિ આપેની વસ્તુ લેવી, (૪) દૂર કાર્ય કરવું, (૫) પારકા દ્રવ્યનો લાભ લેવો, (૬) અસયમ, (૭) પરધનમા ગૃહ થવું, (૮) લોહુપી થવું, (૯) તરફરપણું, (૧૦) અપહરણ કરવું, (૧૧) પરધન હંરવામા હાથઆલાકી કરવી, (૧૨) (ચોરી રૂપ) પાપકર્મ કરવું, (૧૩) ચોર્ય ભાવ, (૧૪) હંરવું અને ધનની હાનિ કરવી, (૧૫) પરધનને લેવું, (૧૬) પરધનને છીનવી લેવું, (૧૭) અપ્રતીતિજનક કાર્ય, (૧૮) પરને પીકાજનક કાર્ય, (૧૯) પરધન લેવા માટેનો ઉચ્ચમ, (૨૦) મતાડવું, (૨૧) વિશેષ પ્રકારે કરીને છુપાવવું, (૨૨) કુડા તોલ, (૨૩) કુળને કવક લગાડવું, (૨૪) પરદ્રવ્યનો અભિલાષ કરવો, (૨૫) (રાજા તરફથી કબ્જા આવે ત્યારે) દીનતા દર્શાવવી, (૨૬) વિનાશકારક વ્યસન, (૨૭) પરધનની અભિલાષા અને મેળવેલા ધન માટેની મૂર્છા, (૨૮) પામેના ધનની તૃષ્ણા અને નહિ પામેલા ધનની વાચ્છના, (૨૯) કર્મને હાકવા માટે માયા કષ્ટ, (૩૦) પારકી નજર ચુકાવીને ચોરી કરવી એ પ્રમાણે અદત્તાદાનના ૩૦ નામ છે, અને તે ઉપરાંત અદત્તાદાનના ૮૪ કર્મના બીજા અનેક નામો વ્યવહાર

ચૌર્યકર્મ કરનારાઓ

હવે ત્રીજા દ્વારમા ચોરીનું કર્મ ડોણ કરે છે તે દર્શાવે ॥ -ચોર, તસ્કર, પરુવ્યહારક, ચોરીના ધધા દારીઓ, ચોરી કરવાની તલ સાધનારા, ચોરી કરવામા હિ મતબાજ, તુચ્છ આત્મા, અતિ અમતોપવાળા, લોભ શ્રુત, વચનના આડબરથી બીજાને ઠગનાર, માયા-પ્રપ-સદારક, પરધનને વિષે આસખ, સામે ચંધને નાગનાર, કરજ લઈને ન ચૂકવનાર, બોટયું નહિ પાળનારા, રાજાએ (ચોરીના કામને ઠારણે) દેશનિવલ કરેલા, જ્ઞાતિ બહાર કરેલા, જંગલને બાળનાર, ગ્રામઘાતક, નગરના ઘાતક, પથના ઘાતક, છાની રીતે ગ્રામ બાળનાર, તીર્થ જતા બંદાશુ-ઓને મારનારા, હાથચાલાકી ઢરનારા, બીજાને છેલગીને ચોરી કરનારા, ભુગારી, માઠવીના રખવાળ, સ્ત્રી ચોર, પુરુષ ચોર, ખાતર પાઠનારા, ગઠીછોડા, સામા માણુમને મારીને ધન હરનારા, ઠગારા, હઠ કરીને ધન લેનારા, સામા માણુ-સને બહુ માર મારીને લૂટનારા, છૂપા ચોર, ગાયો ચોર-નારા, ઘોડા ચોરનારા, દાસી ચોરનારા, એકવા ચોરી કરનારા, ચોરને સલાહનારા, ચોરને લોજનાદિ આપે-પહોચાડે તેઓ, ચોરની પાછળ છાના રહેનારાઓ, સાધનો ઘાત કરનારા, વિશ્વાસના વચન બોલી ધન લેનારા, બીજાને મોહ પમાડવા વિશ્વાસના વચન બોલનારા, ગજનિશ-હથી લૂટનારા (બહાવગીયા), એ રીતે ચોરી અને પર ધનનું હરણ કરવાની બુદ્ધિના ભેદે ઢરીને અદત્તાદાન લેનારાઓ અનેક પ્રકારના છે

પરધનલોભી રાજાઓ

વળી પારકા દ્રવ્યને વિષે જેઓ અવિરતિ છે (જેમને પચ્ચખાણુ નથી), જેઓ અત્યંત મમત્ત્વ છે અને પરિગ્રહવાળા છે, તેવા રાજાઓ પારકા ધનને વિષે આસક્ત હોઈ, પોતાના દ્રવ્યને વિષે અસતુષ્ટ રહ્યા ચકા, બીજા રાજાઓના દેશનો વિનાશ કરે છે તેઓ પારકા ધનને વિષે લોભાઈને હાવી થોડા રથ પાચકળ એવી ચતુરગી સેના સહિત અને નિશ્ચયવાળા-યુદ્ધમાં યદ્ધવાળા પ્રધાન મુખદો અહિત, “હું પહેલો લડવા જઉં” એવા અહંકાર સહિત પ્રયાણ કરીને પદ્મવ્યૂહ, ચક્રવ્યૂહ, ચૂચિવ્યૂહ, ચક્રવ્યૂહ, ગરુડવ્યૂહ ઇત્યાદિ વ્યૂહોમાં સૈન્યની સ્થાપના કરે છે અને સામાના લડવૈરને પોતાના લડકરથી ઘેરી લે છે તથા હારેલાના ધનને હરી લે છે બીજા ચોદાઓ રણભૂમિને મોખરે પોતાની મેળે જઈને સત્રામમાં પ્રવેશ કરે છે (આ ચોદાઓ સત્રામમાં કેવી રીતે જાય છે તે કહે છે) તેઓ કવચ આદિને મજા કરે છે, તૈયાર થાય છે, માથે વસ્ત્રનો સખત પટ બીટીને, હાથમાં શસ્ત્રો તથા તલવાર ધારણ કરીને, દેહ ઉપર લોહમય બખતર પહેરે છે, આમડાના કવચથી શરીરને ઢાકે છે, લોહનો કચુવો પહેરે છે, કાટાવાળું ઠવચ પહેરે છે, તીરના બાથા છાતી ઉપર ગળા સાથે ઉભા બાધે છે, પોતાને હાથે રણમાં જવાને માટે શસ્ત્રાઓની વિશેષ રચના કરે છે, કઠોર ધનુષ્યને હર્ષપૂર્વક હાથમાં ધારણ કરે છે, અતિ લીલા બાણનો વરસાદ વરસાવે છે, વરસાદની ધારાની પેઠે બાણોની પ્રચડ વૃદ્ધિથી

છવાયલા માર્ગમા પ્રવેશ કરે જી વળી આકાશમા અનેક
 ધનુષ્ય-ખાણુ-તલ્વારો-ત્રિશુળો-બરછીઓ ઉછળી રહી છે
 તેમા ચોદાઓ ડાબે હાથે ઢાલ લઈને, મ્યાનમાથી જળ-
 હળતી તલવારો બહાર કાઢીને પ્રહાર કરવા પ્રવૃત્ત થાય
 છે ભાલા, બાણ, ચક્ર, ગદા, કોહાડા, મૂચળ, હલ, ત્રિશુળ,
 લાકડી, ભીંડીમાલ (એક બલતનું છરા જેવું હથિયાર), મોટા
 ભાલા, પટ્ટોથ, આમડે વટિલો પત્થર, ઘણુ, મુઠ્ઠી પ્રમાણુ
 પાખાણુ, મુઠ્ઠગર, લોગગ, ગોફણના ગોળા, ટક્કર, ભાથા,
 કુવેણી (મગધ દેશનું એક બલતનું શસ્ત્ર), આમનરૂપી શસ્ત્ર,
 તલ્વાર, ઇત્યાદિ જળહળતા શસ્ત્રો યત્નુ પ્રત્યે તેઓ ફેફે
 છે ત્યારે આકાશ વીજળીના પ્રકાશની પેઠે કાન્તિમાન બને
 છે વળી રણભૂમિને વિષે શખ, સેરી, ડુંડુભિ, તૂરીના
 સ્પષ્ટ ધ્વનિથી બને પડક વાગવાથી જે ગભીર શબ્દો
 થાય છે તેથી શૂરાઓ હર્ષિત થાય છે અને એ કાયકર
 અવાજથી કાયરો બીહિ છે હાથી, ઘોડા, ગધ, મુભટ
 ઉતાવળે ચાલવાથી જે રજ ઉઠે છે તેનાથી છવાયલા અત્યંત
 અધકારથી કાયર જનોના નેત્ર અને હૃદય આકુળબ્યાકુળ
 બની બાય છે શિશિવપણે કરીને અવ્યગ્ર એવા શિખરવાળા
 મુકુટો, કિરિટો, કુહલો, નક્ષત્રમાળા (કંઠમા પહેવાનું
 આભરણ)થી શોભતા અને વિજયધ્વજ, વૈજયન્તી પતાકા,
 વીંજાતા આમર તથા છત્રોવાળા (મુભટો) પણુ ગહન
 અધકારમા ડૂળી બાય છે ઘોડાનો હણહણાટ, હાથીનો
 ગુલગુલાટ, રથનો ધણધણાટ, પાવદળ લશ્કરનો “હર-હર”
 એવો ધ્વનિ, ખલા ઉપર ભુબનો થાપોટો, સિંહના જેવો

નાદ, દાત પીસીને કરેલો સીત્તાર, દીન સ્વર, સિધુડા રાગ
 જેવો આનંદ શબ્દ, કઠમાથી કાઢેલો ધ્વનિ, મેઘના જેવી
 રોડ ગળના, એકી સાથે હમવાનો તેમજ રાવનો થતો
 કઠળાટ, એવા પ્રકારનો લાલાહલ સુદ્ધભૂમિમા થઈ રહે
 છે અને ક્રોધથી સુભટોના વહન રોડ-ખીલામણા બની
 જાય છે, તેઓ દાતે કરીને નીચેના ઓઠને કરડે છે, અને દૃઢ
 પ્રહાર કરવાને તેમના હાથ માવધાન બને છે અતિ
 ક્રોધવશતાથી તેમના કાઠેલા નેત્રો અત્યંત લાલ બની જાય
 છે વૈરદૃષ્ટિથી અને કેધની ચેષ્ટાથી તેમને કપાળમા
 ત્રિવંત્રી (નજ રેખાઓ) પડે છે અને ભૂકુટી વાકી બની જાય
 છે શત્રુને મારવાના અધ્યવસાયે કરીને હંભર-હંભર
 મનુષ્યનુ બગ-પરાક્રમ તે સુભટોના શરીરમા સ્ફુરાયમાન
 થાય છે વેગવાન ઘોડાઓ જોતર્યા છે એવા રથ ઉપર
 બેસીને ઢોડતા જોડાઓ આવીને દક્ષતાપૂર્વક પ્રહાર કરીને
 છુટે છે અને તેઓ હવે કરીને બેઠે હાથને ઉંચા કરતા
 અદ્ભુત હાસ્ય કરે છે તથા અનેક માણસો કઠળાટ કરે છે
 આયુધ, ઢાલ અને બખ્તરથી સજ્જ થએલા ગર્વિષ્ટ તથા
 પ્રપથી ચોદાઓ વૈરીના હાથીઓને મારવા અથવા હાથ
 કરવા ઇચ્છતા સામસામા લડી પડે છે, અને સુદ્ધકળાનો
 ગર્વ ધરાવનારાઓ મ્યાનમાથી તવાર કાઢીને ક્રોધપૂર્વક
 શિવ્ર ગતિથી મોખરે આવી પ્રહાર કરી વૈરીના હાથીની
 સૂઠને તથા વૈરીના હાથને છેદે છે, બાણના ચપ્પત પ્રહારથી
 ઘવાયેલા અને જીભ હથીયારથી છેદાયેલા એવા હાથી
 વગેરેના વહેતા રૂધિરથી રત્નભૂમના માર્ગો પર ચીકણા

ઠાકવ થઈ રહ્યો છે, જેને પાસામા વાગેલા ઘાથી રૂધિર સ્રવે છે અને આનરડા ગહાર નીકળી ગયા છે એવા ચોદાઓ વિઠળ બનીને તરકડે છે, મર્મસ્થાને વાગેલા મખત ઘાથી મૂછિંત થઈને ભૂમિપર રોળાય છે અને નિશ્ચેષ્ટ પડ્યા છે રણભૂમિમા કરુણાજનક વિલાપના સ્વરો સ્થભળાય છે, મરણ પામેલા ચોદાઓ, ભમતા ઘોડા, મત્ત થએલા હાથી, ભયભીત વએવા મનુષ્યો, મૂળમાથી ભાગી ગએલી દેવળ પતાકાઓ, ભાગેલા રથ, માથુ ઠાપી નાખેલા હાથીના કલેવરો, હથીચારા, આભરણો અને ઘરેણા છત્તાદિ વિખરાયલા પડ્યા છે મસ્તક વિનાના ધડો નાચી રહેલા છે, ભયકર ઠાગડાના અને મુઠદાઓમા હોલુપી બનેલા ગીધના ટોળા ભમતા હોનાથી ગાઢ અધકાર છવાઈ રહ્યો છે, પૃથ્વીને કપિન કરનારા દેવો જેવા ગાળાઓ પ્રત્યક્ષ રમશાન જેવા અત્યંત ભયકર બીહામણા અને કષ્ટે કરી પ્રવેશ કરી શકાય તેવા સુશ્રામના ગહન સ્થાનમા પારકા ધનની વાચ્છના કરીને પ્રવેશ કરે છે

મરધન હરનારા ચોરો

બીજા ધગપાળા ચોરના સમૂહ, ચોરના ટોળાને પ્રવર્તીવનાર સેનાપતિ, અટવીના વિષમ પ્રદેશમા રહેનારા, ઠાળા-ત્રીલા-ચાતા-પીળા અને સદેહ એવા સેકડો પ્રકારના ચિન્હપટ બાધનારાઓ ધવના વોશથી પારત દેશને હજો છે ચાચીયા

(હવે સમુદ્રના ચોરોની વાત કહે છે) રત્નાકર સમુદ્ર જે હાલરો તરંગોની માળાથી ઉછળી રહ્યો છે

આકુળ-વ્યાકુળ થએલું વહાણ એવે છે તથા તેમાના સુસા-
દરો (વહાણમા પાણી ઢાખેલ થઈ જવાના ભયથી) કંકળાટ
કરે છે પાતાળકલશમા રહેલા વિપુલ વાયુના વેગથી ઉછ
ળતા સમુદ્રના પાણીના કણથી અથકાર હવાઈ ગયો છે
વાયુએ કરી વિમુખ થએલા પાણી સાથે અત્યંત ઉજળા
પ્રીણ ઉડવાને લીધે સમુદ્રના અદૃહાસ્યનો ભાસ થાય છે
પાણીના મોજા ત્વરિત ગતિએ ચપ દિશાએથી આવીને
વાયુની દુષ્પ્ર થતા કાઠાની સાથે અથકાય છે મુખ્ય થએલો
જળસમૂહ આગળ વહે છે અને ઢાંઠા પર અથકાતા પાછો
પોતાને સ્થાનકે વળે છે જગદિ મહા-નદીના વેગવાળા
પાણીના પ્રવાહથી જે ભરાય છે, જે અત્યંત ગભીર હોઈ ઉડાણ
જાણી શકાતું નથી, જેમા પાણીના મોટા વમળ પડે છે,
ઉડા પેસે છે, ઉડ્યા ઉછળે છે અને નીચે પડે છે, જે જોટલી
ઉતાવળી ગતિએ જાય છે કે અતિ કઠોર સ્પર્શથી અથકાઈ
એ પ્રચક્ર વ્યાકુળ થએલા પાણીના ભાગ થઈ જાય ॥
તેવા તરંગ અને કલ્લોલથી વ્યાપ્ત સમુદ્રમા મોટા મગર
મચ્છ, કાચમા, મહોરગ (મચ્છની જાત), સુસુમાર, હિંચક
જળચર પ્રાણી ઈત્યાદિ માહોમાહે પ્રહાર કરવાને ધને છે
અને તેવા અસંખ્ય ભયકર જળચરો પાણીના સમૂહમા
કાયર જનોના હૃદયને કપાવે છે, ભયકર ચળકે કરીને ઘણો
ભય ઉપજાવે છે ઉપદ્રવના કામરૂપ, ગ્રાસ ઉપજાવનાર, આ-
કાશની પેઠે પાર ન પમાય તેવો, આલળનરહિત, ઉત્પાતથી
ઉત્પન્ન થએલા પવનના યોગથી અત્યંત વેગવાળા તથા
ઉપરાઉપરી ઉછળતા તરંગોથી સુકા, ગર્વસુકત, અતિ વેગ

વાળો, દક્ષિમાર્ગને આચ્છાદનો, કોઈ સ્થળે ગભીર, કોઈ સ્થળે વિરતીષ્ઠ, (મેઘની પેઠે) ગાજતો, ગુજારવ કરતો, ઠડાઠડા કરતો (આઘાશમાન્ત ઠડાઠાની પેઠે), કોઈ બારે પદાર્થ પડવાથી થતા અવાજના જેવો ધ્વનિ કરતો, લાખા ઠાળ મુધી ફરતી સભળાતો એવો ગભીર ધ્રુવવાટ કરતો મમુદ્ર ॥ અને તેમા મુસાફરી કરનારાઓના માર્ગમા ઠેપિત થએલા ચક્ષુ, રાક્ષસ, કુખાડ, પિશાચ વગેરે હંતરે ઉપસર્ગો તથા ઉત્પાત ઉત્પન્ન કરે છે, અને તેમનો માર્ગ અવરોધે છે તે વ્યતર દેવોને શાન્ત કરવાને માટે વહાણુ વગેરે ગણિહાન, હોમ, ધૂપ, રૂધિરનું ગણિહાન, પૂજન-અથન, વગેરે કરવામા યતનશીલ રહે છે સ્વધના યુગના અતિમ યુગ (પ્રવચકાળ) સરખી ઉપમાને યોગ્ય મમુદ્રનો અત ખટુ દુષ્કર છે ગગાદિક મહાનદીનો સ્વામી (માગગ) અત્યંત લયકર દેખાય છે દુ ખે સેવાય તેવો, જેમા પ્રવેશવું દુષ્કર છે તેવો, દુ ખે હિતરી સમાય તેવો, દુ ખે આશ્રય લઈ શકાય તેવો અને ખાસ પાણીથી ભરેલો, એવા સમુદ્રમાં ઉંચા કરેલા ઢાળા સદવાળા, ઉતાવળે આલે તેવા વહાણુમા બેસીને, ફર ફર જઈને, પરદ્રવ્યને હરનારા, અનુક પારહિત તથા પરલોકના લાયથી રહિત ચોર લોકો વહાણુવટીઓના વહાણુને લાગે છે અને તેમને લૂટે છે ચોરીના સ કટ.

ગામ, આગર, નગર, ગામડું, ટવડ, મડપ, ટ્રોણુમુખ (જળ-ચળનો માર્ગ), પાટણુ, આમમ, વણીકાવામ, દેશ ઈત્યાદિમા રહેતા ધનિક લોકોને ચોર લોકો હલો છે કહવા

હેયાના અને નિર્લજ્ય ચોર લોકો બીજાઓને લૂટે છે અને
 ગાયોને ઉપાડી બંધ છે એ દારૂણ મતિવાળાઓ અને દયા-
 રહિત ચોરો પોતાનાઓને પણ હણે છે, ઘર ફોડીને ખાતર
 પાડે છે, ઘરમા રાજેલું-દાટેલું ધન-ધાન્ય-દ્રવ્ય ચોરી બંધ
 છે વળી તેવા નિર્લય ચોરો દેશના લોકોને મારે છે-ફેટે
 છે પારકુ દ્રવ્ય હરવાની આખડી વિનાના અને અણુદીધુ
 દ્રવ્ય લેવાની મતિવાળા લોકો પરદ્રવ્યની શોધ કરવાને
 કાળે અને અકાળે ઠેર ઠેર ભટકે છે ચિતાઓમા બળતા
 રૂધિરાદિથી ભરેલા મુકદ્દાને કાઢીને, રૂધિરથી ખરડેલા મુખ
 વાળી ઠાકણો તે મુકદ્દાને ખાય છે તથા તેમાનું લોહી પીએ
 છે, એવા ભયકર રમથાનમા કે બધા શિયાળીયા ભયાનક
 શબ્દ કરે છે, ઘુવડો ચોર ઘુવવાટ કરે છે, પિથાઓ અપ્રકટ
 રહીને ઠહઠહાટ કરે ■ તથા અદ્ધ હાસ્ય કરે છે, એ પ્રકારે
 શીકામણા-અરમણીય, અતિ દુર્ગંધયુક્ત અને સૂગ ઉત્પન્ન
 કરે તેવા રમથાનમા, વનમા, સૂના ઘરમા, પત્થરની
 ખાણોમા, માર્ગની વચમા આવતા હાટાદિમા, પર્વતની
 શુદ્ધમા, સિંહાદિ હિંસક જનવરોના નિવાસવાળા વિષમ
 સ્થાનોમા, કલેશ પામતા ઠાઠતાપથી સુકાયેલા શરીરવાળા
 તથા કાતિરહિત બનેલા ચોર લોકો નરક-તીર્થ ચતા ભવમા
 લોગવવા પડતા દુષ્ટોની પરપરાને અને (ચોરીના) પાપ
 કર્મોને એકઠા કરે ■ મિષ્ટ લોબન અને પાણી જેને દુહંભ
 છે અને જે ભૂખ તથા તરમથી દુખ પામે છે, તે ચોર
 લોકો માસ, મુકદ્દાવ માસ, કદ ભૂખ અને જે કાઈ મળે
 તેનો બહાર કરી લે છે અને ઉદ્વિગ્ન તથા ભયથી ધડકતા

તથા આશ્રયરહિત સ્થિતિમાં વનમાં વાસ કરી રહે છે વન સેકડો સર્પોવી વ્યાપ્ત હોઈને ભયની આશંકાવાળા તથા અપયશકારી ભયકર ચોર લોકો “કોનું ધન હરૂ ?” “આજેજ દ્રવ્ય હરૂ” એમ એકઠા થઈને શુભ મત્રણા કરે છે ઘણા લોકોના કાર્યકરણમાં વિષ ઉત્પન્ન કરનારા, મહમત્ત-પ્રમાદી-સૂતેલા-વિરામ કરતા-એવાના છિદ્ર બેઈ અવસરે હણનારા અને કદ તથા ઉત્સવને સમયે ચોરી કરવાની બુદ્ધિવાળા, ચોર લોકો નહોરવાળા જાનવરોની પેઠે લોહીની અભિલાષા રાખતા ભગ્યા કરે છે રાબની મર્યાદાને લોપ-નાશ, સારા માણસોથી નિંદાયવા, પોતાના કર્મે કરીને પાપકર્મના કરનારા, અશુભ પરિણામવાળા, દુ ખ લોગવ-નારા, હમેશા અસમાધિયુક્ત તથા મેલા મનવાળા, ઇહ-લોભા કલેશને પામનારા તથા પરદ્રવ્યને હરનારા મનુષ્યો સેકડો દુ ખોને પામે છે

ચોરીના ભયાનક ફળ

કેટલાકે પારકા દ્રવ્યને શોષતા રાજપુરોયોથી પકડાય છે ત્યારે તેમને માર પડે છે, બધાય છે, અટકમાં રખાય છે, તુરત નગરમાં ફેરવાય છે અને તેને ડોટવાળને સોપ રાખા આવે છે ડોટવાળ તેને ફેસલાવીને મીઠે વચને મનાવે છે, (અને જો તે ન માને-તો) તેને આમજેલા વચના ગોલીટાના પ્રહાર કરવામાં આવે છે, નિર્દય ડોટવાળ કઠોર વચને તેની તબીબી કરે છે, તેણે ગળું પકડીને ફેંકે છે, એવી રીતે દીન જની ગએલાઓને કેઢખાનામાં દાખલ

ઠરવામા આવે છે, જે દેહબાનુ નરક સરણુ છે ત્યાં પણ રખેવાળના પ્રહારો, અગ્નિના ઠામ, તિરસ્કાર, કડવા વચન, બચકર ધમકી ઇત્યાદિથી લાચાર ચતુ પડે છે વળી ત્યાં પહેરવાના વસ્ત્રો જેથી લેવામા આવે છે, પહેરવાના વસ્ત્રો મેલા અને કકડે કકડે સાધીને બનાવેલા મળે છે, અને કોટ વાળને લાચ આપીને પણ તેની પાસેથી વસ્ત્રાદિની વધુ સગવડ તે જે પુરાયલાઓ માગે છે કોટવાળના પહેરેગીરો તેમને નાના પ્રકારના બધને બાધે છે તે બધનો દેવા છે ? લાકડાની દેડ, લોખંડની પેડી, વાળની રાશ-દોરડું, કુદ-ડક (લાકડાના કડને છેડે બાધેલું દોરડું), ચામડાનું દોરડું, લોહની સાકળ, લોહની હાથગેડી, ચામડાના પાટા, પગની ડામણ, ઇત્યાદિ અનેક પ્રકારના દુષ્ક ઉપજવનારા બધને કરી તેમને કોટવાળના પહેરેગીરો ગાર સદ્વિદ્યાથીને અને અગોપાગ મરડીને બાધે છે એ મહાપુણ્ય જીવોને કાબડ-ચત્રમા, ઠમાડ વચ્ચે અને લોહપિજરમા ઘાલી મારે છે, લોયરામા પૂરે છે, અધારા ફૂવામા ઉતારે છે, ખીટા-ધૂમરા અને (રથના) પેડા સાથે મજબૂત બાધે છે, ચાલતા સાથે બાધે છે, હાથે માથે બાધે છે, એ પ્રકારે ખીટા ઉપજવતા તેમને મારે છે વળી તેમની ગરદન મરડીને નીચી વાળીને માથાને છાતી સાથે બાધે છે, તેમને ધૂળમા દાટે છે, તેમના ફડકતા અને નીસાસા નાખતા હૃદયને-છાતીને બીંસીને બાધે છે, તેમના માથાને ચામડાથી વીંટી છે, તેમની બજને ચીરે છે, કાષ્ટચત્રે કરીને તેમના છુટછુને બાધે છે, તથાવેલા લોહના સળીયાથી ઠામ

દે છે, સોય ઘોચે છે, લાકડાની પેઠે છેલે છે, જે પ્રમાણે તેમને પીડા ઉપજાવે છે, ખાર, લીંબડો, મરચા વગેરે તેમના નાકમાં ઘાલે છે. એમ સેકડો પ્રકારના કષ્ટો તેમને પમાડવામાં આવે છે છાતી ઉપર મોટું લાકડું મૂકીને તેમને કષ્ટ આપવામાં આવે છે, પછી લાકડાને આધુ પાછું કરીને તે વડે તેમના હાડ-પાત્રણા ભાગવામાં આવે છે વળી તેમને ગળે બાધે છે, લોહના ફડ વડે છાતી, પેટ, શુદ્ધા, પૂઠ ઉપર પ્રહાર કરી તેમને પીડે છે, દુધ્યને મદે છે, અને તેમનાં અંગોપાગને ભાગી નાખે છે ઉપરીના હુકમથી કેટલાક સેવકો નિરપરાધીને પણ શત્રુભાવથી જામની પેઠે પીડે છે તે મદભાગી અદત્તનું હરણ કરનારાઓને ચપેટા મારે છે, આમડાના ઢોળાથી મારે છે, લોહના સળીયાવી મારે છે, નાના-મોટા આમડાના આળૂંવી મારે છે, નેનરની સોટીથી મારે છે જે પ્રકારે સેકડો પ્રકારથી અંગોપાગે માર સહન કરવા બાપડાઓ લગતી ગળેની આમડીવાળા અને ઘાથી પીડા પામતા છતાં ચોરીના પાપને ઊંડતા નથી અનેક પ્રકારના શસ્ત્રો કરીને માર પડવાની, લોહમય બેડીના બધને ગાત્ર બધાવાની અને ભજાવાની, શરીરની હાજત બધ કરવાની ઇત્યાદિ બહુવિધ વેદના જે પાપી જનો પામે છે જે રીતે એકળી ઇંદ્રિયોવાળા, વિપયાસક્ત, અતિ મોહમુગ્ધ, પરધનમાં લુપ્ત, સ્પર્શેન્દ્રિયના વિવયમાં અને સ્ત્રીમાં તીવ્ર આસક્તિવાળા, સ્ત્રીના રૂપ-શબ્દ-રસ-ગંધમાં મનોવાછનાવાળા, લોગની તૃષ્ણાવાળા અને ધન હરવામાં આનંદ માનનારા, જે બધા ચોરી કરવાના

અજાણુ માણુસોને રાજના સેવકોની પાસે લઈને તેમને સોપવામા આવે છે

તે રાજસેવકો કેવા છે ? વધશાસ્ત્રના ષાઠક, અ-
ન્યાયના બ્યસની, તેવા કર્મો કરનારા, લાચ લેનારા, ફેડ-કપડે
કરનારા, વેશ-ભાષા બદલો કરનારા, માયા-કપટથી ઠગવામાં
સાધવાન, અનેક પ્રકારે અસત્ય બોલનારા, પરલોકના
વિચારથી વિમુખ, નરકગતિએ જનારા એ રાજકિંકરોની
આજ્ઞાથી ચોર લોકોના દુષ્ટાચરણની સજા તુરત નગરમા
જાહેર કરવામા આવે છે નગરમા ત્રણ માર્ગોનો ચોક,
ચાર માર્ગોનો ચોક, અનેક માર્ગોનો ચોક, રાજમાર્ગ,
સામાન્ય માર્ગ હોય છે, તેની વચ્ચે નેતરનો સોટો, લાકડી,
કાષ્ટદંડ, ડાગ, ઠડુંકો, મૂઠી, લાત, પગની પાની, છુટણુ,
ઢોળી વગેરેના પ્રહારે કરી ચોરના શરીરના યાત્રા ભાગ-
વામા-મઢવામા આવે છે તે વખતે એ અદાત પ્રકારના
ઘોર કર્મ કરનારાના અગોપાગ ભાગી જવાથી તેઓ
પીડા પામે છે, કડલાજનક સ્થિતિમા આવી પડે છે,
તૃષાથી ઠક-હોઠ-તાળવુ અને લજા મુકાર્ષ જવાથી
પાણીની માચના ડરે છે, લવવાની આશા નાશ પામે
છે એવા તૃષાતુર રાક બાપડા પાણી પશુ પામતા
નથી, ત્યારે તે ચોર લોકોને કોઈ પાણી પાવા આવે
તો રાજપુરૂષો તેમને પાણી પાતા અટકાવે છે
કઠીન બધને બાધેવા, કૂર રીતે પકડી રાખેવા, નાસી ન
જાય તે માટે હાથે બાધેલા, દુકુ કપડુ પહેરાવેવા, મારી
નાખવા માટેના નિશ્ચય રૂપે કઠમા રાતા કરેલુના ફૂલની.

મળા દોરડાની પેઠે પહેરાવેલા, મરણના ભયથી શરીરે
 પરસેવાથી રેખાઓ બનેલા બાપુ કે શરીરે તેલ ચોપડ્યું
 હોય, રાખે ખરડેલા જેવા દેખાતા શરીરવાળા, ધૂળની
 ભરેલા દેખાતા કેશવાળા બાપુ માથે કમુખો લગાડ્યો
 હોય, જીવવાની આશાની રહિત બનેલા, વિકળપણે ડાહ્યા,
 હાથવાને માટે લઈ જવામા આવતા હોવા છતાં પ્રાણ-
 માસોમાસ ઉપર પ્રીતિવાળા તે ચોર લોકોને તલ-તલ
 જેવા છે. જરવામા આવે છે, તેથી વહેના લોહીની તેમનું
 શરીર ખરડાય છે, તેમના માસના નાના-નાના ઠંકડા કરી
 તેમને ખવડાવે છે, પાપી જનો આમડાના ઘેવામા પથ્થર
 ભરી તેમને માગે છે, વાસુની પેઠે ન અટકાવી શકાય તેવા
 સ્ત્રીપુરુષોના અને નગરજનોના ટોળા તેમની સાથે તેમને
 ભેળા ભેળા ફરે છે વધ કળવા માટે યોગ્ય વસ્ત્રો પહેરા-
 વીને તેમને નગરની વચમા ફેરવવામા આવે છે, તે ગાક-
 દીન ચોર લોકોના વિનાશનો નિવારનાર લાઈ નથી, તેઓ
 શબ્દરહિત છે, અનાથ છે, બધવગહિન છે, સ્વજનોથી
 ત્યાગવા છે, આસપાસ જુએ છે (પોતાને કોઈ
 સુકાવનાર છે કે નહિ એવા ભાવથી જુએ છે), મરણના
 ભયથી ઉદ્વિગ્ન વળેલા છે તેમને વધરથાને પહોચાડે છે,
 ચૂળીએ ચગાવે છે, દેહને વિદારે છે, તેમના અગ્નિયાગને
 ઠાપે છે, વૃક્ષની ઠાળે બાંધે છે, ત્યારે તેઓ દીન વચને
 વિવાધ કરે છે વળી કેટલાક ચોરોના ચાર અંગ (બે
 હાથ અને બે પગ) બાંધીને તેમને પર્વતની ટોચ પરથી
 નીચે ગબડાવે છે ત્યારે તેઓ બહુ ઉચ્ચથી પડવાથી વિષમ

પત્થર સાથે કુટાય છે બીજાઓને હાથીના પગ દેડગ ચગદ
વામા-મર્દવામા આવે છે વળી પાપી અધિકારી જનો કેટલાક
ચોરોના અદારે અગો ખડિત કરે છે, કેટલાકને પુકા
ઠાકાદે કરી મારે છે, કેટલાકના કાન-હોઠ-નાક કાપે
છે, કેટલાકની અંગો-દાત-વૃષણ-ભ્રમને છેદે છે, કેટ
લાકના કાન તથા મસ્તક કાપી નાખે છે, અને વધુમુખિ
પર લઈ જઈને તસ્વારથી ઢુકડા કરી નાખે છે કેટલાકને
દેશપાર કરવામા આવે છે, કેટલાકના હાથ પગ કાપી
નાખીને છોડવામા આવે છે, કેટલાકને મૃત્યુ સુધી બાંધી
મૂકવામા આવે છે કેટલાક પરદ્રવ્યહરણમા હુમ્મ હોઠોને
હાથ પગમાં બેડી પહેરાવીને કારાગૃહમા પૂરી રાખવામા
આવે છે એ પરદ્રવ્યહારી જનોને તેમના સ્વજનો ત્યજ
દે છે, મિત્રો તેમનો વિશ્વસ કરે છે, તેઓ નિરાશ બની
જાય છે, અનેક લોકોના મિલ્કારના ચળદોથી લજવાય છે,
છતા તે નિર્લજ્જ બની ગયા હોય છે ક્રુધાથી પીડાતા,
તાપ-દાહની આકરી વેદના મહન કરતા, વિરૂપ સુખ
વાળા, કાન્તિહીન શરીરવાળા, અકળ ગમ્મિલા મનોરથ
વાળા, મેવથી બરેલા દેહવાળા, દુબળા, ગ્યાનિ પામતા,
બોબો કરતા, કુષ્ટાદિ વ્યાધિ પામતા, ઉદરરોગી પીડાતા
જાતોવાળા, નખ-કેશ-દાદી-મૂછ-રોમાદિ જેના બાધેલા
છે તેવા, પોતાના મળ-મૂત્રમા રગદોળાવા ચોર લોકો ત્યા
જ-કારાગૃહમા જ મૃત્યુને નહિ ઈચ્છતા છતા મરણ પામે છે
પણી તેમના હાથ-પગ બાંધીને કારાગૃહમાંથી તેમને બહાર
ઘસડી કાઢે છે અને ખાઈમા ફેંકી દેવામા આવે છે, તથા વરૂ,

દૂતરા, ચિયાળ, ડુક્કર, બિલાડાના ટેળા, સાણસા સરખી
ચાચવાળા પક્ષીઓના વૃદ્ધ આવીને સેડો મુખો-ચાચોએ
ઢરીને એ ચોરોના મુઠકાના અંગોપાંગ લેતીને મુઠે છે
ઢેલલાડના દેહમા કીડા પડે છે લોડે તેમને અનિદ્ર વચને
કરી શાપ દે છે અને “સારૂં થયું, લલે એ પાપી મૂઓ,”
એમ બોલીને ઢેલલાડ લોડે હર્ષિત થાય છે, અને મરી
ગયા છતાં તે ચોર લોડે બીજાઓને લજ્જાના ઢારણુ ડપ
બને છે

પરધન હનગની દુર્ગતિ

વળી મૂઝા પછી ઘણા વખત મુધી તેમના સ્વજનોને
પણ તેઓ લજ્જાના કાણુડપ બને છે મળણ પામ્યા
પછી તેઓ પરકોઠમા નરકને વિષે ઉપજે છે અદ્યુગમના
નરકના બગતા અગારાની ઉણુ અને અતિશય રીત
વેદના વગેરે મતલ કઠો અશાતા વેદનીય કમ્ ઉદય
આવવાને લીધે તેઓ સેકડો ગમે મહન કરે છે તે નરકની
નીકળીને વળી પાછા તીર્થચ યોનિમા ઉપજે છે અને ત્યા
પણ નરકના જેવી વેદનાઓ લોગવે છે પડી અનત ડાળે
તે જીવે કદાચ મોટે કષ્ટે કત્રી મનુષ્યબવ પામે છે, તો
પણ અનેક વાર નરકગનિમા જઈને અને લાખો વાર તીર્થચ-
પણે જન્મીને પછી મનુષ્યપણ પામે છે મનુષ્યપણે પણ
તે જીવે અનાયું દેશમા હલકા કુળમા ઉપજે છે અને જો
આય દેશમા ઉપજે છે તો લોકખાદ્ય એટલે વજવાયોગ્ય
તીર્થચ જેવા. કહાપણુહિત અને ક્રમસોગને વિષે.

સદા અતૃપ્ત એવા ઉપજે, અને ત્યાં પણ નરકના આવર્તન બાધે ભવપ્રપચે કમી જન્મ-મરણના ફેરા કરે, ફરી સંસારના આવર્તન બાધે, ધર્મશાસ્ત્રના જ્ઞાનથી રક્ષિત, અનાય, ફર કમના ઠરનારા અને મિથ્યાત્વશાસ્ત્રના મતના આદરનારા અને તેઓએ એકાત હિમાની રૂચિવાળા કરોળી ચાની જાગની પેઠે કમના આવરણની વીંટાઈને દુ ખ ભોગવે પોતાના આઠ પ્રનારના કમના તતુઓના મજબૂત બધને બધાયલા હોઈ તેઓ પરિશ્રમણ કરે છે એવી રીતે નગ્ન-તીર્થચ-મનુષ્ય અને દેવગતિરૂપ સમારની પરિધિમા પરિશ્રમણ કરે છે

સ આગ્નિસુદ્ર

એ મસ રનસુદ્રમા જન્મ-જરા-મરણરૂપી ગભીરપણું છે, દુ રો કરીને પશુબ્ધ એવું ઘણું જળ છે, સ યોગ વિયોગ રૂપી ગેળાં ઉઠે છે, ચિતાના પ્રસંગો ચોમેર પ્રસરી રહેલા છે, વધ-બધનરૂપી મોટો કંટકોવ વિસ્તરી રહ્યો છે, કરુણાજનક શબ્દ-વિવાધ અને લે ભનો કલકલ ધ્વનિ અતિશય સભળાઈ રહ્યો છે, અપમાનરૂપ શ્રીણુ ઉડી રહ્યું છે, તીવ્ર નિહા, ઘણા રોગે ની નિરતર વેના, પરાજય તથા પતન, નિષ્કુર વચન, નિષ્કર્મના, એ બધાને ઉપજાવનાર કઠોર કમરૂપી પાપાણે કમીને જેને વિષે તરંગો ચાલી રહેતા છે, સહ મરણબધરૂપી પાણીની સપાટી જેમા રહેલી છે, ચાર કથાયરૂપી પાતાળપ્રયોથી બ્યાસ, લાગે ભવરૂપી પાણીના સમૂદ્રનો જ્યાં અત નથી, જે ઉદ્દેગકારક છે, જેનો પાર પામી

શકાતો નથી, મોટા ભયને ઉપભવનાર છે, ખીલામણો છે, પગ્ગિમાણુરહિત છે, જે મહેરજા અને મેની જુદિરૂપ વાથુ વેગથી ઉછળે છે, આશા-પિપાસારૂપ જે અસુરુતુ તળીયું છે, જેમા કા ૧, રાગ, દેવ, જાધન, અનેક પ્રકારની ચિત્તની ચિતા ઈત્યાદિરૂપ પાણીના રજડણુ ઉઠે છે, તે રજડણુથી જ્યા અધકાર છવાયો છે, જ્યા મોહના આવર્તન અને કામભોગ મહલાકારે ભ્રમે છે, ઉડા ઉતરે છે, ઉચે ઉછળે છે, વળી જે સમુદ્રમા ઉચે આવી નીચે પડતા અને આમ તેમ ઢોડતા પાઠીન (મનુષ્ય) જેવા પાણીના જીવોની પેઠે ગર્ભવામમા ઉચે-નીચે પાણીને પડવાપડું રહેલું છે, જ્યા કબ્દીપીડિત મનુષ્યના રૂઢનરૂપ પ્રચંડ વાથુવડે મેલા મઠરૂપ રૂપી તરંગો આલી રહ્યા છે, જ્યા વ્યાકુળ તરંગથી પછ-તાછને વહેવાઇ જતું અને અનિષ્ટ મહાન મોહની વ્યાપ્ત જળ પથરાઇ ગયેલું છે, પ્રમાદરૂપી રોદ્ર અને કુદ્ર હિસક પ્રાણીઓથી ઉપદ્રવ પામીને ઉઠતા એવા મત્સ્યરૂપી મનુષ્યોના સમૂહો જેમાં આવી ગયેલા છે, જેમાના મત્સ્યરૂપી મનુષ્યો અતિ ગેદ છે, વિનાશ સ્વભાવી છે, ધણા અનર્થ-અપયશથી મુદ્દા છે, જેમા અજાનમા ભ્રમતા અને દક્ષ મત્સ્યો રહેલા છે, અનુપશાત ઇન્દ્રિયોવાળા મોટા મગરની ત્વરિત ચેષ્ટાએ કરીને જે સમુદ્ર શોભ પામી રહેલો છે, જેમા સતાપરૂપ વડવાસિ (સમુદ્રનો અસિ) નિત્ય અતિ અપવ-અચળ ગીતે ચાળગી રહ્યો છે, અગ્રણુ અને અશરણુ મનુષ્યો કે જેમને પૂર્વ ઈર્મના અચચથી પાયો ઉદય આવ્યા છે તેઓના મેકરો દુષ્ટોના ત્રિપાકરૂપી વમળ જે સમુદ્રના જળમાં

ધૂમી રહ્યા છે, ઋદ્ધિ-રસ-શાતાડપી ગારવ-અશુભ અર્થ
 વસાયરૂપી જલચર વિશેષથી અહાયતા કર્મથી પ્રતિબદ્ધ
 થએલા જીવો તેવા મમુદ્રના નરકરૂપી તળીયા તરફ તણાય છે
 અને તેમા બહુ ખુચી ભય છે, અરતિ-રતિ-ભય-વિપાદ-
 શોક-ભિશ્યાત્વરૂપી પવતોની તે સાકડો છે, ઠમ બધનડપી
 તેના અનાદિ મતાનો છે, કલ્પેશ અર્થાત્ રાગદ્વેષરૂપ દાદવથી
 લગ્નેશો હોઈને દુસ્તર છે, દેવ-મનુષ્ય-ત્રીયથ-નારદીએ ચાર
 ગતિમા જલુ એ તેના ચક્રવત્ પરિવત છે અને વિસ્તીર્ણ
 જળની વેલ છે, હિસા-મૃધાવાદ-અહતાહાન-અપ્રાક્ષય-
 પરિવ્રહનો આરભ કરતા-કરાવતા અને અનુભેદતા બધા-
 થલા આઠ પ્રકારના અશુભ કર્મના સમૂહો કરીને ધણો ભાર
 થઈ જતા વિષમ પાણીનો સમૂહ પ્રાણીઓને કુખાવીને
 ઉથા-નીચા પછાડે છે એવુ ફલભ તેવુ (સસાર-સમુદ્રવૃત્ત)
 તળીઉ છે, શારીરિક અને માનસિક કુખો પામતા શાતા-
 માશાતા અને ખરિતાપવુ ઉપજવુ એજ ઉચે જલુ અને
 નીચે પડવુ છે, આગ ગતિરૂપ, મોટો અને અનત એવો
 વિસ્તીર્ણ સસારરૂપ મમુદ્ર છે, જેમને સયમની સ્થિતિ
 નથી, તેમને એ મમુદ્રમા કશુ જવલજન નથી, કશો આધાર
 નથી, અપ્રમેય (સવર વિના કોઈ ન જાણે તેવો) છે,
 ચોરાશી લાખ-જીવોનિનું ઉત્પત્તિનું ગહન સ્થાનક છે,
 તના અજ્ઞાનરૂપી અધકાર છે, અનતકાળ સુધી નિત્ય ત્રાસ
 પામતા અને (આત) ભય અને (ચાર) મજાથી મુક્ત જીવો
 સસારમા પરિભ્રમણ કરે ॥

પન્થનહારીનો પુનર્જન્મ

ઉદ્દેગવત નિવાસસ્થાનમા જ્યા જ્યા (જે જે કુળમા) જીવે આયુષ્ય જામે (ઉત્પન્ન થાય), ત્યા ત્યા તે પાપકર્મો જીવેને તેમના ભાઈઓ, મ્વજનો, મિત્રો છોડી દે છે, અળ ખામણા હોઈને તેમનું વચન કોઈ માને નહિ, તેઓ અવિનીત હોય છે, રહેવાનું સ્થાન-આસન-શય્યા-ભોજન ખરાબ હોય છે, શરીર અશુચિયુક્ત હોય છે, શરીરનું સહનન (શરીરનું બધારણ), પ્રમાણ, સ્થાન (આકાર) અને રૂપ કુત્સિત હોય છે, તેઓમા બહુ ક્રોધ, માન, માયા, લોભ અને મોહ હોય છે, ધર્મસજ્જા અને સમ્યક્ત્વથી ભ્રષ્ટ હોય છે, દારિદ્ર્ય અને ઉપદ્રવથી પીડાય છે, રોજ પારકા ઢામ (ચાકરી) ઠરનારા હોય છે, આજીવિકાના સાધનથી રહિત રાત, અને પારકા ભોજનને શોધનારા (શીખારી) હોય છે, તેઓ હુ ખે કરી આહાર મેળવી શકે છે, અરસ અને વિરસ અદ્ય ભોજન મળવાથી પેટ પણ પૂરું ભરાય નહિ, બીજાના નહિ-સત્કાર-ભોજનાદિ વગેરે વેળવ બેઈને પૂર્વ ભવે પોતે કરેલા અને ઉદય આવેલા કર્મો-પાપોને તથા તેથી ઉપજેલાં હુ ખોને નિદે છે, તેઓ દીનતા અને શોકથી દાઝતા હુ ખને ભોગવે છે, તેઓ સત્ત્વથી રહિત, સહાયવી રહિત, શિષ્ટ-ચિત્તદિ કલા-સમયશાસ્ત્ર (ધનુર્વેદાદિ વિદ્યા)ના જ્ઞાનથી રહિત હોય છે અને યશ્ચ સરખા જન્મેલા હોય છે, તેઓ અપ્રતીતિકારી, હમેશા હલકા કાર્યો કરીને આજીવિકા મેળવનારા, લોભો વડે નિદ્રનીય હોય છે અને તેમનો મોહ, ને , અભિલાષા ઘણા હોય છે પણ ને

નિષ્કુળ જાય છે, તે આશાપાશથી બધાયલા પ્રાણીઓ જગતમા સુખ્ય મનાતી ધનપ્રાપ્તિ અને કામલોગની પ્રાપ્તિ મેળવવાને માટે બહુ ઉદ્યમ કરે છે, પરંતુ તેમા નિષ્કુળ થાય છે, રોજ રોજ ઉદ્યમ કરવા છતાં મહાકલેશે કરીને ધાન્યનો થોડો પશુ મરફડ જરી શકતા નથી, હમેશા દ્રવ્યની રહિત, અસ્થિર ધનધાન્ય-બકારા ઉપલોગથી રહિત, કામ-લોગથી અને સર્વ સુખથી રહિત, અને બીજાની લક્ષ્મી-ભોગોપલોગના સ્પાધનનો આવ્રય શોધનારા હોય છે, તે બાપકાઓ પરવગે-ધ્વિજા વિના હુ ખો લોગવે છે, સુખ તથા નિવૃત્તિને પામતા નથી, અને અત્યંત સેકડો પ્રમાણના હુ ખથી ઢાઝે છે

પરદ્રવ્યના હરતુની જેઓ નથી નિવત્યાં, તેઓ અદ-તાદાનનો ફળવિપાક આ લોક અને પરલોકમા અસ્પૃશ્ય સુખ અને બહુ હુ ખ રૂપે લોગવે છે તે નહાં ભયર્તુ કારણ છે, કમંદૂપી મેલને ગાંઠ રીતે ઉત્પન્ન કરે છે તે રોદ્ર, કઠોર, અશાતાતુ કારણ છે અને હબરે વર્ષે પણ લોગવ્યા સિવાય ન છૂટાય તેવું કર્મ છે તે લોગવ્યેજ છૂટકો થાય છે એ પ્રમાણે શ્રી સિદ્ધાર્થ શાસ્ત્રના પુત્ર મહાત્મા વીતરાગ મહા-ર્વાર સ્વામીએ કહ્યું છે એ પ્રમાણે આવ્રવ દ્વારનું ત્રીજું અધ્યયન અદતાદાન વિષેનું સંપૂર્ણ ચક્ર

અધ્યયન ૪ થુ

અપ્રહસ્યર્થ

જખૂ સ્વામી પ્રત્યે મુખર્મા સ્વામી કહે છે કે, હે જખૂ! હવે હું અસવદ્વાનું ચોથું અધ્યયન અપ્રહસ્યર્થ વિષે સભળાવું છું
અપ્રહસ્યર્થનું સ્વરૂપ.

એ અપ્રહસ્યર્થ દેવતા, મનુષ્ય અને અસુર એ જાણ લોકને વિષે પ્રાર્થનીય-અભિલાષણીય છે, ભારે દીશ્યક રૂપ છે, પાતળા કાઠવ રૂપ છે, પાશરૂપ છે, માછલા પકડવાની જાળ જેવું છે, ઓ-પુરૂષ-નપુત્રકના લક્ષણ રૂપ છે, તપ-સ્વયમ-પ્રહસ્યર્થને વિદ્યન કરનાર છે, ચારિત્રનો વિનાશ કરનાર છે, ઘણા પ્રમાદનું કારણભૂત છે, કાયર અને ખરાબ માણસો તેનું સેવન કરે છે, સારા મનુષ્યોએ વર્જવાયોગ્ય છે, દેવ લોક-નરક લોક-મનુષ્ય લોક ત્રણે લોકમાં તેનું સ્થાન છે, જરા-મરણ-રોગ-શોકને વધારનાર છે, વધ-જાધન-વિધાત છતાં તેની લાલસા શાન્ત થતી નથી, દશન (સમ્યક્ત્વ) મોહનીય અને ચરિત્ર મોહનીયના કારણરૂપ છે, લાળા કાળવી પરિચિત છે, પરપરાથી આત્યુ આવે ॥ અને હું જે કરીને અત પામી શકાય તેવું છે

અપ્રહસ્યર્થના નામ.

અપ્રહસ્યર્થના ગુણનિષ્પન્ન ત્રીસ નામો કહ્યા છે
(૧) અપ્રહસ્યર્થ, (૨) મૈથુન, (૩) ચરત-વિશ્વવ્યાપી,

સસર્ગી-સ્રીપુરુષના સસર્ગથી ઉપજેલું, (૫) સેવનાધિકાર-
અપ્રાર્થનું સેવન, (૬) મહદ્વ્ય-વિકલ્પનો હેતુ, (૭) બાધા
પીડાનો હેતુ, (૮) કર્પકારી (ગવ ઉત્પન્ન કરનાર), (૯)
મોહ-અજ્ઞાનનો હેતુ, (૧૦) મનમા સંશ્લેષ ઉપજાવ
નાર, (૧૧) અનિગ્રહ-ઇદ્રિયોને સ્વચ્છદી બનાવનાર, (૧૨)
કલેશનો હેતુ, (૧૩) ગુણધાતનો હેતુ, (૧૪) વિભગ-ગુણની
વિરાધનાનો હેતુ, (૧૫) વિશ્રમનો હેતુ, (૧૬) અધર્મ
આચરણનો હેતુ, (૧૭) શીવનું વિનાશક, (૧૮) કામગુણ
અર્થાત્ શબ્દાદિને શોધનાર, (૧૯) કામસેવા, (૨૦) સ્નેહ
ચિતાનો હેતુ, (૨૧) કામક્ષોગમા મરણાત મુક્તિ આસક્ત
રાખી અનેક મરણ નીપજાવનાર, (૨૨) વૈરનો હેતુ, (૨૩)
છાતુ કર્તવ્ય, (૨૪) હુપાવવાયોગ્ય, (૨૫) ઘણાને મન-
માન્ય, (૨૬) અપ્રાર્થનું ધાતક, (૨૭) ગુણનું ધાતક, (૨૮)
ચારિ-યની વિરાધના કરનાર, (૨૯) કામાસન્નિ, (૩૦) કલ્પ-
ના ગુણકાય રૂપ સમુચ્ચયે અપ્રાર્થનનાં એ ત્રીસ નામ કહ્યાં

અપ્રાર્થન સેવનારાઓ

હવે અપ્રાર્થનને ટોણ સેવે છે, તે કહે છે -વૈમાનિક
દેવતાઓ દેવાગનાઓ સાથે મોહમુગ્ધ મતિથી તેનું સેવન કરે
છે ભુવનપતિઓ-અમુરકુમાર, નાગકુમાર, પુવર્ણકુમાર, વિદ્યુ
ત્ કુમાર, અમિકુમાર, દ્વીપકુમાર, ઉદધિકુમાર, દિશાકુમાર,
પવનકુમાર, રચનિતકુમાર એ ૧૦ તેનું સેવન કરે છે વાણ
વ્યતર-આણુપત્રી, પાણુપત્રી, ઈસીવાઈ, ભૂચવાઈ, ॥ દિમ,
મહાક દિમ, કુહક, પયગદેવ, પિશાચ, ભૂત, ચક્ષુ, રાક્ષસ,

કિન્નર, કિપુરીસ, મહોરગ, ગંધર્વ એ ૧૬ તીર્થ દ્વાકમા રહેનારા દેવો તેનું સેવન કરે છે જ્યોતિષી, વૈમાનિક, મનુષ્યગણ, જલચર, સ્થલચર, જેવર, મોહથી આસપ્ત ચિત્તવાળા થાય છે, વિષયતૃષ્ણા સહિત છે કામલોગના તૃષાતુર છે, ગમવાન અને મોટી વિષયતૃષ્ણાથી પીડિત થયા છે, વિષયથી ગુધાર્થ ગયા છે, અતિ મૂઝિઈત થયા છે, અપ્રહસ્યયયંમા ખુલેલા છે, અજ્ઞાન આવે કરીને યુક્ત છે, દશન અને ચારિ । મોહનીય કમંડૂપી પિન્નરમા પુરાયા છે

અપ્રહસ્યયારી ચક્રવર્તી.

હવે અપ્રહસ્યયયં સેવનારાઓ વિષે વિસ્તારથી કહે છે તેઓ અન્યોઅન્ય કામલોગનું સેવન કરે છે ભુવનપતિ, વાણવ્યતર, જ્યોતિષી, વૈમાનિક દેવતાઓ, તીર્થચ અને મનુષ્ય કામલોગમા આસક્તિથી ચિત્ર-વિચિત્ર ક્રીડા કરે છે વળી દેવ તથા રાજાઓને પૂજનિક એવો ચક્રવર્તી પણ અપ્રહસ્યયયંને સેવે છે (હવે એ ચક્રવર્તીની સહિ આદિનું વર્ણન કરે છે) જેવી રીતે દેવતાઓ દેવલોકમા વિગળે છે તેવી રીતે ચક્રવર્તી ભરતમેત્રમા વિરાજે છે એ ભગ્ત-દેવમા પર્વતો, નગર, વણિકવાસ, જનપદ (દેશ), પુર, જળ-સ્થળના પય, માટીના ઢોલવાળા ગામ, ગામડા, મહાપ- (દૂર-દૂર આવેલા ગામ), સ્થલાહ- (ધાન્યાદિના સારહ માટેના કિલ્લા), પાટણ, એવા હજારો સ્થાનો આવી રહેલા છે એવી પરચડના ભયથી રહિત પૃથ્વીને એક છત્રે સાગરસહિત એક ચક્રવર્તી નગરમા મિહ જેવો, મહ

ધ્યોમા ઇંદ્ર જેવો, નરવૃષભ જેવો, મરૂભૂમિના વૃષભ જેવો (ભારનિર્વાહક) સમાર્થ છે અતિશય રાજતેજ અને લક્ષ્મીએ કંગી દેદીપ્યમાન છે (ચદ્રની પેઠે) સૌમ્ય છે અને રાજવશમા તિવક સમાન છે વળી તેના શરીર ઉપર વિધવિધ પ્રકારના મગજળ ચિન્હો-લક્ષણો હોય છે, જેવા કે (૧) સૂર્ય (૨) ચદ્ર (૩) શખ (૪) ઉત્તમ ચક્ર (૫) આધીયો (૬) દ્વલ (૭) જવ (૮) મત્સ્ય (૯) જમ-કાચ્યો (૧૦) રથ (૧૧) ભગ-ચોનિ (૧૨) જવન (૧૩) વિમાન (૧૪) અશ્વ (૧૫) તોરણ (૧૬) ગોપુર (ત્રિપોળી) (૧૭) મણિ (ચદ્રકાન્તાદિ) (૧૮) રત્ન (૧૯) નદાવત-નવખૂલો આધીયો (૨૦) મૂશળ (૨૧) હેળ (૨૨) સુંદર કમ્પવૃક્ષ (૨૩) મૃગપતિ (સિંહ) (૨૪) ભદ્રાસન (૨૫) સુરવિ (એક પ્રકારનું આભરણ) (૨૬) સ્તંભ (૨૭) સુંદર સુકુટ (૨૮) મુખાવલિ (૨૯) કુંડલ (૩૦) હાથી (૩૧) સુંદર વૃષભ (૩૨) દ્વીપ (૩૩) મેરૂ પર્વત (૩૪) ગરૂડ (૩૫) પર્ણ-દ્વલ વિશેષ (૩૬) ઇંદ્ર-રથભ (૩૭) દંપણ (૩૮) અષ્ટાપદ-દૂત સમવાનો બાજેક (૩૯) ધનુષ્ય (૪૦) બાણ (૪૧) નક્ષત્ર (૪૨) મેઘ (૪૩) સીની કટિમેખલા (૪૪) વીણા (૪૫) ધોસકે (૪૬) છત્ર (૪૭) માળા (૪૮) કામણી (૪૯) કમળ (૫૦) કમળ (૫૧) ઘટા (૫૨) સુંદર વહાણ (૫૩) સોમ (૫૪) સસુદ્ર (૫૫) કેસુદતુ વન (૫૬) ગગર (૫૭) હાર (૫૮) ધાધરો (૫૯) આગર (૬૦) પર્વત (૬૧) નગર (૬૨) વજ્ર (૬૩) કિન્નર (૬૪) મોર (૬૫) રાજહંસ (૬૬) ચારસ (૬૭)

ચક્રાર (૬૮) ચક્રવાકનુ નોડુ (૬૯) ચામર (૭૦) ખેટક
 (એક પ્રકારનું આયુધ) (૭૧) મતાર (૭૨) મુંદર વીંજણો
 (૭૩) લક્ષ્મીનો અભિષેક (૭૪) પૃથ્વી (૭૫) ખડ્ગ (૭૬)
 અકુશ (૭૭) નિર્મળ કળશ (૭૮) ભૂગામ (એક પ્રકારનું
 વાસણ) (૭૯) શરાવલાનો સપુટ ઈત્યાદિ બૃહા બૃહા
 પ્રશસ્ત પુરુષલક્ષણોને ધારણ કરનારા એ ચક્રવર્તી હોય છે
 જત્રીસ હજાર રાજાઓ તેમની પાછળ પાછળ ચાલતા હોય
 છે ચોસઠ હજાર સુંદર યુવતીઓના તે નયનાભિરામ છે—
 આખોને દારનારા છે તે સ્ત્રીઓ ધી કાન્તિ લાલ છે, કમ-
 ળના ગર્ભ સરખો તેમનો ગૌર રેહ છે, કોરટ પુષ્પની
 માળા ગળે ધારણ કરે છે, ચપાના ફૂલ અને કસોટીના
 પથર ઉપર તપાવેલા સોનાની રેખા કરી હોય તેના જેવો
 તેમના શરીરનો વણ છે, સર્વ અપયવો સુધટિત હોવાથી
 તેમના અંગ સુંદર હોય છે મોઢા અને મોટા નગરમા
 ઉપજતા વિધવિધ રંગરાગ એ ચક્રવર્તીઓ ભોગવે છે મૃગ-
 ચર્મને ઢેળવીને બનાવેલા અને વૃક્ષની છાલનું સૂતર બનાવી
 તેમાંથી વણેલા વસ્ત્રો પહેરે છે ચીનદેશમા નીપજેલા રેશમના
 પટકુળો ધારણ કરે છે કમર પર કટિસૂત્ર પહેરીને અંગને
 શણગારે છે વળી તેઓ અંગને મધુર સુગંધો કસ્તુરી
 ઈત્યાદિના ચૂર્ણોથી સુવાસિત કરે છે મસ્તક ઉપર સુંદર-
 સુગંધી પુષ્પોનો શણગાર કરે છે નિપુણ કારીગરોએ તૈયાર
 કરેલા અલકારો જેવા કે સુખદાયિની માળા, કંકણ, બાહુ
 બંધ, ખેરખા, ઈત્યાદિ શરીરે ધારણ કરે છે, કંઠમા એકા-
 વલિ હાર પહેરીને છાતીને શોભાવે છે, બેઠ પાસે લટકત

ઉત્તરીય વસને સુદર રીતે ધારણ કરે છે, સુવર્ણની-ખીજા રાગની વીંટીથી આગળીને શોભાવે છે એવી ઉત્તમવલ વેશ-રચનાએ ઢરીને વિરાજમાન તેઓ તેજે કરીને સૂર્યની પેઠે દેહીધ્યમાન દેખાય છે શરદના નવા મેવના જેવો મધુર, ગંભીર અને મ્નિમ્ન તેમનો શુબ્દ હોય છે સમસ્ત રત્નો-અકરતનાદિ ૧૪ રત્નોના તેઓ સ્વામી છે, નવે નિધિના ધણી છે, તેમના બહારો બરેલા છે, ચારે દિશાના અત વિશાગ છે જ્યાં તે (અકવર્તા) જાય ત્યાં ચાર પ્રકારની સેના (હાથી, ઘોડા, રથ, પાયદળ) તેમની પાછળ જાય છે અશ્વપતિ-ગજપતિ-રથપતિ-નર (સેના) પતિ આદિએ કરીને તેમનું પુષ્કળ લશ્કર છે શરદ્-સતુના પૂર્ણ ચક્ર જેવું સૌમ્ય તેમનું વદન છે તેઓ સૂરા છે, ત્રિલોકમા તેમનો પ્રભાવ વ્યાપેવો છે, સુવિખ્યાત છે, સમસ્ત વારતના અધિપતિ નરેડ છે પવત-વન-કાનન અને ચૂવ હીમવતલી માડીને સાગરના ડેહા સુધી ભરતમેદને લોગવીને જેમણે શત્રુઓને છુટ્યા છે, રાજવીઓમા જે સિદ્ધ જેવા છે, તે અકવર્તાઓ પૂર્વે હરેલા તપના નિભાવે કરીને સચિત કરેલું સુખ હાનગે વર્ષના આયુષ્ય સુધી હજારો શ્રીઓની સાથે લોગવતા, આખા દેશના ઉત્તમ નરો ઉપર અધિકાર ચલાવતા, અનુ પમ શુબ્દ-સ્પશ-રમ-રૂપ અને ગદ્યનો ઉપલોગ કરતા હતા કામલોગમા અતૂત રહ્યા ચક્રા મૃત્યુને પામે છે

આપ્રદાચારી જાળદેવ-વાસુદેવ.

વળી જાળદેવ અને વાસુદેવ પણ મરણ પામે છે

તેઓ દેવા છે ? તેઓ પ્રવર પુરુષ છે, મોટા જળ-પરાક્રમ વાળા છે, મોટા ધનુષ્યનો ટંકાર કરનારા છે, મહા સ્વત્સાહસના આગર છે, પ્રતિસ્પર્ધાવી છતી ન શકાય તેવા છે, ધનુષ્ય છે, પુરુષોમા વૃષભ ગમાન છે એ રામ (જળદેવ) અને ડેશવ (વાસુદેવ) એ બે ભાઈ પરિવાર સહિત છે વસુદેવ, સમુદ્રવિજય આદિ હસ હસાઈ દૃઢ્યના વ લભ છે, પ્રમુખકુમાર, પ્રદીપકુમાર, માળકુમાર, અનિરૂદ્ધકુમાર, નૈવધકુમાર, ઉશુકકુમાર, સારણ કુમાર, ગજકુમાર, સુમુખકુમાર, હસુખકુમાર, આદિ ચાહવોના સાડા ત્રણ ઠરોડ કુમારોના દૃઢ્યના વ વળ છે, તથા દેવી રોહિણી (બલ દેવની માતા) અને દેવી દેવકી (કૃષ્ણની માતા)ના દૃઢ્યને આનંદનો ભાવ ઉપન્ન કરનારા છે મોળ હનર પ્રધાન રાજાઓ તેમની પાછળ પાછળ હોંડે છે રોળ હનર દેવીઓના નયન-દૃઢ્યને વહાલા વાગે છે નાના પ્રગરના મણિ, સુવર્ણ, રત્ન, મોતી, પ્રવાર, ધન, ધાન્ય વગેરે ઋષિના સંગ્રહથી તેમના દોષાગાર ભરેલા છે હનરો ઘોરા, હાથી, રથના સ્વામી છે હનરો ગામ, આગર, નગર, ગામડા, મહા, કોણસુખ, પાટણ, આશ્રમ, સ્વાહ, ભયવર્જિત હોઇને કુળસમાધિ અને આનંદ ભોગવતા વિવિધ લોભેથી ભરેલી પૃથ્વી, સરોવર, નદી, તળાવ, પર્વત, કાનન, આરામ (જગીશ્વ), ઉવાનવી નેત્રને આનંદ આપે છે, એવા અર્ધ ભરતના તે સ્વામી કે દક્ષિણાર્ધ ભરત વેતાહય ગિરિથી વિશમ્ત યજ્ઞેલો છે અને લવણસુમુદ્રથી વિદાર્ધ રહેલો છે વળી છ પ્રકારની ઋતુ

ઓના શુદ્ધકર્મથી તે શુદ્ધ છે, એવા અર્થ ભરતના મ્વામી
 ઘેર્યવત, કીર્તિવત પુરુષ છે અચિન્ન બળશાળી છે,
 અતિ બલવત છે, દોષથી હણાય નહિ તેવા છે, અપરા
 જિત છે, શત્રુનું મર્દન કરનાર છે, હજાર વૈરીના માનનું
 મથન કરનાર છે, અનુક્રમ રહિત છે, મત્સરરહિત છે,
 અપણતારહિત છે, અચક-રૂદ્રનાથી રહિત છે, મૃદુ-
 મણુવ સ્વરે બોલનારા છે, હસમુખા છે, ગભીર-મધુર
 વચન ઉચ્ચારનારા છે, જે આવે તેની પ્રત્યે વાતસંયમાવ
 ધરનારા છે, શરણે આવેલાને રાખનારા છે, સામુદ્રિક લક્ષણ
 વ્યજનાદિ શુભથી સહિત છે, માનોન્માન પ્રમાણ એટલે
 ૧૦૮ આગળના પ્રમાણે કરીને પરિપૂર્ણ એવા સર્વાયવે
 સુકર હેઠ છે, મદ્રની પેઠે સૌમ્ય આકાર છે, કમનીય-
 મનોહર છે, પ્રિયકર દર્શન છે, દાયને વિષે આજસરહિત-
 ઉદયમી છે, હુ સાધ્યના સાધક છે, આજા પ્રમાણે સૈન્યાદિને
 પ્રવર્તાવનાર છે, ગભીર દર્શનવાળા છે, તાલવૃક્ષના ચિહ્ન-
 નથી અકિત ધ્વજા (બળદેવની) અને ગરૂડ પક્ષીના ચિહ્ન-
 નથી અકિત ધ્વજા (વાસુદેવની) ને ક્ષરકાવનારા છે, અતિ-
 બળવત છે (અમારા જેવો કોણ છે? એમ) ગર્જના કર
 નારા છે, અતિદર્પ-અભિમાનવાળા છે, મૌલિક મંત્રને
 ચૂર્ણ કરનાર (બળદેવ) છે, આણુર મંત્રને ચૂર્ણ કરનાર
 (વાસુદેવ) છે, ગ્રિહ વૃષભના ઘાતક છે, કેસરી સિંહના
 (અથવા કસના દુષ્ટ ઘોડાના) મુખને વિહારનારા છે, અતિ
 દર્પવાન નાગ (જમના નદીમા રહેલા કાલીય નાગ)ના દર્પનું
 મથન કરનારા છે, અમલ અને અબુન નામના વૃક્ષોને

ભાગનારા છે, મહાશકુનિ અને સુર્ય-ચંદ્ર-ગ્રહ-
 છે, કસના સુકુટના મોડસુહા (માનવ) છે, વન-વૃક્ષ-
 માનવ મહાન કરનાર છે, ઘણી શલાકાએ કંઈ સફિત
 વિરાજમાન છે, અવિરલ-સમાન શલાકાએ દરી નહિ
 એવા બીજા કોઈ નથી તેવા છે, ચદ્રમડગ સરખી કાન્તિ-
 વાળા છે, સૂર્યના કિરણકવચનો પ્રસરતા તેને કરીને
 જાનવદ્યમાન એવા અનેક હાંડવાળા હોને ઠરીને વિરા-
 જમાન છે, વળી મોટા પર્વતોની ગુફાઓમાં વિચ-તી
 નીરોગી ગાયોની પૂઠ નીપજતા અને નિર્મળ સદેહ વિક-
 સેવા કમળ જેવા ઉજળા આમરોની વિરાજમાન છે, (જો
 આમરોનું વિશેષ વર્ણન કરે છે) જો આમરો રજતગિરિ
 (ચાહીના પહાડ) ના શિખર જેવા વિભળ છે, ચદ્રના કિરણ
 સરખા ઉજળા છે, સ્વચ્છ ચાહી જેવા નિર્મળ છે, પવનની
 હાલતા ચચળ પાણીમાં નાચતા મોજાએ કરી દીરાદક
 સાગરમાં જે કદ્દોલ પ્રસરી રહે છે તેના જેવા ચચળ એ
 આમર વીંઝાઈ રહે છે, આમરોવરના વિસ્તારમાં વસતી,
 નિર્મળ વેશ તથા આદારવાળી અને સુવર્ણપર્વતના
 શિખર ઉપર બેઠેલી હસી ચચળ-શીઘ્ર ગતિએ ઉવે-
 નીએ ઉટે તેના જેવા એ આમરો છે, નાના પ્રકારના મધિ-
 રત્ન, મૂંચવાન અને તપાવેલા સુવર્ણની નીપજાવેલા વિચિત્ર
 દરથી એ આમરો શોભે છે એવા પ્રગરના લાલિત્યે કરીને
 સુખ આમરો રાજા પ્રી લક્ષ્મીના સમુદાયને પ્રકાશિત કરે
 છે, મોટા નગરોમાં નીપજતા અને સમૃદ્ધ તંજાએ
 વડે સેવાતા, કાશુ અગર (કાવાગુર) અને ચિત્તારસ

આદિ આર્ય-સુગ્રામી દ્રવ્યો જેવા દસ પ્રકરના પૂર્વથી
 સુવાસિત તેમના સ્થાન મધ્યમઘાટ કરી રહે છે,
 તેમની પેઠે પાસે આમરોના સુખકારી ગીતળ વાયુથી
 તેમના અગ્ર વીંઝાઈ રહે છે, તેઓ અનિત છે, અનિત
 રથવાળા છે, હાથમા હલ-મુથલ-ખાણુ (આયુધો)ને ધારણ
 કરનાર (બલદેવ) છે, (પચ્ચન્ન) શખ, (સુદર્શન) ચક્ર,
 (કોમુદકી) ગદા, ત્રિશૂળ, નદનક ખડ્ગને (વાસુદેવ) ધારણ
 કરે છે, સુંદર, ઉજ્જવલ, ઉત્તમ, વિમળ કૌસ્તુભનણિ
 હૃદયને વિષે ધારણ કરે છે, મન્નકપત્ર મુકુટને ધારણ કરે
 છે વળી ડુડલે ઠગી શોભાયમાન તેમના વદન છે, સદૈવ
 કમળ જેવા તેમના નેત્ર છે, કંઠે એકાવલિ હાર પહેરવાથી
 તેમના વક્ત્રવળ શોભે છે, શ્રીવચ્છરૂપી રૂઢુ જેમનું લાછન
 છે, તેવા તેઓ અતિ યશસ્વી છે સર્વ ઋતુઓના સુગ્રામી
 પુષ્પોથી ઋતિન લાખી શોભતી વિકસિત વિંધિ । પ્રકારની
 વનમાળાઓ તેમના વૃક્ષસ્થળ પામે છે, જૂઠા જૂઠા એક-
 રો ને માઠ પ્રગસન સુદર લક્ષણોથી વિરાજિત તેમના
 અંગોપાંગ શોભે છે રત્ન ઐરાવત હાથીની લીલાયુક્ત
 ગતિના જેવી તેમની વલમિત ગતિ છે, ઠટિસૂત્ર સાથે નીલા
 (બળદેવ) અને ખીર્ણા (વાસુદેવ) વચ્ચે તેઓ પહેરે છે, અને
 તેજે ઠરી દીપ્તિમાન છે ચરદ ઋતુના નવા મેઘની ગજના
 જેવો મધુર-ગભીર-સ્નિગ્ધ તેમનો અવદ છે, નરમા સિંહ
 જેવું તેમનું ખગ છે અને સિંહ જેવી તેમની ગતિ છે, એવા
 તેઓ પશુ અસ્ત્ર પામ્યા મોટા રાજાઓમા સિંહ સમાન
 સ્ત્રીમ્, દારામતી નગરીના પૂણુ ચક્ર (આનંદકારક), પૂવ-

કૃત તપના પ્રભાવે કરીને સદેલા સુખો અનેક શત વર્ષોના આયુષ્ય સુધી સ્ત્રીઓ સાથે ભોગવતા છતા, સકળ દેશના પ્રધાન સુખોએ વિનસતા છતા, અનુપમ શબ્દ-સ્પર્શ-સ્પર્શ-રૂપ-ગધને અનુભોગતા છતા, તેઓ પણ કામભોગને વિષે અતૃપ્ત રહ્યા થકા મરણ ધનને પામે છે (મૃત્યુ પામે છે)

અગ્રહાયથી રાજાઓ

વગી મહાવીર રાજા સેનાવાળો છે, અત પુરવાળો છે, પરિપક્વ-પરિવારવાળો છે, પુરોહિત સહિત છે, તેના અમાત્ય-હઠનાયક, સેનાપતિ, મંત્રણા વિષે અને નીતિ વિષે દુશળ છે, નાના પ્રમાણના મહિરત્ન, ઘણા ધન-ધાન્યનો સમય તેના ભંડારમાં ભરેલો છે, તેઓ વિપુલ રાજ્ય લક્ષ્મીને ભોગવતા છતા, અહંકારે ગર્જતા છતા અને બળે કરીને મત્ત છતા કામભોગમાં અતૃપ્ત રહીને મરણ ધનને પામે છે

અગ્રહાયથી ભુગલીયા

પુન ઉત્તરકુરુ-દેવકુરુના વનવિવરોમાં જે પગે ચાલતા મનુષ્યના સમૂહ છે, તેઓ ભોગે કરી ઉત્તમ છે, ભોગના લક્ષણ-ભોગની રૂપાઓને ધારણ કરનારા છે, ભોગે કરીને શોભાયમાન છે, પ્રથમ-સૌમ્ય-પ્રતિપૂજ્ય રૂપે કરીને ઉત્કૃષ્ટ દર્શન દરવાયો ય છે, સુવર્ણિત અવયવોએ કરીને સુદર અગવાળા છે, લાન કમગપન જેવા મનોહર તેમના કાયપાના તળીયા છે, રૂડા આકારના કાયમાં જેવા તેમના સુંદર ચરણ છે, અનુક્રમે ચક્રીતર-સુગંધિત તેમની અગ-

ળીઓ છે, ઉંચા-પાતળા-લાલ અને સિન્ધવ તેમના નખ
 ડે, સુધટિત-મુશ્વિષ અને માસલ તેમની પગની ધુટીઓ
 છે, મૃગલીની જઘા ઉપર જેમ કુદવિદના તૃણના
 જેવા આવતક પડ્યા હોય તેવી રીતની અનુક્રમે જાડી થતી
 તેમની જઘા છે, હાળકાના હાલણાના જેવા સ્વભાવે કરીને
 માસલ તેમના ધુટણ છે, ઉત્તમ મત્ત હાથીના જેવી
 તેમની વિલાસયુક્ત હોંડવાની ગતિ છે, મુદર ઘોડાના સરખુ
 તેમનું શુદ્ધાગ છે, જાતવત ઘોડાના જેવો તેમનો મળરહિત
 દેહ છે, અને તેમના જેવા તેઓ હર્ષવત છે, ઉત્તમ ઘોડા
 અને સિંહથી અધિક વર્તુલાકારે તેમની કટી-ઠમર છે,
 ગગાના અવર્તનપેઠે, દક્ષિણાવર્તની પેઠે, તરબલગની પેઠે,
 સૂર્યગ્રિહણથી જાગૃત થઇને ચિકચિત થએલા કમળની પેઠે
 ગલીર તવા વિકટ તેમની નાભિ છે, એકઠી બાધેલી નગરી-
 નણુ લ ઢીઓના જેવો, મુશળના જેવો, દર્પણના જેવા
 નિમળ કરેલા મુદર સોનાની બનાવેલો તલ્વારની મૂંઠના
 જેવો અને વજના જેવો પાતળો તેમનો ચરીરનો મધ્ય
 ભાગ છે સરત, મુપ્રમાણ્યુત, અવિરલ, સ્વાભાવિક સૂક્ષ્મ,
 ઢાળી, સિન્ધવ-તેજવત, ચોલાયુક્ત, મનોહર, મુકુમાર,
 અને મુકોમળ એવી તેમની શામરાજિ છે, મત્સ્ય અને પખી
 જેવી મુદર અને માસલ તેમની કુક્ષી-જઠર દેશ છે, મત્સ્યના
 જેવું તેમનું ઉદર છે, કમળના જેવી પ્રકટ તેમની નાભી
 છે, નીચા-નીચા નમતા, ચગત-અતરરહિત મુદર, નિર્માણ
 શુભયુક્ત, અને મુપ્રમાણ્યુત-મામલ-રમણીય તેમના
 પાસા છે, પૂઠ માસલ હોવાથી તેમના પૂઠના હાડ બહાર

દેખાતા નથી, કનકના ચરણી તેમની ધાન્તિ છે, નિર્મળ,
 રૂડો અને રાગરહિત તેમનો દેહ છે, મોનાની ચિલાના
 તળીયા જેવી, પ્રશસ્ત, અવિષ, અમાસ, વિમ્તીલ અને
 પટોળી તેમની છાતી છે, પૂમરા ચરણા, માચલ, રમ્પીય
 અને મોટા હાથના પોચા છે, સુસન્નિત, મુશ્કિલ, વિ-
 શિષ્ટ, મનોર, મુનિચિત-શુભ પુદ્ગલયુક્ત, વિશાળ,
 હલ અને મુખદ્ અગ્નિના સુધી છે, મોટા નગરની લોગળ
 ચરણી વર્તુલાકાર તેમની જુલઓ છે, નાળરાજતુ મેહુ
 શરીર સ્વસ્થાનકથી બહાર પીડે તેવા રનણીય અને ગેળ
 અગલા જેવા હીધ તેમના બાહુ છે, લાલ હથેળીવાળા, મૂડ,
 માચલ, શુભલક્ષણ સુખ, પ્રશસ્ત, અદિ-અવિરલ આભી-
 ઓથી યુક્ત તેમના હાથ છે, પુદ્ગલ, મુદર અને કોરળ તેમની
 આંગળીઓ છે, લાલ, ખાતળા, પવિત્ર-ચોખ્ખા, ટચિ-મુદ્ગ,
 રિનધ તેમની આંગળીઓના નખ છે, હાથમા ચક્ર, સૂય,
 શખ, સ્થં, દક્ષિણાવર્ત સાથીઓ એ પ્રકારની રેખાઓ છે,
 સૂર્ય-ચંદ્ર-શુભ-ચક્ર દક્ષિણાવર્ત સાથીઓ એમ જૂદી જૂદી
 મુદર હાથ માહેની રેખાઓ છે, મહીય, ચંદ્ર-વગહ, નિહ,
 ચાર્દલ, વૃષભ, હાથી સમાન વિસ્તીર્ણ તેમનો શ્વપ્રદેશ
 છે, ચાર આગળ પ્રમાણની શખના ચરણી તેમની ત્રીવા-
 રોહ છે, યનાવસ્થિત, ચોભાયુક્ત મૂંછ છે, માચલ, ટટ્ટી,
 પ્રશસ્ત, સિંહ ચરણી વિસ્તીર્ણ હડપચી છે, ઠમાવેના
 શિલાપ્રવાલ તળ પાકા બીબકળ (ધીલોડાના ફળ) જેવા
 લાલ નીચેના હોઠ છે, ધોળી, ચક્રમાના દુકડા જેવી મદેદ,
 નિર્મળ શખ જેવી, ગાયના દૂધ જેવી, સમુદ્રકીલ જેવી, કુદના

પુષ્પ જેવી, પાણીના ટીપા જેવી, કમળ જેવી ધોળી દાતની હાર છે, પંખિપૂર્ણ, અસ્ફુટિત, અવિરલ, સુસ્તિગ્ધ, સુખત, એવા એક એક દાતની હારની જેવી અનેક દાતની પત્તિ છે, અગ્નિથી તપાવેલા નિર્મળ હના સુવર્ણના જેવું લાલ તેમનું તાળવું અને છલ છે, ગરકની ચાચ જેવી લાળી, સરલ અને હંચી તેમની નાગ્નિકા છે, ખીલેલા પુડગીક-કમળ મરખા તેમના નયન છે, વિકસેડી, સફેદ, પાપણ સહિત તેમની આખો છે, ચોઠા નમાવેલા ધનુષ્ય મરખી, મનોહર વાદ્યાની રેખા જેવી ઢાળી, સસ્તિત, એકસરખી, લાળી, મુર તેમની બ્રમરો છે, મુદર આઠારવાળા તેમના કાન છે મુદર શ્રવણપુટ છે, પુદ્ર અને માચત બાલનો પ્રદેશ છે, તાજા હોળેલા બાલચંદ્રના આકારનું તેમનું વિશાળ લલટ છે, ચંદ્રમા સંખ્યુ પંખિપૂર્ણ સોમ્ય વદન છે, છત્રના આકારે તેમનું મસ્તક છે, લોહાના ઘણું સરખા ઢઢ-સુખદ રનાયુએ કરી સહિત, યનન, શિખર સહિત ઘરના જેવું વર્તુલાકારે તેમનું મગ્નક છે, અગ્નિમા તપાવેલા નિર્મળ સુવર્ણ જેવો લાલ કેશનો અતલાગ તથા મસ્તકની ચ મહી છે, શામની વૃક્ષના અત્યંત પુદ્ર-કઠીન અને વિદારેલા ફેગના જેવા મૃદ, વિચર, પ્રશસ્ત, સૂક્ષ્મ, દસણુવત, સુગંધ-યુક્ત, મુદર, ભૂતમોચક રત્ન જેવા (કાળા), બ્રમરા જેવા, નીલ રત્ન જેવા, કાજળ જેવા, હર્ષિત બ્રમરના સમૃદ્ધ જેવા, સ્તિગ્ધ, અમૃદરૂપે અવિખર્ચો, વાકા વજેશ, પ્રદક્ષિણ રૂપ લાળા વજેલા, એવા તેમના મસ્તકના કેશ છે, સુનિષ્પન્ન, સુવિષ્ણુ અને એક બીજાની સાથે સુસંગત

એવા તેમના અગો લક્ષણ અને વ્યજન ગુણે ઠગીને
 ચુત છે, પ્રશસ્ત બત્રીય લક્ષણ ધાગણ કરના છે, હસના
 જેવો, કોચ પક્ષીન જેવો, ફૂફિના જેવો, સિહના જેવો,
 મેઘના જેવો, મનુષ્યના સમૂહના સ્વર જેવો તેમનો સ્વર છે,
 સુસ્વરચુકા તેમનો સ્વર છે, વજ્રપથનારાચ સહનનને
 ધારણ કરનારા છે, સમચતુરસ ત્રયાને ઠરી અસ્થિત છે,
 કાન્તિમાન તથા ઉદ્યોતવત તેમના અગોપાગ છે, રાગ
 રહિત તેમના શરીરની ત્વચા છે, કઠ પક્ષીના જેવી તેમની
 (નિર્લપ) શુદ્ધ છે, પાગેવાની પેઠે તેમને આહાર પથે છે
 (કાકરા પણ પચી જાય), શરૂની પક્ષીના જેવા તેમની
 શુદ્ધતા પાસા છે, જે મલવિસર્જન કરતા ખરડાય નહિ,
 પદ્મમળ અને નીલકમળ અરખો તેમના શ્વાસનો ગધ છે,
 સુગંધી વહન છે, મનોહર તેમના શરીરમાન વાયુનો વેગ
 છે, ગૌરવર્ણીય, સ્તેજ અને કાળો તેમના શરીરને અનુકૂળ
 કુદ્દી પ્રદેશ-ઉંચ પ્રદેશ છે, અમૃતરસ ગળ્યા કાળો આ
 હાર કરનારા છે, ત્રણ ગાઉ ઉચા તેમના શરીર છે, ત્રણ
 પચોપમની તેમની સ્થિતિ છે, ત્રણ પચોપમનું ઉત્કૃષ્ટ
 તેમનું આયુષ્ય છે, તેવા એ જુગનીયા પણ કામભોગથી
 અતૃપ્ત રહ્યા થકા મરણધર્મને પામે છે

(હવે જુગનીયાની સ્ત્રીનું વર્ણન કરે છે) તેમની
 સ્ત્રી (જુગલણી) પણ સૌમ્યાકૃતિવાળી અને સુનિધાન
 સર્વાંગે ઠરી મુંદર હોય છે, પ્રધાન સ્ત્રીઓના ગુણે કરીને
 ચુપ્ત હોય છે, અતિ કમનીય, વિશિષ્ટ પ્રમાણચુકા, સુવાળા,
 સુકુમાર, કાચળાના આઠારના સુદર ચરણો તેમને હોય

છે, સરવ, મૃદુ, પુષ્ટ અને અવિરલ તેમની આગળીઓ હોય છે, ઉચ્ચા, સુખદાયી, પાતળા, રાતા, મ્બર અને સ્નિધ તેમના નળ હોય છે, રોમરક્તિત, વતુલાકારે, ઉત્તમ, પ્રશસ્ત, લક્ષણયુક્ત, રમ્ય એવી તેમની બે જાગ હોય છે, સુનિર્મિત અને અદરશમાન એવા તેમના પગના ઘુટણ છે, માસલ, પ્રશસ્ત અને સુખદ-મનાસુયુક્ત તેમના (અસ્થિના) સધિ છે, કેળના સ્થાવરી અધિઠ (સુદર) આકારવાળા, વલ્લ-રક્તિત, સુકુમાર, મૃદુ, દોળ, અવિરલ, એકમખા, લક્ષણ-યુક્ત, વતુલાકાર, મામલ, પરસ્પર સરખા એવા તેમના સાથળ છે, અષ્ટાપદ તરંગના (એક પ્રકારના જુગારના) પાટલામાની રેખાઓ જેવી રેખાઓથી સુક્ત, પ્રશસ્ત, વિ-સ્તીર્ણ, પહોળી તેમની કટી-કમર છે, વદનની લખા-ઈના પ્રમાણથી જમણે (૧૪ આગળનો), વિશાળ, માસલ, દૃઢ, એવો તેમની કટીનો પૂર્વ ભાગ છે, વળના જેવું વિરાજિત, પ્રશસ્ત લક્ષણયુક્ત, કૃશ તેમનું ઉદર-પેટ છે, ત્રિવલીએ કરી નમેલો કૃશ તેમનો મધ્યભાગ છે, સરલ, પ્રમાણોપેત, જાતવત-સ્વાભાવિક, પાતળી, અખંડ, મતેજ, શોભાયુક્ત, મનોહર સુકુમાર, મૃદુ, અને જૂજવી તેમની રોમરાશી છે, ગગાના આવર્તની પેઠે, દક્ષિણાવર્તની પેઠે, તરંગમની પેઠે, સૂર્યના કિરણથી જાગૃત થઈ વિદાસ પામેલા કમળની પેઠે ગભીર અને વિકટ તેમની નાખી છે, અણુઉપરી, પ્રશસ્ત, સુનિષ્પન્ન અને પુષ્ટ તેમની કુદી છે, નીચા નમના, અતરરક્તિત, સુદર, નિર્માણુ શુભોપેત, સુપરિમાણુસુદત, માસલ અને રમણીય તેમના

પાત્ર છે, પૂઠના અસ્થિ અદ્વિત્યમાન છે, સોના ચમાન કાન્તિમાન, નિર્મળ, સુખત, શેગરકિત, તેમની ગાત્રયત્રી છે, સોનાના ઠળથના જેવા પ્રભાવ્યુક્ત, એકમરણા, સુલક્ષણ્યુક્ત, મનોહર શિખરયુક્ત, સમગ્રેણીયુક્ત, એવા બે વર્તુલાકાર તેમના સ્તન છે, મધ્યની પેઠે અનુક્રમવાળા (બદા-ખતળા), ઢોમળ, ગાયના પૂઠડાની પેઠે ગોળ, એક સરખા, નવ્યભાગે જિગલ, નમેલા, રમણીય અને લવિત તેમના બાહુ છે, તાળા જેવા લાવ નખ ડે, હાવના અથ ભાગ માસલ છે, ઢોમળ અને પુષ્ટ આગળીઓ છે, હાથ-માની રેખાઓ મતેજ છે, ચક્ર, સૂચ, શખ, ચક્ર, સ્વસ્તિક, એવા જૂજવા લક્ષણે કત્રી વિરાજતી હાથની રેખાઓ છે, પુષ્ટ અને ઉચી કાળ તથા જગતીપ્રદેશ છે, પરિપૂર્ણ પુષ્ટ ગાલ છે, આર આગળના મધ્યની, શખને આઠારે, રેખા સહિત તેમની શ્રીવા-ઢાક છે, માસલ તથા રૂઢા આકારની તેમની હંતુવટી-હંડપચી છે, દાહમના પુલ મમાન રાતો, પુષ્ટ, જરા લાભો, આકૃષિત એવો સુદર નીચેનો હોઠ છે, દહીં, પાણીના બિંદુ, કુદના પુષ્પ, ચક્રમા, વાસ-તીની સુકુમાર ઠળી મમન છિદ્રરહિત અને નિર્મળ તેમના દાંત છે, લાલ ઢમળ અને લાલ પદ્મપત્ર સમાન સુકોમળ તેમનું તાળવું અને જીલ છે, કરેણુની ઠળી સરખી વાકી, ઉચી અને સરળ તેમની નાનિમ છે, શરદઢતુના નવકમળ, કુમુદ અને નીલકમળના સમૂહ સમાન, સુલક્ષણ્યુક્ત, પ્રચસ્ત, નિર્મળ, મનોહર, તેમના નયનો છે, ચોડા નમાવેલા ધનુષ્ય મરખી, મનોહર, ઠળી વાદળની

રેખાગમી, પ્રેક્ષ મરખી, સુનષ્પન્ન, ખાતળી, દાળી અને સતેજ તેમની જમરો છે, મુંદર આકારવાળા, પ્રમાણયુક્ત અને રૂડા તેમના કાન છે, પુષ્ટ અને મુંવાળા તેમના ગાલ છે, ચાર આગળ જેટલું વિશાળ તેમનું લવાનું છે, કાર્તિક ભારાની પૂર્ણિમાના ચદ્ર સરખું નિર્મળ, પરિપૂર્ણ ચંદ્રમા જેવું તેમનું વદન છે, છત્ર મગ્ધુ ઉત્તમાગ-મસ્તક છે, અચંત કાળા અને સુતેજ તથા લાળા તેમના મગ્નકનાં ઢેશ છે, બીસ તક્ષણ (ચિહ્ન) જેવા કે, વ્વ, ? રથભ, રત્નપદ્મ, દામણી, કમલજ, કલશ, વાવ, સાલીઓ, પતાકા, જલ, માચગો, રથ, મહાવર્ણ, અક રત્ન, વાળે, અકુચે, અષ્ટાપદનું ફલક, આચલિયો (૧), કેવ અથવા મયૂર, લક્ષ્મીનો અભિષેક, તોરણ, પૃથ્વી, મહાસાગર, ઉત્તમ વાવન, ગિરિવર અરીસો, મલપતો હાથી, વૃષભ, સિંહ અને ચામળ, એ પ્રમાણે ૩૨ લક્ષણોને તેઓ શરીર પર ધારણ કરે છે, હસ સરખી તેમની ગતિ છે, ટોપલના જેવી મધુર તેમની વાણી છે, સર્વ જનને કમનીય અને વશલભ-પ્રિય છે, ચામડીની કરચલી, સફેદ કેશ, બચ (કુરૂપ અગ), કુષ્ટ વણ, બ્યાધિ, ફર્લાંચ, શોક ઇત્યાદિથી તેઓ રહિત છે, ઉચ્ચપણે પુરૂષથી થોડી ઓછી ઉચી છે, પુગાં રચના આગાર ૩૫ મુંદર તેમનો વેશ છે, મુંદર સ્તન, જઘન, વદન, હાથ, પગ, નેત્ર, લાવણ્ય, રૂપ, યૌવન એ શુભે કરીને મહિત છે, નદન વનના વિવરમા એ અપ્સરા ની જેમ પરિશ્રમણ કરે છે, ઉત્તરકુરૂને વિષે મનુષ્ય રૂપે અપ્સર સરખી, આશ્ચર્ય ઉપજાવનારી, દેખવાયોગ્ય (એ જુગ

લણી) ત્રણ પદ્યોપમનુ ઉત્કૃષ્ટ આયુષ્ય પાળીને પણ કામ
લોગને વિષે અતુલ રહી થકી મૃત્યુધર્મને પામે છે

અપ્રહાયક્યના ફળ

મેયુનસજ્જામા ગૃહ અને મોહ-અસાન્ની ભરેલા
તેઓ વિષયકથી વિપની ઉત્તરણા કરના થકા એક બીજાને
શત્રુ કરીને હણે છે વળી ડેલવાકો પરત્રીની માથે પ્રવ
તતા બીજાઓથી હણાય છે (એવા દુરાચાર વિષે) વાત
બાહર થતા તેઓના ધનનો અને સ્વમનાદિનો નાશ થાય
છે (રાજા દ્વારા એવો દંડ પામે છે) પરત્રી થકી જેઓ
નિવર્ત્યા નથી, મેયુનસજ્જામા ગૃહ છે, મોહ ભરેલા છે,
તેવા અધ, હાથી, ગોધા, મહીષ, મૃગો કામવ્યાકુળતાથી
પરસ્પર મારામારી કરે છે, તેમજ કામી મનુષ્યો, વાદરા
અને પક્ષીઓ માહોમાહે વિરોધ કરે છે મિત્ર દોષ તે
વેરી થાય છે પરદારાગામી મનુષ્યો મિદાન્તના આવને,
ધર્મને, સમાચારી-સાધુઓને કથા લેખામા ગણતા નથી
ધર્મના શુષ્કને વિષે રક્ત એવો પ્રહાર્યારી પરદારાના
સેવનથી ક્ષણમાત્રમા ચાત્રથી બ્રહ્મ વાય છે યશવત
અને કડા વત આચરનારા તેથી અપયસ, અપદીર્ઘિ,
વ્યાધિને વધારે છે, વિશેષ મેગ-વ્યાધિથી પીડા
પામે છે, અને બેઠ લોકમા-જંદુ તોકમા તથા પન્થો
કમા દુરાચારક ધાય છે પરત્રાગથી જેઓ નિવર્ત્યા
નથી તેમાના કોઇ પરદારાને ચોષતા પકડાય છે, હણાય
અને બેડીમા રધાય છે એ પ્રમાણે અત્યંત મોહ-મુગ્ધતા
રૂપ સજ્જા મેયુનનુ કારણ છે અને તેથી પરાભવેતા હવે

દુગતિને પામે છે વળી બૃહા બૃહા (અન્યમતિના) શાઓને વિષે પણ સાધનવામાં આન્યુ છે કે પૂર્વે (તેજ ઠારણથી) લોકનો સ્થય ઠરનારા મુદ્ધો થયા છે સીતા, દ્રોપદી, શકિમણી, પદ્માવતી, તારા, કાચના, રક્ત મુલદ્રા, અહલ્યા, સુવર્ણ શુભિકા, કિન્નરી, સ્વરૂપવતી વિગ્રમતિ, શહિદી ઈત્યાદિ અનેક સ્ત્રીઓને અર્થ સગામો થએલા સજ્જાય છે એ પ્રમાણે થએલા મુદ્ધો અધમના-વિષયના મૂળ છે અપ્ર સ્થયને સેવનાળ છંદ્યોદથી નહ થાય છે (અપદોતિ રાગ આદિને પ મે છે) અને પરચોદને વિષે પણ નહ થાય છે (તે ડેવી રીતે) મહામોહરૂપી અધકારને વિષે અને ઘોર અવસ્થાનને વિષે પદીને તેઓ નહ થાય છે ત્રમ, સ્થાવર, સૂક્ષ્મ, ખાદ્ય, પર્યાપ્ત, અપર્યાપ્ત, સાધારણ-અનલકાય, પ્રત્યેક વનન્પતિમા તેઓ ઉપજે, વળી અડજ (પક્ષી-સર્પાદિ), પોતજ (હાથી માદિ), જરામુજ (મનુષ્યાદિ), રસજ (મધા દિમા ઉપજતા બેષ્ઠદિયાદિ), સસ્વેદજ (જૂ-માકણાદિ), સમૃદ્ધિત દિડા આદિ, ઉદ્દભિજ (લીડ આદિ), તથા નારહી દેવતામા તેઓ ઉપજે, નરક, વીર્યથ, દેવતા અને મનુષ્ય એ આરે ૩ તિમા જરા, મરણ, રોગ, શોક આદિએ કરી શોકભર્યા સસારમા ઘણા પડ્યોપમ-સાગરોપમ સુધી, અનાદિ-અનંત અને દીર્ઘ દાળવાળી એવી આર ગતિરૂપ સસાર અટવીમા એ મોહને વશ પડના એવો વારંવાર પરિભ્રમણ ઠરે છે

અપ્રસ્થયનો ફળવિષાદ એવા પ્રકારનો છે અપ્રસ્થ-
યય છંદ્યોદમા અને પરચોદમા અપ સુખ આપનાર અને

ખહુ હુ ખ આપનાર છે, મહા ભયરૂપ છે, ઘણા કર્મરૂપી
મેલથી આકર છે, દારૂ-રોડ છે, ઠક્કર-હુ ખયુજા છે,
અચાતા ઉપબવનાર છે, હજારો વર્ષ પણ અણલોગવ્યે ન
છટે તેવું છે, તે લોગવ્યેજ છટકો-મોક્ષ ગહેલો છે એ
પ્રમાણે શ્રી સિદ્ધાચ રાજના પુત્ર મહાત્મા વીતગગ મહા
વીર સ્વામીએ કહ્યું છે એ પ્રમાણે આત્મવદારનું આગ્રહાયર્થ
ફળવિષ ૮ વિધેનું ચોથું અધ્યયન ન પૂર્ણ થયું

અધ્યયન ૫ મું

પરિગ્રહ

જખૂ સ્વામી પ્રત્યે મુખમાં સ્વામી કહે છે કે, હે
જખૂ ! હવે હું આસવદાગ્નિ પાચનુ અધ્યયન પરિગ્રહ
વિધે નિશ્ચયે કરીને જેમ છે તેમ સંભળાવું છું

પરિગ્રહનું સ્વરૂપ

વિવિધ પ્રકારના મણિ, મુવર્ણ, રત્ન, મૃત્યવાન
(ઠસ્તુરી આદિ) પરિમલ-મુગધ, પુત્ર-સ્ત્રી-આદિ પરિ
વાર, દામીઓ, દાસ, આકર, ગ્રેધ્ય (કામ પડચે મોહલવા
માટેનો આકર), ઘોડા, હાથી, ગાય, ભેંસ, હાટ, ગધેડા,
બકરા, ગાંડર, શિખિકા (પાલખી), ગાડા, રથ, ચાન (વાહન),
સુગમ (ભુગ્ગ-પાલખી જેવું), સ્વદન (એક પ્રકારનો રથો.
(પલગાદિ) યચન, (બાનેઠાદિ) આસન, વાહન,

રાની જૂદી જૂદી ચીજો, ધન, ધાન્ય, પાણી, લોજન, વસ્ત્ર, ગધ, (પુષ્પાદિ)માલા, વાસણ, ભવન ઇત્યાદિ વિધવિધ વસ્તુઓને રાજા લોગવે છે તેમજ બહુવિધ ભરતક્ષેત્ર છે તેમા અનેક પર્વતો, નગર, વાણિજ્યસ્થાન, દેશ, પુર, જલપવ, ધૂળકોટ, ગાન, ગામડા, મડપ, સળાહ, પટ્ટણુ આદિ હજારો સ્થાનો આવેલા છે એવા સગતક્ષેત્રને તેમજ ભયરહિત પૃથ્વીને, એક છત્રે, સાતર સહિત લોગવતા છતાં રાજાની તૃષ્ણા અપરિમિત (મધ વિનાની) અને અનત રહે છે તેમની સાથે મોટી ને મોટી ઇચ્છારૂપે (વધુ પ્રાપ્તિ કરવા રૂપે) પરિગ્રહવતુ વૃક્ષ વધવા લાગે છે એ વૃક્ષના નરઠડપ જાડા મૂળ છે, લોભ, રાગ અને ક્રોધ (ક્રોધ-માન-માયા) ડપ મોટું વડ છે, સેઠડો ચિતાડપે જતરરહિત વિસ્તીર્ણ શાખાઓ છે, (સહિ આદિના) ગવરૂપે વિસ્તારવત ઉપતી અને મધ્ય ભાગની પ્રતિશાખાઓ છે, માયા-કપટરૂપ છાલ, પાકડા અને નાની ટીશીઓ છે કામ-લોગરૂપ પુષ્પ-ફળ છે, નરીરનો ખેદ, મનનો ખેદ, ઠગઈ, એ વડે ઠપતો તેનો શિખરનો ભાગ છે, એવા પરિગ્રહરૂપી વૃક્ષને રાજા પૂજે છે, ઘણા મનુષ્યોના હૃદયને તે વહાલુ છે, અને પરિગ્રહથી યુગ્મ થવાનો જે નિર્લોભતારૂપ ગાન છે તે માગની અગત્યારૂપ એ પરિગ્રહરૂપ વૃક્ષ છે

પરિગ્રહના નામ

એ પરિગ્રહના ગુણનિષ્પન્ન ૩૦ નામો આ પ્રમાણે
 —(૧) પરિગ્રહ, (૨) મથ (એટલું કરીને સગ્રહવતુ),

(૩) અય (એકેકું કરવું), (૪) ઉપયય (મોટે દગડો ડની રાખવો), (૫) નિધાન (ભૂમિમા એકેકું કરી રાખવું), (૬) સભાર (સારી રોતે ભરી રાખવું), (૭) સકર (સમિતિત પીંડકરણ), (૮) આદર (આદર સારે રાખી લેવું), (૯) પીઠિ બનાવવો, (૧૦) દ્રવ્યસાર (દ્રવ્ય લક્ષણનો ત્યર-તત્ત્વ કાઢી રાખવો), (૧૧) મહેષ્ઠા, (૧૨) પ્રતિબંધ (સ્પેક્ટુ કા લુ), (૧૩) લોભાવભાવ, (૧૪) શ્રેયી યાચના, (૧૫) ઉપકરણ (ધરવાખરાનો સંગ્રહ), (૧૬) સરશ્લુ (ચરોશસ્ત્રિ વિશેષ પ્રકારે રક્ષણ), (૧૭) ભારતુ કારણ, (૧૮) અન્યતુ C પાદન, (૧૯) કવેશનો કરકિયો, (૨૦) ધન ધાન્યને વિસ્તાર, (૨૧) અનર્જતુ કાગણ, (૨૨) સમ્પદ, (ધન સ્વજનાદિનો પરિચય), (૨૩) મનતુ ચોપન, (૨૪) શરીરનો આયાસ (ખેડ-પરિચ્છેદ દેતુપૂર્વક), (૨૫) અવિયોગ (ધનાદિનો ત્યાગ સહજમાન કરે), (૨૬) અનુત્તિ (સંકોનાવા), (૨૭) વાપ્ત, (૨૮) અનયક (પગમથે વૃત્તિની ગહિતવા), (૨૯) ધનાદિનો આસગ, (૩૦) અનુગૃહ વૃત્તિ, કંત્યાદિ ત્રીન નામે પરિચ્છેદના છે

પરિચ્છેદીઓ

(હવે પરિચ્છેદ કરનારો વિશે જણાવે છે) પરિચ્છેદ કરનારો મમત્વ મૂળથી રત્ત અને લોભાગ્રસ્ત હોય ■ ભવનપતિ આદિ વિમાનવક્ષી દેવો પણ પરિચ્છેદની રૂનિ વાળા અને વિવિધ પ્રમરના પરિચ્છેદ કરવાની શુદ્ધિવાળા હોય છે દેવતાઓ જેવા કે - કંઈકેમર, તામરકેમર, -

કુમાર, વિજયકુમાર, અગ્નિકુમાર, દીપકુમાર, હૃદયિકુમાર, દિશા કુમાર, પવન કુમાર, રચનિત કુમાર, વળી (આકાશ) વ્યતરો) આણ્વપન્ની, પાણ્વપન્ની, ઇન્દ્રિયાર્ધ (સુધિવાદી), ભૂતવાદી, કદી (કદિત), મહાકદિત, કુહક (કુહમાક), પતંગ, વળી પિશાચ, ભૂત, યક્ષ, રાક્ષસ, કિન્નર, કિપુરુષ, મહોરગ, ગધર્વ, વળી લીછા લોકના વામી પાચ પ્રકારના જ્યોતિષી દેવો, ગૃહસ્પતિ, ચંદ્ર, સૂર્ય, શુક્ર, શનિ, શક્ર, પૂમકેતુ, પુષ્પ મગળ, જો બધા તપાવેતા સોના જેવા રક્તવર્ણના મહા વિશેષો, વળી જે શ્રેષ્ઠ જ્યોતિષ ચક્રમ બ્રમણ કરી રહેલા છે, વળી પરિશ્રમણ કરવામા રતિવાળા કેતુઓ (મહે), અદાવીસ પ્રકારના નક્ષત્ર દેવતાના ચમકાતા નાના પ્રકારના સંસ્થાને ઠગીને સ્થિત તારા, અવગ્નિત-નિશ્ચય દીપ્તિવાળા તારા જેઓ મનુષ્ય ક્ષેત્રની ૦ હર હરે છે, જેઓ ક્ષણ માત્રનો વિસામો નહિ લેતા તિયગલોચની ઉપરના ભાગ મા જ્યોતિષચક્રમા ફર્યા કરે છે, ઉર્ધ્વલોકના વાસી જે પ્રકારના વૈમાનિક દેવો, (૧) સૌધર્મ (૨) ઇશ્વાન (૩) સનત્કુમાર (૪) મહેન્દ્ર (૫) બ્રહ્મલોક (૬) લાતક (૭) મહાશુક્ર (૮) સહસ્રાર (૯) અનત (૧૦) પ્રાણુત (૧૧) આરણુ (૧૨) અર્યુત, જો બાગ ઠપોપન્ન દેવતાનો સમૂહ, જીવેષક અને અનુત્તર વિમાની જો કપાલીત દેવતા, આ દેવો મહા સુદિવત છે, દેવોમા ઉત્તમ છે, જો ચાર પ્રકારના દેવતાઓ પરિષદ (પરિવાર) સહિત છે, પણ તેઓ મમતા કરે છે (પરિશ્રદ રાજે છે) (હવે તેમના પરિશ્રદની વસ્તુઓ કહે છે) જાવન, વાહન, યાન (ચક્રાદિ), વિમાન,

શયન (પલ્લગાદિ), આસન, નાના પ્રકારના વસ્ત્ર, ભૂવણ, ઉત્તમ હથીયારો, નાના પ્રકારના-પાચ વર્ણના મણિરત્નોનો દિવ્ય સચય, વિવિધ પાત્રો, સ્વેચ્છાએ કરીને નાના પ્રકારના રૂપ વિકૃતે (ઉત્પન્ન કરે) તેવી અપ્સરાઓનો સમૂહ, દ્વીપ, સમુદ્ર, દિશાઓ, વિદિશાઓ, ચૈત્યો (મંદિરો અથવા વૃક્ષો), વનખંડો, પર્વત, ગામ, નગર, આરામ, ઉદ્યાન, કાનન (મોટા વન), દ્વર્વા, સરોવર, તળાવ, વાવ, દીર્ઘિકા (મોટી વાવ), દેવના દહેરા, સ્થા, પરણ, તાપસના આશ્રમ, આદિ ઘણા પદાર્થોનો પરિગ્રહ રાખતા, ભારે વિમ્તીણું દ્રવ્યનું મમત્વ રાખતા, દેવ-દેવીઓ અને ઇંદ્રો પણ તૃપ્તિ કે તુષ્ટિ (સંતોષ) પામતા નથી તેઓની ખુદ્ધિ અત્યંત હોસે કરીને પરાભવેલી છે વળી હિમવત, ઇંદ્રુકાર, વૃત્ત પર્વત, કુડલ પર્વત, રૂચક, માનુષોત્તર પર્વત, કાલોદધિ, ભવણસમુદ્ર, મગાદિક નદી, પદ્મ આદિ ડહ, રતિકર પર્વત, અજનક પર્વત, હિમિખ પર્વત, અવપાત પર્વત (દેવ ઉતરે તે), ઉત્પાત પર્વત (જે દ્વારા ભવનપતિ મનુષ્ય ક્ષેત્રમાં આવે છે), કાચનગિરિ, વિચિત્ર પર્વત, જમક પર્વત, શિખરી પર્વત, ઇત્યાદિ પર્વતોના ફટને વિષે વમતા દેવો પરિગ્રહ પારતા છતાં તૃપ્તિ પામતા નથી તેવીજ રીતે વર્ષધર પર્વતના દેવ અને અકર્મભૂમિના દેવ પણ તૃપ્તિ પામતા નથી વળી કર્મભૂમિમાં જે જે દેશ રૂપ વિભાગો છે તેમાં જે મનુષ્યો, ચક્રવર્તી, વાસુદેવ, બલદેવ, માંડલિકરાજા, સુવરાજ, પટ્ટપદ, મેનાપતિ, ઇન્દ્ર (જેની પાસે એટલું દ્રવ્ય હોય કે જેથી ઉભો હાથી દકાઈ

જાય તે), શેઠ, શેઠીયા (દેશનો અધિકારી), પુરોહિત, કુમાર, કઠનાયક, માહલિક (દેશના સીમાડાના રાજા), માથવાહ, કૌટુંબિક (કુટુંબના મોટા), અમાત્ય, ઇત્યાદિ ધીજા જે અનેક મનુષ્યો વસે છે તે જગ્યા પરિગ્રહને કરનારા છે (આ પરિગ્રહ કેવો છે ?) એ પરિગ્રહ અતરહિત છે, શબ્દરહિત ■ (આપત્તિમાથી છોડાવે તેવો નથી), હુ ખમયા અતવાજો છે, અધુવ છે, અનિત્ય છે, અશાશ્વત (ક્ષણે ક્ષણે વિનાશ સ્વભાવવાળો) છે, પાપકર્મના મૂળરૂપ છે, (વિવેકીએ) નહિ કરવાયોગ્ય છે, વિનાશના મૂળ રૂપ છે, અત્યંત વધ-ખધ-કલેશના કારણરૂપ છે, અનંત અકલેશ (હુ ખ) ના કારણરૂપ છે, ધન-ધાન્ય-રત્નાદિનો સમૂહ કરતા છતાં લોભથી ગ્રસ્ત ક્યોવાઓ સસારમા પરિભ્રમણ કરે છે એ મસાર સર્વ હુ યોના નિવાસસ્થાન રૂપ છે

પરિગ્રહના કારણ

પરિગ્રહ સેવવાને અર્થે ઘણા મનુષ્યો સેઠડો પ્રકારના શિલ્પ (નિરૂપનાદિ) ની (ચિત્રાદિ) કળાઓ શીખે છે, નિપુણ લેખકો લખવાની, પદ્ધતિઓ વગેરેના શબ્દ શકુનની, ગણિતાદિની જાહોતેર કળાઓ શીખે છે, સ્ત્રીઓની રતિની ઉપજાવનારી ચોસઠ કળાઓ શીખે છે, (રાજાદિકની) સેવાને અર્થે શિલ્પકળા, તત્ત્વારની (સુદ્ધની) કળા, લેખનકળા, ખેતીની કળા, વ્યાપારની કળા, વ્યવહાર ગાસ, અર્થશાસ્ત્ર, ધનુર્વિદ્યા, ખડ્ગાદિની મૂઠ પકડવાની કળા, વિધવિધ મંત્ર પ્રયોગ (વશીકરણાદિ), અને ધીજા અનેક પ્રકારના કળા-

વિદ્યા વગેરે-પરિગ્રહ કરવાના કારણરૂપ ધર્મા જીવન સુધી તેઓ કર્યા કરે છે વળી એ મહા પુરુષિના મનુષ્યો પરિગ્રહ સેવવાને અંચ પ્રાણીઓનો વધ કરે છે, જૂઠું ખોલે છે, માયા-પ્રપચ્ચ કરે છે, સારી વસ્તુમા નહારી વસ્તુ લેજવીને આપે છે, પારકા દ્રવ્યને લેવાનો લોભ કરે છે, પોતાની અને પારકી સીના સેવનથી શરીર અને મનનો ખેદ પ્રાપ્ત કરે છે, (વચનવડે) કલહ, (કાયાએ કરી) લાઠણ-ઝગડો, વેર, અપમાન, અને કંઠઈના પામે છે ઇચ્છા અને મહેન્ટા રૂપી સેકડો વધાઓએ કરીને તરસ્યા, વધણા (અપ્રાપ્ત વસ્તુની) એ કરી લોભઅસ્ત, અને આત્માના અનિગ્રહ વાળા મનુષ્યો નિહનીય ક્રોધ, માન, માયા અને લોભ કરે છે વળી પરિગ્રહથીજ નિશ્ચયે (માયા આદિ) શબ્દ, (ત્રણ) દડ, (ત્રણ) ગર્વ, (ચાર) કપાચ, (ચાર) સંજ્ઞા, (પાચ) કામગુણ, (પાચ) આસવકર્મ, (પાચ) ઇન્દ્રિયવિકાર, (ત્રણ અપ્રશસ્ત) લેશ્યા, સ્વજન સંયોગની મમતા, સચિત્ત-અચિત્ત દ્રવ્યનું મિશ્રણ, ઇત્યાદિ પ્રાપ્ત કરવાની ઇચ્છા ઉપજે છે

પરિગ્રહના ફળ.

તીર્થંકર જગવાને કહ્યું છે કે દેવતા, મનુષ્ય અને આયુરાદિ લોકમા લોભથી ઉપજેલા પરિગ્રહ જેવો બીજો કોઈ પરિગ્રહ નથી, પાશ નથી, પ્રતિબંધ નથી સર્વ લોકમા સર્વ જીવોને પરિગ્રહ વળગેલો છે પરિગ્રહથી અસેવા જીવો પરલોકમા નહ યાય છે (સુખતિને પામતા નથી) અને

અજ્ઞાનરૂપી અધકારમા મગ્ન થાય છે મહામોહનીય (આગ્નિ મોહનીય)થી મૂર્છિત થએલી મતિવાળા એ જીવો લોભને વશ થઈ રહેવાથી મહા અજ્ઞાનના અધકાર રૂપ વ્રસ-સ્થાવર-સૂક્ષ્મ-બાહર-પ્રયાપ્તિ-અપ્રયાપ્તિ એવા જીવ નિકાચમા દીધું કાળ સુધી પરિશ્રમણ કરે છે એવા પરિશ્રહનો ફળવિપાક આ લોકમા અને પરલોકમા અ.પ મુખ અને બહુ દુ ખ રૂપ છે તે મહાભયનું કારણ છે, કર્મ રૂપી રજને ગાંઠ રીતે ઉત્પન્ન કરે છે, તે દારૂ છે, કઠોર છે, અશા-તાકારક છે અને હંબરો વર્ષ સુધી લોભવ્યા સિવાય ન છુટાય તેવું કર્મ છે એ પ્રમાણે સિદ્ધાર્થ રાજના પુત્ર મહાત્મા વીતરાગ મહાવીર સ્વામીએ પરિશ્રહનો ફળ વિપાક કહ્યો છે એ પ્રમાણે આસ્રવદ્વારનું પાચમુ અધ્યયન પરિ-શ્રહના ફળવિપાક વિષેનું સંપૂર્ણ વચુ

આસ્રવ દ્વારનો ઉપસહાર.

એ પ્રમાણે પાચ આસ્રવો કર્મરૂપી રજથી જીવને મલિન કરે છે, અને સમયે સમયે જીવને ચાર ગતિના કારણ રૂપ સસારમા રખાયે છે જે અનંત અધર્મયુક્ત અને અદૃતપુણ જીવો ધર્મને સાલળતા નથી અને સાલળીને પ્રમાદ કરે છે, તેઓ સર્વ ગતિમા ભટકે છે બહુ પ્રકારે ઉપદેશ પામ્યા છતાં મિથ્યાદૃષ્ટિ અને બુદ્ધિહીન અને નિઃશયિત ક્રમથી બધાયલા મનુષ્યો ધર્મને સાલળ્યા છતાં આચરે નહિ સર્વ દુ જોનો અત લાવનારા, શુભમા મધુર એવા જિનવચન રૂપી ઔપધ આપ્યા છતાં જેઓ તે પીવાને

ધૃષ્ટતા નથી તેઓ શુ કરી શકવાના છે ? જેઓ પાત્ર
(પ્રાણાતિપાતાદિ) આત્મવ છાડીને પાત્ર (પ્રાણાતિપાત
વિરમણ આદિ) સંવરને લાવપૂર્વક પામે છે, તેઓ કમ
કેપી રજથી મુક્ત થઈને અનુક્રમે સિદ્ધિને પામે છે

ઇતિ આત્મવ દ્વાર સમાપ્ત.

સંવર દ્વાર

અધ્યયન ૧ હુ

અહિસા

જળ સ્વામી પ્રત્યે સુધર્મા સ્વામી કહે છે
જળુ ! હવે હું સવર (અનુજ્ઞાન કર્મના) ના પાલન
અનુક્રમે જે પ્રમાણે જગવાને કહ્યા છે તે પ્રમાણે સ
હુ એ પાંચે દ્વાર સર્વ હું ખમાથી સુક્ષિત આપનાર
સવરના પાંચ દ્વાર.

(૧) પહેલું દ્વાર અહિમા, (૨) બીજું દ્વાર
વચન, (૩) ત્રીજું દ્વાર (તીર્થકર-ગણધરાદિએ)
એવું જે બીજાને આપેલું લેવું તે, (૪) ચોથું દ્વાર
અને (૫) છેલ્લું દ્વાર અપરિમલ

અહિસા વ્રત-સ્થાવર-સર્વ જીવોને હાનિકારક
કારી છે અહિમા (પાંચ) ભાવનાથી સુખ છે, તે
નત શુભ છે તેમાથી કાષ્ઠક-ચોરા શુભો વિષે કહ્યું
મહાનતનો મહિમા

તે આ પ્રમાણે છે હે સુવ્રત (જળુ) !
(અનુવ્રતની અપેક્ષાએ) લોકહિતને કરનારા છે, તે
(સિદ્ધાન્તસમુદ્ર)મા ઉપદેશોલા છે, તપ-સયમ
કરાવનારા છે, શીલશુભે (સમાધિ-વિનયાદિ શુભે) કર

જત છે, સત્ય વચન તથા માયાત્યાગે ઠરી પ્રધાન જત છે, નરક-તીર્થચ-મનુષ્ય-દેવ ગતિનું નિવારણ કરનારા છે, સર્વ તીર્થકરોએ પ્રતિપાદેલા છે, કર્મશૂન્યને વિદ્યારનારા છે, સેકડો જીવના ફેરાનો વિનાશ કરનારા છે, એકડો સુખને પ્રવર્તાવનારા છે, કાચર પુરુષોને પાળતા દોહાલા હાથે તેવા છે, ઘરા-ધીર પુરુષોએ સેવેલા છે, નિર્વાણગમનના માર્ગ અને સ્વર્ગના માર્ગ પ્રત્યે પ્રયાણ કરાવનારા છે, એવા સ વ રના દ્વાર જીવવાને પાથ કહેવા છે

અહિંસા

તેમા પહેલું અહિંસા દ્વાર છે અહિંસા દેવ-મનુષ્ય-અમુર લોકને (તસારસાગરમા) દ્વીપ રૂપ, ત્રાણ (આપ તિમા) શરણરૂપ, સપદા આપનારી તથા (શ્રેયાર્થીએ) આકરવાયેાળ્ય છે

અહિંસાનાં નામ

(હવે અહિંસાના શુભનિષ્પન્ન નામ કહે છે) (૧) નિર્વાણનું કારણ, (૨) ચિત્તની સ્વસ્થતા, (૩) સમાધિ, (૪) શાન્તિ, (૫) કીર્તિ આપનાર, (૬) કાન્તિ (સરીરની)નું કારણ, (૭) (મનને) રતિ ઉપજાવનાર, (૮) (હિંસાથી) નિવૃત્તિનું કારણ, (૯) શુભ અંગ (શુભગુણ)નું કારણ, (૧૦) વૃદ્ધિનું કારણ, (૧૧) ક્યા, (૧૨) વિમુક્તિ, (૧૩) શાન્તિ-ક્ષમા, (૧૪) સમ્મત્તવની આરાધના, (૧૫) (સર્વ ધર્માનુધાનમા) મહત્તી, (૧૬) બોધિ (મર્વસ ધર્મની પ્રાપ્તિ), (૧૭) શુદ્ધિ, (૧૮) ધૃતિ-ધૈર્ય, (૧૯) સમૃદ્ધિ, (૨૦) ઋદ્ધિ, (૨૧) વૃદ્ધિ,

સંવર દ્વાર

અધ્યયન ૧ છુ

અહિસા

જળૂ સ્વામી પ્રત્યે સુધર્માં સ્વામી કહે છે કે, હે જળૂ ! હવે હું સંવર (અનુષ્ઠાન કર્મના)ના પાત્ર દ્વાર અનુક્રમે જે પ્રમાણે ભગવાને કહ્યા છે તે પ્રમાણે સંભળાવું છું એ પાત્રે દ્વાર સર્વ દુષ્કર્મથી મુક્તિ આપનારા છે સંવરના પાત્ર દ્વાર.

(૧) પહેલું દ્વાર અહિસા, (૨) બીજું દ્વાર સત્ય વચન, (૩) ત્રીજું દ્વાર (તીર્થંકર-ગણપરાદિએ) મરૂપેલું એલું જે બીજાએ આપેલું લેવું તે, (૪) ચોથું દ્વાર પ્રસન્નચર્ય અને (૫) છઠું દ્વાર અપરિશ્રદ્ધ

અહિસા ત્રસ-રથાવર-સર્વ લેવોને દ્વેષકારી-મુખ કારી છે અહિસા (પાત્ર) ભાવનાથી મુખ છે, તેના (અનંત શુભ છે તેમાંથી કામુક-ચોડા શુભો વિષે કહું છું મહાવ્રતનો અહિમા

તે આ પ્રમાણે છે હે સુવત (જળૂ) ! મહાવ્રતો (અનુવ્રતની અપેક્ષાએ) લોકકલિતને કરનારા છે, શ્રુતસાગર (સિદ્ધાન્તસમુદ્ર)માં ઉપદેશેલા છે, તપ-સયમ ઉપાજન કરાવનારા છે, શીલગુણે (સમાધિ-વિનયાદિ ગુણે) કરી પ્રધાન

મત છે, સૂત્ય વચન તથા માયાત્યાગે કરી પ્રદાન કરી
છે, નરક-લીર્યથા-મનુષ્ય-દેવ-ત્રિલોક નિવૃત્ત્ય દમ્ભરૂ છે,
સર્વ લીર્યકથાએ પ્રતિષાદેશ છે, કર્મરજને વિદાગ્નિ છે,
સેકરો ભવના દેશનો વિનાશ દમ્ભરૂ છે, એંદો સુખને
પ્રવર્તાવનારા છે, કાયર પુ યેને પાગલા દોષદા હને તેના
છે, શૂરા-ધીર પુકથોએ સેવેલા છે, નિર્માણમનના નર
અને સ્વર્ગના માતા પ્રથે પ્રથાણુ કરવાનું છે, એવા સ્વ
વના દ્વાર ભગવાને પાથ દેશ છે

અહિંસા

તેમા પહેલું અહિંસા દ્વાર છે અહિંસા દેવ-મનુષ્ય-
અમુર લોકને (સસારસાગરમા) ક્ષીણ રૂપ, ત્રાણ (આપ
તિમા) શરણરૂપ, સપા આપનારી તથા (જેવાર્થાએ)
આનંદવાયોગ્ય છે

અહિંસાના નામ

(દેવે અહિંસાના મુળનિષ્પન્ન નામ દેશે છે) (૧)
નિર્બીજનું કારણ, (૨) નિતની સ્વચ્છતા, (૩) અમિ, (૪)
શાન્તિ, (૫) કીર્તિ આપનાર, (૬) શાન્તિ (શુદ્ધિ)નું કારણ,
(૭) (મનને) રતિ ઉપજાવનાર, (૮) (હિંસાથી) નિવૃત્તિનું
કારણ, (૯) શુભ અગ (કૃતજ્ઞાન)નું કારણ, (૧૦) વૃત્તિનું
કારણ, (૧૧) દયા, (૧૨) વિરુદ્ધિ, (૧૩) દાનિ-શુભ,
(૧૪) સમ્યક્ત્વની આરાધના, (૧૫) (સર્વ ધર્મોનુજનમા)
મહત્તી, (૧૬) બોધિ (સર્વે ધર્મની પ્રાપ્તિ), (૧૭) દુઃખ,
(૧૮) કૃતિ-ધર્મ, (૧૯) સમૃદ્ધિ, (૨૦) સદિ, (૨૧) વૃદ્ધિ,

(૨૨) (મુક્તિને વિષે) સ્થિતિ, (૨૩) (પુણ્યની) પુષ્ટિ, (૨૪) આનંદ, (૨૫) લઙ્ક-કલ્યાણ, (૨૬) વિશુદ્ધિ, (૨૭) લઙ્કિ, (૨૮) વિશિષ્ટ (નિમજ્જ) દષ્ટિ, (૨૯) કલ્યાણ, (૩૦) ભાગદય, (૩૧) પ્રમોદ-હૃદય, (૩૨) વિભૂતિ, (૩૩) રક્ષા, (૩૪) મોક્ષવાસ, (૩૫) અનાસવ કર્મબંધ રૂપવાનુ કારણ, (૩૬) કૈવલ્યસ્થાનની પ્રાપ્તિ, (૩૭) શિવ-નિરૂપદ્રવ, (૩૮) દ્રવ્ય સમ્યક્ત્વ, (૩૯) શીલ, (૪૦) અયમ હિ સાધી નિવર્તન, (૪૧) શીલનું સ્થાનક, (૪૨) જ્ઞાન, (૪૩) શુભિ, (૪૪) (નિશ્ચયધર્મ રૂપ) વ્યવસાય, (૪૫) ઉન્નત ભાવ, (૪૬) ભાવયસ, (૪૭) ઉત્તમ શુણ્વનો આશ્રય, (૪૮) અભયદાન, (૪૯) અપ્રમાદ, (૫૦) આશ્વાસન, (૫૧) વિશ્વાસ, (૫૨) અભય, (૫૩) સર્વ જીવોનો અનાઘાત-અમારકતા, (૫૪) મોક્ષપ્રાપ્તિ (મનની), (૫૫) પવિત્રતા (ચિત્તની), (૫૬) અતિશય શુચિતા, (૫૭) ભાવપૂર્ણ, (૫૮) વિમળતા, (૫૯) પ્રભા, (૬૦) અત્યંત નિર્મળતા એ પ્રકારે નજ આત્માના શુદ્ધ કરી નિર્મિત અહિંસા ભગવતીના પર્યાય નામો છે

એ ભગવતી અહિંસા ભયભીત જીવોને શરણના સ્થાન રૂપ છે, પક્ષીઓને આકાશના આધાર રૂપ છે, વર-સ્થાને પીવાના પાણી રૂપ છે, ભૂખ્યાને ભોજન રૂપ છે, સમુદ્રની મધ્યમા વહાણ રૂપ છે, (ગાય-સેસાદિ) ઓપક જીવોને આશ્રયના સ્થાન રૂપ છે, રોગથી પીડાતા પ્રાણીઓને ઓપકના ભજ રૂપ છે, અટવી-વગડામા (ભૂલા પડેલાને) સાથી રૂપ છે એવી વિશિષ્ટતા એ અહિંસા છે પૃથ્વી, જળ, અગ્નિ, વાયુ, વનસ્પતિ, ખીજ, હરિતકાય,

જળચર, સ્થળચર, ખેચર, ગ્રસ, સ્થાવર, સર્વ જીવોને
મેમકારિણી-મુખ કરનારી અહિંસા છે એ પ્રમાણનીજ એ
અહિંસા ભગવતી છે-અન્યથા (લોકિક દૃષ્ટિએ કલ્પિત) નથી
અહિંસા સેવનારા.

(હવે અહિંસાનું સેવન કોણ કરે છે તે કહે છે)
અપરિમિત જ્ઞાન-દર્શનધારણ કરનાર, શીવ (શુદ્ધ આચાર)-
મૂળ ગુણ-વિનય-તપ-સયમના નાયક, તીર્થંકર ભગવાન,
આખા જગતના વાત્સલ્યકારી, ત્રિભુવનના પૂજનીય, વીત-
રાગ દેવ, દેવજ્ઞાની એમણે અહિંસાને વિશેષ પ્રકારે
જાણી છે, સામાન્ય જનુભૂતિએ (સામાન્ય મન પર્યાવ જ્ઞાની)
વિશેષે જાણી છે, વિપુલભૂતિ (વિશેષ મન પર્યાવ જ્ઞાની) એ
સારી પેઠે જાણી છે, ઐહ પૂર્વના ધારણ કરનારાઓએ અધિક
પાળી છે, વિકલ્પલબ્ધિવાળાઓએ આજન્મ પાળી છે,
મતિજ્ઞાની, શ્રુતજ્ઞાની, મન પર્યાવ જ્ઞાની, દેવજ્ઞાની, સ્પર્શ
કરીને બ્યાધિ મટાઠવા જેવી લબ્ધિ ધરાવનાર, મુખમાના
શુદ્ધ રૂપે ઓપધિ ધરાવનાર, શરીરના મેલ રૂપે ઓપધિ
ધરાવનાર, મૂત્ર-પુરીપાદિ રૂપ ઓપધિ ધરાવનાર, તથા
(સ્પર્શ-શુદ્ધ-મેલ-મૂત્ર-પુરીપાદિ) એ સર્વ ઓપધિ રૂપ
લબ્ધિને ધારણ કરનાર, બીજ સરખી જુદિવાળા, કોઈ
જેવી જુદિવાળા (અતરમા ઉતારેલું ભૂલે નહિ), પદાતુસારી
જુદિવાળા (એક પદ ઉપરથી પછીના અનેક પદોનો અર્થ
સમજી લે તેવા), શરીરના બધા અવયવોએ કરી
સામજનારા, શ્રુતના ધારણકાર, નિશ્ચય મનને વારણ

કરનાર, (જેમ જોલે તેમ નિર્વહે એવું) વચનબળ ધારણ કરનાર, (પગિસહને સહે તેવું) શરીરબળ ધારણ કરનાર, જ્ઞાનરૂપી બળવાળા, દર્શન-સમ્યક્ત્વરૂપી બળવાળા, ચરિત્રરૂપી બળવાળા, દૂધના જેવા મીઠાવચન જોલનાર, મધના જેવા મીઠા વચન જોલનાર, ઘીથી ચોપડેલા પદાર્થની જેમ અરૂક્ષ વચન જોલનાર, અક્ષીણ રસોધવાળા (જેના રસોઠામાં રસોધ ખૂટે નહિ તેવા-પોતા અર્થના લોજનમાંથી સાધુજનને લોજન આપે, છતાં પોતે અતૃપ્ત ન રહે), જઘાચારણ વિદ્યાવાળા (આકાશગામિની લબ્ધિવાળા), વિદ્યાધરો, એકાંતર ઉપવાસ કરનારા, સજગ બે ઉપવાસ કરનારા, સજગ ત્રણ ઉપવાસ કરનારા, ચાર ઉપવાસ કરનારા, એક પાચ, છ, સાત, પંદર ઉપવાસ કરનારા, એક માસ, બે માસ, ત્રણ માસ, ચાર માસ, પાચ માસ અને ■ માસના ઉપવાસ કરનારા, ઉત્ક્રિષ્ઠ ચરક (રાધવાના વાસણુમાંથી ઉપાડીને લોજનનો પદાર્થ ગૃહસ્થે પોતાના બાણુમાં લીધો હોય તેજ લોજન લેવું એવો અભિગ્રહ ધારણ કરનાર), નિશ્ક્રિષ્ઠચરક (રાધવાના વાસણુમાંથી બહાર કાઢેલું હોય તેજ દેવાનો અભિગ્રહ ધારણ કરનાર), વાલ-અણ્વાદિનો આહાર લેનાર, જમતા વધ્યું હોય તેનો આહાર લેનાર, લૂખો આહાર લેનાર, ઘરોના મમૂડની ભિક્ષા લેનાર, નિર્દોષ અને ચલિત ન થયો હોય તેવો આહાર લેનાર, મૌનપણે ભિક્ષા લેનાર, ખરડેલા હાથે કે ખરડેલે વાસણે લોજન આપે તોજ તે દેવાનો કલ્પ રાખનારા, જે પદાર્થ લોજનમાં આપવાનો હોય તેજ પ્રકારના પદાર્થથી હાથ કે

વાસણ ખરડાયતું હોય અને તે વડેજ ભોજન પદાર્થ આપે
 તો લે એવો કદપ ધરનારા, ઉપાધ્યયથી નજીકજ આહાર
 મળે તો લેનારા, શુદ્ધ એપણીય-ચઠાદિ દોષરહિત આહાર
 લેનારા, (દાતિની) સખ્યા પ્રમાણે આહાર વહારનારા, દેખા-
 તા સ્થાનેથી લાવેલો આહાર લેનારા, જેને પૂર્વે જ્યેષ્ઠ ન
 હોય તેવો માણુમ આહાર આપે તો લેનારા, (“આ ભોજન
 આપને કદપે ?” એ પ્રમાણે) પૂછીને આહાર આપે તે લે-
 નારા, મદા આયબિવ કરનારા, ચઢા પુરિમદુ કરનારા, સદા
 એકાશન કરનારા, નિવિ (મોટા તપને પારણે વિગય રહિત
 આહારનુ તપ) કરનારા, કટકા ઠરીને પાત્રમા નાખે તે
 આહાર લેનારા, પરિમિત આહાર લેનારા (મર્યાદિત કરેલી
 સખ્યા જેટલા ઘર, કોળીયા કે દ્રવ્યનોજ આહાર લે),
 વાલ-ચણા વગેરેનો બાકી વધેલો આહાર લેનારા, (બધા
 જમી રહ્યા પછીનો) પ્રાત આહાર લેનારા, (હિંગ મરચા
 વિરહિત) અરમ આહાર લેનારા, રસરહિત આહાર લેનારા,
 તુચ્છ-અપ આહાર લેનારા, લુપ્તો આહાર લેનારા, અ-
 ન્તાહાર-પ્રાતાહાર-લૂખો આહાર-તુચ્છ આહાર લઇને
 જીવનારા, ઉપશાન્ત આજીવિકા ચલાવનારા, પ્રશાન્ત (સૌમ્ય-
 અતરૂવૃત્તિની અપેક્ષાએ) આજીવિકા ચલાવનારા, બહિરંગ
 વૃત્તિએ દોષરહિત આજીવિકા ચલાવનારા, ક્ષુધ-મધ-ધીથી
 રહિત આહાર લેનારા, મધ-માસના ત્યાગી, કાઉસગ્ગને
 આસને બેસનારા, સિમુની બાર પડિમા પાળનારા, ઉત્કટક
 ઉછડુ) આસને બેમી રહેનારા, વીરાસને બેસી રહેનારા,
 પદ્ય કાસને બેસનારા, દહાસને બેસનારા, લજુડાસને-સ્થિર

એસી રહેનારા, એક પાસે શયન કરનારા, આતાપના લેનારા, પ્રાવરણ (વસ્ત્રાદિ) રહિત રહેનારા (ટાઢ-તાપ સહેનારા), મુખ-શ્વેદનને ન પરિઠવનારા, ખજવાળ આવતા છતાં શરીરને નહિ ખણનારા, કેશ-મૂછ-રોમ-નખને (શીલાની દહિએ) નહિ રાખનારા, શરીરના બધા અવયવોના સંસ્કારને છોડનારા, હૃતધર (તૂનના જાણુકાર), અને અર્થના સમૂહને જાણનાર બુદ્ધિવાળા, જે બધાચે ભગવતી અહિ સાને આચરી-પાળી. ■ જેઓ ધીર મતિવાળા છે, બુદ્ધિવાળા છે, દહિવિષ સર્પના ઉગ્ર તેજ જેવા તેજ-પ્રભાવયુક્ત છે, નિઃશય તથા પુરૂષકારથી પર્વાત જેવી પરિપૂર્ણ મતિવાળા છે, નિત્ય સ્વાધ્યાય-ધ્યાનાદિ કરનારા છે, સતત ધર્મધ્યાનને આચરનારા છે, પાત્ર મહામતરૂપ ચારિત્ર કરી યુક્ત છે, (પાત્ર) સમિતિમા પ્રવર્તે છે, પાપને શમાવ્યા છે, છકાયરૂપી જગતના વદલ-વાત્સલ્યકારી છે, સદા અપ્રમત્ત છે, તેઓએ અને તેમના સરખા બીજા અનેકે અહિ સા ભગવતીનું પાલન કર્યું છે.

અહિ સકના કર્તવ્ય

(હવે અહિ સાપાવનમા ઉદયમવત મનુષ્યે શું કરવાયોગ્ય છે તે કહે છે) પૃથ્વી, પાણી, અગ્નિ, વાયુ અને વનસ્પતિ, વ્રક્ષ તથા સ્થાવર એ સર્વ જીવોની કથા પાળવાને અર્થે શુદ્ધ આહારની ગવેષણા (શોધન) કરવાયોગ્ય છે (સાધુને અર્થે) નહિ તૈયાર કરેલું, નહિ કરાવેલું, અનાશ્રુત (અનિમત્રણપૂર્વક વહોરેલું), અનુદિષ્ટ (ઉદેશિક દોષ રહિત), સાધુને અર્થે વેચાતું નહિ લીધેલું, નવ કોટિએ

(મન-વચન-કાયાએ નહિ કરેલું-કરાવેલું-અનુભવેલું) પગિશુદ્ધ, (ચકાદિ) દશ દોષથી રહિત, (સોજા) ઉદ્ગમદોષ અને (સોજા) ઉત્પાદન દોષથી રહિત એવું એવણીય તથા શુદ્ધ, પોતાની મેળે (આપવાની વસ્તુથી) દૂર થએલા અવવા પોતાની મેળે દૂર રહેલા (દુર્ભિ આદિ) છુટા હોય અને એ રીતે અચિત્ત થએલી વસ્તુ અને પ્રાણુ એવું સોજન ગવેષવાયોગ્ય છે (ગિચરીએ-સિદ્ધાર્થે જઈને) આશ્રન પર બેસી કથા પ્રયોજન કરવાની પ્રાપ્ત ન થએલું, ચિકિત્સા-મત્રયત્ર જડીબુટ્ટી ઔષધ કાર્ય કરીને પ્રાપ્ત ન કરેલું, લક્ષણ (ચક્ર-સ્વતિઠાદિકે ચિહ્નો) ઉત્પાત સ્વપ્ન નયોતિપ-નિમિત્તની કથા કે વિસ્મયોત્પાદક વાર્તા કયા વિના મળેલું, માયા-કપટ કયા વિના મળેલું, કોઈને માટે રાખી મૂકેલું ન હોય તેવું, કળા આદિ શીખવ્યા વિના મળેલું, માયા કપટ વિનાનું-રાખી ન મૂકેલું-કળાદિ શીખવ્યા વિના મળેલું, એવું શિક્ષાસોજન ગવેષવાયોગ્ય છે કોઈનું અપમાન કરી, નિંદા કરી, માન આપી, વખાણ કરી, સેવા પૂજા કરી, અપમાન નિંદા માન સેવા ઇત્યાદિ કરી શિક્ષાન્ન લેવાયો નથી કોઈને ભય બતાવી, તર્જના કરી, તાડના (માર મારી) કરી, ભય-તર્જના-તાડના કરી, શિક્ષા લેવાયોગ્ય નથી ગર્વ કરી, દરિદ્રતા બતાવી, રાકની પેડે ચાચી, ગર્વ-દરિદ્રતા-ચાચના એ ત્રણે વાના કરી શિક્ષા લેવાયોગ્ય નથી મિત્રતા બતાવી, પ્રાર્થના કરી, ભૂત્યવત્ સેવા કરી, મિત્રતા-પ્રાર્થના સેવા કરી શિક્ષા લેવાયોગ્ય નથી (સ્વજનાદિને) અગ્નપુચ્ચે, અચ્ચિત-અપ્રતિબદ્ધ, અદુષ્ટ-દ્રેષાદિથી રહિતપણે,

અદીનપણે, અવિમનસ્કપણે (આહાર ન મળતા વિમનસ્ક ન થાય), અકરુણપણે, વિપવાદરહિતપણે, સયમમા ઉદમ-વત મનોયોગે કરી, ચતનાએ કરી, (અપ્રાપ્ત) સયમયોગની પ્રાપ્તિએ કરી, વિનય-ક્ષમા આદિ શુણે કરી યુક્ત, એ પ્રકારે બિશ્લેષણમા બિશુ ઉદમવત રહે આખા જગતના જીવોની રક્ષાને અર્થે, દયાને અર્થે, શ્રી મહાવીર ભગવાને એ પ્રમાણે પ્રવચન કરેલું છે એ પ્રવચન આત્માને હિતકારક છે, જન્માતરે શુદ્ધ કરીને આપનાર છે, આગામી ધર્મે કલ્યાણ-કારક છે, નિર્દોષ-શુદ્ધ છે, ન્યાય છે, મોક્ષપ્રાપ્તિ માટે સરલ છે, સર્વોત્તમ છે અને સર્વ દુઃખ-પાપને ઉપશમાવનાર છે

પાશ ભાવનાઓ

પહેલા પ્રાણાતિપાત વિરમણુ મતના રક્ષણને અર્થે પાશ ભાવનાઓ ૬ પહેલી ભાવનાએ સ્થાનમા-સ્થિતિ કરવામા, ચાલવામા, પોતાને અને બીજાને ઉપદ્રાત ન થાય તેવી રીતે શુષ્ક યોગયુક્ત અને (ગાદાના) પૂસરાના પ્રમાણુ જેટલી ભૂમિ ઉપર દૃષ્ટિ પડે તેવી દૃષ્ટિએ ચાલવું કીડા, પતંગ, ત્રસ, સ્થાવર જીવ ઉપર જે દયાળુ છે અને નિત્ય પુષ્પ, ફળ, છાલ, અકુર, કેદ, મૂલ, પાણી, માટી, બીજ, લીલોતરી ઇત્યાદિને (સજીવ જાણી) જે પરિહરે છે, તેણે સમ્યક્ પ્રકારે (ધર્માસમિતિએ) ચાલવું બધા પ્રાણીઓ-ને અવગણવા નહિ, નિહવા નહિ, તિરસ્કારવા નહિ, મારવા (પગે ચાપીને) નહિ, ખટ કરવા નહિ, છેદવા નહિ, બચા ઉપજાવવી નહિ, અને જરા પણ લય કે દુઃખ ઉપ-

જાવવું નહિ જે એવી રીતે ઈર્ષાસંમિતિ યોગની ભાવનાએ કરી ભાવિત હોય છે, તેનો અતરાત્મા પાપના મળથી રહિત, વિશુદ્ધ પરિણામવાળી અને અખંડ આરિ-યવાળી એવી (સામાધિકાદિ) ભાવનાએ કરી યુક્ત, અહિંસક, સયમવત અને સાધક (સાધુ) બને છે

બીજી ભાવના—મને કરી પાપ ચિતવવું નહિ એ પાપ અધાર્મિક છે, દારૂ છે, નૃશસ (સૂગરહિત) છે, ઘણા વધ-બધ-પરિકલ્પેશને ઉપજાવનાર છે, જાય મરણ પરિકલ્પેશ કરીને અશુભ છે, અને કદાપિ પાપયુક્ત મને કરી જરા પણ (પ્રાણાતિપાતાદિ) ચિતવવાયોગ્ય નથી એ પ્રકારે મનસંમિતિ યોગની ભાવનાએ કરી જે ભાવિત હોય છે તેનો અતરાત્મા પાપના મળથી રહિત, વિશુદ્ધ પરિણામવાળી અને અખંડ આરિ-યવાળી ભાવનાએ કરીને યુક્ત, અહિંસક, સયમવત અને (મીઠનો) સુસાધક-સાધુ બને છે

ત્રીજી ભાવના—વચને કળી પાપ કરવું નહિ એ પાપ અધાર્મિક છે, દારૂ છે, નૃશસ છે, ઘણા વધ-બધ-પરિકલ્પેશ (અસાતારૂપ પરિતાપ) ઉપજાવનાર છે, જરા-મરણ-પરિકલ્પેશ કરીને અશુભ છે, અને પાપયુક્ત વચનો કદાપિ જરા પણ બોલવાયોગ્ય નથી એ પ્રમાણે વચનસંમિતિ યોગે કરીને જે ભાવિત છે તેનો અતરાત્મા પાપના મળથી રહિત, વિશુદ્ધ પરિણામવાળી અને અખંડ આરિ-યવાળી ભાવનાએ કરી યુક્ત, અહિંસક, સયમવત અને સુસાધક છે

ચોથી ભાવના—(આહારસંમિતિ) એવણીય, શુદ્ધ,

અટપ આહાર ગવેષવો (આહાર આપનાર ગૃહસ્થથી)
 અન્નણ રીતે, અઠયિત રીતે (પોતાની ઝોળખાણુ આખ્યા
 વિના), અશિષ્ટ રીતે (જીનએ કદ્યા વિના), અદીનતાપૂર્વક,
 અવિમનસ્કતાપૂર્વક (આહાર ન મળે તો વિમનસ્ક-ઉદામ
 ન થાય), અઠરૂણુ રીતે (ક્યામણુ પરિણામથી રહિત),
 વિપાદરહિતપણે, સયમમા ઉદમવત મનોયોગપૂર્વક,
 યતનાપૂર્વક, સયમયોગપૂર્વક, વિનય-ક્ષમા આદિ શુભે
 કરી સુખ, એ પ્રકારે ભિન્નપણામા ભિન્ન ઉદમવત રહે એ
 પ્રમાણે ભિક્ષાચર્યા માટે જમણુ કરીને થોડું થોડું લઈ
 આવીને શુદ્ધજનની પાસે ગમનાગમન કરતા લાગેલા અતિ
 ચારતુ પ્રતિક્રમણુ કરી દોષથી નિવર્તે, જે રીતે ભોજનના
 પદાર્થો લીધા હોય તે કહે અને શુદ્ધજનને તે દેખાડે અને
 શુદ્ધો ઉપદેશ સાક્ષણી, નિરતિચાર થઈ અપ્રમત્ત થાય
 વળી સાધુને અનેપણાના જે કંઈ દોષો અન્નણુતા લાગ્યા
 હોય અને આલોચ્યા ન હોય તેનું પ્રતિક્રમણુ કરે, પછી
 પ્રશાન્ત ચિત્તે, સુખનિષ્પન્ન (જનાબાધ વૃત્તિએ) ભેસે, પછી
 ધ્યાન-શુભ ભોગ-જ્ઞાન-સ્વાધ્યાયથી સુદૃઢ માત્ર મનને
 ઝોપિત કરનાર (નિરૂઢ મનવાળો સાધુ), ધર્મમા મનવા
 ળો, અશુન્ય ચિત્તવાળો, શુભ મનવાળો, અવિગ્રહ (કલહ-
 રહિત) મનવાળો, સમાધિયુગ્મ (સમતાયુગ્મ) મનવાળો, શ્રદ્ધા-
 સવેગ-નિર્જંકમા સ્થાપિત ચિત્તવાળો, પ્રવચન-સિદ્ધાન્ત
 મા વાત્સલ્ય ભાવવાળો, એવો સાધુ ઉભો થઈને, હર્ષિત
 થતા, પોતાથી મોટા સાધુઓને અનુક્રમે નિમત્રીને, જ્યાં
 સાધુઓને ભાવપૂર્વક ભોજન લેવા આગ્રહ કરે, પછી

ગુરુજનની આજ્ઞાને અનુમતી આસન ઉપર બેસે, મુખવચ્ચિ-
કા-રજેહરણે કરી મસ્તક સહિત આખા શરીરને પ્રમાણે,
હાથની હથેળીઓનું પ્રમાણન કરે, પછી અમૂઢિતપણે,
અગૃહપણે, અઅચિતપણે-આકાશરહિતપણે, આહારની
નિહા-તિરસ્કાર કર્યા વિના, રસમા એકાગ્રપણું કર્યા વિના,
નિમજ્જા ચિત્તે, અલુપ્થ ચિત્તે, આત્માર્થે નહિ પણ પરમાર્થે
આહાર કરે છુ એવા ભાવે, સડસડાટ ટે અવચય (એવો
અવાજ) કર્યા વિના, અનુત્સુક રીતે, અવિદ્યમ ગીતે-બહુ
વાર કર્યા વિના, લોચ પર એક બિંદુ પણ પડવા દીધા વિના,
પ્રકાશવત (પહોળા મુખના) ભાવનમા, ચત્તાસહિત, પ્રયત્ન
સહિત, સ્વયોજના દોષરહિત, ઈંગાલદોષ (રાગ દોષ)રહિત,
દેષરહિત, ગાડાની ધરીને તેલ ઉજવાની પેઠે, વણને ઔષ-
ધનો લેપ કરવાની પેઠે, સયમ યાત્રા નિર્વાહવાને માત્રા
નિમિત્તે, સયમનો ભાર વહેવાને અર્થે, એમ સમ્યક્ પ્રકારે
સચિતિ (માધુ) આહાર કરે એ પ્રમાણે આહારસમિતિના
યોગથી જે ભાવિત છે તેનો અતરાત્મા મળરહિત, અસ-
કિલ્બટ પરિણામ મહિત, અખડ ચારિત્રની ભાવનાએ
ભાવિત, સયમવત સાધક બને છે

પાવત્રી ભાવનાએવસ્તુ આદાન-નિરોપ સમિતિ પાટલો,
પાટીયું, ચમ્પા, સસ્તારક, વજ્ર, પાત્ર, કામળી, દડ, રજેહરણ,
ચોદપટ્ટો, મુખવચ્ચિકા, પાદપુછણ, એ બધા સયમના પે
પણ અર્થેના ઉપકરણો છે, વાયુ-આતાપ-ડાઝ-મસલા-
ટાઢમાથી રક્ષણ-નિર્વારણ અર્થે છે, એ ઉપકરણો રાગદ્વેષ
રહિતપણે લોગવવા યોગ્ય છે સાધકએ હમેશા એ જાળન-

વશાદિ ઉપકરણોને પ્રતિલેખવા-ચત્તાથી વિસ્તારી લેવા, પ્રમાણવા અને શત્રિ-દિવસ પ્રમાદરહિતપણે તેને નિરતર લેવા-મૂકવા એ પ્રમાણે અદ્વાન-જાટ-નિગેપણા સમિ-તિના યોગે કરીને જે ભાવિત છે તેનો અતરાત્મા પાપમગ્ન-રહિત, અસકિવશ્ટ પરિણામયુક્ત અને અખટ ચરિત્રની ભાવનાને ભાવિત, અહિસક, સયમવત, મુસાધક બને છે અહિસાના ફળ

એ પ્રમાણે મવર દ્વાર સમ્યક્ પ્રકારે આચરતા મુખ-નિશ્ચિત-મુરશ્ચિત થાય છે એ પાત્ર ભાવનાએ કરીને, મન-વચન-કાયાએ કરીને, સદા મરણ પર્યંત મુરશ્ચિત એ યોગ-પાત્ર ભાવના રૂપ વ્યાપાર મૃતિમાને અને મતિમાને નિર્વહવાયોગ્ય છે એ યોગ અનામવ રૂપ છે, નિમજ છે, છિદ્રરહિત છે (જેથી કર્મજળ પ્રવેશ કરી શકતું નથી), અપરિસવિત છે (જેથી અદર જરા પણ કર્મજળ ઝમતું નથી), ચિત્તના કલેશથી રહિત છે, શુદ્ધ છે, અને બધા જિનોએ-તીર્થકરોને અનુગ્રાત છે, પાણીને ઉપદેશેલો છે એ પ્રમરે પહેલુ સવર દ્વાર આદર્શ, પાળ્યું, (અતિચાર ટાળી) શુદ્ધ કર્મ, પૂર્ણ કર્મ, ઉપદેશ્યું, આગમ્યું અને જિન ભગવાનની આજ્ઞાએ કરીને સાધુ જનોએ પાળ્યું છે

એ પ્રમાણે ભગવાન જ્ઞાત મુનિએ (મહાવીરે) આ સિદ્ધવર શાસન પ્રજ્ઞામ્યું, પ્રજ્ઞ્યું, પ્રસિદ્ધ-પ્રતિષ્ઠિત કર્મ, પૂજ્ય કર્મ, ઉપદેશ્યું અને પ્રચસ્ત કર્મ છે

અધ્યયન ૨ ભું

સત્ય વચન

જખૂ સ્વામી પ્રત્યે સુધર્મા સ્વામી કહે છે કે, હે જખૂ !
હરે હું સત્ય વચન વિશે બીજી અધ્યયન મળ્યાવું છું

સત્ય વચનનો પ્રભાવ

સત્ય વચન નિર્દોષ, મહાપવિત્ર, મોક્ષના હેતુરૂપ, સુભૂત, સુભાષિત, સુમતરૂપ, સુપ્રસિદ્ધ, સુદૃઢ (અતીન્દ્રિય દૃષ્ટિવાળાઓએ ફેલી પેરે ભેંભેલું), સુપ્રતિષ્ઠિત (બધા પ્રમાણથી પ્રતિપાદિત), સુપ્રતિષ્ઠિત યથાયુક્ત, સુમયમિત વચનથી ઉચ્ચગતિ, ઉત્તમ દેવો-નરવૃષભ-પ્રધાન પુરૂષો-બળવત્ જનો-સુવિહિત જનો વડે બહુમાન્ય, પરમ સાધુજનોને ધર્માચરણ રૂપ, તપ નિયમને આદર્યા રૂપ, સુગતિનો ભાગ દર્શાવનાર અને લોકમા ઉત્તમ ના છે વિદ્યાધરની ગગનગામી વિદ્યાનુ સાધન, સ્વર્ગનો માર્ગ દર્શાવનાર અને સિદ્ધિનો માર્ગ દર્શાવનાર સત્ય વચન છે વળી સત્ય વચન અભુજાવયુક્ત-મરણ છે, અદૃશ્ય અવક છે, પ્રયોજનારે કઠીને વિશુદ્ધ (નિર્દોષ) છે, ઉગ્રતા કરનાર છે અને સવ ભાવના સુવ્યવસ્થાને પ્રકાશિત કરનાર છે અવિમલાદી, યથાથ, અને મધુર એવું સત્ય વચન પ્રત્યક્ષ દેવતા તુલ્ય અને આશ્ચર્યકારક છે ઘણી વાર વિપરીત અવસ્થામાં આવી પડેલા મનુષ્યો સત્યે કરીને મહાસુમુદ્રની મધ્યે નિરાબાધ રહે છે, ખૂટતા નથી (અસુદ્રમા) બૂધ પડેલા

વશાદિ ઉપકરણોને પ્રતિષ્ઠેષવા-ચત્તાથી વિસ્તારી લેવા, પ્રમાણવા અને ગતિ-દિવસ પ્રમાદરહિતપણે તેને નિરતર લેવા-મૂકવા એ પ્રમાણે આદાન ભટ-નિગેષણા સમિતિના યોગે કરીને જે ભાવિત છે તેનો અતસાત્મા પાપમગ્ન-રહિત, અસકિંવશ્ટ પરિણામયુગ્મ અને અખટ ચરિત્રની ભાવનાને ભાવિત, અહિ સક, સયમવત, સુસાધક અને છે અહિમાના ફળ

જો પ્રમાણે સવર દ્વાર સમ્યક્ પ્રકારે આચરતા સુખ નિહિત-સુગંધિતથાય છે એ પાત્ર ભાવનાએ કરીને, મન-વચન-કાયાએ કરીને, સદા મરણ પર્યંત મુરશિન એ યોગ-પાત્ર ભાવના રૂપ વ્યાપાર ધૃતિમાને અને મતિમાને નિર્બંહવાયોગ્ય છે એ યોગ અનામ્બ રૂપ છે, નિમજ છે, છિદ્રગંધિત છે (જેથી કર્મજળ પ્રવેશ કરી શકતું નથી), અપરિસવિત છે (જેથી અદૃષ્ટ જરા પણ કર્મજળ ઝંમતું નથી), ચિત્તના કલેશથી રહિત છે, શુદ્ધ છે, અને બધા જિનોએ-તીર્થંદરોએ અનુજાત છે, પાળીને ઉપદેશેલો છે એ પ્રકારે પહેલું સવર દ્વાર આહર્ષુ, પાજ્યુ, (અતિચાર ટાળી) શુદ્ધ કર્ષુ, પૂર્ણ કર્ષુ, ઉપદેશ્યુ, આરાધ્યુ અને જિન ભગવાનની આજ્ઞાએ કરીને સાધુ જનોએ પાળ્યુ છે

એ પ્રમાણે ભગવાન જ્ઞાત મુનિએ (મહાવીરે) આ સિદ્ધવર શાસન પ્રજ્ઞાપ્યુ, પ્રરૂપ્યુ, પ્રસિદ્ધ-પ્રતિષ્ઠિત કર્ષુ, પૂજ્ય કર્ષુ, ઉપદેશ્યુ અને પ્રશસ્ત કર્ષુ છે

અધ્યયન ૨ જી

સત્ય વચન

જખૂ સ્વામી પ્રત્યે સુધર્મા સ્વામી કહે છે કે, હે જખૂ ! હવે હું સત્ય વચન વિષે બીજી અધ્યયન સભાનાં હું સત્ય વચનનો પ્રભાવ

સત્ય વચન નિર્દોષ, મહાપવિત્ર, મોક્ષના હેતુરૂપ, સુખત, સુખાપિત, સુવતરૂપ, સુધિત, સુદૃષ્ટ (અતીન્દ્રિય દૃષ્ટિવાળાઓએ રૂપી પેરે ભેભેવું), સુપ્રતિષ્ઠિત (બધા પ્રમાણથી પ્રતિપાદિત), સુપ્રતિષ્ઠિત યશ્યુખ્ત, સુસચમિત વચનથી ઉચ્ચરાયલું, ઉત્તમ દેવો-નરવૃક્ષ-પ્રધાન પુરૂષો-બ્રહ્મ-વત જનો-સુવિક્ષિત જનો વડે બહુમાન્ય, પરમ સાધુજનોને ધર્માચરણ રૂપ, તપ નિયમને આદર્શ રૂપ, સુગતિનો માર્ગ દર્શાવનાર અને લોકમા ઉત્તમ વ્રત છે વિદ્યાધરની ગગનગામી વિદ્યાનુ સાધન, સ્વર્ગનો માર્ગ દર્શાવનાર અને સિદ્ધિનો માગ દર્શાવનાર સત્ય વચન છે વળી સત્ય વચન જીવજાવયુક્ત-મરણ છે, અકુટિલ-અવક છે, પ્રયોજનાર્યે દરીને વિશુદ્ધ (નિર્દોષ) છે, ઉદ્યોત કરનાર છે અને સર્વ જાવના જીવલોકને પ્રકાશિત કરનાર છે અવિસવાદી, યથાર્થ, અને મધુર એવું સત્ય વચન પ્રત્યક્ષ દેવત તુલ્ય અને આશ્ચર્યકારક છે ઘણી વાર વિપરીત અવસ્થામાં આવી પડેલા મનુષ્યો સત્યે કરીને મહાસમુદ્રની મધ્યે નિરાખાધ રહે છે, જહતા નથી (સમુદ્રમાં) બૃથ પડેલા

(જોટી દિશાએ) ગળેલા અને પાણીના વમળમા પડેલા વહાણો પણ સત્યથી દૂરતા નથી, તેમાના માણસો મરતા નથી અને સ્થાન (કિનારો) મેળવે છે સત્યથી અગ્નિમ-ભ્રમમા પણ માણસ ઢાઝતો નથી સત્યવાદી માણસો તાતા તેલ, કથીર, લોહ કે સીસાને સ્પર્શ કરે અથવા હાથમા ધારણ કરે તોપણ તેઓ ઢાઝતા નથી, પર્વતના શિખર ઉપરથી પડે તોપણ સત્યથી માણસ મરતો નથી, સત્યવાદી સમ-રાગણમા (શત્રુઓની) તત્વારોના પિંજરામા સપડાયા છતાં તેમાથી અણુધવાયલો બહાર નીકળે છે મારપીટ-બધન-ધોર શત્રુતામા સપડાયા છતાં અને શત્રુઓની વચ્ચે આવી પડ્યા છતાં સત્યવાદી મનુષ્ય તેમાથી અખાધિત છૂટે ■ અને બહાર નીકળે છે (આપત્તિના સમયમા) દેવતાઓ મત્યવાદીને-સત્ય વચનમા રતિ ધરાવનારાઓને સહાય કરે છે

સત્યને આવરનારા.

આર્ય સત્ય બળવાન શ્રી તીર્થંકર દેવે હસ પ્રકારનું રૂઢી રીતે બાળ્ય ■, ચોક્ક પૂર્વધરે સત્યના પ્રભૂત-પૂર્વ ગત અર્થને બાણ્ય છે, મહર્ષિઓએ સિદ્ધાન્તે કરીને સત્યને આપ્યું છે, દેવેન્દ્ર અને નરેન્દ્રે સત્યનું પ્રયોજન (અર્થ) પ્રકાશેલું છે, વૈમાનિક દેવોએ સત્યનો મહા અર્થ-મહાપ્રયોજન સાધ્યું છે, મત્રીષધિ વિદ્યાની સાધના માટે સત્ય (આવશ્યક) છે, વિદ્યાધર-ચારણાદિ વૃદ્ધની અને શ્રમણોની વિદ્યા (આકાશગમન-વૈકેયકરણાદિ) સત્યથીજ

સિદ્ધ થાય છે મનુષ્યોને માટે સત્ય વદનીય છે, દેવોને માટે અર્ચનીય છે અને અસુર દોઢોને પૂજનીય છે અનેક પાપથી મતવાળાઓએ પણ સત્યને અગીકાર્યું છે, સત્ય એ લોકમા સારભૂત છે, મહાસાગર કળતા વધારે ગભીર છે, મેરૂપર્વત કરતા વધારે ગિર છે, ચંદ્રમંડળ કરતા વધારે સૌમ્ય છે, સૂર્યમંડળ કરતા વધારે દીપ્તિમાન છે, શબ્દ ઋતુના આદાશ કરતા વધારે નિર્મળ છે, ગધમાદન પર્વત કરતા વિશેષ મુગધમુક્ત છે, લોકને વિષે બાકીના જે મત્રાદિ, યોગાદિ (વગીકરણાદિ), મત્રજાપ, વિદ્યાઓ, જુભકા દેવતા, અન્ન-શસ્ત્રાદિ (કિંવા અર્થશાસ્ત્રાદિ) શિક્ષણ (કલાદિનું), આગમો-સિદ્ધાન્તો છે, એ બધા સત્યને વિષેજ પ્રતિષ્ઠિત છે

નહિ બોલવાયોગ્ય સત્ય

વળી સત્ય પણ સયમને ઉપરોધકારક થાય તેવી રીતનું જરા પણ ન બોલવું હિંમા અને પાપથી યુક્ત, ચારિત્રનો ધાવ થાય તેવું, વિકલાવાળું (સી આદિની કથા), અનર્થવાદવાળું, કલકારક, અનાર્થ (કિંવા અન્યાય), અપવાદયુક્ત, વિવાદ ઉપજાવે તેવું, (ખીજાને) વિડબના ઉપજાવે તેવું, ઓજસ્યુક્ત (બગ-ભુસ્ત્રાથી ઉગ્યરેલું), ધેર્ય યુક્ત (હિંમતભર્યું) લગ્નજરહિત, લોકનિદાને પાત્ર, દુર્દંટ (માઠું જોયું હોય તેવું), દુશ્મુત (અસમ્યક્ પ્રકારે માલજોલું), અસમ્યક્ પ્રકારે જાણેલું, આત્મસ્વાધાથી યુક્ત, પગ્નિદાથી યુક્ત, એવું સત્ય હોય તે પણ બોલવું નહિ “તુ બુદ્ધિ-

માન નથી, તું ધનનો લેણદાર નથી, તું ધર્મપ્રિય નથી, તું કુલીન નથી, તું દાતા નથી, તું ચરો નથી, તું રૂપવાન નથી, તું મૌલાવ્યવત નથી, તું પકિત નથી, તું બહુશ્રુત નથી, તું તપઘ્વી નથી, તું પગલોઠ સળથે નિશ્ચયકારિણી મતિવાળો તત્ત્વી ” એવા પ્રકારના વચ્ચનો જે ભત્તિ, કુળ, રૂપ, વ્યાધિ, રોગ વિષેના હોય તે વર્જનીય (ત્યજવા યોગ્ય), ટોહકારક અને ઉપચારનું (દ્રવ્યપૂલ્લ તથા ભાવ પૂલ્લનું) અતિક્રમણ કરનારા હોઈ સત્ય હોય તોપણ બોલવા નહિ.

બોલનાયોગ્ય મત્ય.

વળી એવું મત્ય બોલવું કે જે દ્રવ્યે, પદાર્થે, શુદ્ધે, ધર્મે (કૃષિ આદિ વ્યાપારે), બહુવિધ કળાએ અને આગમ-સિદ્ધાન્તાદિકે કરી સુકત હોય, તેમજ નામ, ક્રિયાપદ, નિપાદ, ઉપસર્ગ, તદ્વિત, સમાસ, સૂચિ, પદ, હેતુ, યોગિક, ઉણુ (પ્રત્યય), ક્રિયાવિધાન, ધાતુ, સ્વર, વિભક્તિ, વર્ણ, એટલા (વ્યાકરણના અંગો)એ કરીને સંપૂર્ણ (મત્ય) વચન હોય પુનઃ ત્રિકાળે (ભૂત-વર્તમાન-ભવિષ્ય) સત્ય હોય તે બોલવું સત્ય દસ પ્રકારનું છે (૧ જનપદ ૨ સમત ૩ સ્થાપના ૪ નામ ૫ રૂપ ૬ પ્રતીત ૭ સત્ય ૮ વ્યવહાર ૯ ભાવ ૧૦ યોગ) એ સત્ય પણુ જે પ્રમાણે બોલવું તેજ પ્રકારે કાર્યે કરીને (અક્ષરથી લેખન કરવા વગેરેમા અથવા હસ્તાદિની ક્રિયાના સૂચનમા) દર્શાવવું ભાષાના ૧૨ ભેદ છે (સસ્તવ, પ્રકૃત, ચોરસેની, માગધી,

પૈશાચિની, અપભ્રંશ, એ ૬ ભાષાનું ગદ્ય અને પદ્ય) વચન સોળ પ્રકારના છે (૩ વચન, ૩ લિંગ, ૩ કાળ, પ્રત્યક્ષ અને પરોક્ષ, ઉપનીત, અપનીત, ઉપનીત-અપનીત, અપનીત-ઉપનીત અને અધ્યાત્મ) એ પ્રકારે તીર્થંકર ભગવાને અનુજ્ઞાત કરેલું, બુદ્ધિથી પર્યાયોચિત કરેલું વચન સચમ વત મનુષ્યે યથા અવસરે બોલવું

આ પ્રકારના અસત્ય વચન, ચાકી-ચુગલી, કઠોર વચન, અનિષ્ટ વચન અને અપણ-અર્થેયુક્ત વચનના નિવારણાર્થે ભગવાને પ્રવચન (સિદ્ધાન્તમા) કહેલું છે આ પ્રવચન આત્માને હિતકારક છે, પરભવમા હુલ ફળદાયક છે, ભવિષ્ય કાળે કન્યાણુકારક છે, શુદ્ધ છે, ન્યાય છે, કુટિલતાથી રહિત છે, સર્વોત્તમ છે, સર્વ દુઃખ-પાપને ઉપશમાવનાર છે

પાચ ભાવનાઓ

આ બીજા મતની પાચ ભાવનાઓ છે બૂઠા વચન વી વિરમવાને અર્થે, સત્ય વચનના રક્ષણને અર્થે, પહેલી ભાવના આ પ્રમાણે છે —(સફળરૂ સમીપે) સુખરનો અર્થ તથા પરમાર્થ (મોક્ષ લક્ષણયુક્ત) સાલણીને, સમ્યક્ પ્રકારે જાણીને, ઉતાવળ, ત્વરિત, અપણ, અનિષ્ટ, કઠોર, સાહસિષ્ટ, પરને પીડાકારક અને સાવધ (પાપયુક્ત) વચન બોલવું નહિ, સત્ય, હિતયુક્ત, પરિમિત, શાહક (પ્રતીતિયુક્ત), શુદ્ધ, સુસગત, સ્પષ્ટ, સમિહિત (બુદ્ધિએ કરીને પર્યાયોચિત) વચન સચમવત મનુષ્યે અવગરને અનુકૂળ પ્રકારે

બોલવું એ પ્રકારે અનુવિચિન્ત્ય સમિતિના યોગ લક્ષણે કરીને જે ભાવિત હોય છે તેનો અતગત્મા હાથ-પગ-નયન-વહનને સયત કરતો થકો સાધુ અને સત્યાર્જવથી સપન્ન બને છે

બીજી ભાવનાએ ક્રોધ સેવવો નહિ કુર્ષ અને રૂદ્ર મનવાળો મનુષ્ય જૂઠું બોલે, અન્યના અપવાદ બોલે, કઠોર વચન બોલે, જૂઠું-અપવાદ-કઠોર વાણી બોલે, કલક કરે, વેર કરે, વિકથા કરે, કવહ-વેર-વિકથા કરે, મત્યને હેલે, શીલને હેલે, વિનયને હેલે, સત્ય-શીલ-વિનયને હેલે, અપ્રિય થાય, વસ્તુદોષાવાસ થાય, પરિભવ (નિગમન) થાય, અપ્રિય-વસ્તુદોષાવાસ-પરિભવ થાય, એ અને બીજા પશુ અનેક પ્રકારનાં મૃષાવચન ક્રોધાગ્નિથી હાએલો મનુષ્ય બોલે, માટે ક્રોધ સેવવો નહિ એ પ્રમાણે જે દુષ્કારી ભાવિત થાય તેનો અતગત્મા હાથ-પગ-નયન-વહનને સયત કરનારો, સાધુ અને સત્યાર્જવથી સપન્ન બને છે

ત્રીજી ભાવનાએ લોભ સેવવો નહિ લોભલુપ્થ મનુષ્ય ક્ષેત્રાદિને માટે, ગૃહ આદિને માટે જૂઠું બોલે, કીર્તિ અને ઔષધાદિને અર્થે જૂઠું બોલે, ઋદ્ધિ (પરિવારાદિ) અને સુખને અર્થે જૂઠું બોલે, લોજનપાનાદિને માટે જૂઠું બોલે, પાટ-પાટીયાને માટે જૂઠું બોલે, શય્યા-સસ્તારકને માટે જૂઠું બોલે, વસ્ત્ર-યાત્ર માટે જૂઠું બોલે, કામળી-પાદપુ છનને માટે જૂઠું બોલે, શિષ્ય-શિષ્યાને માટે જૂઠું બોલે, એ અને બીજા અનેક કારણે લોભલુપ્થ મનુષ્ય જૂઠા વચન બોલે, માટે લોભ સેવવો નહિ એ પ્રમાણે મુક્તિ (નિ-

જોશિતા)ની ભાવનાએ જે ભાવિત થાય છે તેનો અતરાત્મા હાથ-પગ-નયન-વદનને સચવ કરતો થકો સાધુ અને સત્યાન્વધી સપન્ન બને છે

ચોથી ભાવનાએ ભય પામવો નહિ ભયભીત મનુષ્યને શીઘ્ર અનેક પ્રકારના ભય નડે છે ભયભીત મનુષ્યને કોઈ સહાય કરતું નથી, ભયભીતને જૂત-પ્રેત પ્હીવડાવે છે, ભયભીત માણસ બીભ્ષને પણ પ્હીવડાવે છે, ભયભીત મનુષ્ય તપમયમને પણ છોડે છે, બીહતો માણસ સ્વયમ રૂપ ભારને વહી શકતો નથી, બીહતો માણસ સત્પુરુષોએ સેવેલા માર્ગને પાળવા મમથ હોતો નથી, માટે કદાપિ ભય ધારણ કરવો નહિ બીહવાથી બ્યાધિ, રોગ, જરા, મૃત્યુ અને બીભ્ષ અનેક ભયો ઉપજે છે એ પ્રમાણે જે ધૈર્યથી ભાવિત થાય છે, તેનો અતરાત્મા હાથ-પગ-નયન-વદનને સચવ કરતો થકો સાધુ અને સત્યાન્વધી સપન્ન થાય છે

પાંચમી ભાવનાએ હાસ્ય સેવવું નહિ પરિહાસ કરનારાઓ દૂડા (અમહમૂત અર્થવાળા-અચોક્ષન) વચનો બોલે છે, તે વચનો પરાભવના કારણ છે (પરના ઉપહાસના કારણ રૂપ છે) હાસ્ય પરપરિવાદનું કારણ થાય, પરને પીડા ઉપજાવવાનું કારણ થાય, ચારિત્રસેદનું કારણ થાય, વિમૂર્તિનું (નયન-વદન વિકૃત થવાનું) કારણ થાય, અન્યો અન્ય કુચેદાનું કારણ થાય, અન્યોઅન્ય મર્મ-કુચેદાદિનું કારણ થાય, હોઠનિઘર્મનું કારણ થાય, કંઠર્પ દેવનું-શાઠ વૃત્તિનું કારણ થાય, આદેશકારી દેવતાનું (આભિગમનનું) કારણ થાય, ભવનપતિ બાદિ દેવતાનું કારણ થાય,

આસુરી ગતિનું અને આઠાલ રૂપ (કિલ્લીવિ) દેવતાનું ઠારણ થાય (હાસ્ય તે તે અધમ દેવતાની ગતિમા ઉપજવાના કારણ રૂપ થાય), તેટલા માટે હાસ્ય સેવણ નહિ એ પ્રકારે મોને કરીને જે ભાવિત થાય તેનો અતસત્મા હાસ્ય-પગ-નયન-વહનને સયત કરતો યદો સાધુ અને સત્યાજીવની સંપન્ન થાય છે

એ પ્રકારે આ સવર દ્વારને સમ્યક્ પ્રકારે આચરતા તે રૂઠા નિધાન રૂપ થાય છે એ પાસે કારણે કરી મન વચન-કામાએ કરી સુરક્ષિત રાખતા ચક્રાએ (સત્ય વચન) યોગ મરણપર્યંત ધૃતિમાન અને મતિમાન મનુષ્યે નિત્ય નિર્બંધવા યોગ્ય છે અનામવચુક્ત, નિર્મળ, અછિદ્ર, અપ રિભવિત, કલેશરહિત, સર્વ લીર્ષકરોએ અનુજા કરેલું એવું આ બીજું સવર દ્વાર કામાએ કરી ફરસવાયોગ્ય, પાળવા યોગ્ય, અતિચાર ટાળી શુદ્ધ કરવાયોગ્ય, પાર ઉતારવા યોગ્ય, અન્યને ઉપદેશવાયોગ્ય, અનુપાલન કરવાયોગ્ય અને આજ્ઞાનુસાર આરાધવાયોગ્ય છે એ પ્રમાણે જ્ઞાત પુત્ર શ્રી મહાવીર ભગવાને ઉપદેશ્યુ, પ્રરૂપ્યુ અને પ્રસિદ્ધ કર્યું છે, એવું આ સિદ્ધ શાસન પૂજનીય સદુપદેશિત અને પ્રશસ્ત છે

અધ્યયન ૩ નું

દત્તાદાનઅર્કસુ : અયોર્ય

જખુ સ્વામી પ્રત્યે સુધર્મા સ્વામી કહે છે કે, હે જખુ !
હવે તું દત્ત તથા અનુગત એવી વસ્તુઓજ અર્કસુ કરવા
રૂપ સંવર વિધેનું ત્રીજું અધ્યયન સંભળાવુ છું
દત્તાદાનનું સ્વરૂપ

હે સુવ્રત ! (જખુ !) એ મહાવ્રત છે અને શુશ્રુણત
છે (ધક્કલોક-પરલોકના ઉપકારનું કારણબૂત છે) પરદ્રવ્યના
હરણ પ્રત્યે વિરક્તિયુક્ત, અપરિમિત તથા અનત તૃપ્તિ
રૂપ અને અનુગત (વસ્તુઓ આશી) મહેરદા રૂપ જે મન-વચન
વડે થતું પાપ રૂપી અર્કસુ (આદાન) તેના સુબદ્ધ નિમ્મલ-
યુક્ત, સુબદ્ધ સંયમિત મન-હાથ-પગના સંવરણ યુક્ત,
(બાહ્ય તથા અંતર) બંધીને ટાળનાર, નિષ્કામ્યુક્ત (ઉત્કૃષ્ટ),
નિરૂપા (તીર્થકરોએ ઉપદેશેણ), આસવરહિત, નિર્ભય,
વિમુક્ત (લોભ દોષથી રહિત), ઉત્તમ નરવૃપણોએ, પ્રધાન
ભક્તવત મનુષ્યોએ અને સુવિહિત (સાધુ) જનોએ માન્ય
કરેલું અને પરમ સાધુઓના ધર્માતુલ્યન રૂપ એવું આ
(ત્રીજું) વ્રત ॥ ગામ-આગર-નગર-નિગમ-ખેડ-ઠંઠવડ-
મડપ-દ્રોણમુખ-સબાહ-પટ્ટણ-આશ્રમ આદિમાનુ ગેઈ
પણ દ્રવ્ય જેવું કે મણિ, સુકા (ગોલી), ચિલા, પ્રવાહ,
કાતું (ધાતુ), વચ્ચ, રૂપ, સોનું, રત્ન આદિ કાર્મ પડયુ હોય,
કોઈનું ખોવાઈ ગયેલું પડયુ હોય (અને તેના માલિકને

જડતું ન હોય), તોપણ તે કોઈને કહેવું કે ચોતે માધુને કદંબે નહિ હિરણ્ય-સુવણ્ણથી રહિતપણે શાયાણુ તથા કાચનને સમાન ગણુતા (જેવી ઉપેશાવૃ કેવળ અપરિગ્રહ અને સવૃત્ત (ઇદ્રિયોના સવરચુકા, સાધુએ લોકને વિષે વિહરતું કાઈ પણ દ્રવ્યાદિ ન હોય, ખેતરમાં હોય, વગદાની વચ્ચે હોય, કાઈ પુષ્પ છાલ-મજરી (પ્રવાલા)-કદ-મૂળ-તૃણ-કાષ્ઠ-કાકરી વસ્તુઓ અપ મૂલ્યવાળી કે વિશેષ મૂલ્યવાળી હોય, હોય કે ઘણી દોય, તોપણ તે વસ્તુઓ તેના માદ અણુનીધી લેવી સાધુને કદંબે નહિ દિન દિન પ્રત્યે ગ્રહ મેળવીને (માલીકની પરવાનગી લઈને) તે તે વસ્તુ રૂએ ગ્રહણ કરવી કદંબે સાધુ પ્રત્યે અપ્રીતિ કરનારના બૃ પ્રવેશ કે તેવા અપ્રીતિકારકના લોજન-પાનાદિ સ્વ વર્જવા, તેમજ અપ્રીતિકારકના પાટ, પાટીયા, રા સસ્તારક, વસ્ત્ર, પાન, કામળી, કડ, રત્નેશ્વરણ, પાટ ચોલપટો, સુખવસ્ત્રિકા, પાદપુષ્પાદિ, ભાજન, વગેરે ઉપકરણ એ પણ વર્જવા વળી પારકા અપવાદ (વિકલ પારકા દોષોનું દર્શન અને પારકાને નામે (આચાર્ય ગદાન સાધુને નામે) કાઈ વસ્તુ લેવી, તે દોષો પણ સાધુ વર્જવા તેમજ ધીજાએ કરેલો ઉપકાર (સુકૃત) પમાડવો (મત્સરપૂર્વક ઉપકારની અવગણના કરવી) પ્રપરતું કાર્ય, દાનમાં વિધન કરવાનું કાર્ય, દાનનો વિન ધીજાની આહી-સુગતી તથા મત્સરિત્વ (પારકા સુણો ૩ અસહિષ્ણુતા), એ જાણ દોષો (તીર્થકરોએ અનુસાત રેવા હોય) વર્જવાયોગ્ય છે

અર્ચ્યના અનારાધક અને આરાધક.

જે સાધુ પાટ-પાટીઈ-શ્યા-સસ્તારકે-વસ્ત્ર-પા-કામળી-દંડ-રજેહરણ-એસવાનો પાટલો-ચોલપટો-મુહપતી-પાદપુછણોદિ અને ભાજન, ભટક્યાદિ ઉપકરણ (આચાર્ય જ્ઞાનાદિને) વહેચી આપે નહિ, એવા ઉપદ્રવો દોષમુક્ત-સૂજના મળતા લેવાની રૂચિ ધરાવે નહિ, તપનો ચોર હોય, વાચનો ચોર હોય, રૂપનો ચોર હોય, આચારધર્મ (સમાચારી)નો ચોર હોય, ભાવનો ચોર હોય (બીજાઓનું બ્યાખ્યાન સાંભળીને બ્યાખ્યાન કરે અને તેમાનો ભાવ પોતે યોધી કાઢેલો છે એમ કહે તે), (સારે) ગાદ-ઉતાવળે રવરે બોલે, (ગચ્છમા) ભેદ પાડે, કલહ કરે, વેગ કરે, વિકટા કરે, ચિત્તની અસમાધિ કરે, સદા પ્રમાણરહિત ભોજન કરે (બરીશ કોળીયાથી વધુ જમનાર), સતત વૈરને ખાતણ કરે, નિત્ય રોષ રાખ્યા કરે, એ પ્રકારનો સાધુ આ ત્રીજા મનને આરાધી શકતો નથી

કેવા સાધુજનો તે મતને આરાધી શકે છે ? જે વસ્ત્ર-ભોજન-પાન લેવા તથા આપવા વિષે કુશળ છે, અત્યંત બ્રાહ્મક-દુર્ગંધ-ગ્ધાન-વૃદ્ધ-માસક્ષમણાદિ તપ કરનાર-આચાર્ય-ઉપાધ્યાય-શિષ્ય-સાધર્મિક-તપસ્વી-તુલ્ય ગણ્ય-સુધ-જ્ઞાનાર્થી એટલાની વૈયાવૃત્ય પોતાના ધર્મક્ષયને અર્થે કીર્તિ આદિની વાચનાથી રહિતપણે દસ પ્રકારે અથવા બહુ પ્રકારે કરે છે, જે અપ્રીતિકારીના ગૃહમા પ્રવેશતો નથી, અપ્રીતિકારીના ભોજન પાન ગ્રહણ કરતો

નથી, અપ્રીતિકારીના પાટ-પાટીઉં-શય્યા-સસ્તારક-વસ્ત્ર-પાન-કાળજી-દડ-રજોહરણ-બેસવાનો પાટલો-ચોલપટો-મુહપત્તી-પાદપુછણાદિ-લોજન-વસ્ત્રાદિ ઉપકરણ સેવતો નથી, જે પારકા અપવાદ બોલતો નથી, જે પારકા દોષ ગ્રહણ કરતો નથી, પારકા (વૃદ્ધાદિના) નિમિત્તે જે કાંઈ (લોજન-પાનાદિ) વહોરતો નથી, જે કોઈ મનુષ્યને (દાનાદિ ધર્મથી) વિમુખ કરતો નથી, જે કોઈના દીધેલાનો-રૂઠા કાર્યનો ઇનકાર કરતો નથી, જે (દાન) દઈને અથવા વૈયા-વૃત્ત્યાદિ કરીને પાછળથી પશ્ચાત્તાપ કરતો નથી, જે (મળેલા લોજનપાનાદિના) સવિભાગ કરવામા કુશળ છે, જે સગ્રહો-પગ્રહમા (શિખ્યાદિને લોજન તથા જ્ઞાનનું દાન કરવામા) કુશળ છે તેવા સાધુઓ આ મતને આરાધી શકે છે

પાશ્ય ભાવનાઓ.

પરદ્રવ્યહરણથી વિરમવાના મતનું રક્ષણ કરવાને અર્થે શ્રી ભગવાને ચક્રજી છોડેને હિતકારી, પરભવને વિષે હિત કારક, આગામી કાળે ઢલ્યાણુકારક, ન્યાયયુક્ત, અકુટિલ, સર્વોત્તમ, સર્વ દુઃખ-પાપનું ઉપશમન કરનાર એવું પ્રવચન કરેલું છે તે નીચે મતની પાશ્ય ભાવનાઓ આ પ્રમાણે છે —

પરદ્રવ્યહરણથી વિરમવાના મતના રક્ષણને અર્થે પહેલી ભાવનાએ દેવકુળ, સભાસ્થાન (મહાજન સ્થાન), પરમ, પરિનાજકનું સ્થાન, વૃક્ષમૂળ, જગીચો, પર્વતની ઠંદરા, (લોહાદિકની) ખાણ, ગિરિચુક્ર, ચુનો પાકવાનું

સ્થાન, ઉદ્યાન, યાનશાળા (વાહન સંખવાનું સ્થાન), ઘર
વાખરો ભરવાનું સ્થાન, ચણાદિનો મહાપ, સૂન્ય ઘર, સ્થ
શાન, લયન (પર્વતગૃહ), હાટ અને બીજા એવા સ્થાન
કેામાં સાધુએ વિહાર કરવો યોગ્ય છે પાણી, માટી, બીજ,
લીલોતરી, ત્રસજીવો, ઇત્યાદિથી રહિત અને ગૃહમ્યે પોતાને
અર્થે બનાવેલું ઘર ક્ષામ્બુક (શુદ્ધ) હોય, સી-પશુ-પડગથી
રહિત હોય, પ્રશસ્ત હોય, એવા ઉપાશ્રયમાં જ સાધુએ
વિહારવું યોગ્ય છે જ્યાં ઘણા આધાકર્મો (સાધુને અર્થે
કરેલા પાપકર્મો) કરવામાં આવ્યા હોય, જેવા કે આછા
પાણી છાટ્યા હોય, સાવરણીથી સ્થાન પ્રમાળ્યું હોય,
ખૂબ પાણી છાટ્યું હોય, (માળા-કૂલ-તોરણાદિથી) ચણ-
ગાર્યું હોય, (દર્શાદિથી) આચ્છાદન કર્યું-છાયું હોય, ખડી-
ચૂનાથી ધોળ્યું હોય, છાણે કરી લીંપ્યું હોય, લીંપ્યા
ઉપર ફરીથી લીંપ્યું હોય, (તાલ નિવારવાને) અગ્નિ સળ
ગાળ્યો હોય, (સાધુને અર્થે) વાસણ કુસણ હેરવ્યા ફેરવ્યા
હોય, એ પ્રમાણે ઉપાશ્રય સ્થાનની અદર અને બહાર
સાધુને અર્થ પ્રાપ્તિ થત કરવામાં આવ્યો હોય, તેવું
આગમનિષિદ્ધ ઉપાશ્રય સ્થાન સાધુએ વર્જવાયોગ્ય છે
એ પ્રકારે બૃદ્ધ બૃદ્ધ દોષથી રહિત સ્થાને વસીને જે
વસતીસમિતિના યોગથી ભાવિત બને છે તેનો અતરાત્મા
દુર્ગતિમાં પાડનારા પાપકર્મો કરવા કરાવવાના દોષથી
નિત્ય વિરતિ પામતો દત્ત અનુસાર અવશ્રદ્ધની રૂચિ ધરા-
વનારો યાય છે

બીજી ભાવનાએ અનુસાર સસ્તારકનું શ્રદ્ધેષુ કરવું

એટલે કે બગીચો-ઉદ્યાન-વન-વનપ્રદેશમાં જે કાંઈ (અથવા તૃણ, જલાશયમાં ઉપજેલી વનસ્પતિ, પાંદડા, પરા (જે જાતના તરણા), મુંજ, કુશ, દર્શ, પરાળ, મૂલક (મેવાડનું એ જાતનું ઘાસ), વડવજ (એક જાતનું ઘાસ), પુષ્પ, ફળ, છાલ, અકુર, ઠંઠ, મૂળ, તૃણ, કાષ્ટ, કાકરી, ઈત્યાદિ સસ્તારક-વસ્ત્રાદિને અર્થે અનુજ્ઞા માગીને લેવા કહ્યે, અનુ માગ્યા વિના-અદત્ત લેવા કહ્યે નહિ રાજ રાજ અનુ માગીને લેવા ક'પે એ પ્રમાણે અવગ્રહસમિતિના યોગ જે લાવિત થાય છે, તેનો અતરાત્મા દુર્ગતિમાં પાડના પાપકર્મો કરવા-કરાવવાના દોષથી નિત્ય વિરતિ પામી દત્ત-અનુજ્ઞાત અવગ્રહની રૂચિ ધરાવનાર થાય છે

ત્રીજી જ્ઞાવનાએ પાટ-પાટવા-શય્યા-સસ્તારકને અવગ્રહને કાપણ નહિ (વૃક્ષના) છેદનવડે કે (ભૂમિ-પત્થરના) છેદનવડે શય્યા બનાવવી નહિ, જે ગૃહકચના સ્થાનમાં વા કયો હોય ત્યાજ શય્યાનું બેવેણું કરવું, ઉચી-નીચી જમીન જાણીને તમી કરવી નહિ, પવનનો અભાવ હોય કે બહુ વા વાતો હોય તોપણ તે વિષે કશી ઉત્સુકતા ન રાખે, ઠાં કે મસલા (ના ઉપદ્રવ) હોય તોપણ તેથી દ્વેષ ન કરવો કે અગ્નિવડે ધુમાડો ન કરવો, એ પ્રમાણે સમમમા (પૃથ્વી આદિના લુપ્તોના રક્ષણમાં) અતિ તત્પર, સવરમા (આસન દાર નિરોધમાં) અતિ તત્પર, સવૃત્તમા (કપાય ઈન્દ્રિયના સવરમાં) અતિ તત્પર, ચિત્તસમાધિમાં અતિ તત્પર, ધૈર્ય વત, કાયાએ કરીને (પરિવહેને) પાળતો જે સતત અધ્ય

તમ ધ્યાન (આત્મસ્વરૂપ ચિત્તન)થી યુક્ત થાય છે તેજ સમભાવે (રાગદ્વેષરહિતપણે) ચારિત્ર ધર્મને આચરે છે એ પ્રકારે યમ્યાસમિતિના યોગે કરીને જે ભાવિત થાય છે તેનો અતરાત્મા દુર્ગતિમા પાડનારા પાપકર્મો કરવા-કરાવવાના દોષથી નિત્ય વિરતિ પામતો હત્ત-અનુજ્ઞાત અવગ્રહની રૂચિ ધરાવનારો થાય છે

યોથી ભાવનાએ સમયિએ સાધારણ-ઘણા ધરનો આહાર જે પાત્રમા આવે તે મમ્ય-રીતે (અહત્તાદાન ન લેખાય તે રીતે) ભોજન કરવાયોગ્ય છે આહારમાથી શાકાદિનો વધારે ભાગ ન લેવો, ભોજનનો અધિક ભાગ ન લેવો (તેમ કરવાથી બીજા આધુઓ પી અપ્રીતિ ઉપજે), ઉતાવળ-ઉતાવળ ન ખાવું, ત્વરિત રીતે આહાર ન કરવો, અપજ રીતે આહાર ન લેવો, સહસા ભોજન ન કરવું, બીજાને પીડા ઉપજે તેમ આહાર ન કરવો, તથા સાવધ-પાપ રૂપ આહાર ન ભક્ષવો આહાર એવી રીતે લેવો કે જેથી ત્રીજી મત ખડિત થાય નહિ સાધારણ પિંડ પાત્ર આહાર માત્ર લેવો અને જરા પણ અહત્તાદાન વિરમયુ મતનુ નિયમન ખડિત થવા દેવું નહિ એ પ્રકારે સાધારણ પિંડપાત્ર યમિતિના યોગે કરીને જે ભાવિત થાય છે, તેનો અતરાત્મા દુર્ગતિમા પાડનારા પાપકર્મો કરવા-કરાવવાના દોષથી નિત્ય વિરતિ પામતો હત્ત-અનુજ્ઞાત અવગ્રહની રૂચિ ધરાવનારો થાય છે

પાચમી ભાવનાએ સાધર્મિકો પ્રત્યે વિનય કરવો ઉપચારમા (રાગી આધુનો સેવા સંભાળમા), પારખામા (તપ-

સ્વીના તપના પારણ્યામા) વિનય કરવો (મૂત્રાદિની) વાચના
 તથા તેના પરિચદ્ધુમા (સૂત્રાર્થે ગ્રહણ કર્યો હોય તે ફેર
 વામા-પુન પુન રમરણ કરવામા) વિનય કરવો જોગનાતિ
 દાન કરવામા અને લેવામા તથા (વિસ્મૃત ધ્યેયોઃ સૂત્રા
 પૂછવામા વિનય કરવો સ્થાનકમાથી નીકળવામા અ
 પ્રવેશવામા વિનય કરવો (નીકળતા 'આવસ્થાદિ' અ
 પ્રવેશમા 'નિસ્સહી') એ આદિક બીજા અનેક કાર્યો
 વિનય કરવો વિનય એ તપ છે અને તપ એ ધર્મ
 માટે શુદ્ધ પ્રત્યે, સાધુ પ્રત્યે અને તપસ્વી પ્રત્યે વિનય કર
 એ પ્રકારે વિનયથી જે ભાવિત થાય છે, તેનો અતરાત
 દુર્ગતિમા પાઠનારા પાપકર્મો કરવા-કરાવવાના દોષ
 નિત્ય વિરતિ થામતો હત્ત-અનુસાર અવગ્રહની ક
 ધરાવનારો થાય છે

એ પ્રકારે આ સવર દ્વારને મમ્યદ્ પ્રનારે આચર
 તે ફક્ત નિધાનરૂપ થાય છે એ પાથે કારત્તે કરીને, મ
 વચન-કાયાએ કરી સુરક્ષિત રાખતા ચક્રા એ યોગ (દ
 દાન ગ્રહણ) મરણપર્યંત ધૃતિમાન અને મતિમાન મન
 નિત્ય નિર્વહવાયોગ્ય છે અનાસવયુક્ત, નિર્મળ, અસિ
 અપરિસવિત, ક્ષેષરહિત, સર્વ તીર્થકર્મો અનુસાર કર
 એવું આ ત્રીજું સવર દ્વાર વાચાએ તરી ફેરસવાયો
 પાળવાયોગ્ય, અતિચાર ટાળી શુદ્ધ કરવાયોગ્ય,
 ઉતારવાયોગ્ય, અન્યને ઉપદેશવાયોગ્ય, અનુપાલન કર
 યોગ્ય અને આજ્ઞાનુસાર આરાધવાયોગ્ય છે એ પ્રમ
 રાતપુત્ર શ્રી મહાવીર ભગવાને ઉપદેશ્યુ, પ્રશ્ન્યુ

પ્રસિદ્ધ કર્યું છે, એવું આ સિદ્ધ શાસન પૂજનીય, સદુપ
દેશિત અને પ્રચલિત છે

અધ્યયન ૪ થુ

બ્રહ્મચર્ય

જખૂ સ્વામી પ્રત્યે સુધર્મા સ્વામી કહે છે કે, હે
જખૂ! હવે હું બ્રહ્મચર્ય વિષે ચોથું અધ્યયન સભળાવું છું
બ્રહ્મચર્યનું સ્વરૂપ.

બ્રહ્મચર્ય ઉત્તમ તપ, નિયમ (પિંડવિશુદ્ધિ આદિ
ઉત્તર ગુણ), જ્ઞાન-દર્શન-ચારિત્ર્ય, સમ્યક્ત્વ તથા વિનયના
મૂળ કારણ રૂપ છે, યમ (અહિંસાદિ)-નિયમ (પિંડ
વિશુદ્ધિ આદિ) પ્રધાન ગુણથી યુક્ત છે, હિમવત પર્વત
થી મહાન તેજવત (મત) છે, પ્રચલિત, ગભીર અને
સ્થિર અત કારણથી યુક્ત છે, આર્જવ (સરલતા) યુક્ત
સાધુજનોએ આવરેલું છે, મોક્ષમાર્ગ રૂપ છે, વિશુદ્ધ સિદ્ધિ
ગતિના સ્થાન રૂપ છે, શાશ્વત અભ્યાસાધ (આભાસ ર-
હિતતા) છે, પુનર્જન્મ નહિ કરાવનારૂ છે, પ્રચલિત છે,
(રાગાદિના અભાવે કરી) સૌમ્ય છે, સુખ રૂપ છે, શિવ
છે, અચળ છે, અક્ષયકર છે, ચતિવરોએ પાળેલું છે, સુચ-
રિત (શોભનાતુલ્ય) રૂપ છે, સુસાધિન-સુખ પ્રકારે પ્રતિ
પાદિત કરેલું છે મુનિવરોએ, મહાપુરુષોએ, ધીર-શૂર-
વીર મનુષ્યોએ, ધાર્મિક મનુષ્યોએ. ધર્મિયોએ અને અધર્મિયોએ.

વયમા) વિશુદ્ધ રીતે પાળી પોતાનું કલ્યાણ કર્યું છે, ભવ્ય
જનોએ શકારહિત રીતે પાળ્યું છે, પ્રદાયર્થ ભયરહિત
એ, તુશરહિત (કણુસવાથી છૂટા પડેના દાણા પેઠે વિશુદ્ધ)
છે, ખેદના દાગ્ધુરહિત છે, (પાપની) ચિકાસથી રહિત
છે, વૃત્તિ (સ્વસ્થતા-સમાધિ) ના ગૃહરૂપ છે, અવસ્થ
પ્રગ્વરહિત (ઠાઈ ડોલાવી ન શકે તેવું) છે, તપ-સય
યમના મૂળ હળરૂપ-ચડાબધ સરખું છે, પાંચે મહાવ-
તમા સુખકું પ્રકારે (અત્યત) રક્ષાચક્ર છે, મમિતિ-શુભિથી
શુભ છે, ઉત્તમ ધ્યાનના રક્ષણાર્થે રચેલા કમાડ રૂપ છે,
શુભ ધ્યાનના (રક્ષણાર્થે) દીધેલી ભોગળ રૂપ છે, હુમ્-
તિના માગને નિરૂદ્ધ તથા આચ્છાદિત કરનાર બખ્તર
રૂપ છે, સુગન્ધિના માગને દર્શાવનાર છે તથા લોકમા
ઉત્તમ છે આ મત પદ્મસરોવર અને તળાવની પાળ
સરખું છે, મોટા ગાડાના આરાની નાણી રૂપ છે (ક્ષાન્તિ
આદિ શુભોના આધાર રૂપ છે), અત્યત વિસ્તૃત વૃક્ષના
ચક્ર રૂપ છે, મોટા નગરના ગદના કમાડની ગર્ગલા રૂપ
છે, રત્નજુ-દોરડાથી આપેલા ધંદ્રુવજના સ્થલ જેવું નિર્માણ
છે, અને અનેક શુભે કરી સહિત છે

હવે પ્રદાયર્થ મત કેવે પ્રકારે જાગે છે તે કહે છે
(જેમ ઘરો પડે અને તેના કકડા ચર્ધ જાય તેમ) પ્રદા-
યર્થ સાહુમા સવયા ભમ ચર્ધ જાય છે, (દહીં વલોવાય
તે રીતે) મદિંત યાય છે, (ચૂણી પેઠે) ચૂણિંત-ઝીણા
ઝીણા કણરૂપ જાગી જાય છે, (શરીરમા કારસુ શલ્ય પેસી
જાય તેમ) શલ્યશુક્ત જાગી જાય છે, (પર્વતના શિખર

પરથી તૂટી પડેલા પાપાણખંડની પેઠે) આશયથી ચલિત થઈ નીચે તૂટી પડે છે, (મહેલના શિખર પરથી પડતા કળશની પેઠે) અધ પતિત થાય છે, (લાકડાના ટુકડાઓ થાય તેમ) ખડિત થાય છે, (કોઈ આદિથી અગ સડે છે તેમ) સડીને વિધ્વસ્ત થાય છે અને (દાવાનળથી બળેલા વૃક્ષની પેઠે) વિનષ્ટ થાય છે

પ્રણયની મહત્તા

એવું પ્રણયનું વિનય-શીવ-તપ-નિયમ-ગુણના સમૂહરૂપ અતિ મોટું છે જેમ ગ્રહો, નક્ષત્રો અને તારાઓમાં ચંદ્રમા (મોટો) છે, જેમ મણી, મોતી, શિલા, પ્રવાલ, રત્ન (વિદૂમ) રત્નની ખાણોમાં સમુદ્ર (મોટો) છે, જેમ મણીઓમાં વૈદ્ય મણી (મોટો) છે, જેમ મર્વ આબૂખ-ણીમાં સુક્રંટ (પ્રધાન) છે, વસોમાં જેમ ક્ષોમયુગલ (રત્ન વસ્ત્ર) (પ્રધાન) છે, પુષ્પોમાં જેમ કમળ (મોટું) છે, ચંદ્રનોમાં જેમ ગોશીખચંદન (ગોચંદન) ઉત્તમ છે, ઔષધિસ્થાનોમાં જેમ હીમવત પર્વત (મહાન) છે, નદીઓમાં જેમ સીતોદા નદી (મોટી) છે, સમુદ્રોમાં જેમ સ્વયંભૂ-રમણ સમુદ્ર (મોટો) છે, મહાત્મિક પર્વતમાં જેમ રથક પર્વત (મોટો) છે, હાથીઓમાં જેમ ઐરાવત (મોટો) છે, મૃગો (વનના પશુઓ) માં જેમ સિંહ (પ્રધાન) છે, પ્રવક્તા (સુવર્ણકુમાર) માં જેમ વેણુદેવ (મોટો) છે, પન્નગ (નાગકુમાર) માં જેમ ધરણેશ્વર (મોટો) છે, જેમ પ્રણયોક (યોક) મોટો છે, (પાત્ર) -

જેમ મુખમાં સ્થા (મોટી) છે, આમુખ્યમાં જેમ સાતમી સ્થિતિ (અનુત્તર વિમાનવાસી દેવતાની) મોટી છે, દાનોમાં જેમ અબયદાન (ઉત્તમ) છે, ઢાળગીમાં જેમ રાતા રંગની (ક્ષીરમણ રંગની) ઢાળગી (ઉત્તમ) છે, મહાનતમાં જેમ વજ્રચરણ નારાય મહાનન (પ્રધાન) છે, સસ્થાનમાં જેમ સમચતુરસ સસ્થાન (ઉત્તમ) છે, ધ્યાનમાં જેમ પદ્મ શુદ્ધધ્યાન (ઉત્તમ) છે, જ્ઞાનમાં જેમ દેવજ્ઞાન (પ્રધાન) છે, લેશ્યાઓમાં જેમ પરમ શુકલ લેશ્યા (પ્રધાન) છે, મુની શ્વરોમાં જેમ તીર્થંકર (સર્વથી મોટા) છે, ક્ષેત્રો (વાસો) માં જેમ નહાવિદેહ ક્ષેત્ર (મોટું) છે, ગિરિવરોમાં જેમ મેદુ ગિરિ (પ્રધાન) છે, વનોમાં જેમ નંદનવન (મુખ્ય) છે, વૃક્ષોમાં જેમ જળુ સુદર્શન નામના વૃક્ષની વિખ્યાતિ છે અને તે નામે આ જળુદ્ધીપ જોળખાય છે, બળઓમાં જેમ તુરગપતિ-ગજપતિ-રથપતિ-નરપતિ સુવિખ્યાત છે, અને રવીઓમાં મહારથી (કર્મરિપુની સેનાને હરાવનારો) મોટો છે, તેમ પ્રદાયર્થ (સર્વથી મોટું-પ્રધાન-મુખ્ય-સર્વો પરિ) જત છે. એક પ્રદાયર્થજતનું આરાધન કરનાર એ પ્રમાણેના અનેક શુભોદ્ધી પરિપૂર્ણ થાય છે સમ્યક્ પ્રકારે ખળેલા આ જતથી સર્વ જતો, ગીલ, તપ, વિનય, સ્વયમ, ક્ષમા, શુભિ, નિર્દોષતા ઇત્યાદિ પણ પળાય છે, અને તેથી ઈશ્વલોકમાં તથા પરલોકમાં યથા કીર્તિ તથા પ્રત્યય (“આ માધુ જન છે” એવી પ્રતીતિ) ઉત્પન્ન થાય છે તેથી કરીને નિશ્ચલપણે પ્રદાયર્થ પાળવું (મન-વચન-કાયાએ તરી) સવયા વિશુદ્ધ પ્રદાયર્થ જીવનપર્યંત, જ્યાંસુધી (માસ

રક્તાદિથી રહિત) શરીર ઢેવળ શ્વેત અસ્થિમય રહે ત્યા-
સુધી અચમવતે પાળવાયોગ્ય છે

વળી ભગવાને આ વ્રત વિષે કહ્યું છે કે આ બ્રહ્મ-
ચર્યવ્રત પાત્ર મહા સુવ્રતનું મૂળ છે, સાધુઓએ ભાવસ-
હિત વ્યાકુળતાથી રહિતપણે રૂઢે પ્રકારે આચરેલું છે,
વેરના ઉપશમન રૂપ ફળયુક્ત છે, સર્વ સમુદ્રોમા મહો
દધિ (રૂપ અસાર) ને ઉતરવા માટેના તીરરૂપ છે, તીર્થ
કરોએ રૂઢે પ્રકારે દેખાડેલા માર્ગરૂપ છે, નરક તીર્થચની
ગતિને વળવાના માર્ગ રૂપ છે, (સસારમાની) સવ નિમળ
વસ્તુઓના નિમાર્પિત સામ્બૂત છે, મોક્ષ તથા દેવલોકના
દ્વારને ઉઘાડનાર છે, દેવ-નરેન્દ્રોથી પ્રણમિત અને પૂજ્ય
છે, સવ જગતમા ઉત્તમ માગલિન્નો માર્ગ છે, અદિતીય
શુષ્ક માસ કરાવનાર એક (ઉપાય) છે, અને મોક્ષના મારગના
સુકુટ રૂપ ■ જે શુદ્ધ રીતે બ્રહ્મચર્ય પાળે છે, તેજ સુ-
બ્રાહ્મણ, સુશ્રમણ, સુસાધુ, સુશ્રુષિ, સુસુનિ, સુસચતિ અને
તેજ સિન્ધુ છે

બ્રહ્મચારીએ ત્યજવાયોગ્ય

જે શુદ્ધ રીતે બ્રહ્મચર્યનું પાલન કરે છે તેણે ત્યજવા
યોગ્ય (ક્રિયા-પદાર્થ વગેરે) આ પ્રમાણે છે —રતિ-ગંગ
દેવ-મોહને વધારનારા (અનુબંધનો), પ્રમાદ દોષવાળા પાસ
તથા (માધ્વાશાસ્ત્ર-બહિર્વર્તીઓ)ના અનુબંધનો, અભ્યગન
(ધી-માખણ શરીરે ચોપડવા તે), તેલમદન, સ્નાન, વાર-
વાર કાખ-શિર-હાથ-પગ-મહો ધોવા, અગચ પી, ગાત્રચ પી,

આખા શરીરનો મેન ઉતારવો, અગ-વિવેચન, (સુગધિત) ચૂર્ણોથી શરીરને સુવાસિત કરવું, (અગુરુ આદિના) ધૂપથી શરીરને ધૂપવું, શરીરને શણગારવું, જેથી ચારિત્ર કલુષિત થાય તેમ નખ-વસ્ત્ર-ઢેસાદિને સમારવા, હંસવું, (કુશાસ્ત્રનું) બાણવું, નૃત્ય, ગીત, વાદ્ય ગજવવું, નટ-નર્તક-ગજાળીયા-મવાદિના ખેવ જોવા, ભાડ્યેલા જોવી, ઇત્યાદિ જે હવકા શૃંગારની ખાદ્ય જોવા છે અને બીજા પણ જોવા પ્રકારો જે તપ-મયમ-પ્રદાયર્થનો ધાત-ઉપધાત કરનારા હોય તે, પ્રદાયર્થનું અનુપાલન કરનારે સર્વ કાલે વજવાયોગ્ય છે તેનો (ઉપર જણાવેલાને વજનારનો) અતરાત્મા નિત્ય તપ-નિયમ-શીલના યોગથી ભાવિત થાય છે (જે તપ-નિયમ-શીલના વ્યાપાર હવે કહે છે) અરનાન, દાતને માફ ન કરવા તે, પરસેવો-મેલ-ગાદો મેન ધારણ કરવો તે (ન ઉતારવો તે), મૌન મત, કેશલોચન, ક્ષમા, ઇન્દ્રિયનિગ્રહ, અવેલક (વસ્ત્રરહિતતા), ભૂખ-તરસને સહન કરવા તે, લાઘવ (અત્ય વસ્ત્ર રાખવા તે), ટાઢ-તાપ મહેવા તે, કાષ્ટશમ્યા, ભૂમિ પર બેસવું તે, (લિક્ષાર્થ) પારદે ચેર જવું તે, (લિક્ષા) મળે કે ન મળે અથવા જોણું મળે (તો ખેદ ન પામવો તે), માન-અપમાન-નિદાને સહન કરવા તે, ડાસ-મચ્છરના સ્પર્શને સહેવા તે, નિયમ, તપ, શુદ્ધ, વિનય, ઇત્યાદિ યોગથી જે અતરાત્મા ભાવિત થાય છે, અને તે રીતે તેનું પ્રદાયર્થ સ્થિરતર-વિશેષ દૃઢ થાય છે પાત્ર ભાવનાઓ

પ્રદાયર્થ મતના રક્ષણને અર્થ અને અપ્રદાયર્થના

વિરમણને અર્થે શ્રી ભગવાને સકળ જીવોને હિતકારી,
પરમવને વિષે હિતકારી, આગમી કાલે કલ્યાણકારક,
નિર્દોષ, ન્યાયયુક્ત, અકૃતિલ, સર્વોત્તમ, સર્વ દુષ્પાપક
ઉપશમન કરનાર જોવા પ્રવચન કરેલું છે તે જોવા મતની
પાસ ભાવનાઓ નીચે પ્રમાણે છે

અપ્રહસ્યના વિરમણને અર્થે અને પ્રહસ્યના રમ-
ણને અર્થે પહેલી ભાવના સૌથી સસકળ અધ્યય વર્તવા
વિષે છે શર્યા, આસન, ગૃહ, દ્વાર, આગણ, અગારી,
ગોખ, ભઠશાળા (અનેક પ્રકારની સામગ્રી રાખવાનું સ્થાન),
અભિષેકન સ્થાન (અતિ ઉચ્ચ સ્થાન-જ્યાંથી બધું દેખાય),
ચાંદણ ઘર, શણગાર કરવાનું સ્થાન, સ્નાતિકા (સ્નાન કર-
વાનું ખુલ્લું મ્થાન), જે મ્થાનમા વેળાઓ રહેતી હોય તે,
તથા જે સ્થાને વારંવાર અજ્ઞાનપણે (મિહિરોપે કરીને) રતિ-
રાગ વધારનારી સ્ત્રીઓ ઉભી રહેતી હોય તે સ્થાન, તથા
જ્યાં ગણુવિષ (શુગારાદિકની) કથાઓ કહેવાતી હોય, જે
બધા મ્થાન વર્તવાયોગ્ય છે સ્ત્રીના સ્વસર્ગવાળા સ્થાનો
કલેશને કમવનારા છે એ અને એ પ્રકારના બીજા સ્થાનો
પણ વર્તવાયોગ્ય છે જ્યાં રહેતા મનોવિશ્રમ ઉપજે,
(પ્રહસ્યના મતનો) ભગ સાય, બ્રહ્મ (બ્રહ્મ મતભગ)
સાય, જ્યાં આર્ત (કષ્ટ વિષય સ્વયોગના અભિલાષ ૩૫)
અને રોદ્ર ધ્યાન ઉત્પન્ન થાય, તે તે સ્થાન વર્તવાયોગ્ય
છે પાપભીર (પાપથી બહીનારા)એ જોવા સ્થાન આશ્રય
કરવાયોગ્ય નથી જે સ્થાને વસતા ઉદ્ધિયોનો રાગ દીપ્તિ-
માન થાય નહિ તે સ્થાનો વસવાયોગ્ય ■ એ પ્રકારે સ્ત્રી-

ઓના મસગ વિનાના સ્થાને વસવાની સમિતિના થોડે કરીને જે લાવિત થાય છે તેનો અતરાત્મા પ્રદાયચર્મા આસજ્ઞ મનવાળો, ઇન્દ્રિયધર્મ (સિદ્ધિપતા આદિ)ની નિવૃત્ત, જિતેન્દ્રિય અને પ્રદાયચર્મની શુભિઓથી સુકૃત થાય છે

ખીલુ લાવનાએ સીજનોની વચ્ચે કયા કહેવી નહિ ચિત્રવિચિત્ર પ્રકારની, કામુક સ્ત્રીની ચેષ્ટાથી સુકૃત, વિદાસ (નેત્રવિકાર)થી સુકૃત, હાસ્ય-ગૃગારવાળી લૌકિક કયા કરવી નહિ મોહજનક એવી આવાહ (નવપરિણીત વર-વધૂને લાવવા વિધેની)-વિવાહની કયા પણ કહેવીનહિ સીની સુભગતા-હર્ષ-તાની યથા, ઓઓના ચોસક શુભ-વર્ણ-દેશ-ભતિ-કુળ-રૂપ-નામ-નેપથ્ય (શુભ શૃંગારક્રિયા)-પરિજન (હાસી-મખી) આદિ વિધેની યથા કહેવી નહિ સીઓની અને ખીલુ પણ એ પ્રકારની અનેરી કયાઓ ગૃગાર કરીને કંઠેલોત્પાદક છે, તપ-સયમ-પ્રદાયચર્મો ઘાત-ઉપઘાત કરનારી છે, તે પ્રદાય ચર્મનું અનુપાલન કરનારે કહેવા યોગ્ય નથી, સાલગવાયોગ્ય નથી અને વિચારવાયોગ્ય નથી એ પ્રકારે સીકયાથી નિવૃત્તિરૂપ સમિતિના થોડે કરીને જે લાવિત થાય છે તેનો અતરાત્મા પ્રદાયચર્મા આમજ્ઞ મનવાળો, ઇન્દ્રિયધર્મ (સિદ્ધિપતા આદિ)થી નિવૃત્ત, જિતેન્દ્રિય અને પ્રદાયચર્મની શુભિઓથી સુકૃત થાય છે

ખીલુ લાવનાએ સીના રૂપનું નિરીક્ષણ વર્ણનું સીનું હસનું-ખેલનું અને ચેષ્ટાનું નિરીક્ષણ કરવું, (આતવાની) ગતિ-નેત્રવિદાસ-ક્રીડા-કામુક ચેષ્ટા (વિવેક)-નૃત્ય-ગીત-વાદિનવાદન-શરીરસંસ્થાન-વર્ણ-હાસ્ય-પગ-નયન-લાવ

ધૃત-રૂપ-યૌવન-સ્તન-ઓષ્ઠ-વસ્ત્ર-અવકાર-આભૂષણ- શુદ્ધ-
દ્રિય ઇત્યાદિ (જેવા-સાબળવા તે) અને ખીજ પછુ તપ-સ-
યમ-બ્રહ્મચર્યનો ધાત-ઉપધાત કરનારા (કાર્યો) છે, તે બ્રહ્મ-
ચર્યનુ અનુપાલન કરનારે આજ વડે, મન વડે કે વચન વડે
ન અભિવધવા (ઇચ્છવા) યોગ્ય પાપકર્મો છે એ પ્રકારે સ્ત્રી
રૂપ-વિરતિ સમિતિના યોગથી જે ભાવિત છે તેનો અતરા
તમા બ્રહ્મચર્યમા આમન્ય મનવાળો, ઇન્દ્રિયધમથી નિવૃત્ત,
જિતેન્દ્રિય અને બ્રહ્મચર્યની શુભિચ્છાથી પુખ્ત થાય છે

યોગી ભાવનાએ પૂર્વે કરેલા-સેવેલા વિષયો આદિને
સભાગવા નહિ પૂર્વે (ગૃહસ્થાવસ્થામા) સેવેલા વિષય લોગ,
પૂર્વે કરેલી રમતો-કીડાઓ, પૂર્વ સમયના સગાઓ (સાસુ-
સાળા-સાળી આદિ)ના પરિચય અહિ, આવાહ પ્રસંગે
(નવપરિણીતને ઘેર લાવવા), વિવાહ પ્રસંગે, ચોક્ક કર્મ
(સુકન-ખાજકન ચોટલી ગખવી) પ્રમંગે, તિથિએ (મહન
ત્રયોદશી આદિ), મજાકિયાને દિને (નાગપૂજના દિવસે),
અને ઉત્સવદિને (ઇંદ્રમહોત્સવ) શૃંગારથી સન્ન થએલી-
શુદ્ધર વેશવાળી સ્ત્રી સાથે, હાવ-ભાવ-લાલિત્ય-કામચેષ્ટા-
વિલામથી શોભતી સ્ત્રીઓ સાથે, અનુકૂળ પ્રેમિકાઓ સાથે જે
શયનપ્રયોગ અનુભવ્યા હોય (વિષયસેવન કર્યા હોય)
તે સભારવા નહિ યતુ-યતુના મુદર પુષ્પો, મુગધી ચદન,
મુગધી દ્રવ્યો તથા મુગધી પૂપ, મુખ પર્શ કરાવનારા વચ્ચા
ભૂષણ ઇત્યાદિથી સુશોભિત સ્ત્રીઓ સાથે પૂર્વે કરેલા વિષય
લોગ સભાગવા નહિ રમણીય વાદિત્રો, ગીતો, નટ, નટક,
ગાનગીયા, મદન, મૂડીએ લડવાનો ખેલ કરનારા (મુઠિ-

મલ), બાક, વિદ્યુત, કયાકાર, જલમા ફૂલી તરનારા, રાસ રમનારા, આખ્યાન કરનારા (શુભાશુભ કહેનારા), હાથમાં ચિત્રનું પાટીયું લઈ શિક્ષા માગનારા (મખ), તૃણવાહિન વગાડનારા, તુળરીણા બજાવનારા, તાલ (તાલોટા) વગાડનારા, ગાયન કરનારા, ઇત્યાદિની ક્રિયાઓ અને બહુવિધ મધુર સ્વરે ગીત ગાનારાઓના સુસ્વરયુક્ત ગીતો, તેમજ બીજાં એવા (કર્ણપ્રિય શબ્દો) તપ-સયમ-પ્રહ્લયર્થનો ધાત તથા ઉપધાત કરનારા છે, તે પ્રહ્લયર્થનું અનુપાલન કરનાર શ્રમણે જોવા નહિ, કહેવા નહિ, તથા સભારવા નહિ એ પ્રકારે જે પૂર્વે કરેલા વિષયસોગ, કીડા આદિની વિરતિરૂપ અભિતિના યોગે કરીને ભાવિત છે, તેનો અતરાત્મા પ્રહ્લયર્થમા આસક્ત મનવાળો, ઇદ્રિયધર્મથી નિવૃત્ત, નિતેદ્રિય અને પ્રહ્લયર્થની ગુપ્તિએ કરીને યુક્ત થાય છે.

પાંચમી ભાવનાએ પ્રણિત સિન્ધ (જેમાથી ધી-તેલ વગેરેના બિંદુઓ ટપકતા હોય) લોજન સયતિએ-સાધુએ (નિર્વાણના સાધકે) વર્જવું દૂધ, ઢહી, ધી, માખણ, તેલ, ગોળ, ખાક, સાકર, મધ, મધ, માસ, ખાન્ત (વગેરે મીઠાઈ) એટલા વિગમ (વિકૃતિ પામનારા પદાર્થો)થી યુક્ત આહાર, દર્પકારક આહાર માધુએ ત્યજવો અને (નિર્દોષ) આહાર પણ દિવસમા બહુ વાર ન કરવો, નિરતર (પ્રતિદિન) ન કરવો, શાક-દાળ અધિક ન જમવા, ઘણું ન જમવું, એ પ્રકારના આહાર લોગવવા નહિ (સયમની) યાત્રાના પ્રમા-

છુને અર્થેજ આહાર હોય, વિશ્વમ દે ધર્મંતુ બ્રહ્મન (બ્રહ્મપર્ણ) ન થાય તે માટેજ આહાર હોય એ પ્રકારે પ્રચિત આહાર વિરતિ સમિતિના યોગથી જે ભાવિત થાય છે, તેનો અવરાત્મા બ્રહ્મચર્યમા આચક્રત મનવાળો, ઈન્દ્રિયધર્મથી નિવૃત્ત, જિતેન્દ્રિય અને બ્રહ્મચર્યની શુષિએ કરી શુદ્ધ થાય છે

એ પ્રકારે આ સવરના દ્વારને સમ્યક્ પ્રકારે આચરતા તે રૂડા નિધાનરૂપ થાય છે એ પાથે કારણે કઠીને મન-વચન-ક્રિયાએ કરી સુરક્ષિત રાખતા થકા એ યોગ મરણપર્યંત ધૃતિમાન અને મતિમાન મનુષ્યે નિત્ય નિર્વાહવાયોગ્ય ॥ અભવચુકત, નિર્મળ, અછિદ્ર, અપરિસ્રવિત, કલ્લેશરહિત, શુદ્ધ, સર્વ તીર્થકરોએ અનુશા કરેલું એવું આ ચોથું સવર દ્વાર ક્રિયાએ કરી ફરસવાયોગ્ય, અતિચાર ટાળી શુદ્ધ કરવાયોગ્ય, પાર ઉનારવાયોગ્ય, અર્થને ઉપદેશવાયોગ્ય, આરાધવાયોગ્ય અને આજ્ઞાનુમાર અનુપાલન કરવાયોગ્ય છે એ પ્રમાણે જ્ઞાતપુનઃ શ્રી મહાવીર ભગવાને ઉપદેશ્યુ, પ્રદેશ્યુ, પ્રસિદ્ધ કર્યું છે એવું આ સિદ્ધ શાસન પૂજનીય, સદુપદેશિત અને પ્રશસ્ત છે

અધ્યયન ૫ મુ

અપરિગ્રહ

જ ખૂ સ્વામી પ્રત્યે સુધર્મા સ્વામી કહે છે કે જ ખૂ! અનેક (ધર્મોપકરણનો પણ) અપરિગ્રહ (મરહિતતા) કરનાર, (કપાયોનું) અવરણ કરનાર અને આ તથા પરિગ્રહથી નિવૃત્ત મનાર માધુ હોય વળી મ ક્રોધ, માન, માયા અને લોભની નિવર્તે વિરતિના લક્ષણો।

(કહે વિસ્તાર કરીને વિરતિના લક્ષણો દર્શાવે)
(૧) એક પ્રકારે અસચમ (સર્વ આત્મવધી ન નિવતણુ
(૨) બે પ્રકારે જાધ (૧ રાગજાધ, ૨ દ્વેષજાધ), (૩) પ્રકારે દહ, ગર્વ, યુષ્ઠિ અને વિરાધના

[૩ ૬૩ — ૧ મન ૦૩, ૨ વચન ૬૩, ૩ કાપ ૬૩ ૩ ગર્વ ૧ નહિ ગર્વ, ૨ રસ ગર્વ, ૩ સાતા ગર્વ ૩ યુષ્ઠિ — ૧ યુષ્ઠિ, ૨ વચનયુષ્ઠિ, ૩ કાપયુષ્ઠિ ૩ વિરાધના — ૧ જ્ઞાન વિરાધ ૨ દર્શન વિરાધના, ૩ આરિન વિરાધના]

(૪) આર પ્રપાન્ના ક્રમાય, ધ્યાન, સજ્ઞા, વિકથા

[૪ ૭૫૫ — ૧ ક્રોધ, ૨ માન, ૩ માયા ૪ લોભ ૪ ખ્યાન ૧ આર્ત, ૨ રોન ૩ ધમ, ૪ શુકન ૪ મંચા — ૧ આદાર જાધ ૩ મૈથુન, ૪ પરિગ્રહ ૪ વિકથા — ૧ શ્રીકથા, ૨ કથા, ૩ દેશકથા, ૪ રાજકથા]

* અહીં અને સખધી ને પ્રારબ થાય ■ તેનો હેતુ એ પદાયય શુકત હોવા ઉપરાંત સાધુ અપરિગ્રહ પણ કરે

(૫) પાચ પ્રકારની ક્રિયા, સમિતિ, ઇન્દ્રિય અને મહાવ્રતો

[૫ ક્રિયા — ૧ કાચિકા, ૨ આધિકરણિકા, ૩ પ્રત્યેષિકા, ૪ પાગિતાપનિકા, ૫ પ્રાણાતિપાતિકા ૫ મગિતિ — ૧ ધર્મા, ૨ આપા, ૩ એપણા, ૪ આત્મન ભક્તમાત્ર નિરૂપના, ૫ ઉચ્ચાર, પ્રસવણ, ખેન, જળ, મેખ્મ વગેરેને પરિકલ્પવાની સમિતિ ૫ ઇન્દ્રિયો — ૧ કાન, ૨ આંખ, ૩, નાક, ૪ જીભ, ૫ રૂપદ્રિશ્ય-ત્વચા ૫ મહા વ્રતો — ૧ સર્વથા પ્રાણાતિપાત વિરમણ, ૨ મર્વથા મૃવાવા વિરમણ, ૩ સર્વથા અ તાદાન વિરમણ, ૪ સર્વથા મૈથુન વિરમણ, ૫ મર્વથા પગ્નિચ્છ વિરમણ]

(૬) છ પ્રકારે જીવનિકાય અને લેશયા

[૬ જીવનિકાય — ૧ મૃત્તીકાય, ૨ અપ્પકાય, ૩ તેજસ્કાય, ૪ વાયુકાય, ૫ વનસ્પતિકાય, ૬ ત્રમકાય ૬ લેશયા — ૧ કૃષ્ણ, ૨ નીલ, ૩ હાપોન, ૪ તેજો, ૫ પદા ૬ શુક્રન)

(૭) સાત પ્રકારના ભય

[૧ આત્મોક્ષ ભય મનુષ્યને મનુષ્યથી ભય ૨ પરત્તોક્ષ ભય દેવ-તીર્થચથી ભય ૩ આદાન ભય ધનથી ભય ૪ અકસ્માત ભય જાયા વગેરે દેખતાથી યનો ભય ૫ વે ના ભય દુઃખથી યનો ભય ૬ મરણ ભય ૭ અપવશ થવાથી યનો ભય]

(૮) આઠ પ્રકારના મદ

[૧ જાતિ મ, ૨ કુળ મ, ૩ જાત મ, ૪ રૂપ મ, ૫ તપો મ, ૬ લાભ મદ, ૭ ઔશ્વર્ધ મ]

(૯) નવ પ્રકારની બ્રહ્મચર્યની સુતિ

[૧ સ્ત્રી-પશુ-પક્ષથી રહિત સ્થાનમાં રહેવું ૨ કામ-રાગની વૃદ્ધિ કરે તેવી સ્ત્રીની કથા કે સ્ત્રી સાથે કથા ન કરવી ૩ સ્ત્રીની

સાથે એક આસને બેસવું નહિ ૪ સ્ત્રીના અંગિપાત્ર, તેની સુગંધના, તેનું બોલવું, નિરીક્ષણ વગેરે ।તદ્વિધી બેસવું નહિ ૫ સ્ત્રીના ગીત-રદન-કુંજન-હાસ્ય વગેરે મલગાયા તેમ કરીત કે દિવાલને આતરે રહેવું નહિ ૬ પૂર્વાત સ્ત્રી સળધી કીડા, હાસ્ય, રતિ, વિષયભોગ, સ્નાન, બોજન ઇત્યાદિ યાદ કરવા નહિ ■ પ્રણીત-લચ્ચપચ્ચતો-વિચય સહિત આહાર લેવો નહિ ૮ મર્પદિત સમયે ધર્મયાત્રા નિમિત્ત જોઈએ તેથી વધુ આહાર લેવો નહિ ૯ શરીરની ચોખ્ખા-વિજૂઠા કરવી નહિ]

(૧૦) દસ પ્રકારનો સાધુધર્મ

[૧ ક્ષમા, ૨ મુખ્તિ (નિર્દોષતા), ૩ આર્જવ (સજીવતા), ૪ માર્દવ (કેમળતા), ૫ લાઘવ (ચોક્કસ ઉપકરણ રાખવા), ૬ સત્ય, ૭ સયમ ૮ તપ ૯ જ્યેષ્ઠાન-ગ્રાન (૧, ૧૦ બ્રહ્મચર્ય)]

(૧૧) અચાર પ્રકારની આવકની (સાધુના ઉપા મકની) પ્રતિમા

[૧ દસ ન પ્રતિમા — શુદ્ધ સત્ય પર રૂચિ થાય ૨ વ્રત પ્રતિમા — પ્રાણાતિપાતવિગ્નજ્ઞાદિ વ્રતો નિરતિચારપણે પાળે ૩ સવાર-સજ સામાયિક-આવશ્યક કરે ૪ પૂર્ણ પૌષ્ઠ પ્રતિમા — બધી પવતિચિએ નિયમિત પોનર કરે ૫ ઉપર જણાવ્યું તે ઉપરાંત પાંચ બોલ સહિત કાચોત્સર્ગ કરે ૬ બ્રહ્મચર્ય પ્રતિમા — ઉપર જણાવ્યું તે કરવા ઉપરાંત મર્પ વખતે બ્રહ્મચર્ય સેવે ૭ સચિત આદાર ન લે, પણ પોતાને આરભ ન કરવાનો નિયમ ન હોય ૮ આરભ-સમારભ કરે નહિ ૯ આરભ સમારભ કરે-કરાવે નહિ ૧૦ આરભ કરે-કરાવે નહિ તે ઉપરાંત આરભ કરીને કાર્ધ આપે તે લે નહિ ૧૧ ઉપર જણાવ્યું તે ઉપરાંત મુકન કે સોચ કરાવે, સાધુ પેઠે ધર્મોપકરણો રાખે, સ્વચ્છાતિમા ગીચરી કરે,

તે પ્રતિમાધારી આવક કહેવાય એકથી ૧૧ પ્રતિમામા પ્રત્યેક પ્રતિમાએ એક-એક માસ ચાલ્યા એકદરે સાડા પચ વર્ષ થાય.]

(૧૨) બાર પ્રકારની બિલ્લુની પ્રતિમા

[૧ પહેલી પ્રતિમા ૧ માસની તેમા એક દાતિ આધારની અને એક દાતિ પાણીની લેવી કહેયે ૨ બીજી પ્રતિમા એક માસની તેમા બે દાતિ આધાર અને બે દાતિ પાણીની કહેયે ૩ ત્રીજી પ્રતિમા એક માસની તેમા ત્રણ દાતિ આધાર અને ત્રણ દાતિ પાણીની કહેયે ૪ ચોથી પ્રતિમા એક માસની તેમા ચાર દાતિ આધાર અને ચાર દાતિ પાણીની કહેયે ૫ પાંચમી પ્રતિમા એક માસની તેમા પાંચ દાતિ આધાર અને પાંચ દાતિ પાણીની કહેયે ૬ છઠી પ્રતિમા એક માસની તેમા છ દાતિ આધાર અને છ દાતિ પાણીની કહેયે ૭ સાતમી પ્રતિમા એક માસની તેમા સાત દાતિ આધાર અને સાત દાતિ પાણીની કહેયે ૮ આઠમી પ્રતિમા સાત રાત્રિ દિવસની તેમા પાણી વિના એકાંતર દિવસ કરે અને ગાય બકાર જઈ ત્રણ આમનો કરે ચણા મુએ, ખાસુ વાળા મુએ અને પચાસી વગા મુએ પચિસથી કરે નહિ. ૯ નવમી પ્રતિમા સાત રાત્રિ દિવસની તે દિવસ પ્રખલે હો અને ૬૩-સપ્ત-દિવસ એ ત્રણમાથી એક આસન કરે ૧૦ દસમી પ્રતિમા સાત રાત્રિ દિવસની તે દિવસ પ્રખલે હો અને એકદરે વીંત તથા અમુખુખ એમથી એક આસન કરે ૧૧ અગ્નીઆગમી પ્રતિમા એક અંદોરાગિની, તેમા પાણી વિના જઈ બે દિવસ) હો, ગાય બકાર બે પચ સોડી દ.ચ દાન કરે દાપાલ્લુ હો. ૧૨ બારમી પ્રતિમા એક

• દાતિ એટલે આધાર એકીસાથ નહ વખતે ૭૮૫ વહેવારે તેટલા અને પાણીની બાર દરે ત્યાંથીની એક દાતિ પાણીની સમજવી એ એક-એક દાતિ થઈ

રાત્રિની તેમા પાણી વિના અહમ કરે, નગર બહાર જઈ અણખીઆ મોચને કાપોત્સય કરે બારે પ્રતિમામા ૮ માસ યાચ]

(૧૩) તેર પ્રકારના ક્રિયાસ્થાનક

[૧ અર્થ ક્રિયા-પોતા માટે દિસા કરે ૨ અનર્થ ક્રિયા-પર માટે દિસા કરે ૩ દિસા ક્રિયા-તે બને હણે છે, હણ્યો હતો, હણ્યો એમ સકરૂપી દિસા કરે ૪ અકરમાત્ ક્રિયા-એકને મારવા જતાં વચમા બીજાની દિસા યાચ ૫ દષ્ટિ વિપર્ણસ ક્રિયા-દુરમન ધારી મિત્રને હણે ૬ મૃધાવાં ક્રિયા-અસત્ય બોલે તે ૭ અન્તાદાન ક્રિયા-ચોરી કરે તે ૮ અભ્યસ્ય ક્રિયા-મનમા દુષ્ટ કરપનાઓ કરે તે ૯ માન ક્રિયા-અભિમાન કરે તે ૧૦ મિત્રદોષ ક્રિયા-સ્વજનને અત્ય અપરાધે બહુ દડ દે તે ૧૧ માયા ક્રિયા-કપટ કરે તે ૧૨ ૧૨ મોક્ષ ક્રિયા-સાક્ષ્ય-તૃષ્ણા ૧૩ ધર્માપચિકા ક્રિયા-માર્ગમા ચાલતા દિસા યાચ તે]

(૧૪) ચૌદ પ્રકારના ભુવ

[૧-૨ સદ્મ એકોદ્રિય અપર્ણાત્ અને પર્ણાત્ ૩-૪ બાહર એકોદ્રિય અપર્ણાત્ અને પર્ણાત્ ૫-૬ બેઈ દ્રિય અપર્ણાત્ અને પર્ણાત્ ૭-૮ ત્રિઈદ્રિય અપર્ણાત્ અને પર્ણાત્ ૯-૧૦ ચૌઈ દ્રિય અપર્ણાત્ અને પર્ણાત્ ૧૧-૧૨ અસત્વી પનેદ્રિય અપર્ણાત્ અને પર્ણાત્ ૧૩-૧૪ સત્વી પચોત્સય અપર્ણાત્ અને પર્ણાત્]

(૧૫) પદર પ્રકારના પરમાધામી દેવ

[૧ આમ ૨ બ્રાહ્મરસ ૩ શામ, ૪ સજલ, ૫ રૂન, ૬ વૈરદ, ૭ કાળ ૮ મહાકાળ, ૯ અસિપત્ર, ૧૦ ધનુષ્ય, ૧૧ કુબ, ૧૨ વાલુક, ૧૩ વૈતરણી, ૧૪ ખરસ્વર, ૧૫ મહાધીવ]

(૧૬) સૂત્રકૃતાગ (સૂચકાગ) સૂત્રના પ્રથમશ્રુત સ્કંધના ૧૬ અધ્યયન

[૧ સ્વસમય-પરસમય, ૨ વૈદારિક, ૩ ઉપસર્ગ પ્રશ્ના, ૪ સ્ત્રી પ્રશ્ના, ૫ નર-વિભક્તિ, ૬ વીરસ્તુતિ, ૭ કુશીલ પરિભાષા, ૮ વીર્યાધ્યયન ૯ ધર્મ ધ્યાન, ૧૦ સમાધિ ૧૧ મોક્ષમાર્ગ, ૧૨ સમવસરણ, ૧૩ યથાતથ્ય, ૧૪ મૃતી, ૧૫ યમતિથિ, ૧૬ ગાથા]

(૧૭) સત્તર પ્રકારના અસ્યયમ

[૧ પૃથ્વી, ૨ અપ્, ૩ તેજસ્, ૪ વાયુ, ૫ વનસ્પતિ, ૬ જ્યેષ્ઠિય, ૭ ત્રિષ્ઠિય, ૮ ચૌર્થિય, ૯ પચ્ચેય, ૧૦ અજીવ, ૧૧ પ્રેક્ષા, ૧૨ ઉપ્રેક્ષા, ૧૩ પ્રમાણન, ૧૪ પારિસ્થાપનિક, ૧૫ મન, ૧૬ વચન, ૧૭ કાયા સબધી અસ્યયમ.]

(૧૮) અઠાર પ્રકારનું પ્રણયયમ

[૧ ઔદારિક શરીર સબધી લોભ મન-વચન-કાયાધી સેવવા નહિ, એ ૩, સેવશવવા નહિ એ ૩, સેવતા પ્રતિ અનુમો ન આપવું નહિ એ ૩, એમ કુલ ૯ એજ પ્રમાણે ૯ પ્રકાર વૈક્રિય શરીર સબધી સંગવા]

(૧૯) શાતાસૂત્રના ૧૯ અધ્યયન

[૧ ઉત્ક્રિષ્ટ-મેનકુમારનું, ૨ ધન્ય સાર્યવાદ અને વિજય ચોરનું ૩ મધુ-ઉગનું ૪ કુર્મ-કાચમાનું, ૫ સેવક રાજર્ષિનું, ૬ સુંમગનું ૭ ધન્ય સાર્યવાદ અને ચાર વહનું, ૮ મ ની ભગવતીનું, ૯ જિનપાલ જિનરક્ષિતનું, ૧૦ ચ ની કળાનું, ૧૧ દાવકયા વક્ષનું, ૧૨ જિતસત્તુ રાજા ને સુશુદ્ધિ પ્રધાનનું, ૧૩ નંદ મણિ-ચારનું, ૧૪ તેતલિપુત્ર પ્રધાન ને પોટીના સોનાર પુત્રીનું, ૧૫ નદી કળનું, ૧૬ અવરક કાનું ૧૭ સચુદ્ધ અશ્વનું, ૧૮ સુસીમા દારિકાનું, ૧૯ પુઠરીક-કુડરીવનું]

(૨૦) વીસ પ્રકારના અસમાધિસ્થાનક

[૧ ઉતાવળ ચાલે, ૨ પૂળ્યા વિના ચાલે, ૩ કુષ્ટ રીતે

૫૭, ૪ વધુ આસનો રાખે, ૫ વડા-વઢીલની સામું બેસે, ૬ રથવિર-શૂદનો ઉપવાત કરે, ૭ એકેન્દ્રિયો પોતાના મુખને અર્ધે ઉપવાત કરે, ૮ પ્રતિદાણ ક્રોધ કરે, ૯ હમેશાં ક્રોધ પ્રદીપ્ત રાખે, ૧૦ ખીળની નિદા કરે, ૧૧ નિશ્વસવાળાં બાપા બેસે, ૧૨ નવો કસેરા ઉત્પન્ન કરે, ૧૩ જૂના કસેરાને જનશૃત કરે, ૧૪ અકાળે સ્વાધ્યાય કરે, ૧૫ સચિત્ત દ્રવ્યથી ખરકાવણા હાથ-પગે આધારાદિ લે, ૧૬ શાંતિ સમયે કે પ્રદર રાત્રિ પછી ગાદ અવાજ કરે, ૧૭ મચ્છમા ભે ઉત્પન્ન કરે, ૧૮ મચ્છમા કસેરા કરી મનોદુષ્ણ ઉત્પન્ન કરે, ૧૯ સૂર્યોદયથી સૂર્યાસ્ત સુધી અચળાદિ લીધા કરે, ૨૦ અને વધુક આધાર લે.]

(૨૧) એકલીંગ પ્રકારના સળલ કર્મ (ચારિત્રને મહિન કરવાના હેતુ રૂપ કર્મ)

[૧ હસ્તકર્મ, ૨ મૈથુન, ૩ રાત્રિભોજન, ૪ આધારકર્મો આધાર ભોગવો તે, ૫ રાજપિંડનું ભોજન, ૬ પાચ ભોજનું સેવન વેમાનું-ઉગ્રીનું-જળાતકારે-ભાખી રત્ની આસાં વિના-સ્થાનમાં સામું સાવેલું-આપણું લેવું તે, ૭ નત્યાખ્યાન કર્મો છતાં ભોગવે તે ૮ મહીલાની અદર ગણુવાર પાણીનો લેપ કરે તે * ૯ ૭ માસમા એક ગણુમ્મથી ખીળ ગણુમા જાય તે ૧૦ એક માસમા ૩ માયાના સ્થાનક ભોગવે તે ૧૧ સમ્યાતરનો આધાર જમે તે ૧૨ ધરાદા પૂવક પિંડા કરે તે ૧૩ ધરાદાપૂવક અસલ બોલે તે ૧૪ ધરાદા પૂવક ચોરી કરે તે ૧૫ ધરાદાપૂવક સચિત્ત પૃથ્વીપર સમ્યાદિ કરે તે ૧૬ ધરાદાપૂવક સચિત્ત મિત્ર પૃથ્વી પર સમ્યાદિ કરે તે ૧૭ સચિત્ત સિતા ઝીણા જીવ રહે તેવા કાષ્ઠ, ખીજ, લીડોતરી

* પાણીનો લેપ-હદકરો કરવો એટલે પાણીનાળી મોટી નદી હદ રી તે

ઇત્યાદિ પર ચપ્પાદિ કરે તે ૧૮ ઇરાદાપૂર્વકે મૂળ-કદ-રકધ-
ત્વયા-શાખા-પ્રવાજા-પત્ર-પુષ્પ-ફળ-મીઝ એ દસનો સચિત
આદા૦ કરે તે ૧૯ એક વર્ષમા દસ ઉદકતેષ કરે તે ૨૦ એક વર્ષમા
૧૦ ચાયાના સ્થાનકે સેવે તે ૨૧ જળથી બીના હાથ પાત્ર, વગેરે
બે ભોજન આપે તો લઘુ ઇરાદાપૂર્વકે ભોજવે તે]

(૨૨) બાવીસ પ્રકારના પરિષદ્

[૧ ભૂખ, ૨ તરસ, ૩ ટાક, ૪ તાપ, ૫ ડાંમ મચ્છર, ૬
વસ્ત્રરહિતતા, ૭ અરતિ, ૮ સ્ત્રી, ૯ ચાનવુ તે, ૧૦ એક આસને
સ્થિર રહેવુ તે, ૧૧ પ્રતિકૂળ ઉપાશય ૧૨ આક્રોશ, ૧૩ વધ, ૧૪
માયના, ૧૫ અલાભ, ૧૬ રોગ, ૧૭ તુલ્યસ્પર્શ, ૧૮ મેલ, ૧૯
સત્કાર-પુરસ્કાર, ૨૦ પ્રશ્ન, ૨૧ અજ્ઞાન, ૨૨ ક્ષય]

(૨૩) સૂત્રકૃતાગ સૂત્રના ૨૩ અધ્યયન

[સૂત્રકૃતાગ સૂત્રના પહેલાં શ્રુતસ્કંધના ૧૬ અધ્યયન ૧૬ માં
બોલમા ઉપર કલા છે બીજા શ્રુતસ્કંધના ૭ અધ્યયન આ પ્રમાણે -
૧ પુંડરીક કમળનું, ૨ ક્રિયાસ્થાનકનું, ૩ આકાર પ્રતિયાનું, ૪
પ્રત્યાખ્યાન ક્રિયાનું ૫ અણુગાર સુતનું, ૬ આર્દ્ર કુમારનું, ૭ ઉદક-
પેદાસ પુત્રનું]

(૨૪) ચોવીસ પ્રકારના દેવ

[દસ ભવનપતિ, આઠ વાણુભ્યતર, પાંચ ન્યોતિરી, એક
વૈમાનિક, કુલ ૨૪]

(૨૫) પચીસ પ્રકારની પાંચ મહાવ્રતની સાવના

(૨૬) છવીસ પ્રકારે હયાશ્રુતસ્કંધ, જૃહત ૦૫ અને

વ્યવહાર સૂત્રના ઉદ્દેશ

● આ સૂત્રમંજી-સવરતારના પાંચ અન્યથા પાંચ મહાવ્રતની
પાંચ-પાંચ સાવનાઓ સમજાવી ■

[દશાશ્રુતરકથના ૧૦, શૃંગલક્ષણના ૬ અને વ્યવહારના ૧૦, કુલ ૨૬]

(૨૭) મત્તાવીશ પ્રકારના સાધુના ગુણ

[૧ થી ૫ મહાવત ૬ થી ૧૦ પાંચ ઉદ્યોગો નિમજ્જ ૧૧ થી ૧૪ ક્રોધ-માન-માયા-લોભનો વિજય, ૧૫ ભાવ સત્ય, ૧૬ કલ્પ સત્ય, ૧૭ યોગ સત્ય, ૧૮ ક્ષમા, ૧૯ વૈરાગ્ય, ૨૦-૨૧-૨૨ મન-વચન-કાયાની સમધારણતા, ૨૩ યાન, ૨૪ દર્શન, ૨૫ ચારિત્ર ૨૬ વેદના સદિખ્યતા, ૨૭ મરણ સદિખ્યતા]

(૨૮) અઠ્ઠાવીશ પ્રકારના આચારકલ્પ

[આચારામના બેઠે શ્રુતરકથના મળીને ૨૫ અધ્યયન, ૨૬ ઉપાસ, ૨૭ અનુધ્યાન, ૨૮ આરદ્રશા ઉપધાતિક એટલે લઘુ મામાદિક પ્રાપચિત અને અનુધાતિક એટલે યુર માસાદિક પ્રાપચિત સમજવું]

(૨૯) ઐશ્વર્યત્રીશ પ્રકારના પાપસૂત્ર

[૧ જુનિકપ યાત્ર, ૨ ઉત્પાત યાત્ર, ૩ રવખ યાત્ર, ૪ અતરીક્ષ યાત્ર, ૫ અમ ફરકવાનું યાત્ર, ૬ રવર યાત્ર, ૭ વ્યજન (મસા-તન વગેરેનું) યાત્ર ૮ લક્ષણ યાત્ર એ આઠ સૂત્રથી, આઠ વૃત્તિથી અને આઠ વાર્તિકથી મળી કુલ ૨૪ - ૨૫ વિક્રાનુયોગ, ૨૬ વિદ્યા અનુયોગ ૨૭ મત્ર અનુયોગ, ૨૮ યોગ અનુયોગ, ૨૯ અન્યતીથિક અનુયોગ]

(૩૦) ત્રીસ પ્રકારના મોહનીયના સ્થાન

[૧ ત્રસ પ્રાણીને જળથી હલે ૨ હાથે કરી પ્રાણીના મુખ વગેરે રૂધી-પાસ રૂધી હલે ૩ વાધરી-આમડાથી માથુ વીંગીને મારે, ૪ મુદ્ગચરદિથી માથુ ભેદીને મારે, ૫ બરોદધિમા ખૂસતા જતુએને દીપરૂપ એવા મનુષ્યને હલે ૬ સામર્થ્ય છતાં

કુષ્ટ પરિણામપૂર્વકે સ્વામી કેળવેલું નેત્ર સ્થૂળ ન હોય, ૩ ત્ર્યંબકે
ખગાતકરે ધર્મભક્ત કરે, ૪ સુમન્યોત્તરે સ્વર્ગલોકે ઉત્તર
પરિણામ નીપાળવી અર્ચન કરે, ૫ સુમન્યોત્તરે સ્વર્ગલોકે ઉત્તર
—ઉપાધ્યાયની નિદા કરે, ૧૧ અર્ચન કરે, ૧૨ અર્ચન કરે, ૧૩ અર્ચન
કરણાદિ કરે ૧૪ અર્ચન કરે, ૧૫ અર્ચન કરે, ૧૬
વારવાર પોતાને જાણવું હોય કે જાણે ૧૭ અર્ચન કરે, ૧૮
તપસ્વી તરીકે જાણવાયે, ૧૯ અર્ચન કરે, ૨૦ અર્ચન
વગેરેથી હશે, ૨૧ પેત્રે સ્વર્ગ લોકે, ૨૨ અર્ચન
આપે, ૨૩ વિચિત્ર સ્વર્ગ લોકે, ૨૪ અર્ચન
પરિણામે કરી સત્યને જાણવું, ૨૫ અર્ચન
૨૬ પુન પુન કરે, ૨૭ અર્ચન કરે, ૨૮ અર્ચન
કરણ કરે, ૨૯ એક રીતે કરે, ૩૦ અર્ચન
હોવા છતાં કુવારા તરીકે રહે, ૩૧ અર્ચન
હોવા છતાં બ્રહ્મચારી તરીકે રહે, ૩૨ અર્ચન
કરણ કરવાની રીત, ૩૩ અર્ચન કરવા
તેમજ કાર્ત્ત્ત્વ અતરંગ પદ્ધતિ, ૩૪ અર્ચન
જનોના નામકની દિશા, ૩૫ અર્ચન
દેવતાના દર્શન વિના પેત્રે, ૩૬ અર્ચન
દર્શન દેવા આપે છે એ, ૩૭

(૩૧) એકત્રીય સ્વર્ગ લોકે

[પાચ સંસ્થાન, ૪૪ અર્ચન, પાચ રસ, ૪૫ અર્ચન
નજી વેદ, એ ૨૮ આ રીતે, ૩૦ અર્ચન, ૩૧ અર્ચન
તાર રહિત અર્ચન, ૩૨ અર્ચન, ૩૩ અર્ચન
વેદ પીયની બે, ચોક્કસ, ૩૪ અર્ચન, ૩૫ અર્ચન

ગોત્ર કર્મની બે અને અંતરાય કર્મની પાંચ એ આઠ કર્મની એકત્રીશ પ્રકૃતિનો વિશ્લેષ]

(૩૨) બત્રીશ પ્રકારનો યોગ (પ્રશસ્ત વ્યાપાર) અશ્લેષ

[૧ પાપનું પ્રાપ્તિત્ત્વ હોય, ૨ શિષ્યને પ્રાપ્તિત્ત્વ આપ્યું હોય તે ગુરુ બીજાને ન કહે ૩ વિપત્તિમા ધર્મ વિશે ૬૮ રહે ૪ નિત્રા રહિત તપ કરે, ૫ સુનાયુ મંડલ કરે ૬ સુશ્રુષા ઢાળે, ૭ અઘાત કુળની ગૌમરી કરે, ૮ નિર્લોભી યાચ, ૯ બાવીશ પરિવ્રજ મહે, ૧૦ સરલ સ્વભાવ રાખે, ૧૧ સત્ય મયમ આચરે ૧૨ સમ્પત્તિ નિર્મળ રાખે, ૧૩ સમાધિપૂર્વક રહે, ૧૪ પાંચ આચાર પાળે, ૧૫ વિનય કરે, ૧૬ ધૃતિ રાખે, ૧૭ વૈરાગ્ય રાખે, ૧૮ શરીરને સ્થિર રાખે, ૧૯ સારા અનુદાન કરે, ૨૦ આસવ રોકે, ૨૧ આત્માના દોષ ઢાળે ૨૨ સર્વ વિષયથી વિમુખ રહે ૨૩ મૂળ શુદ્ધિ વિશે પ્રત્યાખ્યાન કરે, ૨૪ હિતર શુદ્ધિ વિશે પ્રત્યાખ્યાન કરે, ૨૫ અપ્રમાદી યાચ, ૨૬ કાળે કાળે ક્રિયા કરે, ૨૭ ધર્મધ્યાનનો સમદ કરે, ૨૮ સવર યોગનો સમદ કરે, ૨૯ મરણ કે રોગ નીપજો તો મનને સુખ ન થવા દે, ૩૦ સ્વજનાદિકનો ત્યાગ કરે, ૩૧ પ્રાપ્તિત્ત્વ લીધું હોય તે પાળે, ૩૨ આરાધક-પરિત શ્રુત્યુ યાચ તેમ આરાધના કરે]

(૩૩) તેત્રીશ પ્રકારની આશાતના

[૧ શિષ્ય વડા (ગુરુઆદિ)ની આગળ અવિનયે ચાલે, ૨ શિષ્ય વડાની બરાબર-સાથે ચાલે, ૩ વડાની પાછળ અવિનયે ચાલે, ૪-૫-૬ શિષ્ય વડાની આગળ, બરાબર અને પાછળ અવિનયે હોયો રહે, ૭-૮-૯ વડાની આગળ, બરાબર અને પાછળ અવિનયે બેસે, ૧૦ શિષ્ય વડાની સાથે બહિરશ્રમિ જાય અને વડાની પહેલા સચ્ચિ થઈ આગળ આવે,

૧૧ વડા સાથે વિદ્યારમ્ભિ જઈ આવી ધર્માપચિકા પહેલા પ્રતિ
ક્રમે, ૧૨ કોઈ પુરુષ આવે તેને વાની પહેલા પોતે બોલાવે, ૧૩
સારે વડા બોલાવે કે કોણુ નિત્રામા છે ને કોણુ જગૃત છે, સારે
જગૃતા છતા ઉત્તર ન આપે, ૧૪ આદાર વહોરી લાવીને પહેલા
બીજા સિધ્ધાદિની આગળ કહે અને પછી વાને કહે, ૧૫ આદા-
રાદિ પહેલા બીજા સિધ્ધાદિને બતાવે અને પછી વડાને બતાવે,
૧૬ આદાર માટે પહેલા અન્ય સિધ્ધને આમત્રે અને પછી વડાને
આમત્રે ૧૭ આદાર વહોરી લાવી વડાને કે વૃદ્ધ સાધુને પૂછ્યા
વિના પોતાના મિત્ર બીજા સાધુઓને વહેતી આપે, ૧૮ વડા સાથે
જમતા સાઈ શાક વગેરે ઉતાવળે જમે, ૧૯ વડાએ બોલાવ્યા છતા
મૌન રહે, ૨૦ વડાએ બોલાવના છતા આસને રહી ફા કહે, કામ
બતાવશે એવા બધથી વડા પાસે ન જાય, ૨૧ વડાએ બોલાવતા
મોટા સા-અવિનયથી જવાબ આપે, ૨૨ વડા કહે કે આ કાર્ય
તમે કરો-તમને લાભ થશે, સારે સિધ્ધ વડા પ્રત્યે કહે કે તે તમે
જ કરો-તમને લાભ થશે, ૨૩ વડા પ્રત્યે કહેલ-કર્કશ ભાષા
વાપરે, ૨૪ વડા જેવા શબ્દો વાપરે તેવા જ શબ્દો
સિધ્ધ વડા પ્રત્યે વાપરે, ૨૫ વા બ્યાખ્યાન આપતા હોય,
ત્યારે સમામા જઈ બોલે કે તમે કહો છો તે કયા છે? બતાવો!
૨૬ વડા બ્યાખ્યાન આપે ત્યારે સિધ્ધ વડાને કહે કે તમે બૂલી
થયા છો ૨૭ વડા બ્યાખ્યાન આપના હોય ત્યારે સિધ્ધ પોતે સાઈ
ન જાણી પુરુષ ન રહે, ૨૮ વડાના બ્યાખ્યાન વખતે સમામા ભગ
પડે તેમ અવાજ કરે બોલી ઉઠે, ૨૯ વડાના બ્યાખ્યાનમાં શ્રોતાઓને
નાપુરુષ કરે, ૩૦ વડાનું બ્યાખ્યાન પૂર થયા પહેલા સિધ્ધ બ્યાખ્યાન
ચર કરે, ૩૧ વડાની શ્યાને પડે ઘસે, લાથે અફાળે, ૩૨ વડાની
શ્યા ઉપર બેસો રહે, બેસે, સૂએ, ૩૩ વડાથી ઉચ્ચ આમને કે
બરાબર આસને બેસે, ઉભો રહે કે સૂએ એ ૩૩ પ્રકારે આશા
તના યાય તેમ જાણવું.

(૩૪) બત્રીસ પ્રકારના સુરેદ્રોહ

[૨૦ ભવનપતિ, ૧૦ વૈમાનિક અને ૨ જ્યોતિષી, કુલ ૩૨]

એ પ્રકારે એકથી એક-એક વધારતા તેત્રીસ એકા-
શ્ર ચિત્તે વિરમણ કરવા યોગ્ય સ્થાનક છે તેને વિષે, અવિ-
રતિને વિષે, અને બીજા પછુ અનેક સ્થાનકો જે જિનભા-
વિત છે, સત્ય છે, સાશ્વત બાવે ઠરી અવસ્થિત છે, તે
સ્થાનકો-પદ્ધતિને વિરે શકા (સદેહ), કાક્ષા (અન્ય મતનો
અભિલાષ) નિગાહરીને-ટાળીને ભગવાનના શાસનને જે
સાથો કરીને માને છે, જે નિવાણા (નિઝાન) રહિત
છે, જે ગવ રહિત છે, જે લોહુપતાથી રહિત છે, અને
જે મન-વચન-ક્રયાની શુષ્ઠિ સહિત છે તે સાધુ છે
મહાવીર ભગવાનના વચનને અનુસરતા વિરતિના વિસ્તાર
રૂપ બહુવિધ પ્રકારવાળો, નિર્મળ સમ્યક્ત્વથી સુબદ્ધ
મૂળવાળો, ધૃતિરૂપી કદવાળો, વિનયરૂપી ક્યાશ-વેદિકા-
વાળો, ત્રણે લોકમાં વિસ્તરેલ યશવાળો, બકા-મોટા-મુળત
ચકવાળો, પાત્ર મહામતરૂપી વિશાળ શાખાવાળો, ભાવ
નારૂપી છાલના નતવાળો, શુભ યોગ તથા જ્ઞાનરૂપી પલ્લવ
તથા સુદર અકુર ધારનારો, બહુશુભરૂપી પુષ્પોથી સમૃદ્ધ,
શીવરૂપી સુગંધવાળો, અનાસવરૂપી ફળવાળો, મોક્ષરૂપી
બીજથી સુખા એવો સવરૂપી તરવર મેરૂપર્વતના શિખ-
રની ચૂલિકાની પેઠે મોક્ષના બીજરૂપ સુક્તિ (નિર્લોભતા)
માર્ગના શિખર ઉપર વિરાજી રહ્યો છે

• અહીં અનુક્રમ તેવા ૩૪ પ્રકારના જોધએ પરન્તુ સૂત્રમાં વર્ણવેલ
૩૨ માત્રમ પડે છે બી ૨ જ યોગમાં કોઈ સ્થળે ૩૪ ની સંખ્યા દેખાડે છે

સાધુને શુ ન કદપે ?

ઉલ્લા સવરદ્વારમા જે ન કદપે તે હવે કહે છે
ગામ-આગર-નગર-ગામડું-ઠગવડ-મડપ-દ્રોણમુખ-પદ્મ
વગેરેમા જે કાઈ થોડું કે ઘણું, નાનું કે મોટું (પદાર્થ)
પડયું હોય તે, ત્રસ કાયરૂપ પદાર્થ (મચેત કે અચેત
કોડા વગેરે), રથાવર કાયરૂપ પદાર્થ (રત્નાદિ), સામાન્ય
વસ્તુ, મન વડે કરીને પણ પરિગ્રહવા કદપે નહિ, હિરણ્ય-
સુવર્ણ-રેત-ગૃહ પણ પરિગ્રહવા કદપે નહિ, દામી-દાસ-
ભૂત્ય-ગ્રેષ્ઠ (મંદિરાવાહક)-ઘોડા-હાથી-ગાય-ગરુડા પરિ-
ગ્રહવા ન કદપે, ધાન-વાહન-સયન-આમન-છત્રાદિ પરિ-
ગ્રહવા ન કદપે, કમડલ-જોડા-મોરપીછના પખા-વીજણા-
સાગપનના વીજણા પરિગ્રહવા ન કદપે, લોહ-ઠથીર-તામ્ર-
સીસું-કામુ-રૂપ-સોનું-મણી-મોલી-સીપના પડા-ચખ-હા-
થીદાંતના મણી-શૂગ-ચિલા-પરવાળા-કાચ-વજ્ર-ચર્મ-પાત્ર
અને બીજા મૂલ્યવાન પદાર્થો વગેરે જે લોકને ઉપભવનારા
જે તે શુભ્રવતે એકાગ્ર ચિત્તે પરિગ્રહવા કદપે નહિ વળી
પુષ્પ-ફળ-કદ-મૂલાદિ, ચોખા વગેરે સ્વતર પ્રકારના બીજ,
મવં પ્રકારના ખાન્ય ત્રણે યોગે કરીને ઔષધ-લેખન-
લેખનાદિને અર્થે સજ્જતિએ પરિગ્રહવા કદપે નહિ શા
કારણે ? અપરિગ્રિત જ્ઞાન-દર્શન ધરનારા, શીલ-શુદ્ધ-વિનય-
તપ-સયમના નાયક એવા તીર્થકરેએ તથા આખા જગ-
તના જીવોના હિતઝરી અને ત્રણે લોકમા પૂજ્ય એવા
જિનવરેએ (કેવળજ્ઞાને કરીને) તેમા (પુષ્પ-ફળ-ધાન્યા
દિમા) જીવજમતનું ઉત્પત્તિસ્થાન રીકું છે તેથી તે કદપે

નહિ (તેના પરિગ્રહથી) જીવ-જગતનું ઉત્પત્તિસ્થાન સમુ-
ચ્છિન્ન થાય તે કારણથી શ્રમણસિદ્ધો (મુનિપ્રગવો) તેને
વળે છે વળી રાધેલા ચોખા, બાફેલા અડદ, ગજ (એક
પ્રકારની ખાદ્ય વસ્તુ), સાયવો, બોરકુટ (અથવા ફહાની
મરકો), સેકેલું ધાન્ય, તલવટ, મગ વગેરેની ફાળનો બના-
વેલો પદાર્થ (જેમા વિદ્યુતિ પેદા થાય તે), તલપાપડી,
વેડમી રોટલી, મીઠા રસમા બોળેલા પવાન્નો (જેવા કે
શુભાબ જાળુ, મુરખ્યા વગેરે), ચૂર્ણકોશક (જેમા મીઠા
ચૂર્ણો-પદાર્થો ભરેલા હોય તે, જેવા કે ઘારી-ધુધરા-કચોરી
વગેરે), શિખર, ફાળના વડા, મોઢક-લાંઠવા, દૂધ, દહીં,
ધી, માખણ, તેલ, ગોળ, ખાંડ, સાકર, મધ, મઘ, માસ,
ખાન, વિવિધ પ્રકારના ચટણી-અથાણા-રાઈતા, ઇંત્યાદિ
પ્રણીત રસયુક્ત પદાર્થો ઉપાશ્રમમા, પરધરમા અથવા અર-
ણ્યમા સાધુએ પાસે રાખવા (કે સંગ્રહ કરવા-પરિગ્રહવા)
કદપે નહિ * વળી જે સાધુને ઉદેશીને કર્યું હોય, રાખી
મૂક્યું હોય, રખ્યું (તૈયાર કરી રાખ્યું) હોય, પથ'વજાત
કરી રાખ્યું હોય (પર્યાયનું અવસ્થાત્ કરીને રાખ્યું હોય,
જેમકે દૂધ-લાત એકઠા કરી કરબો તૈયાર કર્યો હોય),
રસબિંદુ પડતા હોય તેવું કાઈ, સાધુને અર્થે અધારામા
અજવાણુ કરીને આપવામા આવેલું, ઉછીતું લઘ આપેલું,
કાઈકે પોતાને અર્થે અને કાઈકે સાધુને અર્થ તૈયાર કરેલું
(મિશ્ર), સાધુ માટે વેચાતું લઘ રાખેલું, સાધુને મહેમાન

* તે સમયે અન્યમતિ સાધુ-વૈરાગી ચાચકાદિમા ચાલતા બોજન-
સંગ્રહરિતો વ્યવહાર ઉપર ધ્યાન આપીને ભગવાને આ નિવેશ કર્યાનો છે.

માનીને દાન તરીકે આપેલું, દાન-પુણ્યને અર્થે આપેલું, શાક્યાદિ તાપસ-રક યાગકને અર્થે તૈયાર કરેલું, પશ્ચાત્ કર્મી (સાધુને આપીને પછી હાથ ધુએ તે), પુરોકર્મી (પહેલાં હાથ ધોઇને પછી વહોરાવે તે), સદા એક ઘરનો આહાર, પાણી આદિથી ખરડેલો આહાર, અતિરિક્ત (ઠર કોળીયાથી વધુ) આહાર, મુખરીપણાથી (વાચાળપણે બોલીને-સ્તુતિ-પ્રશામત કરીને) મેળવેલો આહાર, સાધુને અર્થે સામો આણેયો આહાર, માટી-છાણાદિથી લીપેલું ઉધાડીને આપેલો આહાર, બાળકાદિની પાસેથી છીનવી લઇને આપેલો આહાર, બે જણાની વસ્તુ એક જણ (જીવના ભાવવિના) આપે તે, તિથિમા (મહનતેરશાદિ)-ચત્ત-પૂજાદિને વિષે-ઉત્સવ (ઇંદ્રમહોત્સવાદિને) વિષે-ઉપાશ્રયની અદર ઠે બહાર સાધુને અર્થ રાખેલું તે બધું (આહાર-પદાર્થો-વસ્ત્રો ઇત્યાદિ) હિંસાવાદથી મુક્ત હોઇને સાધુએ પરિચ્છેદવા કંપે નહિ સાધુને શુ કંપે ?

હવે શુ શુ સાધુએ લેવું કંપે તે કહે છે (આચાર્ય રાગ સૂત્રના) ‘પિંડેપણા’ અધ્યયનમાં ૧૧ માં ઉદ્દેશમાં કહ્યા મુજબ શુદ્ધ, વેચ્યાતો લીધેલો-વિનાશ કરી નીપજા વેલો-અગ્નિથી રાધેલો એ ત્રણ કાર્યો કરણ-કરાવણ અને અનુમોદન-એ પ્રકારે નવ કોટિએ કરીને વિશુદ્ધ (અર્થાત્ એમાનો કોઇ પણ દોષ ન લાગે તે પ્રકારનો), એપણાના દસ દોષથી મુક્ત, ઉદ્ગમ દોષ તથા ઉત્પાદન દોષથી એપણાશુદ્ધ, ચેતનારહિત-અચેતન થએલું-શુર્વસમગંથી ત્યજા-એલું એવું પ્રાશુક, સયોજના દોષથી રહિત, અગારદોષથી

રહિત, પૂમ્મદોપથી રહિત લોજન વહોરી છ સ્થાનક નિમિત્તે (વેયણુ-વૈયાવચ્ચ આદિ છ સ્થાનક), છ કાય જીવોના પરિ રક્ષણને અર્થે, સાધુએ રોજ રોજ પ્રાશુક ભિક્ષાએ વર્તવું વળી સુવિહિત સાધુ (પાસત્યાદિ લાવથી રહિત સાધુ) ને બહુ પ્રકાર રોગ યાય, દુખ યાય, વાયુની અધિકતા યાય, પિત્તપ્રદોષ યાય, સ્વેબ્ધનો પ્રદોષ યાય, સનિપાત ઉપજે, લેશ સુખ હોય તે પણ ટળે, ઘણું કષ્ટ યાય, ગાદ દુખ ઉપજે, અશુભ-કડવો-કઠોર-અચડ ક્ષણવિપાક લોગ-વવો પડે, મહા લય ઉપજે, જીવનનો અત લાવનાર કારણ ઉત્પન્ન યાય, આખા શરીરને પરિતાપના-પીડા ઉપજે, જોવા દુખો યાય, તોપણ સાધુને પોતાને અર્થે કે પરને અર્થે ઓપધ-લેપજ, ભાત-પાણી પાસે રાખવા કદ્યે નહિ વળી સુવિહિત, પાત્રાના ધરનાર સાધુને લાજન, માટીનું વાસણ, વચ્ચાદિ ઉપધિ, (વિશેષ) ઉપકરણ જેવા કે પાત્રા, પાના બાધવાની ઝેળી, પાત્રા પૂજવાની પૂજણી, પાત્રસ્થાપન કરવાની કામળીનો કકડો, ત્રણ પડલા (ભિક્ષા-કાળે પાનને ઢાકવાના વચ્ચના કકડા), રજજાણું (પાત્રા વીંટવાના વચ્ચ), ગુરછો, ત્રણ પ્રમછાદક (શરીર ઢાકવાના વચ્ચ -જે સૂતરના અને એક લિનનું), રજોહરણું, ચોલપટો, મુંઠ પત્તી, પાયલુજી, જોટલા વાના કદ્યે સવમના ઉપબ્દલને અર્થે, વાયુ-તાપ-ડાસ-મસલા-ટાદમાથી રક્ષણને અર્થે, રાગદેવરહિતપણે જો ઉપકરણો પણ સાધુએ લોગવવાના ઉ વળી જો લાજન-પાત્રાદિ ઉપકરણોને સાધુએ રોજ-રોજ પ્રતિવેષવા (જોવા), બધી દિશાએ પૂજવા, પ્રમાજવા,

રાત્રિ-દિવસ અપ્રમત યદને નિરતર મૂકવા તથા લેવા
મોક્ષના સાધકના લક્ષણો

એ રીતે જે સયમવત છે, વિમુક્ત છે, નિ સંગ છે, પરિ-
અહરહિત રૂમિવાળા છે, મમતારહિત છે, સ્નેહબંધનરહિત
છે, સર્વ પાપથી વિરત છે, વાસલે કરી છેદે તેને અને ચદ
નનો લેપ કરે તેને (અપકારીને તેમજ ઉપકારીને) સમાન
ગણનારા છે, તૃષ્ટ-મણિ-મુક્તા-પાપાણુ-કચનને એકસરખા
માનનારા છે, માન તથા અપમાનને સરખા માનનારા છે,
(પાપ રૂપી) રજને ઉપશમાવનારા છે, રાગદ્વેષને શમાવ
નારા છે, (પાપ) સમિતિએ સમિત છે, સમ્યક્ દષ્ટિવત
છે, સર્વ પ્રાણુજૂતને સમાન માનનારા છે, તે નિશ્ચયે સા-
ધુઓ છે, મૃતને ધારણ કરનારા છે, કિયાને વિષે ઉદય-
વત-આગસરહિત છે, સયતિ છે વળી એવા મોક્ષના
સાધક (સુસાધુ) છે, તેઓ સર્વ જૂતો (પૃથ્વી આદિ) ના
શરણુ કેપ, સર્વ જગતના વાત્સલ્યકારી, સત્યવાપક, સસા-
રમા સ્થિત હોવા છતાં આચારનો સમુચ્છેદ કરનારા, સદા
મરણના પારગામી, સર્વના સશયને ટાળનારા, આઠ
પ્રવચનમાતા (પાપ સમિતિ અને ત્રણ શુભિ)એ કરી આઠ
કર્મની શ્રદ્ધાના વિમોચક (છોડનારા-મૂકનારા), આઠ મહત્તુ
મહાન કરનારા, સ્વગમયકુશળ (સ્વસિદ્ધાન્તનિપુણ),
સુખદુખને વિષે હર્ષ-વિપાદથી રહિત, જાણ તથા આ-
શ્ચતર તપ રૂપી ઉપધાનને વિષે સુખદુખલે ઉડુકત (સાવ
ધાન), હમાવત, ઇદ્રિયોને હમનારા, (સર્વ જીવોના) હિતને
વિષે તત્પર, ઇર્ષ્યા સમિતિ-જાપા સમિતિ-એવણા સમિતિ-

આદાનમ ડ માત્ર નિદોષના સમિતિ-મન શુષ્કિ-વચન શુષ્કિ-
 કાય શુષ્કિને પાળનાર, ઇદ્રિયોને ગોપવનાર, શુષ્કિય પ્રદા
 ચારી, ત્યાગી, રજ્યુવત (મરણ), ધનવત (ધન્ય) તપસ્વી,
 દ્યુન્તિદામ (દામાએ કરી ચઢન કરનાર-દામાસમર્થ), નિર્ત
 દ્રિય, (શુદ્ધ કરી) ચોક્ષિત, નિદાનથી (નિયાણાથી) રહિત,
 (શ્રયમપૂર્વક) બહારની લેશ્યાથી રહિત, મમતારહિત, અકિં
 ચન (ક્રોધરહિત), છિન નય (બાદ્ય-અભય તર પ્રથીનું છેદન
 થયું હોય તેવા), (કર્મમળના) લેપથી રહિત, નિર્મળ
 કાસાના વામણ ઉપર જેમ પાણી રહે નહિ તેવા (સ્નેહ
 સબધરહિત), શખ જેવા નિરબન (રગ ન લાગે તેવા),
 રાગ-દ્રેષ-મોહથી રહિત, કાચબાની પેઠે ઇદ્રિયોને ગોપ-
 વનારા, સુવર્ણની પેઠે રૂપ સહિત (નિર્મળ), કમળની
 પાંદડીની પેઠે નિર્દોષ, ચંદ્રની પેઠે સૌમ્ય ભાવયુક્ત, સૂર્યની
 પેઠે દીપતા તેજવાન, મેરૂ પર્વતની પેઠે અચળ, સમુદ્રની
 પેઠે ક્ષોભરહિત, નિભય, પૃથ્વીની પેઠે સર્વ પ્રકારના સ્પર્શોને
 મહન કરનારા, તપસ્યા વડે ભસ્મના આચ્છાદનથી ઢંકાયલા
 અગ્નિ જેવા ગળતા અગ્નિ જેવા તેજથી જ્વલત (જેમ
 શખથી ઢંકાયેલા અગ્નિ બહારથી મ્હાન દેખાય છે તેમ
 તપસ્યાથી સાધુ સરીરે મ્હાન દેખાય છે, પરંતુ અગ્નિ
 અંદરથી જ્વલત હોય છે, તેમ સાધુ અતરમા ગુણ લેશ્યાથી
 રીખિમાન હોય છે), ગોશીર્ષ ચંદનની પેઠે શીતળ, (શીવની)
 મુગધયુક્ત, કંદુની પેઠે સમભાવયુક્ત (હિંડા ધરાના પાણી
 વાયુથી પણ મુગ્ધ થતા નથી તેમ), ઓપેલા સુનિમળ
 અરીસામહળના તળીયાની પેઠે પ્રકટ ભાવે કરીને શુદ્ધ

ભાવયુક્ત, શો ડીર (સરવીર)ના જેવા (પગ્નિહ ૩૫૧) સૈન્યની સામે લડનારા), (યુદ્ધભૂમિમા) હાથીના જેવા, (સુયમભાગ વહવામા) વૃષભ જેવા સમર્થ, સિંહ જેમ મૃગોનો અધિ-પતિ હોય છે તેના જેવા અજિત, શરત્ કાળના પાણી જેવા શુદ્ધ દૂધવન્ના, જારક પત્નીના જેવા અપ્રમત્ત, ખડ્ગવિપાણુ (ગેઠા જેવો એક શીંગડાવાળો પશુ) ના જેવા એકીમૃત (શાળદ્રેષથી રહિત), સ્વલની પેઠે ઉર્ધ્વકાય-કાયોત્સર્ગ કરનારા, સૂતા ઘડના જેવા અપ્રતિકર્મી (મુદ્ધુવા નહિ કરનારા), શૂન્ય અને વાયુવર્જિત ગૃહમાના હીવાની પેઠે કપરહિત ધ્યાનવાળા, અસ્તરાની પેઠે એક ધારે વહેનાગ (સાધુ ઉત્સર્ગ લક્ષણે કરી એક ધારે વહેનાગ), સ્પર્શની પેઠે એક દષ્ટિવાળા (વાકુ નહિ જોનારા), આઠા શના જેવા નિગલણન, પત્નીના જેવા સર્વથા વિમુક્ત-અપરિચ્છે, જેમ સ્પર્શ ઘીજના દેહલા હરમા વને છે તેમ ઘીજાએ ધનાવેશા સ્થાનમા રહેનારા, વાયુની પેઠે અથવા શુવની ગતિની પેઠે અપ્રતિહત (વિહાર કરનારા), ગામે-ગામે એક રાત્રિ અને નગરે-નગરે પાંચ રાત્રિ વિચરનારા, જિતેન્દ્રિય, પરિપક્વને શુવન્નારા, નિશ્ચય, વિદ્વાન (ગીતાધ), સચિત્ત-અચિત્ત-મિશ્ર દ્રવ્યને વિરે વિરાગ ધારણ કરનારા, સર્વથા વિરતિયુક્ત-પગ્નિહથી નિવૃત્ત, મુકન-લોભરહિત, ગર્વરહિત, આઠાશરહિત, શુવન-મરણની આઠાશાથી રહિત, રનેહરહિત, અતિઆશરહિત આરિત્રવાળા, કાયરતા રહિત, અને નિરતર અધ્યાત્મ ધ્યાનને કાયાએ કરી પાળનારા ॥ એ પ્રકારે (સાધુ) એકાગ્રચિત્ત થઈને ઉપશાંત વિરતિને આપરે

પાત્ર ભાવનાઓ.

આ પરિશ્રદ્ધિ વિરમણુ મતના રક્ષણને અર્થે લગવાને સુકથિત, આત્મહિતકર, પરભવને વિષે સુખના કારણરૂપ, આગામી કાળે કલ્યાણકારક, શુદ્ધ, ન્યાયપથ પ્રકાશક, અકુટિલ, સર્વોત્તમ, સર્વે દુષ્કર્મ-પાપનું ઉપશમન કરનાર પ્રવચન કરેલું છે તે છેલ્લા મતની પાત્ર ભાવનાઓ આ પ્રમાણે છે

પરિશ્રદ્ધિ વિરમણુ મતના રક્ષણને અર્થે પહેલી ભાવનાએ શ્રોત્રેદિયે મનોરૂ અને મધુર શબ્દો માલગીને પશુ નિરપૃથક્ રહેલું તે શબ્દો કેવા હોય? મોટા સુખવાળા મૃદા, 'ખણવ' (નાનો ગાલ), મોટો ડાલ, કચ્છસિ (નારકની વીણા), વીણા, 'વિપચી' (એક જાતની વીણા), વણકી (બીજી જાતની વીણા), બહીસક (વાદિત વિશેષ), સુધોપા (ધટા નહિ) (એક જાતનું વાદિ), આન તારની વીણા, 'વાસગી' તુણક (વાદવિશેષ), પવક (વાદવિશેષ), તારી (એ જાતની વીણા), તાળી, હેરતાલ (કામાની), તૂર (વાદ), એવા વાદિઓના નાક, ગીત, વાદ, નટ, નર્તક, બજાણીયા, મન સુદ્ધિમણ, ભાડ, કથાકાર, જળમા ફેલી રમનાર, રાસ રમનાર, શુભાશુભ કહેનાર, લખ (વાસ ઉપર એવનાર), મન (ચિત્રપટ દેખાડનાર), તણુ વગાડનાર, તુંબડાની વીણા વગાડનાર, તાલોટા વગાડનાર, એ બધાની વિધવિધ ક્રિયાઓ અનેક પકારના મધુર સ્વરો, સુસ્વર ગીતો, (એવું સાંભળી સાધુએ તેમા આસક્તિ કરવી નહિ); તેમજ કચી (કચાં ઝોતુ બનાવેલું સોજાએ પહેરવાનું કમરનું આભૂષણ), કાં

મેખલા, કલાપક (ગજાનું ઘરેણું), પ્રતરક (આભરણુ વિશેષ),
 પહેરક (એક જાતનું આભરણુ), પગના ઝાઝર, ઘટડીઓ,
 નાની ઘટડીઓ, જાગે પહેરવાનું આભરણુ, જાળી સરખુ
 આભરણુ, સુદ્રિકા, નેપૂર, ચરણમાલિકા, કનક-નિગડ-જાલક
 (જૂદી જૂદી જાતના ઘરેણાં), એ બધા આભરણોના શબ્દો
 કે જે લીલાપૂર્વક ચાલતા ઉત્પન્ન થાય છે, (તે સામળવામા
 સાધુએ આસક્તિ કરવી નહિ), તેમજ તરૂં આંચોના
 હાસ્ય, શબ્દો, કલરવ, શુભારવ, એવા મધુર સ્વરયુક્ત
 વચનો, સ્તુતિના વચનો અને ળીળ અનેક પ્રકારના મધુર
 સ્વરવાળા મનુષ્યોએ બોલેલા શબ્દો કે જે મનોરસ હોય
 અને કર્ણકૃતિકારક હોય, તેને વિષે સાધુએ સ્તગ કરવો
 નહિ (આસક્તિ કરવી નહિ), રાગ કરવો નહિ, ગૃહ થવું
 નહિ, મૃદાંતું નહિ (મોહ પામવો નહિ), તેને અર્થ આત્માનો
 યાત કરવો નહિ, લોભાતું નહિ, તુષ્ટ થવું નહિ, હંસવું નહિ,
 સ્મરણ કરવું નહિ અને તેને વિષે મતિ રાખવી નહિ
 તેવીજ રીતે શ્રોત્રેદ્રિયે કરીને અમનોરસ તથા પાપના હેતુ
 રૂપ શબ્દો જેવા કે આકોશ વચન, કઠોર વચન, નિંદા
 વચન, અપમાનના શબ્દો, તર્જના (તુરછકાર) ના શબ્દો,
 નિર્ભાસનાના વચન, હીન વચન, ત્રાસજનક શબ્દો, કોપના
 વચનો, રૂદન, આરડવાના શબ્દો, કંદન, (શિયાળના જેવી)
 ચીસ-પોકાર, કંડુજાનક સ્વર, વિલાપના સ્વર ઇત્યાદિ
 અનેક પ્રકારના અમનોરસ અને પાપના હેતુ રૂપ શબ્દો
 સામળીને સાધુએ રોષ કરવો નહિ, હેલણા કરવી નહિ,
 નિંદા કરવી નહિ, લોક સમક્ષ વાકુ બોલવું નહિ, ઉદન

કરવું નહિ, લેકન કરવું નહિ, બ્રુગુપ્ત્યા વૃત્તિથી સ્વ-પરના
આત્મા અર્થ વર્તાવું નહિ એ પ્રમાણે ઓતેદ્રિય ભાવનાથી
જે ભાવિત થાય છે તેનો અતરાત્મા મનોરૂ-અમનોરૂ
અને શુભ-અશુભ (શબ્દો) પ્રત્યે રાગદ્વેષને સંવરનાર, સાધુ,
મન-વચન-કાયાને સંવૃત્ત કરનાર અને ઇદ્રિયોનું ક્ષયન
કરનાર હોઈ ધર્મને આચરે છે

બીજા ભાવનાએ ચતુ ઇદ્રિયે કરીને રૂપ (ભ્રી-પુરૂ-
મના) નેતા તેને સંવૃત્ત કરવી (તે રૂપ કેવા ?) મનોરૂ,
સુંદર, સચિત્ત-સચિત્ત-મિથ કાષ્ટકર્મના, વસ્ત્રના, ચિત્રના,
લેપકર્મના, પત્થરના, ફાતના રૂપ, પાચવર્ણ મહિત અનેક
આકારે સચિત્ત, અચિત્ત (શુભેલા), વેદિત (વૈદિકા),
પૂરિત (ભરીને જનાવેલા), સાધીને જનાવેલા (ચદરવા
વગેરે), અનેક પ્રકારની તથા નયન-મનને મુખ્ય કરનારી
ગુણેથી (પુષ્પની) માળાઓના રૂપ, વનખડ, પવત, ગામ,
આગર, નગર, પાણીની ખાઇ, કમળયુક્ત ગોળ વાવ,
ચોખ્ખી વાવ, લાખી વાવ, વાકી-સુકી નહેર, સરોવર
પદ્મિ (એકમાથી બીજામા અને બીજામાથી ત્રીજામા પાણી
વહે તેવા તળાવોની હોર), સમુદ્ર, ધાતુની ખાણ, ગદ
દરતી ખાઈ, નદી, કુદરતી સરોવર, ખોદેલું તળાવ, વિક
સિત પુષ્પ-ઉત્પન્ન-કમળથી શોભતા અને અનેક પ્રકારના
પગીઓના નેડા જેમા વિચરી રહ્યા છે તેવા ભાગભગીયાના
રૂપ, સુંદર મંડપ, વિવિધ ભવન, તોરણ, મૂર્તિઓ, હહેરા,
સજા પરણ, પરિનાજવના વસતીસ્થાન, રૂડા સયન-આસન,
પાવણી, રથ, ગાડા, ચાન, મુખ્ય (એક પ્રકારનું વાહન),

સ્વદન ઇત્યાદિના રૂપ, સૌમ્ય, મનગમતા, જોવાયોગ્ય, અલકારથી વિશૂષિત, પુર્વકૃત તપને પ્રભાવે સૌભાગ્યથી અપન્ન એવા નર-નારીના સમૃદ્ધના રૂપ, નટ, નટક, અન્નલ્પીયા, મટલ, સુષ્ટિમલ, (ભાક) વિદ્યપક, કથાદાર, જળમા ફેદી જોલનાર, રાસ રમનાર, આખ્યાનકાર, લખ, મખ, તૂણ ખળખનાર, તુંબકાની વીણા વગાડનાર, તાલોટા વગાડનાર ઇત્યાદિની બહુ પ્રકારની રૂડી ક્રિયાઓ અને બીજી પણ જે પ્રકારની ક્રિયાઓના અનોર તથા સુદર રૂપને વિષે સાધુએ મગ કરવો નહિ, રાગ કરવો નહિ, ગૃહ થવું નહિ, મોહ કરવો નહિ, તેને અર્થ આત્માનો ઘાત કરવો નહિ, લોભાવું નહિ, તુષ્ટ થવું નહિ, હસવું નહિ, સ્મરણ કરવું નહિ અને તેને વિષે મતિ કરવી નહિ વળી સાધુએ ચક્ષુએ કરીને અમનોર તથા પાપના હેતુરૂપ રૂપો જેવા કે કંકભાળનો રોગી, કોઢનો રોગી, લૂલો-કુઠો માણસ, જળોદરવાળો, કઠીન પગવાળો માણસ, સ્ત્રીપદ, કુબડો, પાગળો, વેલીયો, આધળો, કાણો, જન્માધ, લાંકડીને ટેકે ચાલનારો, પિશાચઅસ્ત (ગાડો), બ્યાધિ-રોગથી ખીડિત, વિકૃતિ પામેલા કલેવરો, જીવડા વાળા ડોહેલા પદાર્થોનો દગલો, એવા અને જે પ્રકારના બીજા અમનોર તથા પાપના હેતુરૂપ રૂપો જોઇને સાધુએ રોપ-હેવણા નિદા-વકતા-છેદન-ભેદન-જીગૃહ્યા ઇત્યાદિશ્વ-પરના આત્મા અર્થે કરવા નહિ જે પ્રમાત્તે ચક્ષુ ઇન્દ્રિય ભાવનાથી જે ભાવિત થાય ■ તેનો અવરાત્મા અનોર-અમનોર અને શુભ-અશુભ (રૂપો) પ્રત્યે રાગદ્વેષને સ્વર-

નાર, સાધુ, મન-વચન-કાયાને મનુષ્ય કરનાર અને ઇન્દ્રિયોનું રૂપન કરનાર હોઈ ધર્મને આચરે છે

ત્રીજી ભાવનાએ પ્રાણેન્દ્રિયે (નાસિકાએ) કરીને મનોરૂપ તથા બદ્રક (મધુર) ગંધ લેતા તેને સનુષ્ય કરવી (તે ગંધો કેવી?) જળ, સ્થળ, સરસ દૂધ, ફળ, પાણી, લોજન, કૌઠ (ઉપલેટ), તગર, (તમાલ) પત્ર, સુગંધી છાલ, હમનક (એક જાતના ફૂલ), મરચો, એલચી, જટામાસી, સરસ ગોશીર્ષ ચંદન, કપૂર, લવંગ, અગુર (કાળું અગર), કકુમ (કેસર), કલ્કોલ (એક જાતનું સુગંધી ફળ), સુગંધી વાળો, ખેત ચંદન, સુગંધી દ્રવ્યોથી સુકત પૂપ-વાસ જે ઋતુકાળે ઉપજીને વિશાઓમા ધણે દૂર સુધી પ્રસરે છે, એવી અને બીજી અનેક પ્રકારની મનોરૂપ તથા મધુર ગંધોને વિષે સાધુએ સમ કરવો નહિ, રાગ-ગૃહિ-મૌહ-લોભ-તોષ-હાસ્ય-સ્મરણાદિ કરવા નહિ, અને તેને વિષે મતિ કરવી નહિ વળી સાધુએ નાસિકાએ કરીને અમનોરૂપ તથા પાપના નારણરૂપ ગંધો, જેવી કે મરેલા સર્પ, ઘોડા, હાથી, ગાય, વરૂ, શ્વાન, શિયાળ, મનુષ્ય, બીલાડી, સિંહ, દીપડો ઇત્યાદિના કહેવર કહેલા, છિન્ન-બિન્ન ચએલા, લવડા પડેલા હોય અને તેમાંથી દુગંધ નીકળતી હોય તેને વિષે, દુગંધી લોજનને વિષે અને બીજી અનેક પ્રકારની અમનોરૂપ અને પાપરૂપ દુર્ગંધોને વિષે સાધુએ રોષ-હેલણા-નિંદા-વકતા-છેદન-લેદન-સ્તુતિના ઇત્યાદિ સ્વ-પરના આત્મા અર્થે કરવા નહિ એ પ્રમાણે પ્રાણેન્દ્રિય ભાવનાથી જે ભાવિત થાય છે તેનો અતરાત્મા મનોરૂપ-અમનોરૂપ અને

શુભ-અશુભ (મધો) પ્રત્યે રાગદ્રેષને સવરનાર, માધુ, મન-વચન-કાયાને સવૃત્ત કરનાર અને ઇદ્રિયોનું રૂપન કરનાર હોઈ ધર્મને આચરે છે

ચોથી જાવનાએ જિહ્વાઈદ્રિયે (જીભે) કરીને મનોરૂ તથા મધુર રસાસ્વાદ લેતા તેને સવૃત્ત કરવી (તે આ સ્વાદ અને ગ્રસ્ત દેવા ડી) ચક્રવાન્નો, વિધવિધ પાન, ગોળ-ખાડના અને તેલ-ધીના જનાવેવા (જાત જાતના) સોજન, બહુવિધ લવણ-રસાદિની યુક્ત સોજન પદાર્થો, મધુ, માસ, બહુ પ્રકારના મૂંચવાન સોજન પદાર્થો, દૂધ, દહીં, સરક (એક જાતના ફુલ) નો મધ, ઉત્તમ પ્રકારની મહિરા, સીધુ અને કાપિસાયણ (એ બેક જાતની મહિરા), અદાર પ્રકારના શાક, અને બીજા બહુ પ્રકારના સોજન, મનોરૂ વર્ણ-ગંધ-રસ-સ્પર્શવાળા દ્રવ્યોથી મિશ્રિત કરેલા સોજન પદાર્થો અને એવા બીજા અનેક જાતના-મનોરૂ તથા મધુર રસોને વિષે સાધુએ સગ કરવો નહિ, રાગ-ગૃહિ-મોહ-લોભ-તોષ-હાસ્ય-સ્મરણ તથા મતિ કરવી નહિ વળી જિહ્વાઈદ્રિયે કરી અમનોરૂ તથા પાપના કારણરૂપ આસ્વાદ અને રસ, જેવા કે સ્મરહિત, વિરસ (બગડેલો રસ) યુક્ત, લુપ્ત, સત્વરહિત, સોજન-પાનાદિના, વાસી, વિનષ્ટ વર્ણવાળા, કૈષેલ, દુર્ગંધયુક્ત, અમનોરૂ, વિઠ્ઠલિવાળા, પુગાર્ધ ગળેલા (લીલવાળા), બહુ પ્રકારની દુર્ગંધવાળા, તીખા, ઠંડવા, ઘસાયલા, ખાટા, સેવાળવાળા લુના પાણીના જેવી ગંધવાળા અને એવા બીજા અનેક પ્રકારના અમનોરૂ તથા પાપરૂપ રસોને

સાધુએ રાષ હેવણા-નિદા-વકતા-હેદન-લેદન-શુશ્રુષ્યા ઇત્યાદિ સ્વ-પરના જાતમાને અર્થે કરવા નહિ એ પ્રમાણે નિહવા ઇન્દ્રિય જાવનાથી જે જાવિત થાય છે તેનો અત રાત્મા મનોરૂ-અમનોરૂ અને શુભ-અશુભ (રંગો) પ્રત્યે રાગદ્વેષને સ્વરનાર, સાધુ, મન-વચન-કાયાને સવૃત્ત કરનાર અને ઇન્દ્રિયોનું રૂપન કરનાર હોઈ ધર્મને આચરે છે

પાંચમી જાવનાએ સ્પર્શેન્દ્રિયને (ગરીરની ત્વચાને) મનોરૂ તથા સુખકારક સ્પર્શ લેતા મવૃત્ત કરવી (તે સ્પર્શો કેવા ?) ઉદકમડપ (જેમાથી પાણીના ઝીણા કણ વરસ્યા કરે તે-કુવારો), સ્વેદ ચઢન, શીતળ નિર્મળ જળ, નાના પ્રકારના ફૂલની ચમ્યા, મુગધી વાળો, સુખ્નાદળ, પદ્મનાભ (મૃણાલ), ચંદ્રની ચાંદની, મોર પીંછના પખાથી-તાકના પાદકાના પખાથી ઉપજાવેલા સુશીતળ પવન, શ્રીખંડાળે સુખસ્પર્શ કરાવનારા અનેક પ્રકારના શયન, આસન તથા વસ્ત્રો, શિયાળામા અગ્નિવડે શરીરને તપાવવું, સૂર્યનો આતપ લેવો, સ્નિગ્ધ મૃદુ-શીત-ઉષ્ણ-હળવો એવો ઋતુ ઋતુને વિષે સુખકારક સ્પર્શ જે શરીરનું સુખ તથા મનની સ્વસ્થતા કરનારા છે તે અને એવા બીજા અનેક પ્રકારના મનોરૂ તથા સુખકારક સ્પર્શોને વિષે સાધુએ સંગ કરવો નહિ, રાગ-ગૃહિ-મોહ-લોભ-તોષ હાસ્ય-સ્મરણ તથા મતિ કરવી નહિ વળી સાધુએ સ્પર્શેન્દ્રિયે કરી અમનોરૂ તથા પાપના કાચુરૂપ સ્પર્શ જેવા કે અનેક પ્રકારના બધન, વધ, તાકન, હામ, અતિ ભારાશીપણ, અગણજન (અવ્યવો જાગવા-મરડવામા આવે તે), નખમા સોયનો પ્રવેશ, ચામડીપર નાના હેઠ, ગરમ લાખનો રસ-

ક્ષાર-તેલ-સીંચું-કાળુ લોખંડ ઇત્યાદિનું ધગધગતું સિંચન, હેડળ ધન, દોરડાનું બધન, બેડી, સાકળ, હાથબેડી, કુબી પાકદહન (કુબીમા નાખીને રાધવું), ઇંદ્રિયનું તોડવું, ઉચે (વૃક્ષાદિ ઉપર) લટકાવવું, ચૂનીએ પરોવવું, હાથીને પગે ઠરીને મઠન, હાથ-પગ-કાન-નાક-હોઠ-શીષનું છેદન, જીભનું તોડવું, વૃષ્ટિ-નયન-હૃદય-હાતનું ભાગવું, જોતર અને આંગુલના પ્રહાર, પગ-પાની-છુટણને પત્થરના પ્રહારથી પીડા ઉપજાવવી, કૌવચ-અગ્નિ-વિહીના ડબ, વાસુ તાપ-હામ-મસલાનો ઉપદ્રવ, કબ્જકારી આમન, કબ્જકારી સ્વાધ્યાયભૂમિ, એવા કઠંથ-ભારે-ટાઢા-ઉના-રૂક્ષ અને બીજા અનેક પ્રકારના અમનોશ તથા પાપના હેતુરૂપ સ્પર્શોને વિષે સાધુએ રોપ-હેવણા-નિદા-વડતા-છેદન-લેદન-ભુશુપ્ત્યા ઇત્યાદિ સ્વ-પરના આત્માને અર્થે કરવા નહિ એ પ્રમાણે સ્પર્શેન્દ્રિય ભાવનાથી જે ભાવિત થાય છે તેનો અતરાત્મા મનોશ-અમનોશ અને શુભ-અશુભ (સ્પર્શો) પ્રત્યે રાગદ્વેષને સ્વરનાર, માધુ, મન-વચન-કાયાને સવૃત્ત કરનાર અને ઇન્દ્રિયોનું રૂધન કરનાર હોઈ ધર્મને આચરે છે

એ પ્રકારે આ સ્વર દ્વારને અમ્યદ્ પ્રકારે આચરતા તે રૂઢા નિધાનરૂપ થાય છે એ પાંચે કારણે કરીને, મન-વચન-કાયાએ કરી સુરક્ષિત રાખતા થકા રો યોગ (અપરિચ્છે) મરણપર્યંત ધૃતિમાન અને મતિમાન મનુષ્યે નિત્ય નિર્વંહવાયોગ્ય ॥ અનામવચુકા, નિનજા, અધિદ્ર, અપરિસવિત, કલેશરહિત, મર્વ તીર્વકરોએ અનુસા કરેલું એવું આ પાંચમું સ્વરદ્વાર કાયાએ કરી દૃઢસવાયોગ્ય,

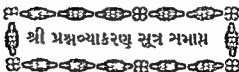
પાળવાયોગ્ય, અતિચાર ટાળી શુદ્ધ કરવાયોગ્ય, પાર ઉતારવાયોગ્ય, અન્યને ઉપદેશવાયોગ્ય, અનુપાલન કરવાયોગ્ય અને આજ્ઞાનુસાર આરાધવાયોગ્ય છે એ પ્રમાણે સાતપુત્ર શ્રી મહાવીર ભગવાને ઉપદેશ્યુ, પ્રશ્ન્યુ અને પ્રસિદ્ધ કર્યું છે, એવું આ સિદ્ધ શાસન પૂજનીય, સદુપદેશિત અને પ્રથસ્ત છે ઉપસ હાર

હે સુવ્રત ! (જભૂ!) એ પાચે મહામતો! સેઠડા હેતુપૂર્વક વિચિત્ર પ્રકારે અરિહંતના શાસનમા વિસ્તીર્ણ કરીને ઠહેલા છે પાચ મક્ષેપે ઠહેલા સવર વિસ્તારે કરીને પચ્ચીસ ભાવના અને પાચે સમિતિ સહિત સદા યતના, (સુયમ પાળવાની) ઘટના અને વિશુદ્ધ (નિમળ) દર્શન સદ્દેશ્યાએ કરીને આચરનાર સચતિ ચરમ શરીરને ધારણ કરનાર યથે (નિર્મળ સવરનો પ્રતિપાલક આ જ ભવે શોક્ષને પામશે)

ઇતિ સવર દ્વાર સમાપ્ત.

શાદ્દલ

શ્રી લાધાલ ગુરુ-પ્રસાદ મુખદા પાચો ઉમજે લણુ,
તેમથી રમખિડુ એક બહાને આહો પ્રમેદે ધરુ,
ચાતુર્માસ નિર્ધિ વર્ણુ નિર્ધિ જંમિ આરુ ચરતપૂણિમા,
પ્રશ્નવ્યાકરણાનુવાદ અમદાવાદે કરી પૂર્ણતા

અગાઉથી થએલા ગ્રાહકોના નામ

અમદાવાદ

- નકે-૧ નામ
- ૫૧ પેઆલાલ પીતામરદાસ ચાહ
- ૧૧ લક્ષ્મીચંદ્ર ઝવેરચંદ્ર સંઘવી
હોમડીવાળા
- ૧૧ ઉર્મોચંદ્ર લગ્નુભાઈ ચાહ
હા પોપટલાનભાઈ
- ૫ પ્રેમચંદ્ર માણેકચંદ્ર
- ૫ શાન્તિરાલ મનનલાલ મહેતા
- ૨ દુર્લભજી માધવજી ચાહ
- ૨ લાલચંદ્ર મનુકચંદ્ર ચાહ
- ૨ જમજીવનદાસ નામજી ચાહ
- ૨ ડૉ. માણેકલાલ કાઠાભાઈ ચાહ
- ૨ ગાંધી મનસુખલાલ ત્રિજીવનદાસ
- ૨ હમનલાલ વનમાળીદાસ ચાહ
- ૨ દુર્લભજી નાગરદાસ આવસાર
- ૧ જીવરાજ લાલચંદ્ર ગોસળીયા
- ૧ સુખલાલ મનનનાન ચાહ
- ૧ જીવણલાલ કાળીામ ચાહ
- ૧ હરખચંદ્ર દેવશીભાઈ સંઘવી
- ૧ લક્ષ્મીચંદ્ર કપુરચંદ્ર ચાહ
- ૧ નાગરદાસ કાકરશી ચાહ
- ૧ મનુકચંદ્ર ગોકળદાસ ચાહ
- ૧ હીરાચંદ્ર જીવણભાઈ ચાહ
- ૧ વાઠીલાલ મોનીલાલ ચાહ

- ૧ હમનલાલ પાનાચંદ્ર સંઘવી
- ૧ શાન્તિલાલ નાગરાસ ચાહ
- ૧ પોપટલાલ જમજીવનાસ ચાહ
- ૧ મણીલાલ સાકળચંદ્ર આવસાર
- ૧ મણીલાલ બેચરાસ ચાહ
- ૨ ગીન્દગંદાવ નજલાલ ચાહ
- ૧ મેરા જી ધનજી પટીયા
- ૧ ગુલામચંદ્ર હીમચંદ્ર મધાણી
- ૧ માણેકલાલ સુખલાલ ચાહ
- ૧ ખીમચંદ્ર બેચરદાસ ચાહ
- ૧ રતિલાલ સુખલાલ તનસાણીયા
- ૧ અંબાલાલ મણીલાલ
તલસાણીયા
- ૧ જમજીવન હીરાચંદ્ર ચાહ
- ૧ શીવલાલ રતનશી ચાહ
- ૧ ડૉ. ભાલચંદ્ર કુમરશી
- ૧ ખુશાલચંદ્ર હીરાચંદ્ર સંઘવી
- ૧ મનુકચંદ્ર હીરાચંદ્ર સંઘવી
- ૧ સુખલાલ દવીચંદ્ર ખધાર
- ૧ ધનજી જોચંદ્ર ચાહ
- ૧ ખીમચંદ્ર વખતચંદ્ર ચાહ
- ૧ તલકચંદ્ર ખીમચંદ્ર ચાહ
- ૧ ગાંધી હરખચંદ્ર ત્રિજીવનદાસ
વકીલ
- ૧ લગ્નુભાઈ મનનલાલ ગાંધી

- ૧ શુભાખ્યદ શધવજી શાહ
- ૧ હમનલાલ હવરાજ ગાધી
- ૧ કપુરચંદ અમરચંદ શાહ
- ૧ હવરાજ અભેચંદ શાહ
- ૧ માકાનાલ મેવજી ભાવસાર
- ૧ માકાનાલ પોચાલાલ ભાવસાર
- ૧ કેશવનાથ લ તુભાઈ ભાવસાર
- ૧ વર્ધમાન જમજીવન
- ૧ મોદનલાલ મમનલાલ
- ૧ કેશવલાલ વનમાળીનાથ
- ૧ વાદીલાલ બેચરદાસ
- ૧ નમુલખ ગોવિંદ શાહ
- ૧ હોટાલાલ જેઠાભાઈ શાહ
- ૧ પોપટલાલ નાથાનાલ શાહ
- ૧ શુભાખ્યદ કેશવજી શાહ
- ૧ મમનલાલ હમનજી શાહ
- ૧ શ્રીમનનાથ મોદનલાલ શાહ
- ૧ ભાવસાર શામજી વેનજી
- ૧ યજ્ઞલાલ વીરખાજી
- ૧ પુરગોતમદાસ કંરેતુરચંદ વોરા
- ૧ શીવનાથ સુખલાલ શાહ
- ૧ જેઠાલાલ પ્રેમચંદ
- ૧ વનમાળી ભ મંજેકલાલ
- ૧ પુરગોતમદાસ દાકરચી
- ૧ ત્રિભોવનદાસ સુજખાજી
- ૧ મનજીભાઈ વીડેલ ભ
- ૧ મોદનલાલ શુભાખ્યદ
- ૧ પાન લાલ ત્રિભોવનદાસ

- ૧ વનારસી ડોસાભાઈ
- ૧ ત્રિભોવનદાસ અમુલખ
- ૧ નદલાલ મનમુખલાલ
- ૧ ભોગીલાલ ભાવનભાઈ
- ૧ અમૃતલાલ ભાવવભાઈ
- ૧ હરિલાલ ઝોલડભાઈ
- ગોસળાં
- ૧ લખમીચંદ મોરધનદાસ
- ૧ મનમુખલાલ જેઠાપાન
- ૧ કાળીદાસ કેન્નાજી ભ
- ૧ હોટાલાલ જુધંદાસ
- ૧ શાન્તિલાલ મમનલાલ
- ૧ મળીલાલ મમનલાલ
- ૧ સુખનાથ મથુરાસ
- ૧ પોપટલાલ સુતીલાલ
- ૧ જમવાનજી પાનાચંદ
- ૧ વાદીલાલ દાકરચી
- ૧ દયાજી જમજીવનદાસ
- ૧ મહીનાન નાનચંદ
- ૧ નામરદાસ જેઠાભાઈ
- ૧ અમરચંદ મારોડચંદ
- ૧ મોદનલાલ પ્રામજી
- ૧ કપુરચંદ દેવચંદ
- ૨ રમજીલાલ મમનલાલ શાહ
- ૧ પુરગોતમ કાળી ભ શાહ
- ૫ પૂજાભાઈ જેઠાભાઈ ભાવસાર
- જા મજુપતલાલ
- ૫ અમરચંદ જેસીજીભાઈ શાહ

- ૫ સુદરલાય લવજીભાઈ ભાવમાર
- ૨ શીવદાન પૂજાભાઈ ભાવમાર
- ૨ ભાઈલાલ સુખનાથ શાહ
- ૧ દેવચંદ ભાણુજી શાહ
- ૧ હીરનાથ કમ્બચંદ શાહ
- ૧ પ્રેમચંદ ગોપાળરામ શાહ
- ૧ મોહનલાલ કીરચંદ શાહ

અમલનેર

- ૫ નામરદાસ વાલજીભાઈ શાહ
- ૧ જીવાભાઈ કાળીદાસ શાહ
- ૧ ચતુરદાસ માવજી શાહ
- ૧ લાનચંદ દુનવાણીસ
- ૧ અમીચંદ લાલજીભાઈ

કલકેસી

- ૧ મલીદાન સુદરજી દેસાઈ
- ૧ જગજીવન શીવનાથ દેસાઈ
- ૧ છોટાનાથ મમનલાલ દેસાઈ
- ૧ નળકેલાલ મમનનાન દેસાઈ

કચેરાલ

- ૧ મોતીલાલ મણીલાલ શેઠ
- ૧ શાન્તિલાલ નાચાલાલ શાહ
- ૧ કીરીચંદ કરતુરચંદ શાહ
- ૧ આણુનાથ મફનનાન શાહ
- ૧ ગીરધરલાલ કાળીસ શાહ
- ૧ વીરચંદ ભાઈ સામગીસ શાહ
- ૧ કચનનાન મોહનલાલ

તલસાળીયા

- ૧ શાહ નાનચંદભાઈ હીરીચંદ
- ૧ શાહ મંગલદાસ નમીનદાસ

- ૫ શેઠ છોટાલાલ અમથાભાઈ
- ૨ શેઠ કેશવનાથ મમનલાલ
- ૨ શેઠ કેશવદાસ ઉકાભાઈ
- ૨ શેઠ આત્મારામ મોહનલાલ
- ૨ શાહ હમ્મચંદ ડોસાભાઈ
- ૧ શેઠ મોહનલાલ મમનનાન
- ૧ શાહ ઘેલાભાઈ પ્રાણુલાલ

કહોડા

- ૧ મમનલાલ હનુભાઈ શાહ

કઠેર

- ૧ મમનનાથ કુમેદાસ

વખારવાલા

- ૧ લાજુભાઈ કુમેદામ વખારવાલા
- કોટડા (કમ્બ)

- ૧ સામજી ખેરાજી શાહ
- ૧ સાધ્વીજી શ્રી કરતુરશ્રીજી
- ૧ સામજીભાઈ નયુભાઈ શાહ
- ૧ બાપશ્રી વાલખાઈ પાનજી
- કોટ

- ૧ માણેકચંદ નયુભાઈ શાહ
- ૧ મનસુખનાલ મોહનનાલ શાહ
- ૧ તારાચંદ નાનજી મહારી
- ખેરના (જતના)

- ૧ ચીમનનાથ છોટા દાન શાહ

ખલવાન

- ૧ હીરાચંદ નાગરાલસ શાહ
- ગઢડા

- ૧ ધી ગડા કેરોમીન જૈનશાળા
- હા મા

ગઢસીસા (કચ્છ)

૧ ૩૧ મોહનલાલ સુદરજ દેસાઈ

૧ નાગસીમાઈ પાચુભાઈ

ગેડી

૧ માણેકચંદ હિંદાભાઈ ચાંદ

૧ નાનચંદ હિંદાભાઈ ચાંદ

૧ મુનીલાલ જીવગજ ચાંદ

ચુડા

૧ ચતુરભાઈ લેગભાઈ ગોમલીયા

જાં છુ

૧ પાનાચંદ મૂળચંદ દોશી

૧ ત્રેમચંદ પાનાચંદ દોશી

૧ કેશવલાલ અવેરચંદ ચાંદ

૧ લક્ષ્મુભાઈ કેશવજી ચાંદ

૧ મૂળજીભાઈ બૂધરજી સોની

ટીકર (રજુની)

૧ મૂળચંદ રામજી ચાંદ

૧ પીતામ્બરદાસ જેઠાભાઈ મહેતા

૧ ચંદુલાલ વર્ધમાન મહેતા

૨ ટીમર સ્થાનકવાસી જૈનચાળા

૧ મોનજી જેઠાભાઈ મહેતા

૧ મ માગમ હ સરાજ મહેતા

મેળા દીંબલા

૨ શ્રીમનલાલ ચત્રજીજી

તલસાણીયા

૧ ત્રિભુવન જીવગજ ચાંદ

૧ જેઠાલાલ તલકડસી દોશી

૧ પેપટલાલ કાકુભાઈ દોશી

૧ મણીલાલ જમનલાલ પોરા

કુમર (કચ્છ)

૨ ખીમજીભાઈ નયુભાઈ

ડાળીયા

૧ લહેરા સુદરજ ગોસલીયા

૧ સોમનંદ પીર્તાખરદાસ

ગોસલીયા

દેવપુર (કચ્છ)

૧ ગોપાળજી ડેરચી ચાંદ

૧ ચામજી વેરચી ચાંદ

૧ રતનચી હેમરાજ ચાંદ

ચરા

૧ હરિલાલ કુલચંદ ચાંદ

જમુકિસિંચલ કામદાર

ધેરાજી

૨ ગુલાનચંદ પાનાચંદ મહેતા

૨ ગુલાનચંદ પાનાચંદ મહેતા

૧ બાઈ નરભેકુ વરખાઈ

૧ મહેતાજી પાનાચંદ વાનજી
દેસાઈ

ધરનાળા

૧ પ્રજલાલ બેચરદાસ ચાંદ

૧ જમનલાલ દેવચંદ ચાંદ

૧ નાગરદાસ દેવચંદ ચાંદ

૧ ગુનાજીચંદ દેવચંદ ચાંદ

૧ ત્રિભુવન વેનચંદ ચાંદ

૧ માધવજી ડાલાભાઈ ચાંદ

૧ જમવાનજી હરિચંદ દેવે

પજાલી

૫ જમનલાલ માણેકચંદ ચાંદ

પાવલસુખા

- ૨ સાદ પરચોતમદમ કાગીદાસ
 ૧ જગજીવનદાસ આચાર્ય સાદ
 ૧ જીવજી સંપત્ત સાદ
 ૧ જગનનાથ ભાવાભાષ સાદ
 ૧ ઉમે મદલ સાદ
 ૧ મનન મદલ સાદ દા ભાષિલાલ
 ૧ જાદાભાષ ચતુરભાષ સાદ
 ૧ મોલસાગર ત્રીકમજી સાદ
 ૧ મોદનલાલ કુલચંદ સાદ
 ૨ જુરાલાલ પરચોતમદાસ સાદ
 ૧ ખુસાલદાસ રાજપાળ સાદ
 ૧ જગનનાથ ચક્રમાષ સાદ
 ૧ લક્ષ્મીચંદ સુનીલાલ
 ૧ મુદરજી ાગરદાસ
 ૧ મુકામચંદ ઓપાનાસ
 ૧ માઠાલાલ જીવરાજ માળી
 ૧ મોદનલાલ લેગભાઈ કાવતાર
 ૧ મનનલાલ પરચોતમદામ સાદ
 પેચી, (નીનાજન)

૫ પનાલાલ મોપીલાલ

પાવલપુર

- ૨૫ છોડુભાઈ હેમુભાઈ મહેતા
 ૬ વળીય ભાષચંદભાઈ સુમચંદ મહેતા
 ૩ નેદાલાલ સુમચંદ મહેતા
 માજી તલેસીલદાર
 ૨ જાપાલાલ મોદનભાઈ ડોહારી

- ૧ શ્રી પાલજીપુર લોકાચંદ સાધ
 માર્ગી જેન પુસ્તકાલય
 ૧ જવાહરમદ મનજીભાઈ ડોહારી
 ૧ મોદનલાલ સંકળચંદભાઈ મોદી
 ૧ દાનીદાસ નેદાલાલભાઈ મહેતા
 ૧ ડોહારી દેખલાલ કુમરચીભાઈ
 ૧ ચંદુલાલ લલિતુભાઈ મહેતા
 ૧ પરી હીરાલાલ રીખવચંદ
 ૧ જમકરજી મોહચીભાઈ મહેતા
 ૧ અમીચંદ તલચીભાઈ મહેતા
 ૫ બહેન શ્રી અલકભાઈ
 ૩ બહેન ચંદનબહેન કચરાભાઈ
 ૩ બહેન મારતબહેન તાગચીભાઈ
 ૨ બહેન લક્ષ્મીબાઈ
 ૨ બહેન પારબહેન જસકરજીભાઈ
 ૧ બહેન હીરાબહેન મનનભાઈ
 ૧ બહેન તારાબહેન જમકરજીભાઈ
 બોટાદ
 ૨૫ લક્ષ્મીચંદ ત્રિજીવનદાસ સાદ
 ૫ વાદીલાલ સુનીલાલ દોશી
 બલગામટા
 ૧ નેચંદભાઈ ડાહ્યાભાઈ સાદ
 ૧ જગનનાથ કાગીદાસ વ્યાસ
 ૧ લક્ષ્મીચંદર રામચંદ આચાર્ય
 ૧ સજ્જાની દીપસીદજી અચરસીદજી
 ૧ = રતેદસિદજી દોલતસિદજી
 મોરબી,
 ૧ ચંદુલાલ ત્રિજીવનદાસ

મુખ્યર્થ

૧૧ નકુભાષ કાગુભાષ શાહ

મ હાલી

૧ કાલીદાસ દામોદર શાહ

૧ જીવરાજ લવજી મહેતા

રાયડી

૧ આનસોંગ પ્રેમચંદ ડાહીયા

રાણપુર

૫૧ શેઠ વાડીનાથ પુરષોત્તમદાસ

૫ મોતીલાલ દેવચંદ દોશી

૫ શેઠ મોદનદાસ મૂળચંદ

રામવાવ (કચ્છ વાગડ)

૧૫ વાનજીભાઈ શાહ

લીંબડી

૨૫ શાહ પ્રાણનાથ મગનલાલ

વડીન

૨૫ શાહ ત્રિભુવન રાધવજી

૫ નાથાલાલ કાલાભાઈ શાહ

૧ મોહનલાલ જીવરાજ શેઠ

૫ વડીન હરીલાલ વાલજી શાહ

૨ નાનાલાલ નાગદાસ શાહ

લાંડડીયા (કચ્છ વાગડ)

૫ કરમજી પાનજી શાહ

હુલવા

૧ લહેરચંદ હટ્ટભાઈ શાહ

૧ નાથાલાલ જોઠાભાઈ શાહ

વાકાનેર.

૧ મે. વાકાનેર પોલીસ સુપ્રિન્ટે

ન્ડન્ટ, એમ પી સાહેબ

૧ જગનલાલ પાટવીર શેઠ

૧ ત્રિભુવન હરજીવન શેઠ

૧ લક્ષ્મીચંદ ચતુરભાઈ શેઠ

૧ લીનાધર પાનાચંદ દોશી

૧ જુઝાભાઈ સોમચંદ સંધવી

૧ સામજીભાઈ દેવજી સંધવી

૧ ચત્રજીજી કચરાભાઈ સંધવી

૧ ભાઈચંદ કાલીદાસ સંધવી

૨ જગનલાલ ઈંદરજી હેમરાજ

સંધવી તરફથી વા રથા ન

ચાળાને શેઠ

૧ રૂપચંદ ઈંદરજી સંધવી

૧ વાલમજી કુનચંદ મહેતા

૧ ન્યાયચંદ કુનચંદ મહેતા

૧ હેમચંદ જ્યેષ્ઠ સંધવી

૧ વીકમચંદ જ્યેષ્ઠ સંધવી

૧ કરસનજી બીમજી દોશી

૧ શેઠ જગવાનજી દેવશી

૧ શેઠ હિમે ચં. લાલચંદ

૧ શેઠ હિમેચંદ દેવચંદ

૧ પુરષોત્તમદાસ રૂગનાચ મહેતા

૧ વખતચંદ નારજીજી મહેતા

૧ જગજીવન પાનાચંદ દોશી

૧ વર્ધમાન ભાઈચંદ

૧ પોપટનાથ કુનચંદ મહેતા

૧ મોતીચંદ રતનશી શાહ

૧ ડુમરશી કાલાભાઈ ગાધી

૧ માણેકચંદ જુઝાભાઈ મહેતા

૧. ૧૦૦૦ રૂ.
 ૨. ૨૦૦૦ રૂ.
 ૩. ૩૦૦૦ રૂ.
 ૪. ૪૦૦૦ રૂ.
 ૫. ૫૦૦૦ રૂ.
 ૬. ૬૦૦૦ રૂ.
 ૭. ૭૦૦૦ રૂ.
 ૮. ૮૦૦૦ રૂ.
 ૯. ૯૦૦૦ રૂ.
 ૧૦. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૧૧. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૧૨. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૧૩. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૧૪. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૧૫. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૧૬. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૧૭. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૧૮. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૧૯. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૨૦. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૨૧. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૨૨. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૨૩. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૨૪. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૨૫. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૨૬. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૨૭. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૨૮. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૨૯. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૩૦. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૩૧. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૩૨. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૩૩. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૩૪. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૩૫. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૩૬. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૩૭. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૩૮. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૩૯. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૪૦. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૪૧. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૪૨. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૪૩. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૪૪. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૪૫. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૪૬. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૪૭. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૪૮. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૪૯. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૫૦. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૫૧. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૫૨. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૫૩. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૫૪. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૫૫. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૫૬. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૫૭. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૫૮. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૫૯. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૬૦. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૬૧. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૬૨. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૬૩. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૬૪. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૬૫. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૬૬. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૬૭. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૬૮. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૬૯. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૭૦. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૭૧. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૭૨. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૭૩. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૭૪. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૭૫. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૭૬. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૭૭. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૭૮. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૭૯. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૮૦. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૮૧. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૮૨. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૮૩. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૮૪. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૮૫. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૮૬. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૮૭. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૮૮. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૮૯. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૯૦. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૯૧. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૯૨. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૯૩. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૯૪. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૯૫. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૯૬. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૯૭. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૯૮. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૯૯. ૧૦૦૦૦ રૂ.
 ૧૦૦. ૧૦૦૦૦ રૂ.

વડવાળુ કેમ્પ

૨૫ હો. આર્થિક હિતમાર્ગ દોરી

વસ્તી

૫ મોહનવાલ રોડની મોની

વીમનગર

૧૦ દેવવાલ પાતાચલ શાલ

૧ મી. વાલ નરસીવાલ

૧ વી. વાલ વિનવચલ મુખવાલ શેડ

૧ મી. મી. વાલ ધનજીવાલ

મોની (૧૨૮)

૮ શ્રી દોરી દોમ પુસ્તકાલય

મિલકત.

૨ મુનીવાલ મુખવાલ મધરી

૬૦ સમુજેન

૧ જસમ પીનામ ન મોખાલ

૧ ૫૦ મુખવાલ નરસીવાલ

૧ મી. મુખવાલ નરસીવાલ

૧ મી. ન્યાય. મી. વાલ

સાચવા

૨ ડે. ગવાલ મનવાલ દેમલ

૧ ધનજી ૩ મધજી શાલ

૧ નરસીવાલ મોની ૩ મોસલીવા

૧ મી. વાલ ૨ મધજી શાલ

સીયાણી

- ૧ કાળુભાઈ મેનજી સાદ
- ૧ તુખચી કંપાણજી સાદ
- ૧ કેશવતાલ અમૃતરાલ સાદ
- ૧ હીમચદ હદમચદ શી
- ૧ ઢિજમચી રામજીભાઈ દરજી
- ૧ સાપાણી ન તુભાઈ તુભાઈ
દા સમચ્યભાઈ
- ૧ મધુમેન ખુશાલભાઈ
- ૧ સુખમાન ચોન્ડલાન સાદ

સર્પજી

- ૧ મનમુખભાઈ જગનવાલ શા
  - ૨ મમનનાથ જોસોંગભાઈ ચા
  - ૧ ચીમ તાલ મણીનાન સાદ
  - ૧ ચકરતાલ લ તુભાઈ શેડ
  - ૧ મજમાન નાથાલાલ સાદ
- હળવદ
- ૧ વજતચદ કેશવજી કોઠારી
  - ૧ દેવચી બમવાનજી કોઠારી
  - ૧ રાણીવાલ કુપચદ કોઠારી
  - ૧ બનુભાઈ સોમચદ મહેના

